

J. Tiesema

DE WENENDE PROFEET

***Beschouwing over de profetie van
Jeremia***

Oude Sporen 2009

INHOUD

Inleiding	4
1. Het licht op de kandelaar	14
2. De eerste gezichten	19
3. Het eerste getuigenis	24
4. Jeruzalem, de troon van de Here	31
5. Een dwaas en harteloos volk.....	37
6. Gods tempel en de afgoden.....	45
7. Anatot - Nazaret	56
8. De linnen gordel.....	63
9. Gij doet alle die dingen	67
10. De eenzame profeet.....	74
11. De pottenbakker en de pottenbakkerskruik.....	82
12. Jeremia in de stok	90
13. Jeremia in het hol van de leeuw.....	97
14. De zeventigjarige ballingschap	111
15. Doodsgevaar	116
16. De waarheid zegeviert	121
17. Want Ik weet, welke gedachten Ik over u koester	126
18. O, diepte van rijkdom	131

19. Door het geloof	146
20. Tussen de stukken doorgaan.....	155
21. Het bevestigde gebod van Jonadab	159
22. In het vuur geworpen, maar niet verteerd	166
23. Een waardevolle tussenzin	172
24. Ebed-Melek	176
25. Wonderbaar omlaag gedaald.....	182
26. Gedalja.....	188
27. Niet naar Egypte - toch naar Egypte.....	193
28. De koningin des hemels.....	197
29. Zoudt gij u grote dingen zoeken?	204
30. De rietstaf gebroken	208
31. Over Filistea zal ik juichen.....	216
32. Als door vuur.....	222
33. Een vijfvoudig oordeel	232
34. De God der vergelding	251
35. Tot besluit.....	275

INLEIDING

“Broeders, neemt als voorbeeld van het lijden en het geduld de profeten, die in de naam van de Heer gesproken hebben. Zie, wij prijzen hen gelukkig die volhard hebben” (Jac. 5:10, 11a).

Een voorbeeld van lijden en van geduld, zo goed als van volharding, staat vóór ons: Jeremia kan ongetwijfeld als zo'n voorbeeld worden gezien. Bij zijn leven de meest gesmade, na zijn dood de hoogst vereerde!

Tijdens de omwandeling van onze Heer en Heiland stond Jeremia bovenaan op de lijst van de Profeten. Hij was, hoewel onvolmaakt, toch een zeer waardige voorloper van de volmaakte Dienaar van God. Hij heeft over het volk *tranen gestort!* Een bewijs, hoe hoog hij bij de Joden aangeschreven stond na zijn dood, ligt hierin, dat de tijdgenoten van de Heer Jezus in hem de voorloper van de Messias zagen, en Jeremia's wederkomst verwacht hebben (Matt. 16:14). Bij zijn leven was hij echter de verworpene, een voorbeeld van de Man van smarten, aan Wie hij telkens denken doet, hoewel de afstand zeer groot is tussen deze onvolmaakte dienaar en de volmaakte Knecht Gods. Kerkvaders berichten, dat Jeremia in Egypte gestenigd is; men toont in Cairo nog zijn graf.

De eerste verzen van dit profetisch getuigenis bevatten een besliste aanwijzing over de auteur en de tijd, waarin hij arbeidde.

Daarbij is de verklaring, dat "het Woord des Heren" tot hem geschiedde, van het hoogste belang.' Alle twijfel, of we inderdaad als Godsspraak hebben te erkennen, wat Jeremia geschreven heeft, is daardoor uitgesloten.

Het is misschien niet overbodig, dit als onze vaste overtuiging uit te spreken, alvorens we een begin maken met de overdenking van de Profetie van Jeremia.

De eerste verzen zeggen ons verder, dat Jeremia een zoon van Chilkia was, van de Hogepriester uit de dagen van Koning Josia, die in het Huis des HEREN het Wetboek vond. Van kindsbeen af was deze priesterzoon dus vertrouwd met de heilige dingen. Maar als priester zou hij niet, zoals zijn vaderen dienen in de tempel, Maar wel zou hij drager zijn van het profetisch Woord voor het volk en voor de volkeren, en als zodanig van de grootste betekenis zijn.

Jeremia's geboorteplaats was het stadje Anatot, een uur van Jeruzalem, in het stamgebied van Benjamin. Daar heeft hij zijn jeugd doorgebracht. Het was één van de vier steden die Benjamin aan Aaron zonen afstond (Joz. 21:17, 18) Jeremia werd tot de dienst geroepen in het 13de jaar van Koning Josia.

Dit dertiende jaar van Koning Josia verplaatst ons in de tijd, waarin de macht van het Assyrische Rijk sterk aan het afnemen was. Assyrië zou de handen vol krijgen met de Meden en de Babyloniërs. Het ogenblik was zelfs niet meer ver, dat het te gronde zou gaan.

Op treffende wijze schildert de profeet Nahum de val van Nineve, die voor onneembaar gold. In het jaar 612 valt het voor de vereende krachten van Meden en Chaldeeën.

Aan de Babyloniërs - onder Nabopolassar - werden de landen aan de Middellandse Zee en Voor-Azië toegewezen. Maar ook Egypte meende zijn slag te moeten slaan.

Farao Necho trok uit het Zuiden op naar de Eufraat, om Babel nog voor te zijn. Maar het werd in zijn loop gestuit door Josia, de Koning van Juda, die van dezen tocht gevaar dachtte voor zijn eigen land.

Bij Megiddo kwam het in het jaar 608 tot een treffen. Koning Josia sneuvelde en de droefheid over zijn dood was groot. Juda had tegelijkertijd zijn onafhankelijkheid verloren.

De tweede zoon van Josia, Joahaz, werd als gevangene naar Egypte weggevoerd en Jojakim, de oudere broer, nam als vazalkoning plaats op Davids troon.

Toch leden de oorspronkelijke plannen van Farao Necho schipbreuk, want een deel in de buit van het veroverde Assyrië ontging hem. Bij Karchemis, aan de Eufraat, leed de Egyptenaar de nederlaag. Het Egyptisch leger werd door Nebukadnezar, die inmiddels zijn vader Nabopolassar was opgevolgd, verslagen.

Het jaar 605 v. Chr. is voor de wereldhistorie, en vooral voor de geschiedenis van Gods volk in Kanaan, van groot gewicht.

In Jeruzalem jubelde men over de val van Farao Necho, menende voorgoed van het slavenjuk te zijn bevrijd. Maar daarbij heeft men niet beseft, wat er achter deze nederlaag voor de toekomst verborgen lag.

Eén was er, die het doorzag, één, die de tekenen der tijden verstond en in het boek der historie vermocht te lezen, omdat zijn oog verlicht was door de Geest van God. Die ene was onze profeet. Nebukadnezar zou de knecht des Heren zijn. Hij moest de raad van God uitvoeren. Niet alleen van Juda, maar evenzeer van de omwonende volken.

Juda had zijn onafhankelijkheid verloren: Koning Jojakim zat als *vazal* op de troon van David; eerst van Egypte, en later, na 605 v. Chr., van Babel.

Elf jaar heeft hij geregeerd, maar de laatste jaren had hij, verleid door Egypte, geen schatting meer aan Babel betaald. In de ogen van Nebukadnezar was hij daardoor een afvallige geworden. Inmiddels was zijn zoon Jojachin hem opgevolgd. Maar deze had nu de vruchten te plukken van zijns vaders daad. Nebukadnezar trok namelijk met een machtig leger tegen Jeruzalem op en sloot het in. Joachin moest zich overgeven, 597 v. Chr., en met zijn hofstoet en enkele duizenden onderdanen, waaronder ook Ezechiël, werd hij weggevoerd in ballingschap. Stad en tempel bleven toen gespaard! Sedekia, Jojachins oom en broeder van Jojakim, de derde zoon van Josia, beklom nu de troon. Ook als vazal!

Maar ook deze, hoopte op de hulp van Egypte - de telkens terugkerende fout van Juda - beraadslaagde met Edom, Moab, Ammon, Tyrus en Sidon om gezamenlijk tegen Babel op te staan. Maar Nebukadnezar verscheen weer voor de stad. En Egypte trok ook op. Zo, kreeg Nebukadnezar eerst te doen met Farao Chofra.

De belegering van Jeruzalem werd even onderbroken, zodat het er op leek, alsof Jeruzalem zou vrijkomen.

Dit was niet meer dan een illusie. Want Nebukadnezar keerde weer terug en omsingelde de stad. Voor Jeremia is deze tussentijd een tijd van zware beproeving geweest. Hij werd opgesloten, neergelaten in een modderige kuil, maar onder dit alles hield hij vast aan zijn God. Het fatale jaar 586 v. Chr. naderde. Jeruzalem werd ingenomen, de tempel verbrand. Gedalja werd als stadhouder aangesteld. Jeremia kon blijven of meegaan naar Babel en wat deed hij? Hij bleef bij het ellendig overblijfsel en hield vast aan de beloften Gods, die inhielden, dat Israël zou terugkeren uit de verstrooiing en bekeerd zou worden. Neen, hij wanhoopte niet aan de almacht en trouw van God. Hij geloofde, dat op de nacht een stralende morgen volgen zou. Voor de wereld moge zo'n geloof een dwaasheid zijn, in werkelijkheid is het de ware wijsheid Gods!

Wijlen P. de Buck zegt in zijn werk: "De Profeten van Israël":

"Jeremia's geloof is een geloof, dat zich door de wereld durft laten vernietigen, wetende - zo de wereld te overwinnen; het geloof, dat in de dood niet wordt gesleept, maar gewillig zich overgeeft, hopende daardoor het leven te vinden. Dit geloof is het hoogste, maar het moeilijkste; het is der wereld een dwaasheid en schande" (blz. 169).

Keren we nog eens terug naar het dertiende jaar van koning Josia, het jaar waarin de dienst van Jeremia een aanvang nam. De eerste 18 jaar leefde en werkte de profeet samen met de godvrezende Josia. In het 12de jaar ving de hervorming aan met het reinigen van Juda en Jeruzalem (2 Kron. 34:3). Het hart van het volk, als geheel genomen, werd daarbij niet geraakt. De

hervorming had slechts betekenis voor het uitwendige. Zes jaren later, in het 18e jaar, (2 Kron. 34:8, 14), werd het Wetboek gevonden door Chilkia de vader van Jeremia.

De eerste 18 jaar zal Jeremia wel de waarheid hebben ervaren van Salomo's wijze woord in het Boek Prediker: "Twee is beter dan één".

Toen evenveel die tijd voorbij was werd het geheel anders. Onder Jojakim en Sedekia zijn zeer moeilijke jaren doorleefd, in het geheel 22, zodat de diensttijd van de profeet een tijdvak van minstens. 40 jaar omvat. Het eerste deel ervan is een tijd van uitwendige opleving geweest. De dienst in het Heiligdom vond voortgang en uiterlijk werd, wat het ceremonieel betreft, met God gerekend, maar nochtans nam het verval onrustbarend toe, omdat het alles buiten het hart omging. En toen de 40 jaren voorbij waren, lag alles in puin.

* * *

De naam, die Chilkia zijn zoon heeft gegeven, hield een profetie in. Veel zou dat jongetje ervaren; een smartelijk leven zou hij te doorworstelen hebben. Eenmaal man geworden, zou deze knaap op allerlei wijzen worden vernederd. Maar over dit alles spreekt de naam Jeremia niet. Jeremia betekent "Verhoogd door Jahweh", volgens anderen "De HERE sticht, grondvest". Hoe het zij, in de naam, die het uitverkoren kindje bij zijn geboorte ontving, wordt reeds aangekondigd de hulp, die hij van zijn God in zijn leven zou ondervinden. Naar zijn eigen woord te oordelen was Jeremia nog jong, misschien even in de twintig! - toen God hem in het profetenambt stelde. Zonder tegenstand, zij het dan ook aarzelend, heeft hij de taak aanvaard.

Jeremia was voorbestemd op te treden als profeet van de volken. In het bijzonder kreeg hij het oordeel uit te spreken over één volk en één Rijk, namelijk dat van de Chaldeeën, dat met al zijn macht zou optreden tegen Israël. Die macht had het zeer zeker van God ontvangen. Babel heeft eerst alle koninkrijken aan zich onderworpen, en daarna zich op Jeruzalem geworpen.

Maar "in wezen gaat het om de bevrijding van Israël ten tijde van Babels verwoesting, een verlossing, die onderpand en voorsmaak is van de volkomen bevrijding in het laatste der dagen," zoals J. N. Darby het zegt. Jeremia's getuigenis was echter niet alleen gericht tot de volken. In hoofdzaak was het gericht tot het geweten van zijn tijdgenoten onder zijn eigen volk. Het betrof de zedelijke toestand met het oog op het oordeel, waarmee het werd bedreigd. Juda had de HERE verlaten!

De bekering onder Josia was voorbijgaand en onder zijn opvolgers was het verval volkomen. Daarom was het hart van de profeet overstelpt. Hij pleitte voor het volk, stond ervoor in de bres, maar werd er ook door gesmaad, omdat men hem voor een landverrader hield. God wilde ook niet luisteren naar de voorbede, die Jeremia voor zijn volk wilde doen. Dat wordt uitdrukkelijk tot hem gezegd (zie hoofdstuk 7:16; 11:14; 14:11). Een keer wordt gewezen op Mozes en Samuel; als die mannen Gods zouden staan en pleiten voor het volk, zou dit evenmin gevolg hebben. Zo was dan Jeremia wel een "man van smarten". Hij predikte daar, dat het volk in genade zou worden aangenomen, indien het zich bekeerde, maar hij wist heel goed, dat er bij het volk geen gedachte aan was om het te doen. Twee dingen hebben in die weg van smarten het hart van Jeremia ondersteund. Het was de Heilige Geest, die hem dreef, het oordeel aan te kondigen ondanks tegenspraak en vervolging, en aan de andere kant was het de aankondiging van de uiteindelijke zegen volgens de onwankelbare raad Gods, die hem met blijdschap vervulde.

* * *

We kunnen twee volgorden bij de Profetie van Jeremia onderscheiden. Een chronologische volgorde vinden we niet in onze vertaling, netzomin als in de Hebreeuwse Bijbel. Dat blijkt duidelijk, als we op de namen van de koningen in de opeenvolgende hoofdstukken letten.

Onze vertaling geeft de *zedelijke* volgorde in navolging van de Hebreeuwse Bijbel. Deze volgorde is:

1. Een oproep tot bekering, en tevens het verwerpen van deze boodschap van de profeet in de hoofdstukken 1 tot 24.
2. Oordelen door middel van Koning Nebukadnezar, hoofdstuk 25 tot en met 29.
3. Toekomstige zegeningen en glorieus herstel van Israël, hoofdstuk 30 en 31.
4. Persoonlijke geschiedenis van Jeremia en het laatste beroep op Juda' s geweten in de hoofdstukken 32 tot en met 38.
5. Het oordeel uitgevoerd en het overblijfsel gespaard, in de hoofdstukken 39 tot en met 45.
6. Profetieën voor de volkeren, in de hoofdstukken 46 tot en met 51.
7. Historisch bericht over de val van Jeruzalem, hoofdstuk. 52.

Het leven van Jeremia is wel een zeer bewogen leven geweest. Hij was een man met een teer gemoed, maar toch ook onverschrokken en trouw. Hij ontzag, als het er op aankwam, geen enkel mens, omdat hij God alleen vreesde! Enkele malen is hij in de gevangenis geworpen. Hoofdstuk 20 vertelt ons, hoe Paschur hem in de kerker insloot. Door de vorsten of raadslieden van de koning werd hij in bewaring gezet in het huis van Jonathan, de schrijver (Jer. 37:15, 16).

De derde keer waren het de raadslieden van Sedekia, die hem in de kuil neerlieten, waaruit Ebed-Melek hem heeft opgetrokken (Jer. 38:6-13).

Ten slotte werd hij overgeleverd aan Gedalja, die hem naar zijn huis bracht (Jer. 39:14).

Viermaal in zijn leven was hij in gevaar te worden gedood, maar telkens weer betoonde God hem Zijn uitreddende hulp (Jer. 11:19-21; 26:11; 36:26; 38:4).

In Jeremia zien we de woorden bewaarheid, die eens tot de apostel Paulus gericht werden: "Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht" - "Mijn genade is u genoeg." Hij was gehoorzaam aan zijn God, al ging het ook dwars tegen zijn gedachten in. Zeer duidelijk komt dit uit in hoofdstuk 32.

Hij was bedroefd en blij. (Jer. 15:15 en 16) Soms gaf hij zich over aan zijn smart en liet hij zich gaan, zoals bv. blijkt uit hoofdstuk 20:14-18, maar zeer te waarderen is het, dat hij zo bewonderenswaardig open is tegenover zijn God, voor Hem niets achterhoudt, en bovendien ook eerlijk heeft neergeschreven, wat hem in de ogen van mensen wellicht niet doet stijgen in hun achting.

Jeremia vertegenwoordigt het getrouwe overblijfsel, dat ondanks alles, en tegen het oordeel van de mensen in, aan God vasthoudt. Zijn positie wordt daardoor hachelijk! God heeft tot hem gezegd: "Laten zij zich tot u keren, maar gij zult u tot hen niet keren. Dan zal Ik u voor dit volk maken tot een koperen, onneembare muur, en zij zullen tegen u strijden, maar u niet overmogen; want Ik ben met u om u te helpen en te bevrijden, luidt het woord des HEREN. Ja, Ik zal u bevrijden uit de hand der bozen, u verlossen uit de vuist der geweldenaars" (Jer. 15:19-21). Deze profeet was dus allesbehalve populair. En toch, in die weg, en op die wijze, kon hij tot zegen zijn voor zijn tijdgenoten. Zo was het nog mogelijk anderen te redden, die zich eveneens wilden reinigen, zich afzonderen van het kwade, in plaats van er zich mee te vermengen!

In onze dagen hebben alle ware kinderen van God tweeërlei roeping. Onze tijd van verval roept ons tot samengaan "met hen die de Heer aanroepen uit een rein hart". We worden vermaand met hen die zich afzonderen van het kwaad te jagen naar rechtvaardigheid, geloof, liefde, en vrede! De apostel Paulus wijst Timoteüs daarop in 2 Timoteüs 2:22. Ook in de Brief aan

de gemeente te Efeze 4:3, had de apostel een woord van dezelfde strekking neergeschreven, n.l. "de eenheid van de Geest te bewaren in de band van de vrede".

Tot vertroosting van allen, die het leven uit, God bezitten door het geloof in Christus, laat Paulus aan de vermaning tot samengaan en samen aanroepen voorafgaan: "Het vaste fundament Gods staat, hebben de dit zegel: "De Heer kent, die de Zijnen zijn." Maar aan de andere zijde draagt ditzelfde zegel een zeer belangrijk en ernstig woord, dat luidt: "Ieder, die de naam des Heren noemt, sta af van ongerechtigheid!" Dit woord spreekt van onze verantwoordelijkheid, zoals het, eerste tot onze vertroosting spreekt. Ieder waar kind van God heeft zich te reinigen van de vaten tot oneer. Dat "reinigen" is op te vatten in de zin van, zich "af te zonderen", te weten van allen, die zich in strijd met de wil van de Heer openbaren, en in verbinding blijven met de ongerechtigheid. Dat is de enige weg, die ons gewezen wordt. Dat is ""Laten zij zich tot u keren, maar gij zult u tot hen niet keren... ..Ik ben met u!" Tweeërlei dus: gemeenschap zoeken, er naar jagen, geen kloosterafzondering, maar - eerst na de vereiste en niet willekeurige, afscheiding van het boze, en (of) van hen, die met het boze in verbinding blijven.

Daardoor alleen kan men een "geheiligd" vat zijn, dat "bekwaam is tot gebruik van de Meester, en tot alle goed werk toebereid."

Tot hen komt het Woord des Heren: "Ik ben met u!" En wat gaat zo'n belofte te boven? Met een persoonlijk woord wens ik te eindigen.

Juni 1944 kreeg ik de vraag, of het voor mij mogelijk was, over de Profetie van Jeremia een beschouwing te schrijven. Van een heel andere zijde werd later hetzelfde verzoek gedaan. Hoewel ik het gewicht van deze een omvangrijke arbeid terdege voelde, besloot ik het werk te beginnen in afhankelijkheid van mijn Meester. Ik begon bij kaarslicht in dit hongerjaar. Nu ben ik er mee klaar gekomen.

Van ganser harte kan ik verklaren, dat het schrijven van deze beschouwing, evenals het raadplegen van wat door anderen geschreven is, mij vreugde gegeven heeft, hoewel het verbonden was met allerlei ontberingen van het laatste donkere en sombere oorlogsjaar. Afzonderlijk wil ik hier, als bronnen, die ik raadpleegde, noemen: de Buck, Douma, Noordzij, Dächsel, Darby, Ironside.

Ik hoop, dat de overdenking van dit belangrijke Bijbelboek tot zegen moge zijn, en moge bijdragen tot verdieping van de kennis van de gedachten van God, aan Wie alleen en ten volle de eer en de dank toekomt door Jezus Christus, onze Heer!

J. Tiesema

Hilversum

1. HET LICHT OP DE KANDELAAR

Jeremia 1:1-10

In donkere tijden verblijdt de Heer Zijn volk door lichtstralen, die de tolk zijn van Zijn liefde. God is licht en liefde. Zo openbaart God Zich in overeenstemming met Zijn wezen ook in relatie tot het door Hem uitverkoren volk. Als Hij over dat volk spreekt zegt Hij door Mozes tegen Farao, de verdrukker van Jakobs zaad, gezegd: "Israël is mijn eerstgeboren zoon; daarom zeg Ik u: laat mijn zoon gaan, opdat hij Mij diene" (Ex. 4:22-23) Maar dit door God uitverkoren volk heeft niet volhard zijn God te dienen en daardoor is het in duisternis gekomen. Eeuwenlang heeft God Zich in lankmoedigheid tegenover Zijn volk geopenbaard. Hij heeft Zijn knechten gebruikt, Zijn profeten "gezonden, vroeg en laat ¹", maar niets heeft gebaat. Israël wilde niet luisteren naar Gods stem! Het was wel een zeer duistere tijd, toen Josia, de kleinzoon van de goddelozen Manasse, zijn plaats innam op de troon van David. Wel was Manasse tot inkeer gekomen - in ketenen zijnde en in de gevangenis - maar na zijn bekering waren de gevolgen van zijn goddeloze wandel niet alle weg te nemen. Manasse's zoon, Amon, had in de twee jaren, dat hij regeerde na zijns vaders dood, evenals deze gedaan wat "kwaad is" in de ogen des HEREN. Ook hij heeft geofferd aan al de gesneden beelden, die zijn vader Manasse gemaakt had, en heeft ze gediend. Het einde van deze goddeloze was, dat hij in een tegen hem gesmede samenzwering uit de weg werd geruimd. "En zijn dienaren smeedden een samenzwering tegen hem en doodden hem in zijn paleis" (2 Kron. 33:21-24).

Zo was de toestand van Juda, toen de jeugdige Josia koning werd. Acht jaren was hij oud, een kind nog, maar in de 31 jaren,

¹ Zie Jer. 7:13, 25; 11:7; 25:3-4; 26:5; 29:19; 32:33; 35:14-15; 44:4

dat hij geregeerd heeft, deed hij wat recht was in de ogen des HEREN. Op zestienjarige leeftijd zocht hij de God van zijn vader David, en toen hij 20 jaar oud was, toonde hij de moed, om in Juda en Jeruzalem de hoogten en de bossen, plaatsen waar allerlei onzedelijkheid in verband met de afgodendienst werd bedreven, en de gegoten en gesneden beelden weg te nemen. Hij ging steeds voort, als een licht, schijnend in een duistere plaats. Hij wandelde in de wegen van zijn God. Zelfs ging hij in zijn ijver voor God tot over de grenzen van zijn tweestammengebied. God sloeg deze getrouwe gade. Hij wilde hem het ware licht schenken. Het wetboek, waarvan door Mozes gezegd is, dat het aan de zijde van de Ark des Verbonds des HEREN gelegd moest worden, als een getuige met het oog op de weerspanning van het volk (Deut. 31:26, 27), maar dat verloren gegaan was, werd gevonden, toen de priester Chilkia, de vader van Jeremia, zich bezighield met de restauratie van de tempel (2 Kron. 34:15).

God liet Josia niet alleen, om zijn taak onder het volk te volbrengen. Hij stelde er een tweede naast. Ook nog een jongen man van ongeveer gelijke leeftijd, maar deze tot het Profetenambt geroepene zou de koning terzijde staan, en omgekeerd in dezen godvrezende koning een medestander vinden. Dat werd de tweede lichtstraal in de duistere tijd van Israëls afwijking van God. Zo zien we, hoe Gods genade Zich uitstreckte naar Zijn volk. Mocht dat volk al ontrouw zijn geworden, God bleef getrouw.

De woorden des Heren kwamen tot Jeremia, de zoon van Chilkia, in de dagen van Josia, en wel in het 13^e jaar van zijn regering.

Die woorden kwamen óók tot hem, nadat hij 18 jaar naast Josia had geleefd, namelijk in de dagen van Josia's opvolger, Jojakim, die 11 jaar op de troon van David zat, en zelfs in de regeringstijd van Sedekia, die eveneens 11 jaar heeft geregeerd. Ja, God sprak tot hem, totdat Jeruzalem gevankelijk weggevoerd werd. Veertig jaar achtereen sprak God door

middel van Zijn knecht Jeremia tot Zijn volk, maar het heeft niet willen luisteren.

Met deze gedachte opent de hoogst belangrijke rol van de profeet Jeremia. Merkwaardig is het ongetwijfeld - dit slechts in het voorbijgaan - dat de roeping tot het Profetenambt door Jeremia op schrift gesteld werd in het 4^e jaar van Jojakims regering, daardoor 22 jaar nadat het Woord, waarmee hij geroepen werd, hem voor het eerst bereikte. En dat het neergeschreven werd, geschiedde op uitdrukkelijk bevel van God, die tot Jeremia zei: "Neem een boekrol en schrijf daarop al de woorden die Ik tot u over Israel, Juda en alle volken gesproken heb, sedert de dag dat Ik tot u gesproken heb, sedert de tijd van Josia tot op heden. Misschien zal het huis van Juda luisteren naar al de rampspoed die Ik hun denk aan te doen, opdat zij zich bekeren, een ieder van zijn boze weg, en Ik hun ongerechtigheid en zonde vergeve" (Jer. 36:2, 3).

Van veel belang is het bij het lezen van het Boek Jeremia op te merken, dat het Woord des HEREN, toen het tot Jeremia kwam, terugging tot vóór de geboorte van de profeet. Leven en lot waren dus bepaald, niet alleen van de geboorte stond aan; maar waren door de alwetend en God al vooruit vastgesteld. Hier zien we uitverkiezing van God met het oog op de dienst, die hij die daarvoor uitverkoren is zou hebben te verrichten. Deze mededelingen moeten wel vastheid gegeven hebben aan de man, die voor een bijna bovenmenselijke taak zou komen te staan. Te weten, dat God in Zijn voorkennis zijn levenstaak had bepaald, en al de daden van zijn ambtelijk werk met volmaakte wijsheid al had gelegd, dat moet Jeremia op momenten, dat zijn moeilijkheden hem bijna onoverkomelijk zouden voorkomen, wel zeer gesterkt hebben!

"Eer Ik u vormde in de moederschoot, heb Ik u gekend, en eer gij voortkwaamt uit de baarmoeder, heb Ik u geheiligd" (vs. 5).

Zo'n begin waarborgt de geroepene een goede voortgang en een heerlijk einde. God stond voor hem, God die alles weet, en alles alleen volmaakt goed doet! Hoe vaak zal Jeremia in

troosteloze uren hebben gedacht aan dit woord: Ik heb u gekend, Ik heb u geheiligd. Ik heb met een vooruit vastgesteld plan u geformeerd. Hoe zal het deze jonge priesterzoon hebben verbaasd, dat de driemaal heilige God, die achter de voorhang van Zijn heilige tempel werd vereerd, zo tot hem sprak. Wat bedoelde zijn God eigenlijk? Waarom *'gekend'* en *'geheiligd'*? Het antwoord verneemt hij in de laatste woorden: " tot een profeet voor de volkeren heb Ik u gesteld". Dus werd hij voor Israël alleen niet geroepen, maar óók voor de heidenen? Ook voor de vijanden van zijn eigen volk en voor hen, die God niet kenden en niet dienden 't Was wonderlijk, en het dwong tot nadere bezinning. De eerste uitwerking van deze woorden was wel een gevoel van totale ongeschiktheid en machteloosheid. Dat gevoel uitte zich in een hartgrondig: "Ach, Here HERE" Hij wendt zich tot Jahweh met het woord: "zie, ik kan niet spreken, want ik ben jong" Wist de HERE dan niet, tot wie Hij sprak? Onmiddellijk volgt dan ook op deze tegenwerping: "Zeg niet, ik ben jong, want tot een ieder, tot wie Ik u zend, zult gij gaan, en alles wat Ik u gebied, zult gij spreken". Deze afwijzing van Jeremia's bedenking was dus gegrond op het feit, dat de grote, de Almachtige God-Zelf hem zond en opdracht gaf. Waar de Hij, die macht heeft in de hemel en op de aarde, Zich aan de zijde van de dienaar plaatste, daar moesten al zijn bezwaren wel verdwijnen. En weer hoort Jeremia de stem van zijn God: "Vrees niet voor hen, want Ik ben met u om u te bevrijden, luidt het woord des HEREN". Het mag dan zo zijn, dat je in gevaren zult komen, ben Ik er niet, om u te redden? Het woord van zijn God was voldoende waarborg. Zou Hij spreken en het niet doen? Maar zie, terwijl de HERE spreekt, handelt Hij. Spreken en doen gaan bij Hem altijd samen. Hij is een God van het Woord en van de daad!

"Toen strekte de HERE zijn hand uit en roerde mijn mond aan" En terwijl dit geschiedde, vernam hij het Woord: "Zie, Ik leg mijn woorden in uw mond". Jeremia weet het nu; niet hij behoeft te bedenken, wat hij zeggen zal, neen, God zal het Woord, Zijn Woord, in zijn mond leggen. Al wat hij spreken zal, zal Gods

Woord, en Gods Woord alleen, zijn. Ook voor ons, die lezen, wat later door Jeremia opgeschreven is (Hfdst. 36:2) is dit van het hoogste gewicht. Als we Jeremia lezen, dan zijn het niet slechts belangrijke menselijke gedachten, nee, het zijn Gods gedachten en dat bepaalt onze houding, die er een behoort te wezen van eerbied en ontzag.

Nog een tweede "zie" volgt. "Ik stel u heden over de volken en de koninkrijken om uit te rukken en af te breken, om te verdelgen en te verwoesten, om te bouwen en te planten" (vs. 10).

Jeremia verneemt dus verder, wat hem in beginsel al gezegd was door het Woord: "tot een profeet voor de volkeren heb Ik u gesteld". Maar de opdracht luidde nu gepreciseerd: "om uit te rukken en af te breken, om te verdelgen en te verwoesten"

Zal hij, de jonge man, dat moeten doen: uitrukken, verderven? En dat ten aanzien van machtige Rijken als Assyrië en Egypte? Hoe zou hij er de moed en de kracht toe hebben? Nooit zou hij die in zichzelf bezitten, God zou hem die geven. Gelukkig, dat er op het afbreken en verderven nog iets anders is gevolgd: Ik stel u ook om te bouwen en te planten. Want daarom ging het eigenlijk. De eeuwige God had geen lust in afbreken en verderven. Het moest slechts leiden tot bouwen en planten. Het verkeerde en opstandige en vijandige zou verdwijnen, en dat wat door God zou worden gebouwd en geplant, het nieuwe dus, zou blijven. Tot Gods eer en glorie! En daaraan zou deze pas geroepen profeet mogen meewerken.

2. DE EERSTE GEZICHTEN

Jeremia 1:11-19

Het waren treffende woorden, die tot deze jonge priesterzoon waren gericht, woorden om nooit te vergeten. Nu, Jeremia heeft ze dan ook inderdaad in gedachtenis gehouden. Zoals we al opmerkten zijn ze opgetekend 22 jaar, nadat ze uitgesproken zijn. Maar nu gaat de HERE verder. En Zijn woord kwam tot Jeremia in de vorm van een vraag: "Wat ziet gij, Jeremia?" Het antwoord luidde: "Ik zie een amandeltwigg". "Gij hebt goed gezien," luidde nu des HEREN woord, met de toevoeging: "want Ik waak over mijn woord om dat te doen".

De tak van de amandelboom was wel het geschikte beeld voor de HERE, om er Zijn gedachten aan vast te knopen. "Ik stel u heden ... om uit te rukken en af te breken, om te verdelgen en te verwoesten, om te bouwen en te planten". Door deze woorden tot Jeremia openbaarde God Zijn voornemens, niet met Zijn volk alleen, maar eveneens met de volken en koninkrijken rondom. Die voornemens zouden bestaan in wegnemen en oordelen van wat bestond, maar ook in het vaststellen van wat er nog niet was. Het oude zou voorbijgaan en het nieuwe zou ervoor in de plaats komen.

Nu was een amandeltwigg niet alleen een beeld, omdat ze sprak over ontluikend, nieuw leven, na de wintertijd, waarin alle groei en bloei stilstaat, maar in hetzelfde beeld lag de diepe zin van opstandingsleven. De zoon van de hogepriester Chilkia zal ongetwijfeld herinnerd zijn geworden aan die dode tak, die met elf andere dode takken, was weggelegd voor het aangezicht des HEREN, op zijn uitdrukkelijk bevel. Elke tak droeg de naam van een van de twaalf stammen, alleen de tak voor de stam van Levi moest de naam Aaron dragen. Het priesterschap was namelijk in het geding gekomen. Het recht van de priester werd door Korach, de Leviet, betwist. Deze eiste voor zich en voor

anderen de vrijheid, die God alleen aan Aaron en zijn zonen had geschonken. Nu trad God in het strijdperk. Vastgesteld werd, dat alleen Aaron en zijn zonen, en niemand anders, het priesterambt mochten bedienen. "En de man die Ik verkies, diens staf zal bloeien" (Num. 17:5).

De amandelboom is gekenmerkt door het feit, dat hij onder de bomen het eerst na de winter van nieuw leven gewaagt. Het is een boom, die als het ware haast maakt, als de andere de tijd nog wel hebben. Deze gedachte, gevoegd bij die van opstanding uit de doden, doet ons zien, hoezeer dit beeld tot Jeremia spreken moest.

Zou God Zijn voornemens in vervulling doen gaan, dan moest Hij iets nieuws werken. Het onmogelijke moest mogelijk worden gemaakt. En wel in verbinding met en op grond van het werk van Christus. Wel nut Christus, de Messias, zou lijden en in de dood gaan! Maar Hij zou óók worden opgewekt. Daardoor zou juist worden bewezen, dat Hij de Zoon van God en priester tot in eeuwigheid was (Rom. 1:4; Hebr. 5:5, 6; 6:20; 7:17, 24, 25; 10:21).

Nemen we nu de twee gedachten, die aan het beeld van de amandeltwijg verbonden zijn, samen, dan staat daarmee het hele plan van God voor ons, en kunnen we ook enigszins de diepere betekenis begrijpen van het woord in vers 12: "want Ik waak (Ik zal mij haasten) over mijn woord om dat te doen". Dan worden tevens verschillende andere uitspraken ons duidelijk. Heeft Mozes in zijn lied niet gezongen over zijn God: "Ziet nu, dat Ik, Ik het ben, daar is geen God, behalve Mij. Ik dood en doe *herleven*, Ik verbrijzel en Ik genees, en niemand is er die redt uit mijn macht... Mij komt de wraak toe en de vergelding tegen de tijd, dat hun voet zal wankelen, want de dag van hun verderf is nabij, *snel* komt nader wat over hen is beschikt" (Deut. 32 :39, 35). En heeft niet Paulus, die de Godsgedachten over Israël in de Brief aan de Romeinen voor ons ontvouwt in de hoofdstukken 9, 10 en 11, geschreven in hoofdstuk 9:27, 28: "Al was het getal van de zonen van Israel als het zand van de

zee, het overblijfsel zal behouden worden. Want de Heer zal ten einde toe en met *haast* een zaak doen op de aarde".

In de vertaling van het NBG luiden deze beide verzen: "Al was het getal der kinderen Israels als het zand der zee, het overschot zal behouden worden; want wat Hij gesproken heeft, zal de Here doen op de aarde, volledig *en snel*". Zo haalt de apostel het Profetenwoord uit Jesaja 10:22, 23 aan.

God brengt Zijn voornemen tot het bestemde eind, d.i. Hij voleindigt de zaak; Hij verhaast ze in gerechtigheid, want de Here zal op de aarde een haastige zaak doen. Later komt Jeremia terug op de uitvoering van dit voornemen van God wanneer hij zegt "en het zal gebeuren, zoals Ik wakker ben geweest om hen uit te rukken en af te breken, te verwoesten en te verdelen en rampen over hen te brengen, zo zal Ik wakker zijn om hen te bouwen en te planten, luidt het woord des HEREN" (Hfdst. 31:28).

Wat bij mensen onmogelijk wordt geacht, is bij God wel mogelijk. Wat God doen zal, is als een leven uit de doden!

Een tweede gezicht volgde op dat van de amandeltwijn. "En het woord des HEREN kwam andermaal tot mij: Wat ziet gij? Toen zeide ik: Ik zie een kokende pot, verschijnende van de noordzijde".

Een kokende pot; een pot die dreigt over te koken en daardoor bijna overvloedt. Wat zou dit beeld wel willen zeggen? De HEER-Zelf geeft aan Zijn jonge dienstknecht de verklaring: "Uit het Noorden zal het onheil losbreken over alle inwoners van het land".

Later heeft Jeremia duidelijk laten blijken, dat hij de bedoeling van God heeft verstaan. In hoofdstuk 25 bijvoorbeeld zegt hij: "zie, Ik laat alle geslachten van het Noorden komen, luidt het woord des HEREN, en Nebukadressar, de koning van Babel, mijn dienaar, en breng hen tegen dit land en zijn inwoners, ja, tegen al deze volken rondom, en Ik sla hen met de ban, en

maak hen tot een voorwerp van ontzetting, tot een aanfluiting en tot een eeuwige smaad" (vs. 9).

Niet in vage bewoordingen wordt de betekenis van de kokende pot aangegeven, nee, er volgt nog: "Zij zullen komen en zetten elk zijn troonzetel in de poorten van Jeruzalem en tegen al zijn muren rondom en tegen al de steden van Juda; dan zal Ik mijn oordelen over hen uitspreken om al hun boosheid, dat zij Mij verlaten en voor andere goden offers ontstoken hebben, en zich hebben neergebogen voor de voortbrengselen van hun handen."

Duidelijker kon het wel niet gezegd worden. Want inderdaad was Jeruzalem en zelfs de heilige tempel vol geweest van afgoden. Wel was door de hervorming van de vromen Josia iets, misschien zelfs veel, veranderd, maar de HERE zag het hart aan en de toestand van het gehele volk, en dat hart had zich van Hem afgekeerd.

De gedachte, die door de kokende pot wordt vertolkt, vinden we eveneens bij andere Profeten. Zo zegt bv. *Habakuk* in hoofdstuk 1 vers 6: "Want zie, Ik verwek de Chaldeeën, dat grimmige en onstuimige volk, dat de breedten der aarde doortrekt om woonsteden in bezit te nemen, die de zijne niet zijn". En in vers 12 voegt hij er aan toe: "HERE tot een oordeel hebt Gij hem gesteld, en, o Rots! om te tuchtigen hebt Gij hem bestemd". Tegenover een volk, dat zijn God had verlaten - een afvallig volk - ontving Jeremia een taak, die ontzaglijk zwaar zou zijn. Te zwaar voor één mensenkind, zouden we geneigd zijn te zeggen. En toch deze opdracht was zeer eenduidig: "Gij dan, gord uw lendenen, maak u op en spreek tot hen al wat Ik u gebieden zal; verschrik niet voor hen, opdat Ik u niet voor hen doe verschrikken". Hoe ernstig klinken deze laatste woorden. Is het voor deze jongeman niet te veel? Maar het is God, die hem roept, en weet, wat hij dragen kan, waartoe Hij hem bekwaam maken kan. Die hem al van tevoren de wapenrusting aandoet en wel met deze woorden: "En Ik, zie Ik zelf stel u heden tot een versterkte stad, een ijzeren zuil en een koperen muur tegen het gehele land, tegen de koningen van Juda, zijn vorsten, zijn

priesters en het volk des lands; al zullen zij tegen u strijden, zij zullen u niet overmogen, want Ik ben met u, luidt het woord des HEREN, om u te bevrijden."

Het volle gewicht van zijn ambtelijk werk wordt hem voorgesteld. Er wordt niets achtergehouden. Ja, ook tegen de koningen van Juda zou hij te strijden hebben. Want mocht Josia zijn medestander zijn, Jojakim en Sedekia zouden zich tegenstanders betonen.

Maar Jeremia zou zijn als een stad, die men wel belegert, maar die men niet kan innemen; als een pilaar, die niet kan omgestoten worden, maar op zijn voet blijft staan; als koperen muren, die niet gebogen worden, wat er zich ook tegen opmaakt. Hoe was dat mogelijk? Jeremia was toch een jonge man, schuchter van aard? Het enige antwoord op deze vraag luidt: omdat hij niet alleen, en niet voor eigen rekening staan zou. God zou aan zijn zijde wezen. Hoor: "Ik ben met u, luidt het woord des HEREN, om u te bevrijden". De eeuwige God, de Almachtige, de Allerhoogste, de Getrouwe, de Onwankelbare, de Schepper van hemel en aarde, zou zijn Helper wezen. Jeremia had niet te doen met een, die van verre zijn opdracht verleent, en dan toeziet, maar met Eén, die nabij is, die niet wijkt van zijn zijde, die ter overwinning voert! Wat de HERE gesproken had, dat zou Hij ook doen! Hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar Zijn woorden zullen niet voorbijgaan!

3. HET EERSTE GETUIGENIS

Jeremia 2 en 3:1-5

Als we het eerste getuigenis horen van de man, die bij zijn roeping tot profeet bevreesd zich terug wilde trekken met het woord: "Ach, Here HERE, zie, ik kan niet spreken, want ik ben jong", dan staan we geheel verbaasd. Is hier een jongeman aan het woord, die zei de gave van te kunnen spreken niet te bezitten? De gehele rede is één klacht van Israëls verbondsgod tot Zijn volk, dat Hem ontrouw was geworden. En wat van de gehele rede geldt, dat is toch zeker waar van het eerste gedeelte, waarin Zich de HERE rechtstreeks tot het hart en zijn innigste gevoelens richt.

"Ga," zegt God, "predik ten aanhoren van Jeruzalem: Zo zegt de HERE: Ik gedenk" - Hoe schoon! Jahweh gedenkt aan de liefde, de eerste liefde van Zijn verlost volk. Voor een dergelijk woord moest toch het hart van het volk wel openstaan, en indien het ook al toegesloten was, dan moest het toch wel gewonnen worden!

"Ik gedenk!" Aan die eerste dagen en weken, na de machtige verlossing uit de hand van de onderdrukker, toen Hij hen uit Egypte door de Schelfzee leidde, en Farao met zijn paard en met zijn wagen en met zijn ruiters in de zee omkwamen (Ex. 15:19), en toen het vrouwenkoor had gejubeld: "Zingt de HERE, want Hij is hoog verheven; het paard en zijn ruiters stortte Hij in de zee" (Ex. 15:21).

"Ik gedenk de genegenheid van uw jeugd, de liefde van uw bruidstijd, toen gij Mij gevolgd waart in de woestijn, in onbezaaid land", maar dat door Mij in een korenveld werd veranderd. Voedde ik u niet met het "brood der machtigen" - het Manna, waaraan de gouden kruik vol Man in het Heiligdom een herinnering bewaarde? (Ex. 16:33). En leste Ik niet uw dorst met het water van Mara, dat Ik door het daarin geworpen hout

zoet voor u maakte? Wat waart gij, Mijn volk, voor Mijn hart? U was Mij dierbaar. "Israël was de HERE geheiligd, de eersteling zijner opbrengst". U was Mij als eerstelingen, zo kostbaar en zo liefelijk! Hoe heb Ik u beschermd! Denk slechts aan Amalek; heb Ik hem niet verslagen door Jozua, toen Mozes zijn handen biddend voor u verhief? (Ex. 17:13). "allen die daarvan wilden eten, zouden schuld op zich laden, onheil zou over hen komen luidt het woord des HEREN (vs. 3).

Ja, de HERE had niet voor Jeruzalem alleen een ernstig, liefdevol woord, maar Hij ging voort met: "Hooft het woord des HEREN, o huis van Jakob en alle geslachten van het huis Israëls! Zo zegt de HERE: Wat voor onrecht hebben uw vaders in Mij gevonden, dat zij zich ver van Mij verwijderd hebben, en het nietige zijn achtergelaten, zodat zij teniet zijn geworden; en dat zij niet zeiden: Waar is de HERE, die ons uit het land Egypte heeft gevoerd, die ons heeft geleid door de woestijn, een land van steppen en kuilen, een land van droogte en diepe duisternis, een land, waar niemand door trekt en geen mens woont? Ik bracht u toch in een vruchtbaar land om de vrucht en het goede daarvan te eten" (vs. 4-7a).

Aangrijpend is het onmiddellijk daarop volgende: "doch toen gij daar waart gekomen, hebt gij mijn land verontreinigd en mijn erfdeel tot een gruwel gemaakt". En het vreselijke was bovendien nog, dat zij, die een bijzondere plaats en verantwoordelijkheid onder het volk hadden ontvangen, namelijk de priesters, Levieten, Herders, en Profeten, het volk niet vermaanden of weerhielden, integendeel, dat zij ten kwade meehielpen en voorgingen. De priesters zeiden niet: "Waar is de HERE?" Zij hadden nagelaten op Jahweh het oog te richten. Die zich met de wet bezig hielden, de Levieten, kenden Mij niet. De Herders overtraden. De Profeten profeteerden wel, maar door Baäl, de zonnegod, en waren op deze wijze van geen nut, maar wel tot grote schade. Zou er op zo'n woord wel iets anders kunnen volgen, dan wat er in vers 9 staat: "Daarom zal Ik nog met u een rechtsgeding voeren, luidt het woord des HEREN, ja, met uw kindskinderen zal Ik een rechtsgeding

voeren". Ontzaglijk woord: Ik zal twisten, Ik die u verlost heb, en u in Mijn hart gedragen heb! Was er niet alle reden om met het volk te twisten?

De bewijzen van hun afval waren onweerlegbaar. Er moest strijd volgen, want hun God kon het niet langer aanzien. Hun leven stond als een vernietigende aanklacht tegenover hen. Waar ze ook rondzagen, in het Westen of in het Oosten - of ze naar de kustlanden van de Kittiërs (Cyprus) gingen, of naar Kedar - nooit zouden ze zo iets aantreffen, wat bij hen gevonden werd. De goden - hoewel het geen goden waren! - die door de volken werden vereerd, waren niet ter zijde gesteld. Maar Israël, wat had Israël gedaan? Het had zijn eer veranderd in de gedaante van een os, die gras eet (Ps. 106:20), of zoals het door Jeremia werd uitgesproken: "maar mijn volk heeft zijn Eer verruild voor wat geen baat brengt". Terecht volgt er dan ook: "Ontzet u daarover, o hemelen, huivert en weest ten diepste ontroerd, luidt het woord des HEREN" (vs. 10-12).

Twee boze daden waren begaan: De bron van levend water, hadden zij verlaten, om zichzelf bakken uit te houwen, gebroken bakken, die geen water houden. En dat, waar Israël een zoon (een "ingeborene des huizes") - en niet een knecht was! Kon dan de zoon ten roof vallen? Zou de vader de zoon laten roven? En toch, zo was het geworden, en zo zou het geschieden! Israël zou weggevoerd worden, ver van zijn land, en daar zou het, want dat was de bedoeling van de Vader bij de draf der zwijnen tot zichzelf komen, en daar zou het opstaan en - tot zijn Vader gaan!

De jonge leeuwen brulden over hem. De Assyriërs waren in aantocht, en zij zetten zijn land in verwoesting, en zijn steden zouden worden platgebrand! Van de tegenovergestelde zijde - van Egypte - zouden de kinderen van Nof en Tachpanches het volk de schedel kaal scheren. Arm en berooid zouden ze achterblijven! (vs. 16). En als ze dan zouden vragen, wie hun dit alles aandeed, dan was er maar één antwoord: eigen schuld; ze deden het zichzelf aan, omdat ze hun God hadden

vaarwel gezegd, toen Hij met hen op de weg was en ze leidde als Zijn beminde.

Hoe vernietigend klonken deze woorden. Zouden de hoorders erdoor in het hart worden gegrepen? Allerminst. Het gevaar was groter, dat ze om te ontkomen aan werkelijk bestaande gevaren hun heil zouden zoeken, beurtelings bij Egypte of Assyrië. Vandaar dat de profeet hun toeroept: "Wat hebt gij naar Egypte te gaan om het water van de Nijl te drinken? Of wat hebt gij naar Assyrie te gaan om het water van de Eufraat te drinken?" Zou het iets uitwerken? Neen, het moest tot hen doordringen, en dan zou er genezing zijn, dat hun boosheid en afkeringen de ware oorzaak waren (vs. 19), waarom Jeremia zonder enige reserve de woorden tot hen richt: "weet en zie, dat het boos en bitter is, dat gij de HERE uw God hebt verlaten, en dat er geen vrees voor Mij bij u is, luidt het woord van de Here, de Here der heerscharen".

In vers 20 gaat de profeet er toe over het volk zijn geschiedenis voor te stellen, van hun geboorte stond af. Telkens anders, maar toch altijd weer opnieuw in grote liefde, spreekt de HERE woorden, die rechtstreeks het geweten moesten treffen, en tot schuldbelijdenis moesten voeren. Zij worden teruggevoerd tot de Sinaï, waar ze uit de hand van hun God "de tien woorden" hadden ontvangen, en waar ze plechtig hadden betuigd:

"Al de woorden, die de HERE gesproken heeft, zullen wij doen" (Ex. 20; 24:3). God had hun juk en hun banden verbroken en als een verlost volk het voor Zich geplaatst, en daar had God tot hen gezegd: "Nu dan, indien gij aandachtig naar Mij luistert en mijn verbond bewaart, dan zult gij uit alle volken Mij ten eigendom zijn, want de ganse aarde behoort Mij. En gij zult Mij een koninkrijk van priesters zijn en een heilig volk" (Ex. 19:5, 6). En wat was het antwoord geweest, niet met de lippen, maar in de praktijk, dus door de daad? Is het gouden kalf niet het meest welsprekende antwoord op deze vraag? Heeft het volk het gouden kalf niet vereerd met de woorden: "Dit is uw god, Israel, die u uit het land Egypte heeft gevoerd" (Ex. 32:4). Het plechtig

gebod: "Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben," was overtreden!

"Want van ouds hebt gij uw juk verbroken, uw banden verscheurd, en gezegd: Ik wil niet dienstbaar² zijn". Dat wil zeggen geen andere goden dienen, en zo overtreden, maar hoe waren uw handelingen? "Want op elke hoge heuvel en onder elke groene boom legt gij u in ontucht neder". Mij hebt u vaarwel gezegd, andere goden hebt u aangehangen! Als een edele plant heb Ik u geplant; als een edele wijnstok, een geheel getrouw zaad, maar hoe is uw openbaring geweest? U zijt in Mijn ogen veranderd in verbasterde ranken van een wilde wijnstok. En alles wat u doet, om uw zonde te verbloemen, het helpt u niets. Al werd u gewassen met loog (salpeter, een veel gebruikt reinigingsmiddel in het Oosten), ja al gebruikte u veel zeep, uw ongerechtigheid staat toch voor Mijn ogen getekend. Er is maar één uitweg, zoals er maar één reinigingsmiddel is, te weten het bloed van het volmaakte Offer (1 Joh. 1:7).

Maar het noodlottige was, dat het volk geen bewustzijn van schuld bezat. Het had moeten luisteren, want het geloof is uit het gehoor en het gehoor door het Woord Gods, (Rom. 10:17), maar het wilde niet horen. Het redeneerde: "Ik heb mij niet verontreinigd, ik ben de Baals niet achternalopen". En als de profeet het volk voorlegt: "Zie uw weg in het dal, weet wat gij gedaan hebt" en daarna het gedrag tekent met de felste kleuren, dan zegt het: "Het baat niet, neen, want ik heb vreemden lief, hen zal ik achternalopen". Ze waren als op de daad betrapt, zoals een dief gevonden wordt en beschaamd staat, "Zo wordt het huis van Israel te schande: zij, hun koningen, hun vorsten, hun priesters en hun profeten". Allemaal vereerden zij hout en steen, en keerden God de rug toe. Alleen als het kwaad hen naderde, riepen ze, echter zonder zich te bekeren tot God: "Sta op en verlos ons!"

² 'ik zal niet overtreden', volgens de Engelse vertaling.

In heilige ironie, maar toch in liefde, gaat de HERE voort met de woorden: "Laten die opstaan, of zij u kunnen verlossen ten tijde van uw rampspoed".

Wat hebt u, indien u door het kwaad overvallen en verteerd wordt, tegen Mij te twisten? Bedenk toch, wat Ik voor u ben geweest. Waarom keert u zich dan steeds van Mij af? Opnieuw gebruikt de HERE het beeld van de bruid - en daarmee keert Hij tot het begin van het hoofdstuk terug - die kan toch nooit haar bruiloftstooi vergeten! Maar dat had Israël wel gedaan. En hoe schuldig ze ook waren, toch zeiden zij: "Ik ben onschuldig" (vs. 35). "Zie, Ik ga met u in het gericht, omdat gij zegt: Ik heb niet gezondigd". Zowel door Egypte als door Assur zouden ze beschaamd worden. In angst en rouw zouden ze uittrekken - met de handen boven het hoofd - en ze zouden ondervinden, dat de machten, waarop zij hun vertrouwen hadden gesteld, door de HERE waren verworpen. En nog, hoezeer het hun ook als een ongerijmdheid mocht voorkomen, nog smeekte de HERE: "Keer terug tot Mij!"

Dan volgt nog een laatste woord, uitgebeeld in realistische bewoordingen, waartoe het met hen gekomen was (vs. 2), hoe ver ze afgedwaald waren. Het was hun duidelijk voor de ogen gesteld, dat het land, een was land van bergen en dalen, dat water drinkt van de regen uit de hemel; een land, waarvoor de HERE, hun God, zorgde; waarop bestendig de ogen van de HERE, hun God, gericht waren, van het begin van het jaar tot het einde, waarop de HERE de regen voor het land op zijn tijd zou geven, de vroege en de late regen, zodat zij hun koren en most en olie zouden kunnen inzamelen (Deut. 11:12-15), dat land zou lijden van de droogte, omdat de regendruppels werden ingehouden, en er geen late regen geweest was (vs. 3). Maar ook dat had niet tot hen gesproken. Het was zonder uitwerking gebleven. Keer u terug tot Mij! Kom terug met het vertrouwelijke, met het innige: "mijn Vader, de vertrouwde mijner jeugd zijt Gij" (vs. 4). Had Hosea, de profeet, al niet gezegd: "Toen Israel een kind was, heb Ik het liefgehad, en uit Egypte heb Ik mijn zoon geroepen. Hoe meer men hen riep,

des te meer dwaalden zij weg: aan de Baals offerden zij en aan de gesneden beelden brachten zij reukoffers" (Hos. 11:1, 2)

Israël volhardde in zijn boosheid. "Zal Hij immer toornen, of voor altoos de wrok behouden?" (vs. 5). Zo sprak Israël, nu God Zijn volk rechtvaardig bezocht, maar ondertussen ging het voort op de zondige weg, en zette zijn boze wil door. "Zie, zo spreekt gij, maar gij doet het kwade en maakt u daarin sterk". Zo sprak God.

4. JERUZALEM, DE TROON VAN DE HERE

Jeremia 3:6-25; Jeremia 4

De dienst, die de profeet Jeremia verrichtte, strekte zich ook tot het tienstammenrijk uit. Ongetwijfeld nam Juda en de heilige stad een voorname plaats in, maar het woord van Jahweh kwam toch ook tot Israël. Vooral in dit hoofdstuk komt het sterk uit. Het optreden van de jonge, energieke koning, in wiens dagen het Boek des HEREN werd gevonden, lag in dezelfde lijn. Ook hij trachtte de zuivering van de door God-Zelf ingestelde dienst buiten de grenzen van zijn beperkte gebied door te voeren (2 Kron. 34:33; 2 Kon. 23:15-20) Dadelijk valt het ons op, dat Jeremia in naam van Jahweh zich tot Israël richt. Hoofdstuk 3 vers 6, opent met deze vraag van Jahweh tot de profeet in de dagen van Josia:

"Hebt gij gezien, wat Afkerigheid, Israel, gedaan heeft?" Had Israël in de dagen van Jerobeam, die zich tegen Rehabeam verhief, uit politieke overwegingen niet een eigenwillige godsdienst ingesteld? 1 Koningen 12 vers 26 en vervolgens, schildert ons, waartoe de tien stammen gekomen zijn. We zien de gouden kalveren te Beth-El en te Dan. Hoewel er een bestraffend woord door de man Gods uit Juda tot Jerobeam kwam (1 Kon. 13:1-9), heeft deze in zijn zonde volhard. De oude profeet uit Beth-El bevestigde het woord van de man Gods (1 Kon. 13:31, 32), maar Jerobeam keerde zich niet af van zijn boze weg. Deze afgodendienst is nooit meer onder het volk afgeschaft. En we begrijpen het vernietigende getuigenis van Jeremia: "Zij placht heen te gaan op elke hoge berg en onder elke groene boom om daar ontucht te plegen" (vs. 6). Ondanks dit alles ging het hart des HEREN naar Israël uit, en God sprak: "Keer weder tot Mij". Maar het was tevergeefs. Onweersprekelijk duidelijk is het woord: "maar zij keerde niet weder", Het was onvermijdelijk, dat de HERE haar verliet. Hij gaf haar een scheidbrief vanwege haar overspel.

Juda heeft dit aangezien, maar niet met droefheid over zoveel verharding, maar trouweloos; evenals haar zuster Israël hoereerde zij zelf ook, het land ontheiligende door haar afschuwelijke afgoderij. De toestand onder koning Manasse was daarvan het beste bewijs. Josia had wel een hervorming trachten te bewerken, maar die was niet veel verder gegaan dan de oppervlakte. Het hart was niet veranderd! Het had zich evenmin tot God bekeerd. En wanneer het niet met het ganse hart geschiedt, dan noemt God het voor de schijn. Dit woord komt op dezelfde manier in alle ernst ook tot ons! Wanneer de HERE Israël plaatst naast Juda, zegt Hij, omdat Zijn hart over beide bedroefd was en omdat in Juda nog de vormen gehandhaafd bleven, maar zonder het wezen en de kracht: "Afkerigheid, Israel, heeft zich gerechtvaardigd boven Trouweloze, Juda" (vs. 11).

Toch was er nog hoop voor wie luisteren wilde naar 's HEREN stem! De naar het Noorden weggevoerde stammen krijgen nog een oproep tot bekering. "Keer weder, Afkerigheid, Israel, luidt het woord des HEREN, Ik zal u niet donker aanzien, want Ik ben genadig, luidt het woord des HEREN, Ik zal niet altoos blijven toornen. Alleen, erken uw ongerechtigheid, dat gij van de HERE, uw God, zijt afgefallen en uw gangen gericht hebt naar de vreemden onder elke groene boom, en naar mijn stem niet hebt gehoord, luidt het woord des HEREN" (vs. 12, 13). Bekeert u afkerige kinderen. Ik heb u getrouwd en Ik zal u aannemen, al was het ook nog zo'n klein getal, zelfs wanneer er maar één uit een stad en twee uit een geslacht zouden luisteren, toch zal Ik u brengen in Sion. Wat is de liefde van God groot! Met zegeningen zouden ze worden overladen, en al zouden ze ook niet terugvinden, wat door God ingesteld was als schaduw of symbool (Ex. 25:10-22). Het zou zelfs zo zijn, dat als de Ark van het verbond met het gouden verzoendeksel en de Cherubim in het Allerheiligste ontbreken zou, dan zouden ze toch ervaren, dat uit het verlies voor een ieder, die zich in oprechtheid tot God bekeerde, winst zou voortkomen, want Jeruzalem zou de troon des HEREN zijn. Hij-Zelf, de verbonds

God, zou als de verheerlijkte Messias, in Jeruzalem zijn, zittend op Zijn troon. Daarom zouden ze niet meer denken aan de Ark, hoe heilig en hoe heerlijk ook; zij zal niet weer gemaakt worden; zij zal niemand in de zin komen" (vs. 16). De Naam des HEREN zou de heerlijkheid en de kracht wezen, en aan deze naam zouden ze vasthouden, en die Naam zou alles voor hen wezen, en niet alleen voor hen, maar zelfs de heidenen zouden tot Jeruzalem vergaderd worden. "Zij zullen niet meer wandelen naar de verstoktheid van hun boos hart" (vs. 17). Het huis van Juda en het huis van Israël zullen wonen in het land van hun vaders (vs. 18). En hoe onmogelijk het ook leek, toch zou het gebeuren, want "gij zult Mij noemen: Mijn Vader; en gij zult van achter Mij niet afkeren."

In vers 20 komt de profeet nog eens terug op hetzelfde onderwerp. Weer gebruikt hij om Israël zijn zonden voor ogen te stellen, het beeld van de echtbreekster. Trouweloos had het tegenover zijn God gehandeld en de gevolgen waren niet uitgebleven. Maar God keert Zich in genade tot de afkerigen met de belofte: Ik zal uw afkeringen genezen; keert toch weder tot Mij! En dan horen we het antwoord uit een verbroken hart: "Zie, hier zijn wij, wij komen tot U, want Gij zijt de HERE, onze God" (vs. 22).

Tevergeefs had Israël het van iets anders verwacht; het was op allerlei manieren beschaamd, maar nu belijdt het: "in de HERE, onze God, is Israëls heil!" Eenmaal zal het volk daar komen en dan zal het een zegen zijn voor de volken. De heidenen zullen zich zegenen in Hem, en in Hem zich beroemen. Het is een wondere afwisseling van twee stemmen. De eerste is van God, die uitnodigt. De andere is van het volk, dat zich bekeert en zijn zonde belijdt. Zo zal het in de toekomst zijn. Zacharia 12 spreekt over die dagen van grote rouw. Ook hier in de eerste twee verzen van hoofdstuk 4 horen we de stem van God, die aandringt op waarheid en oprechtheid. Laat uw bekering zichtbaar zijn in uw leven. Als het zo is, dan is uw zegen zeker en dan zal zich die zegen tot de volken uitbreiden. De heidenen zullen zich dan in Mij beroemen en zich zegenen in Mij, uw

God! Van af het derde vers staan Juda en Jeruzalem in het bijzonder voor de aandacht van de profeet.

Indien Juda met de heilige stad niet zou komen tot een waarachtige bekering. Wanneer de ploegschaar niet diep in de akker van het hart zou snijden, maar zou blijven staan bij de vorm alleen, de besnijdenis, waardoor men tot het volk werd gerekend, en niet doordrong tot een ware, innerlijke scheiding van het kwaad, dan moest het oordeel komen. Ernstig klinkt het woord van waarschuwing, omdat het de voorwaarde stelde voor een afwending van het gericht, een gericht dat door Jeremia in de overige verzen van ons hoofdstuk beschreven wordt. Hij schildert in felle kleuren de aanstaande ellende.

"Een leeuw is opgerezen uit zijn struikgewas" (vs. 7). Nebukadnezar is in aantocht. Het gehele land wordt al als verwoest gezien. Maar eigenlijk is het niet Babel, die het doet, want in weze is het de HERE-Zelf. Zijn toorn is niet afgekeerd.

De koning, de Vorsten, de priesters en de Profeten zouden verbaasd staan! En Jeremia, kondigde hij dit alles aan, alsof hij er zelf buiten stond? Allerm minst! We hebben vers 19 maar te lezen, om van het tegendeel overtuigd te worden. Daar klaagt de profeet: "O mijn binnenste, mijn binnenste! Ik moet ineenkrimpen. O wanden mijns harten! Mijn hart jaagt in mij, ik kan niet zwijgen; want bazuingeschal hoor ik, strijdrumoer!" Het is zelfs zo ver bij deze Godsman gekomen, dat hij een ogenblik verward is geraakt door de dingen, die hij moet aankondigen. Hij wendt zich met zijn klacht tot zijn Zender en zegt: " Ach, Here HERE" Hij, die de Opperhoge, de Verbonds-God van Israël, de Jahweh, is, Hij hoort de woorden van deze verbijsterde geest: ", waarlijk, Gij hebt dit volk en Jeruzalem ten zeerste misleid".

We zien, hoe zelfs de profeet uit zijn evenwicht is geslagen. "Door te zeggen" zo gaat hij voort, "Gij zult vrede hebben". En was er echt vrede? Integendeel, " het zwaard raakt immers tot aan het leven" (vs. 10).

Hoe greep de ellende, die over het volk komen zou, dezen gezant aan. Een dorre wind, die hun te sterk zijn zou, zou op Gods bevel het hele land doorwaaien; wagens als een wervelwind, paarden, sneller dan arenden, zouden van het Noorden allen en alles aangrijpen. "Slag na slag" zou men uitroepen. "Wee mij, want ik bezwijk voor moordenaars!" (vs. 31).

Toch breekt er door de donkerheid nog één lichtstraal door (vs. 27). Als in het voorbijgaan en in een heel kort tussenzinnetje, horen we God daar zeggen: "Al zal Ik niet voorgoed afrekenen". Is dat niet een mooie parel in dit hoofdstuk van ellende en oordeel?

De Eeuwige-Getrouwe ziet in ontferming Zijn volk aan. En moet Hij ook zwaar tuchtigen, toch zal Hij een overblijfsel laten. Hij geeft Zijn volk niet helemaal over. Hier schittert de liefde Gods en Zijn eeuwige trouw! Hij is de God, die Zijn verbond houdt, dat Hij heeft gemaakt met Abraham, Zijn knecht (Gen. 17:7 en 8)

Eén weg bleef altijd nog open. God geeft nooit op! Hij laat zijn profeet te midden van de afkondiging van het zware oordeel nog deze woorden spreken: "Reinig uw hart van boosheid, Jeruzalem, opdat gij behouden wordt; hoelang zullen in uw binnenste uw zondige overleggingen verwijlen?" (vs. 14).

Zou er dan niet één luisteren? Ook als het geheel onwillig zou blijken? Zo wanneer er gewilligheid zou zijn, om in de weg van bekering terug te keren tot God, die zo onteerd was geworden, en hun hart af te trekken van de ijdele afgoden; God zou het oordeel zeker afwenden. Maar het volk zocht zijn heil bij Egypte en Babel. In beeldrijke, maar goed te verstane taal schildert de profeet, hoe alles werd gedaan om Egypte en Babel te winnen. Hij spreekt in vers 30 over een zich opdoffen met scharlaken en gouden sieraaden en make up. Maar het zal alles vergeefs zijn. De "hoereerders", de machten, waarop Juda vertrouwdde, zouden zich niets van haar aantrekken. Het scharlaken en het goud zouden ze meevoeren, maar zij zouden ook haar ziel

zoeken. De dochter Sions zou zijn als een vrouw, die van haar eerste kind in nood is, en haar handen uitbreidt! (vs. 31).

Wat was de toestand van Juda en Jeruzalem vreselijk, dat ze zelfs door deze uitspraken niet werden opgeschrikt. De bazuin gaf geen onduidelijk geluid, maar waar het oor doof en het hart verhard is, daar baat niets meer!

5. EEN DWAAS EN HARTELOOS VOLK

Jeremia 5 en 6

In Juda en Jeruzalem was de toestand, zoals we al gezien hebben, hopeloos. Het vijfde hoofdstuk houdt ons in het bijzonder daarmee bezig. Het stelt ons om te beginnen voor, hoe het onmogelijk was, iemand in Jeruzalems wijken en op haar straten te vinden, die recht deed en waarheid zocht. Was er één, dan zou God Jeruzalem sparen. In Sodoms dagen, toen Abraham voorbiddingen deed, waren er zelfs geen tien rechtvaardigen in de stad, waar de goddeloosheid tot haar uiterste gekomen was (Gen. 18:21, 32), en Sodom werd omgekeerd. Hier in Jeruzalem, zou God het oordeel hebben afgewend, als er maar één was geweest. Maar er werd ook niet één gevonden! Want met de vorm stelde de HERE Zich niet tevreden. Of men al met de mond zwoer en daarbij de Naam van Jahweh op de lippen nam, dat had geen waarde (vs. 2). De HERE zag naar waarheid! Hij had het volk in de weg van tuchtiging bezocht, maar het was zonder uitwerking gebleven. Ze waren geslagen, maar hadden zelfs geen pijn gevoeld. Ze hadden geweigerd de tucht aan te nemen en zich te bekeren!

Jeremia is verbaasd! Hij vleide zich nog met de gedachte, dat misschien bij degenen, die onderwezen waren, die met de weg des HEREN en het recht van hun God bekend waren, er zouden zijn, die een uitzondering waren en daarom zegt hij: "dit zijn slechts geringen" - en dan denkt hij waarschijnlijk aan "die schare, die de wet niet kent" (Joh. 7:49) – "zij zijn onwetend, omdat zij de weg des HEREN, het recht van hun God, niet kennen". Van hen had Jeremia niet de verwachting, dat er onder hen iemand zou zijn, die recht deed, of waarheid zocht. Maar bij "de groten", als hij met hen zou spreken, zou het toch wel anders zijn. Maar de man Gods moest vaststellen, dat zowel de geringen als de groten, beide groepen samen, het juk verbroken en de banden verscheurd hadden. De gedachten

des HEREN waren hun als een knellend juk en als snoerende banden.

Deze in droefheid uitgesproken woorden kunnen ons het zesde vers beter doen verstaan. Omdat de afwijking zo algemeen was, daarom moest de leeuw opkomen, met de wolf en het luipaard. De afkerigen waren machtig vele geworden! (vs. 6). Het zevende vers tekent op een diep vernederende wijze, waartoe het volk gekomen was. Vijf hoogst ernstige beschuldigingen volgen elkaar op in de verzen 7 en 8; hun kinderen, dat is de eerste, zwoeren bij hen, die geen God zijn; na door hun God verzadigd te zijn, bedreven ze overspel; bij hopen verzamelden ze zich in het huis van ontucht; ze waren als welgevoederde hengsten, ijverig in het bedrijven van onzedelijkheid; en dan ten laatste, en hier laat de profeet alle beeldspraak varen - een ieder hunkerde, let wel *hunkerde* naar de vrouw van zijn naaste!

"Zou Ik hierover geen bezoeking doen, luidt het woord des HEREN, of zou Ik aan een volk als dit Mij niet wreken?" (vs. 9).. Dan komt het bevel, dat de vijand maar al te graag wil opvolgen, n.l. "Beklimt zijn wijnbergen en richt verwoesting aan".

God gebruikte de vijanden om Zijn geliefd volk te tuchtigen. Maar het ontga ons vooral niet, dat ook hier onmiddellijk volgt: "*doch rekent niet voorgoed af*" De vijand van 's HEREN volk moge juichen, God roept hem toe: "Tot hiertoe en niet verder!"

Is het ook niet zo in onze dagen? Hebben we het niet in de geschiedenis van de Joden, Gods volk, duidelijk voor onze ogen. Neen, ze zullen niet vernietigd worden. Ook nu is het woord van kracht: "*doch rekent niet voorgoed af*". Heeft Hij niet Zelf gesproken, "al zal Ik niet voorgoed afrekenen" (Jer. 4:27). De zonde wordt geoordeeld, de zonden bezocht, de weerspanningheid getuchtigd, maar - Gods beloften falen niet.! Treffend is het midden in de beschrijving van het oordeel Gods zulke woorden te vinden. De profeet gaat voort met de toekomstige ellende te beschrijven, als hij zegt: "verwijdert zijn ranken, want zij behoren de HERE niet toe". In de verzen 11 en

12 vinden we een schets, hoe Israël en Juda in de weg van de verloochening des HEREN spottend zeggen: "Geen onheil zal ons overkomen; zwaard noch honger zullen wij zien".

De geschiedenis heeft het geleerd, hoe vermetel deze woorden waren, en hoe geheel anders de ervaringen geweest zijn. De valse Profeten zijn tot wind geworden; hun woorden waren als het vuur, dat het volk heeft verteerd. Een sterk volk zou naderen. Alles zou geroofd worden: de zonen en de dochteren; de oogst zou worden weggevoerd; de sterke steden zouden verarmd worden door het zwaard, zodat er niets zou overblijven. Niets? Hoor ook hier weer de stem van hun God: "Doch, ook in die dagen, luidt het woord des HEREN, zal Ik niet voorgoed met u afrekenen"

Van vers 19 af levert ons hoofdstuk opnieuw een serie gronden, waarom Jahweh het oordeel moest doen komen. Deze serie opent met een vraag, die het schuldig volk in de mond werd gelegd. Ze luidt: "Waarvoor heeft de HERE, onze God, ons dit alles aangedaan?" Onmiddellijk volgt het antwoord, bij monde van Jeremia gegeven: "Gelijk gij Mij hebt verlaten om vreemde goden te dienen in uw land, zo zult gij vreemden dienen in een land dat het uwe niet is". Het volk was een dwaas en harteloos volk geworden; ogen hadden ze, maar ze zagen niet, en oren, maar ze hoorden niet (vs. 21).

En dan wordt het volk er bij bepaald, dat zij God de Almachtige, de Schepper van alle dingen, niet vreesden en voor Zijn aangezicht niet beefden. Maar de oorzaak was, dat hun hart afvallig en weerspannig was. Zij hadden zich afgewend van Hem, van Wie ze alle zegen hadden ontvangen. Hun ongerechtigheden wendden die zegeningen af en weerden het goede (vs. 25). In elk opzicht - de verzen 26-29 spreken er op de meest overtuigende wijze over - hadden zij het oordeel verdiend. Vandaar dat vers 29 nog eens herhaalt, wat al in vers 9 gezegd is: "Zou Ik hierover geen bezoeking doen, luidt het woord des HEREN, of zou Ik aan een volk als dit Mij niet wreken?"

Het was verschrikkelijk, wat er geschiedde: de profeten profeeteerden vals, en de priesters heersten in plaats van te dienen, en het volk juichte zowel het een als het ander toe, want zo hadden ze het graag! Maar wat zou er uit dit alles moeten voortkomen? (vs. 31).

* * *

Hoewel het oordeel over het volk - de inneming van Jeruzalem - nog niet tegenwoordig was, toch wordt het door Jeremia als zodanig gezien. In het 5^e hoofdstuk klonk al het bevel: "Beklimt zijn wijnbergen en richt verwoesting aan" (vs. 10). Daarom wendt zich de profeet tot zijn stamgenoten - hij was immers afkomstig uit Benjamin en woonde te Anatot (Hfdst. 1:1) - met de waarschuwing, zich in veiligheid te stellen door Jeruzalem³ te verlaten: "Bergt u, gij Benjaminieten, uit Jeruzalem vandaan... Want rampspoed doemt op uit het Noorden, een groot verderf". Als ze dan veilig te Tekoa zouden zijn aangekomen, dan moest de bazuin worden geblazen om anderen te waarschuwen, die ook in groot gevaar verkeerden, en een lichtbaak of vuurteken moest worden opgeheven in Bethakkerem, een paar uren zuidelijk van Jeruzalem.

Groot gevaar dreigde er: "herders met hun kudden" - hoogstwaarschijnlijk de aanduiding van de Chaldeeën met hun legerscharen - zouden tot hen komen, en die zouden hun tenten opslaan, en niets overlaten! De oorlog wordt voorgesteld als uitgebroken, en de vijanden zeggen: "laat ons oprukken op de middag! Wee ons, want de dag verstrijkt, de avondschatuwen worden langer; komt aan, laat ons dan

³ Jeruzalem met de tempelmuren was in Benjamin gelegen. Naar alle waarschijnlijkheid moet Deut. 33:12 "Tussen zijn schouders zal Hij wonen" worden verklaard, dat God in Zijn Tempel, in Benjamin d.i. in Jeruzalem wonen zou.

oprukken in de nacht en laat ons haar paleizen verwoesten!" (vs. 4, 5). Maar alles gebeurt op bevel van God, die Zijn volk en de heilige stad tuchtigt. Daarom vangt vers 6 aan met het woord: "Velt haar geboomte en werpt tegen Jeruzalem een wal op; dit is de stad die een en al leugen is, in wier midden afpersing tiert".

Maar zie, ook hier weer, zoals al in de vorige hoofdstukken, nog eens een oproep tot bekering. De belegering wordt als reeds aanwezig voor de ogen van het volk geschilderd; het is, alsof ze er zich midden in bevinden, maar dan volgt nog een woord tot allen gericht. Het luidt: "Laat u tuchtigen, Jeruzalem, opdat Ik Mij niet van u losrukke, opdat Ik u niet make tot een woestijn, een onbewoond land!" (vs. 8).

De vijand zou ten opzichte van Jeruzalem het werk van een druivenlezer doen: hij zou niet in één keer Jeruzalem wegvoeren. Er zouden nalezingen na de eerste pluk gehouden worden. Zijn hand zou weer tot de korven gebracht worden.

Deze beeldspraak beduidt, dat de Babyloniër met de eerste wegvoering zich niet tevreden zou stellen. Nog een tweede, ja zelfs een derde wegvoering zou volgen. Jojakim, Jojachin en Sedekia, drie vorsten, zouden het beleven, dat de bevolking weggevoerd zou worden naar Babel (zie 2 Kon. 24 en 25). De vijand zou, evenals de wijnlezer, de wijnstok Israëls geheel kaal plukken (vs. 9). Maar voor deze overduidelijke beschrijving van het aanstaande gericht was het volk doof. Wat de profeet sprak, was hun tot smaad. Was het dan wonder, dat Jeremia vervolgde op een wijze, zoals we het in de verzen 11-13 vinden? Hij zou de grimmigheid uitstorten over de spelende kinderen en over de samengeschoolde jongelingen. Mannen, vrouwen en ouden van dagen zouden gevangen worden gemaakt en hun bezittingen zouden worden verwoest. Omdat de zedelijke toestand door en door verdorven was, van de kleinste (de geringste) tot de grootste (de meest voor-aanstaande), van profeet tot priester, allen waren ver afgedwaald en in onbegrijpelijke lichtvaardigheid riep de een de ander toe: "Vrede, vrede, terwijl er geen vrede is" (vs. 14). Dat

was in waarheid de breuk van de dochter van het volk des Heren op het lichtst genezen. In het hart van de zaak was het snood bedrog, zelfmisleiding en suggestie van de menigte. Blinde leidlieden van blinden!

Zo zal het in de toekomst ook wezen, als het oordeel, bij de wederkomst van Christus met Zijn Gemeente, voor de deur staat: "Als de dag des Heren komt, als een dief in de nacht, dan zullen ze zeggen: " Vrede en veiligheid, dan zal een plotseling verderf over hen komen zoals de barensnood over een zwangere, en zij zullen geenszins ontkomen" (1 Tess. 5:2-3).

Er was, om weer terug te keren tot ons hoofdstuk, geen schaamte (vs. 15). Er bleef daarom dan ook niets over dan dat ze vallen zouden onder de vallenden. Maar ook hier weer een woord om het hart te winnen, om af te houden van een wandel op de verkeerde weg. "Gaaf staan aan de wegen, en ziet en vraagt naar de oude paden, waar toch de goede weg is, opdat gij die gaat en rust vindt voor uw ziel" Zo wordt het volk vermaand tot stilstand en tot inkeer, tot verandering van koers, kortom tot - bekering! Om naar het oude en beproefde terug te gaan! De roep om wat nieuws is er altijd geweest; het nieuwe zou beter zijn en het oude verwerpelijik. Een nieuwe orde van zaken lacht toe. Ach, de belofte is gemakkelijk genoeg te geven, maar de inlossing! Maar waar het om gaat is, of men bij het verlaten van het oude, van het beproefde, van datgene wat God gaf en "van de beginne" was, rust voor de ziel heeft.

Dit zestiende vers van Jeremia 6 stelt ons de volmaakte Profeet voor de aandacht. Toen Hij op aarde was voor het heil van mensen en op de weg midden onder het volk stond, wendde Hij Zich tot allen met de woorden: "Komt tot Mij, allen die vermoeid en belast bent, en Ik zal u rust geven" (Matt. 11:28). Wat een tijd was het toen! - De Joden waren onder de heerschappij van de Romeinen. Het was heel erg, maar erger nog was het, dat het volk als geheel afkerig was, en zeiden van Johannes de Doper: "Een demon heeft hij" en van de Zoon van God: "Zie, een mens die een gulzigaard en wijndrinker is, een vriend van tollenaars en zondaars" (Matt. 11:18, 19). Jezus, de Vader

dankende voor degenen, die Hij van de Vader ontvangen had, - Hij noemt ze de kinderen - zegt dan verder: "Leert van Mij, en gij zult rust vinden." Wat van Hem is, is nooit oud!

In Jeremia's dagen was het antwoord op het ernstige woord van de profeet: "Wij willen *die* niet gaan" En als er wachters riepen: "Luistert naar het geklank der bazuin" luidt het antwoord ook nu weer: "Wij willen *niet* luisteren". Zo moet dan Jahweh, de Verbondsgod, Zich tot de heidenen, ja tot de hele aarde wenden, verzen 18 en 19, met de woorden: "zie, Ik breng onheil over dit volk, de vrucht van hun eigen overleggingen, want zij luisteren niet naar mijn woorden, en mijn wet verwerpen zij".

En of er nu al een uiterlijk, vormelijk vasthouden was aan de eredienst, wat had het voor waarde? Jesaja had al gezegd: "gruwelijk reukwerk is het Mij... Ik ben moede ze te dragen... Wanneer gij uw handen uitbreidt, verberg Ik mijn ogen voor u; zelfs wanneer gij het gebed vermenigvuldigt, hoor Ik niet; uw handen zijn vol bloed" (Jes. 1:13-15). De kostbare wierook, de beste kalmus, de brandofferen en de slachtofferen, ze konden niet vergoeden, wat er ontbrak, namelijk het wezen, het hart! Jeremia moet opnieuw over het gericht spreken in de verzen 22 tot 25. Schrik zou er zijn van rondom! Op deze oordeelsaankondiging volgt een klacht: "Dochter mijns volks, gord u een rouwkleed om en wentel u in as. Bedrijf rouw als over een enig kind, een bittere weeklacht; want onverhoeds komt de verwoester over ons" (vs. 26). Jeremia staat daar als een getuige van al deze dingen.

God had hem gesteld tot een vaste stad, tot een ijzeren pilaar, tot koperen muren tegen het ganse land (1:18). Hij was gesteld tot een toetser, tot een keurmeester van hen. Hij moest het onderzoeken, proeven, hoe hun weg was (vs. 27). Ze zijn allemaal door en door weerbarstig, verdorven zijn zij!

Bij het louteringsproces, als het volk in de smeltkroes geworpen zou worden, zouden ze als een verworpen zilver er uitkomen! Bij het louteren is het gebruikelijk, dat de goudsmid lood doet bij het edele metaal (goud of zilver). Dat lood trekt de onedele

delen aan en verbindt er zich mee. En zo komt het gezuiverde goud uit de smeltoven te voorschijn. Maar hier is het zo, dat de blaasbalg, die het vuur aanblazen moet, verbrand is, en het lood verteerd, maar de onzuivere bestanddelen zijn niet weggenomen. De bozen zijn niet afgezonderd! En het volk wordt genoemd: een verworpen zilver, want de HERE heeft ze verworpen (vs. 30).

6. GODS TEMPEL EN DE AFGODEN

Jeremia 7-10

Het zevende hoofdstuk stelt ons een belangrijk deel van Jeremia's dienst voor de aandacht. Hem wordt namelijk opgedragen in de poort van des HEREN Huis te gaan staan, en te spreken tot heel Juda en in het bijzonder tot hen, die de tempel binnengingen om te aanbidden. De dienst was door de hervorming van Koning Josia hersteld, alles leek uiterlijk weer als vroeger. Er vonden weer regelmatig erediensten plaats. Maar, zoals we al gezien hebben, de zedelijke toestand van het volk was droevig. En het was buitengewoon ergerlijk, dat het heilige met het onheilige verbonden werd. Voor het aangezicht van de driemaal heilige God te verschijnen en tezelfdertijd te leven in allerlei ongerechtigheid, was uitermate ontierend voor God, die te rein van ogen is om het kwaad te zien, en die het onrecht niet kan aanschouwen (Hab. 1:13).

Ook nu is het van het grootste belang er rekening mee te houden, dat het heilige met het onheilige niet verbonden kan en mag zijn. Het heilige zal daardoor worden verontreinigd. Haggai, de profeet die onder de teruggekeerde ballingen heeft gearbeid, stelde in zijn dagen namens Jahweh enkele vragen aan de priesters. De eerste vraag was, of heilig zou worden, wat aangeraakt werd door heilig vlees in de slip van de priester. Het antwoord luidde ontkennend. Maar omgekeerd, en dat was de tweede vraag, of onrein zou worden, wat in aanraking kwam met het onreine. En daarop luidde het antwoord: "Het wordt onrein" Welnu zegt Haggai: "Zo staat het met dit volk en zo staat het met deze natie voor mijn aangezicht, luidt het woord des HEREN, en zo staat het met al het werk van hun handen, en wat zij daar offeren, dat is onrein" (Hag. 2:12-15).

De apostel Paulus zegt in zijn tweede brief aan de Korintiërs: "Want welk deelgenootschap hebben gerechtigheid en

wetteloosheid? Of welke gemeenschap heeft licht met duisternis? En welke overeenstemming heeft Christus met Belial? en welk deel heeft een gelovige met een ongelovige? En welke overeenkomst heeft Gods tempel met afgoden? Want wij zijn de tempel van de levende God, zoals God gezegd heeft; 'Ik zal onder hen wonen en wandelen, en Ik zal hun God zijn en zij zullen mijn volk zijn'. Daarom, 'gaat weg uit hun midden en scheidt u af, zegt de Heer, en raakt niet aan wat onrein is" (2 Kor. 6:14-17).

Ook Jesaja heeft, in Hizkia's dagen, getoornd tegen deze onheilige verbinding, wanneer hij de boodschap van de HERE uitspreekt: "aan het bloed van stieren, schapen en bokken heb Ik geen welgevallen... ..Wast u, reinigt u, doet uw boze daden uit mijn ogen weg; houdt op kwaad te doen" (Jes. 1:11, 16). En Jeremia moet spreken: "Hoort het woord des HEREN, o gans Juda, gij die door deze poorten binnenkomt om u neder te buigen voor de HERE; zo zegt de HERE der heerscharen, de God van Israel: Betert uw handel en wandel".

Indien zij zouden luisteren, dan zouden ze ook ervaren, dat het oordeel hen niet zou treffen: "dan wil Ik u op deze plaats laten wonen" (vs. 3) Gij zult niet worden weggevoerd! Maar - er waren helaas andere stemmen, waarnaar men liever luisterde. Dat waren de stemmen van de "dieven en rovers," (Joh. 10:8), die niet gevolgd moesten worden. Dat waren "de bedrieglijke woorden," (vs. 4) die roemden in het bezit van de door God geschonken heilige dingen.

"Des HEREN tempel, des HEREN tempel, des HEREN tempel is dit!" Daarmee bedoelden ze: Ons kan onmogelijk iets kwaads overkomen. Op deze heilige bodem kan geen vijand ons naderen. In de Voorhoven, in het Heilige, ja in het Heilige der heiligen zijn we veilig, want daar worden de door God ingestelde feesten gevierd en daar verschijnen de feestgangers, om God te dienen.

Ijdele, God tergende roem! Immers, tegelijkertijd verzaakten de voorgangers het recht tussen de man en zijn naaste, en werden

de vreemdeling, de wees en de weduwe verdrukt, ja, onschuldig bloed werd er op die heilige bodem vergoten en andere goden werden vereerd! Was dat de door God Ingestelde dienst? Stelen, en doodslaan, en ontucht, en valselijk zweren, en Baäl roken, en dan ook nog, om al die ongerechtigheden te bedekken, staan voor Gods aangezicht in het Huis, dat naar de Naam des HEREN genoemd was, met de inbeelding: Wij zijn geborgen! ten einde al deze gruwelen te bedrijven" en door het brengen van offeranden alles goed te maken. Was dat met het dienen van twee heren tegelijk? Op die manier werd het Huis des HEREN tot een "moordenaarshol" gemaakt zo was het ook in de dagen van onze Heiland, die dit woord van Jeremia, verenigd met een uitspraak uit Jesaja 56:7, voorwierp aan de vijanden, toen Hij in heilige verontwaardiging met een gesel van touwtjes uitdreef allen, die daar verkochten en kochten, en toen Hij de tafels der wisselaars omkeerde, mitsgaders de stoelen van hen, die de duiven verkochten (Matt. 21:12-13; Joh. 2:13-17). Ze zouden, als ze in die weg voortgingen, ondervinden, dat God Zijn tempel zou prijsgeven, zoals in vroeger eeuwen de stad, waar de Tabernakel het eerst rust te vond - Silo betekent "rust" - toen het volk in Kanaan gevestigd was, en de erfenis ontving uit Jozua's hand (Joz. 18:1; 1 Sam. 4; Ps. 78:60-64). Toen sprak een stervende vrouw: "Ikabod - de eer is weg".

Silo lag in het erfdeel van Efraïm. En was ook niet het tienstammenrijk, het huis van Efraïm, gevankelijk weggevoerd? (2 Kon. 17:6-18)

Jeremia, wie het leed, dat zijn volk te wachten stond, zo ter harte ging, en die als voorbidder zo zeer het kwaad zou willen, afwenden. Hoordde de HERE zeggen: "Gij nu, bid niet voor dit volk; zend voor hen geen smeking op en geen gebed, en dring niet bij Mij aan, want Ik hoor naar u niet" (vs. 16). We zien intussen, welk een waarde het gebed van de voorbidder voor God heeft. Indien het mogelijk was, zou het de uitwerking hebben gehad, dat het oordeel werkelijk werd uitgesteld, maar het mocht, het kon niet. En opnieuw gaat de profeet voort: "Ziet

gij niet wat zij doen in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem?"

Een Vreselijke afgoderij werd bedreven, waarin de kinderen zelfs betrokken werden, de moeders een actief aandeel hadden, en de vaders zich beijverden om het vuur aan te steken om de "offerkoeken" - waarschijnlijk koeken met afbeeldingen van de afgoden erop - te bereiden voor de Melecheth des hemels, d.w.z. voor Astarte of de godin der maan, en andere goden. Daarmee deden zij Jahweh verdriet aan (vs. 18). Of eigenlijk was het zo, dat zij daarmee zichzelf verdriet aandeden, omdat deze afgoderij gestraft moest worden. God zou Zijn eer aan geen anderen god geven! Zijn toorn en Zijn grimmigheid zouden worden uitgestort (vs. 20)

Zij moesten de brandofferen en de slachtofferen maar voor zichzelf houden, om het vlees daarvan te eten (vs. 20). Het was niet zo, dat God bij de bevrijding uit het diensthuis van Egypte had aangedrongen op offeranden, alsof dat het één en het alles was! Integendeel! Hij had gesproken over het horen naar Zijn stem en het wandelen in Zijn wegen. Het uiterlijke had geen waarde, als daar niet een gehoorzaam hart als grondslag lag (vs. 22, 23). In plaats van zo te leven voor God, waren ze ongehoorzaam geweest; in plaats van voorwaarts te gaan en de rechte weg, waren ze achterwaarts gekeerd, en dat ondanks al de arbeid, die aan hen besteed was (vs. 24, 25). De kinderen hadden, evenals de vaders, de nek verhard en het erger gemaakt. Ook zij zouden zich afkeren, en zo was dan de toestand wel hopeloos (vs. 26-28). Er was alleen maar plaats voor rouw. Evenals in de tijd van Manasse hadden zij hun afgodsbeelden in het Huis des HEREN geplaatst, ja, zo ver was het gekomen, dat zij hun zonen en hun dochteren als een vuuroffer offerden in het dal van Hinnom. Daarom zou datzelfde dal van Hinnom (Gehenna, plaats des vuurs, hel) een moorddal worden, want daar zouden de kinderen begraven worden, omdat de plaats ontbrak voor al die doden, die er zouden zijn. En de lichamen, waarvoor men geen graf meer had, zouden worden geworpen voor de vogelen des hemels en het gedierte

der aarde. De stem der vreugde zou verstommen, want het zou Vreselijk zijn in het ganse land (vs. 29-34). Ja, zo vervolgt hoofdstuk 8, vers 1-3, de beenderen van de koningen van Juda, de Vorsten, de priesters, de Profeten en van de inwoners van Jeruzalem zullen uit de graven worden gehaald, zoals Josia het gedaan had met de beenderen der priesters van Bethel (2 Kon. 23:16), en worden uitgespreid voor de zon en de maan en voor het ganse heir des hemels (hfdst. 8:1, 2). De dood zou boven het leven verkozen worden voor hen, die zouden overblijven, en die in ballingschap zouden worden weggevoerd (vs. 3).

Na de afsluiting van het gedeelte, dat handelt over de afgoderij en de beeldendienst en de vreselijke gevolgen ervan Voor het volk, gaat de profeet er toe over op de ernst te wijzen van het niet luisteren naar Gods stem.

In het gewone leven is het al gebruikelijk, ja natuurlijk, op te staan, als men gevallen is. Kleine kinderen kunnen ons als voorbeeld dienen. Honderden keren vallen ze, maar ze staan elke keer weer op. Nu zegt de profeet in het 4^e vers van hoofdstuk 8: "Zal men vallen en niet weder opstaan?" En een tweede vraag laat hij daarop volgen: "Zal men afkeren en niet weder omkeren?" Natuurlijk doet men dat. Wie bijvoorbeeld bij vergissing op een verkeerde weg is geraakt, haast zich op de goede terug te keren. Welnu, men zou verwachten, dat dit ook in het geestelijke zo zijn zou. Maar bij Israël was het juist omgekeerd. Daarom vraagt Jeremia in vers 5: "Waarom is dan dit volk: de Afkerige, en Jeruzalem: Bestendige Afkerigheid? Zij houden vast aan bedriegerij, zij weigeren zich te bekeren" Daarmee wordt vastgesteld, dat het een vastbesloten tegenstand was, een niet anders willen! Het volk was totaal ongevoelig geworden, men ging onbesuisd voort op de verkeerde weg, men onderscheidde niet meer, zelfs niet de tekenen, die de storm van het oordeel aankondigden, en stond in dat opzicht achter bij de vogels, die, de Schepper gehoorzamende, hun gezette tijden weten, zoals de ooievaar, de tortelduif van het Oosten, de kraan en de zwaluw (vs. 6, 7). Maar men achtte zichzelf wijs, men leefde in stille, hoewel

valse, gerustheid, en men vertrouwde op de leugenpen van de Schriftgeleerden (vs. 8). Maar deze wijzen zouden beschaamd worden, omdat ze het Woord des HEREN eerst zelf verworpen hadden. Vandaar het strenge woord van vers 10 en 11. En bij dit alles was er geen zweem van schaamtegevoel, waarom er geen redding meer voor hen zou zijn, als het oordeel hen zou treffen! "Ik zal hen voorzeker wegrapen," sprak de HERE. Er zou zelfs een verstomming zijn, als eenmaal het gericht hun overkomen zou. De kelk van Gods toorn, gevuld met galwater, zou hun te drinken worden gegeven (vs. 12-15). Het gehele land, van het Noorden af, waar de' vijand zou binnentrekken, - "van Dan af" - zou in ellende komen te verkeren; de horden zouden zijn als slangen en basilissen, die bijten zouden, en door niets tegen te houden zouden zijn! (vs. 17).

Hoe heeft het de profeet aangegrepen, dit alles te moeten uitroepen in Gods Huis. Neen, Jeremia was geen stoïcijn, die onbewogen blijft bij het grootste leed! Hoor, hoe hij in vers 18 klaagt: "Niet te lenigen is mijn kommer" - ik heb, wil hij zeggen, ontspanning in mijn smart, als ik vrij kan zuchten - "mijn hart is zo ziek". "Hoor" - zo gaat hij voort - "hulpgeroep van de dochter mijns volks uit het land, wijd en zijd". De profeet ziet, wat nog aanstaande is, alsof het al is gebeurt! Dat geschrei van de dochter Sions is tot God, tot Israëls Koning! (vs. 19). Maar het antwoord op dat geschrei is het Woord van die God, die ze vrijwillig en moedwillig verlaten hebben: "Waarom hebben zij Mij gekrenkt met hun beelden, met nietigheden uit den vreemde?" De klacht, die opgaan zal van de ballingen, die weggevoerd zijn naar Babel, zal zijn: "Vorbij is de oogst, ten einde de zomer, en wij zijn niet verlost!" de zomer de meest geschikte tijd voor optrekkende bevrijdingslegers - is ten einde en ze waren nog steeds niet verlost.

Opnieuw klaagt Jeremia: "Om de breuk van de dochter mijns volks ben ik gebroken, ik ga in rouw" (vs. 21). Is er geen balsem in Gilead? Is er geen heelmeeester aldaar? Zeker, er was balsem in Gilead en er is een Heelmeeester, *de* Heelmeeester bij uitnemendheid, de HERE-Zelf, "Ik, de HERE, ben uw

Heelmeester" (Ex. 15:26). Want "waarom is de wond van de dochter mijns volks niet geheeld?" Het antwoord op deze vraag volgt in hoofdstuk 9.

* * *

Maar voordat Jeremia het geeft, moet hij aan zijn hart lucht geven door de woorden: "Ach dat mijn hoofd water ware, en mijn oog een bron van tranen, dat ik dag en nacht kon bewenen de verslagenen van de dochter mijns volks! Ach, dat ik in de woestijn een nachtverblijf voor reizigers wist, dat ik mijn volk kon verlaten en van hen weggaan" (vs. 1, 2a). Wat was de reden van de profeet voor deze klacht?

Niets anders dan het diepgaand verval, waaraan geen genezen mogelijk scheen! "Allen zijn zij echtbrekers, een troep trouwelozen; zij spannen hun tong als hun leugenboog en niet naar billijkheid oefenen zij de macht in het land, want van het ene kwaad gaan zij over op het andere, en Mij willen zij niet kennen, luidt het woord des HEREN" (vs. 3). Het was zo geworden, dat de broeder en vriend niet meer te vertrouwen waren; het bedrog was er van alle zijden, en daarom kon het niet anders, of er moest een louteringsproces plaats hebben (vs. 4-8). "Zou Ik hierover aan hen" zo herhaalt Jahweh dan weer, "geen bezoeking doen, luidt het woord des HEREN, of zou Ik aan een volk als dit Mij niet wreken?" (vs. 9; zie Hfdst. 5:9 en 29). Jeruzalem zou worden gesteld tot hopen, een woning der draken, en de steden van Juda tot verwoesting (vs. 10, 11). Kan iemand dit alles verklaren? Waar is de wijze, die daartoe in staat is? (vs. 12). De HERE zal Zelf de verklaring geven. Dit alles zal geschieden, "Omdat zij mijn wet verlaten hebben, die Ik hun had voorgelegd en niet aan mijn stem gehoor gegeven noch daarnaar gewandeld hebben, maar gewandeld hebben naar de verstoktheid van hun hart, achter de Baals aan, zoals hun vaders hun hadden geleerd" (vs. 13 en 14). Daarom zouden ze verstrooid worden, daarom zouden ze door het

zwaard achtervolgd worden, totdat ze verteerd zouden zijn! (vs. 15, 16).

Daarom zouden de klaagvrouwen nodig zijn, en als er niet genoeg in aantal zouden zijn, dan moesten de eigen dochters met haar gezellinnen het leren, weeklachten aan te heffen. De dood zou wegnemen uit de paleizen, uit de huizen, maar ook uit de wijken, en van de straten, en als garven zouden de dode lichamen op het veld blijven liggen (vs. 17-22). Daarom, nu het nog tijd was, worden de wijzen, of die zich wijs waanden, en de sterken vermaand om op niets te steunen wat van de mens was, en toch geen ijdele hoop te voeden, maar op de HERE alleen te vertrouwen (vs. 22-24). Merkwaardig genoeg haalt de apostel Paulus vers 24 aan, als hij zijn prachtig pleidooi houdt voor de heiligen te Korinte over de kracht van het Kruis van Christus tot behoudenis en over het ijdele en verwerpelijke van menselijke wijsheid, die zich stelt boven wat God in Christus tot heil van zondaren gedaan en gesproken heeft (1 Kor. 1:31 en 2 Kor. 10:17).

"Zie, de dagen komen, luidt het woord des HEREN, dat Ik bezoeking zal doen over alle besnedenen die toch de voorhuid hebben". Allen dus die niet tot Israël behoorden. Een wet voor allen, één gericht voor allen, één zwaar oordeel van de God die zonder aanzien des persoons oordeelt naar het werk van ieder (1 Petr. 1:17). Allen, die niet willen luisteren, en met Zijn gedachten geen rekening houden; Juda, het zo zeer bevoorrechte Juda, en Egypte, en Edom, en Ammon, en Moab, en allen, die in de woestijn wonen, die in hun haartooi (aan de hoeken geschoren) het teken, dragen, dat ze de een of anderen afgod dienden. Al de heidenen hebben de voorhuid, maar het ganse huis Israëls heeft de voorhuid des harten, dat was hard van hart.

Na deze oordeelsaankondiging over allen, Israël en de Heidenen, in overeenstemming met het recht Gods, zouden we tot de conclusie kunnen komen, dat het zaad van Abraham, Izaäk en Jakob opgehouden had het volk der verkiezing voor deze aarde te zijn. Maar niets is minder waar. Israël blijft Israël

en houdt een zeer bijzondere plaats. Paulus, zelf een Israëliet, maar een, die tot het geloof in de Messias gekomen was en daarom zeer veel had moeten lijden van zijn broeders naar het vlees, spreekt over hen op een wijze, die geen twijfel laat hoe we over de superioriteit der Joden, als het uitverkoren volk, te denken hebben. Van hen is, zo zegt de apostel: het zoonschap en de heerlijkheid, en de verbonden, en de wetgeving, en de dienst, en de beloften, en de vaders, en, wat het vlees aangaat, de Christus, God te prijzen in eeuwigheid! (Rom. 9:4, 5). Maar hoe groter de zegeningen zijn, hoe groter zijn ook de verantwoordelijkheden. Een zo gezegend volk dat zo'n roeping had, had moeten bedenken, dat adeldom verplicht, en dat die de wil zijns Heren geweten heeft, met dubbele slagen zal geslagen worden, indien hij niet met die wil heeft rekening gehouden. Zou God niet alles doen om Zijn volk tot inkeer te brengen? Juda zou in ballingschap worden weggevoerd, maar het ontvangt een waarschuwing, die voor hen van de hoogste waarde was. Indien Ze, in Babel gekomen, met de woorden des HEREN rekening zouden houden, dan zouden ze daar gereinigd worden van hun hartstochtelijke zin om afgoderij te bedrijven, en gelukkig worden!

* * *

Daarom komt - en dit is de betekenis van hoofdstuk 10 tot hen het woord: "Gewent u niet aan de weg der volken en schrikt niet voor de tekenen aan de hemel, omdat de volken daarvoor schrikken" (vs. 2).

Dit hoofdstuk sluit eigenlijk de cirkel, die in hoofdstuk 7 begonnen is. Daar was het grote onderwerp: "God en de afgoden gaat niet samen! In hoofdstuk 10 is de gedachte: "God is meer dan alle afgoden, God is enig en alle afgoden zijn ijdelheid!"

De profeet stelt in dit tiende hoofdstuk nog eens in het licht, hoe dwaas alle afgodendienst is (vs. 3-5), en daarnaast staat dan de lofzang op Hem, die groot is en Wiens Naam groot in mogendheid is. Niemand is Hem gelijk (vs. 6). " Ja, met hen

allen worden zij dom en dwaas, nietswaardige vermaning, hout is het", hoe het ook wordt op versierd met uitgerekt zilver en goud, en hemelsblauw purper! (vs. 8, 9). Zie nu daarnaast het woord der lofprijzing: "Doch de HERE is de waarachtige God, Hij is de levende God en een eeuwig Koning". De profeet bezingt de heerlijkheid van zijn God in de volgende verzen: 10, 12 en 13. Intussen is het aller-merkwaardigste, dat vers 11, een tussenzin, niet in de Hebreeuwse taal, maar in het Chaldeeus, uitdrukking geeft aan wat de ballingen te zeggen hadden tot hen, die hen omgaven, en afgodendienaars waren. En wat was dan de boodschap aan deze mensen? Niets minder dan dit: "De goden, die de hemel en de aarde niet gemaakt hebben, zullen vergaan van de aarde en van onder de hemel!" Zo staan dan vers 10 en vers 11 tegenover elkaar, het ene de heerlijkheid van een enige, waarachtige God uitjubelend, het andere de nietigheid van alles, wat nevens Hem vereerd wordt, verkondigend.

In vers 14 komt Jeremia op hetzelfde thema terug en stelt opnieuw in het licht, hoe dwaas de mens is geworden, die zich neerbuigt voor een gegoten beeld. ijdelheid zijn ze, een werk van verleidingen, dat ten tijde der bezoeking zal vergaan! (vs. 14-15). En het slot van het betoog is opnieuw een lofprijzing op God, die het deel van Jakob is: "Hij is de Formeerder van alles, en Israel is de stam zijner erfenis: HERE der heerscharen is zijn naam!"

Tot dat volk nu zegt Jeremia: "Raap van de aarde uw pak op, gij die in de belegering toeft. Want zo zegt de HERE: Zie, Ik slinger de inwoners van het land ditmaal weg en Ik breng hen in benauwdheid, opdat zij vinden (vs. 17, 18). Wat een bijtende ironie met het oog op de afgoden ligt er in dat woord: Raap uw pak op!

En nu volgt er weer een klaaglied, waarin Jeremia zich één gevoelt met zijn volk: "Wee mij om mijn breuk! Pijnlijk is mijn wonde". Zo gaat het voort tot aan vers 22, waar men de ellende als voor ogen geschilderd ziet, de ellende, waarin het gehele land zou worden gedompeld.

In vers 23 beluisteren we de conclusie, waartoe de profeet komt: God staat boven alles, en daarom, vertrouwend op de genade en trouw van God, smeekt hij nochtans, met erkenning van het recht van God om zwaar te straffen: "Tuchtig mij, HERE, doch naar recht; niet in uw toorn, opdat Gij mij niet te gering maakt" (vs. 24).

Israël zal niet vernietigd worden. Wel zwaar gekastijd, maar om het tot herstel te leiden! Israël zal ondervinden de waarheid van het woord van Petrus: "Want het is nu de tijd dat het oordeel begint bij het huis van God; als het echter eerst bij ons begint, wat zal het einde zijn van hen die het evangelie van God niet gehoorzamen?" (1 Petr. 4:17).

Dat laatste, het oordeel over de ongehoorzamen, over de Heidenen, die God niet kennen, is het einde van wat Jeremia in de poort van des HEREN Huis spreken moest. Merkwaardig zijn die slotwoorden: " Stort uw gramschap uit over de volken die U niet kennen, over de geslachten die uw naam niet aanroepen, want - en hier hebben we een veelbetekenend want - "want zij hebben Jakob verslonden, ja, verslonden en verteerd, en zij hebben zijn dreve tot een woestijn gemaakt."

Wee degenen, die de Gods oogappel (Zach. 2:8) aanraken, en lust hebben in de vernedering van het volk der Joden!

7. ANATOT - NAZARET

Jeremia 11 en 12

In hoofdstuk 11 vinden we Jeremia niet meer in de poort van des HEREN Huis, waar hij - zoals we hebben gezien in de hoofdstukken zeven tot tien - het volk bestrafte over de gruwelijke vermenging van de heilige dienst met de onheilige verering van de afgoden.

Waarschijnlijk in de tijd na Josia's regering spreekt hij hier tot de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem. De godvruchtige kleinzoon van de goddeloze Manasse had het volk, althans uiterlijk, teruggebracht tot de dienst van Jahweh. Het wetboek was uit zijn schuilplaats te voorschijn gekomen, en de lezing ervan had zijn uitwerking niet gemist. Josia had in droefheid zijn klederen gescheurd. Ja, hij was verder gegaan en had zelfs het volk in het verbond des HEREN doen treden. We lezen daarover: "Ook deed hij allen die zich in Jeruzalem en Benjamin bevonden, tot het verbond toetreden, en de inwoners van Jeruzalem handelden overeenkomstig het verbond van God, de God hunner vaders" (2 Kron. 34:19, 31, 32). Maar wat was er na Josia's dood van zijn hervorming overgebleven?

We zagen al, dat het verval na de eerste opleving weer snel was ingetreden. Daarom worden nu de woorden van het verbond in herinnering gebracht. Met alle ernst brengt de profeet de boodschap: "Zo zegt de HERE, de God van Israel: Vervloekt zij de man die niet hoort naar de woorden van dit verbond". Intussen gaat de profeet veel verder terug. Hij herinnert aan de machtige verlossing uit Egypte's diensthuis. De ijzeroven wordt voor aller aandacht gebracht, maar ook de eed, waarmee Jahweh de vaders gezworen had, ze een land te geven vloeiende van melk en honing. Waarna het slotwoord luidt: "gelijk zij heden hebben". Ja, al wat God had was hun

geschonken, en eeuwen lang hadden ze al Gods zegeningen gesmaakt in het land van de erfenis.

Hier onderbreekt de profeet de woorden des HEREN door een persoonlijk woord. Hij zegt plotseling: "Amen, HERE". Wat is het heerlijk, als er bij mannen Gods een dankbare erkenning wordt gevonden van al wat God gedaan heeft. Dit "Amen" breekt als een gouden straal door de duistere nacht, die het volk omgeeft.

Na dit "Amen" gaat de profeet wederom voort met te spreken over de onwil tegenover hun God van de zijde van het volk. Naast het heilig verbond met hun God bestond werd er een samenzwering gevonden onder de mannen van Juda en Jeruzalem, en daar moet Jeremia op wijzen. Deze tweede, onheilige, samenzwering deed het verbond met hun God te niet. Zo iets kon de HERE onmogelijk gedogen. Daarom zou Hij een kwaad over hen brengen - let wel "brengen", want het gaat rechtstreeks van God Zelf uit - waar zij niet zouden uitkomen. En als zij in de benauwdheid gekomen zouden roepen tot God om er uit te worden verlost, zonder dat daarbij waarachtige verootmoediging des harten gevonden werd, dan zou God naar hen niet horen. Een gewichtig beginsel in de wegen Gods ligt uitgedrukt in vers 11. We vinden het eveneens in het Spreuken boek, aan het slot van het eerste hoofdstuk. Daar spreekt de Opperste Wijsheid: " Keert u tot mijn vermaning". Maar de raad wordt verworpen, de bestraffing wordt niet gewenst. En als dan het verderf moet komen, luidt het Woord: "dan zullen zij tot mij roepen, maar ik zal niet antwoorden, zij zullen mij zoeken, maar mij niet vinden" (Spr. 1:23-32). En dit, waar de Opperste Wijsheid in hoofdstuk 8:17 zegt: "Ik heb lief wie mij liefhebben, wie mij ijverig zoeken, zullen mij vinden". We zien duidelijk het verschil tussen een zondaar, die luisteren wil, en een onwillige, die wel geholpen wil worden uit zijn ellende, om daarna in onbekeerd en met het verharde hart zijn weg te vervolgen. Zo is er dan geen tegenspraak, noch met het Woord: "roep Mij aan ten dage der benauwdheid, Ik zal u redden en gij zult Mij eren" (Ps. 50:15).

Het oordeel zal dan ook het volk onverbiddelijk treffen, en het vreselijke daarbij is zeker wel, dat dan in de heilige stad, die naar de Naam des HEREN genoemd is, tot de afgoden Zal worden geroepen, die zo talrijk waren als het getal der straten van Jeruzalem. En ook weer opnieuw wordt aan Jeremia gezegd, dat zijn voorbede geen uitwerking zou hebben (vs. 14).

Het volk stond voor God als een groenende olijfboom met vruchten; maar deze schone boom zou door het vuur verbrand worden (vs. 16, 17).

Dat alles had de HERE Zijn knecht bekend gemaakt (Ps. 25:14). Maar wat was de toeleg van het volk? Zij zouden de profeet ombrengen; zij wilden zich van hem - de boom; die werkelijk vruchten droeg - ontdoen; zij wilden zijn naam uitroeien! Dat waren de heimelijke raadslagen; die door de Alwetende aan Zijn knecht werden geopenbaard. Jeremia zegt: "Ik zelf was als een argeloos lam, dat ter slachting geleid wordt" (vs. 19). Maar gelukkig, de knecht des HEREN wendt zich tot Zijn Meester, de Rechtvaardige Rechter; die de nieren en het hart proeft", en hij bidt: "ik zal uw wraak aan hen zien, want op U heb ik mijn rechtszaak gewenteld!" (vs. 20). Jeremia stelt alles in Gods hand, en aan Hem kan hij alles overlaten. Maar wat hij niet heeft kunnen vermoeden; dat moest hij ook doormaken: zijn medeburgers zochten ook zijn ziel! In plaats van dezen getrouwen gezant te eren; zeiden ze tot hem: "Profeteer niet in de naam des HEREN, of gij sterft door onze hand" (vs. 21). Hier komt het woord van onze Heer Jezus Christus ons voor de aandacht: "Voorwaar, Ik zeg u, dat geen enkele profeet aangenaam is in zijn vaderstad" (Luc. 4:24). Dat Woord sprak Hij op een merkwaardig ogenblik en op een zeer merkwaardige plaats; namelijk in Zijn vaderstad.

Daar was Jezus in de kracht van de Geest op de Sabbatdag in de synagoge gegaan; en nadat Hem het Boek van de profeet Jesaja was gegeven; las Hij enkele verzen uit hoofdstuk zestig. De ogen van allen in de heilige vergaderplaats waren op Hem gericht; die tot nog toe stil geluisterd had naar wat anderen hadden gesproken. Nu sprak Hij Zelf na lezing: "Heden is dit

Schriftwoord in uw oren vervuld". Met verwondering luisterden allen naar Zijn woorden in genade. Maar Hij wist; wat in de harten was, en zeide: "Zeker zult u deze vergelijking tot Mij zeggen: Dokter, genees Uzelf". En als Hij dan het zoeven aangehaalde woord gesproken had over de profeet; die in zijn vaderland niet aangenaam is; dan gaat Hij voort met te wijzen op de toestand van ongeloof in de dagen van Elia en Elisa. Dat was de lont in het kruityvat.

Toen werden de harten openbaar. Allen werden met toorn vervuld, en Hem uitwerpen de leidden zij Hem op de rand van de berg, teneinde Hem van de steilte af te werpen. En zie, op dat ogenblik werd het openbaar voor aller oog, wie Hij eigenlijk was. Met majesteit, en als de Onaantastbare en de alleen gezaghebbende, ging Hij door het midden van hen heen, en ging weg! Waarheen? Naar Golgota, waar Hij Zich liet heenleiden, op het ogenblik, door de Vader bepaald, het ogenblik, dat Hij Zich geven zou in de dood, om het volk, Zijn volk, te redden, en het volk heil te doen beërven!

Toen werd Hij, naar het Profetenwoord: "als een lam dat ter slachting geleid wordt; om onze overtredingen werd hij doorboord; om onze ongerechtigheden verbrijzeld; door zijn striemen is ons genezing geworden" (Jes. 53:7, 5). Maar ook werd toen vervuld het woord: "Om zijn moeitevool lijden zal hij het zien tot verzadiging toe" (Jes. 53:11).

Zo zijn dan in de Heilige Schriften van het Oude- en van het Nieuwe Verbond Anatot en Nazaret verbonden. Beide vinden ze ten slotte hun vervulling in de bloedstad: Jeruzalem.

De mannen van Anatot hebben de vergelding ontvangen en ons hoofdstuk eindigt met de aankondiging van wat hun te wachten stond, evenals Jeruzalem, waarover Jezus in Matteüs 23:37-39 sprak: " Jeruzalem, Jeruzalem, dat de profeten doodt en hen stenigt die tot u zijn gezonden, hoe dikwijls heb Ik uw kinderen willen bijeenverzamen, zoals een hen haar kuikens bijeenverzamelt onder haar vleugels, en u hebt niet gewild. Zie, uw huis wordt aan u woest overgelaten. Want Ik zeg u: u zult

Mij van nu aan geenszins zien, totdat u zegt: 'Gezegend Hij die komt in de naam van de Heer'" Over Anatot wordt dit oordeel uitgesproken: "Zie, Ik zal bezoeking over hen doen; de jonge mannen zullen sterven door het zwaard, hun zonen en dochters zullen sterven door de honger, niemand van hen zal overblijven; want Ik zal onheil brengen over de mannen van Anatot in het jaar van hun bezoeking".

Toch schijnt de genade nog te hebben getriomfeerd over het oordeel, toen dit werd uitgevoerd, te oordelen althans naar Ezra 2:23 en Nehemia 7:27, waar we onder de ballingen, die uit Babel zijn teruggekeerd, ook vermeld vinden, "de mannen van Anatot: honderd achtentwintig".

* * *

In hoofdstuk 12 komt de HERE nog eens op hetzelfde onderwerp terug met de woorden van vers 6: "Want zelfs uw broeders en het huis uws vaders, zelfs zij zijn trouweloos jegens u, zelfs zij roepen u luidkeels na; vertrouw hen niet, wanneer zij vriendelijk tot u spreken". Dat doet de HERE, nadat Hij Jeremia in zijn terneergeslagen stemming in een vraag heeft voorgesteld, dat hij nog veel erger dingen zal beleven. Tot nog toe had hij, met voetgangers gaande, zich vermoeid, maar er wachtte hem een wedloop met de paarden. Deze beeldspraak is duidelijk genoeg, als ook de daarop volgende, wanneer we de nieuwe vertaling raadplegen: "In een vredig land voelt gij u niet veilig; hoe zult gij het dan maken in de pronk (de verheffing) van de Jordaan?" Het zou hem gaan, als woonde hij bij de Jordaan, wanneer de wateren buiten de oevers van de rivier zouden treden. Hoe zult gij het dan maken, Jeremia, als "de rivier vol is van water?" (Joz. 3:15).

Iets ergers wacht Jeremia. Niet alleen de inwoners (de mannen) van Anatot, maar ook zijn eigen familieleden zijn niet

te vertrouwen. En wat zal verder zijn lot zijn? Gevangenis, kuil, vervolging, marteldood zullen zijn deel zijn.

* * *

In wat voor gemoedstoestand de profeet zich bevond, te midden van alles, wat hem omgaf (Hfdst. 11:9, 10) blijkt wel uit zijn woorden, waarmee hij vertrouwelijk tot de HERE naderde: "Het recht hebt Gij aan uw zijde, HERE, als ik met U zou twisten; toch wil ik over rechtszaken met U spreken" (Hfdst. 12:1). En dan komt hij met hetzelfde probleem, waarmede Asaf te worstelen had in Psalm 73. Echter gaf hij ook weer alles over aan zijn God, en zegt dan: Gij, o HERE, kent mij toch, Gij ziet mij en toetst mijn gezindheid jegens U" (vs. 3). Hij staat daar, als het ware alleen, zoals Elia eertijds En hij weet, dat God rechtvaardig is, en als schapen ter slachting ze zal uitrukken, en tot de dag der slachting ze heiligen (afzonderen) zal". Toch spreekt hij niet als had hij geen gevoel, als had hij geen medelijden, want hij gaat weer voort: "Hoelang moet het land kwijnen" (vs. 4). De beesten en het gevogelte zelfs staan voor zijn aandacht, en als alles meegesleurd wordt in het aanstaande oordeel, dan weet hij, dat het is vanwege de spottaal der verharden, die driest zeggen: "Hij zal ons einde niet zien". Dit woord kan slaan op Jeremia, maar waarschijnlijker is, dat Jahweh-Zelf bedoeld wordt, van Wie ze zich niets meer aantrekken. Het is de geest van de spotters der toekomst, van wie Petrus zegt, dat ze in spotternij wandelen en zeggen: "Waar is de belofte van zijn komst? Want sinds de vaderen zijn ontslapen, blijft alles zo als van het begin van de schepping" (2 Petr. 3:3, 4). Het geslacht van deze spottende lieden leeft ook in onze dagen voort, en hun honend vragen wordt ook nu vernomen.

Te midden van deze ernstige woorden staat het zevende vers: "Ik heb mijn huis verlaten, mijn erfdeel verworpen; Ik heb mijn zielsgeliefde gegeven in de greep van haar vijanden" Het

uitverkoren volk, dat zo ver in het verval doorgedaan is, dat het zelfs de Messias heeft verworpen en gedood, is voor een tijd prijsgegeven. Maar niet voor altijd! God gedenkt aan Zijn belofte, eenmaal aan Abraham gegeven, en aan Jakob herhaald, en in goedertierenheid volvoert Hij Zijn plannen. De profeet Micha jubelt aan het eind van zijn profetieën, als hij zegt: "Wie is een God als Gij, die de ongerechtigheid vergeeft en de overtreding van het overblijfsel van zijn erfdeel voorbijgaat, die zijn toorn niet voor eeuwig behoudt, maar een welbehagen heeft in goedertierenheid! Hij zal Zich wederom over ons ontfermen, Hij zal onze ongerechtigheden vertreden. Ja, Gij zult al onze zonden werpen in de diepten der zee" (Micha 7:18).

De Vreselijke dingen, die in Jeremia's dagen nog aanstaande waren, worden getekend in de nu volgende verzen (vs. 8-13). Na alles, wat we daarover tevoren al opmerkten, kunnen we ze stilzwijgend voorbijgaan. Alleen worden we bij deze uitspraken getroffen door het leed, dat over het land en zijn inwoners komen zou. Als een gesprenkelde vogel, die door allen wordt aangevallen en gepikt, staat het volk daar, en het woord wordt gehoord: "Verzamelt u, al gij gedlerte des velds, komt om te eten." Maar al deze vijanden zullen de vergelding ontvangen!

Ze zullen, evenals Israël, Juda en Jeruzalem, geoordeeld worden. Het oordeel begint wel bij het huis Gods, maar wat zal dan met de goddeloze en zondaar geschieden? (1 Petr. 4:17, 18). Intussen is óók voor de volken genade, indien ze luisteren naar de stem des Heren (vs. 16). Maar blijven zij, die ze zijn, dan zal het oordeel zonder verschoning op hen vallen. "Maar als zij geen gehoor geven, dan zal Ik dat volk geheel en al uitrukken en verdelgen, luidt het woord des HEREN".

8. DE LINNEN GORDEL

Jeremia 13

De profeet ontvangt het bevel van zijn God, - zo zegt hij het in het begin van dit hoofdstuk - zich een linnen gordel aan te schaffen, die aan te doen, zonder hem in het water te brengen, en dit bevel wordt stipt opgevolgd. Hierin is deze dienstknecht voor ieder van ons een navolgenswaardig voorbeeld. Nog andere bevelen zouden volgen, veel moeilijker om te volbrengen, waaraan tweemaal de lange reis naar de Eufraat was verbonden, maar ook deze opdrachten worden in gehoorzaamheid uitgevoerd.

God zei: "Ga heen, koop u een linnen gordel en doe die om uw middel, maar laat hem niet in water komen". En Jeremia schrijft: "En ik kocht de gordel naar het woord des HEREN en deed hem om mijn middel". Gehoorzaamheid, zonder redenering, zoals het betaamt tegenover God. Niet alleen een profeet, maar allen!

De linnen gordel moest verborgen worden in de kloof van een steenrots om "vele dagen later" daar weer worden gezocht. Toen Jeremia groef, en de gordel van de plaats nam, alwaar hij die verstoken had, was deze bedorven en deugde nergens toe (vs. 7).

Die linnen gordel is een betekenisvol beeld van de verhouding van het volk Israël tot zijn God. Zoals de gordel "kleeft aan het middel" (vs. 11), zo nauw was Israël met Jahweh verbonden.

Linnen gordels worden door priesters gedragen. Zo was Israël een *priesterlijk* volk. De gordel is een beeld van de dienst. Onze Heer Jezus Christus gordde. Zich met een linnen doek, toen Hij de voeten der discipelen ging wassen (Joh. 13:5). Hij zal Zich gorden, als Hij de Zijnen in de heerlijkheid zal ontmoeten en naderbij komende, "zal Hij hen dienen". En in de wachttijd worden alle ware discipelen door de Meester vermaand: "Laten

uw lendenen omgord en uw lampen brandend zijn" (Luc. 12:35, 37).

Israël was als volk geroepen tot de heilige dienst van de driemaal heiligen God. Deze "linnen gordel", die van zoveel waarde was voor God, is door de ongehoorzaamheid van het beminde volk tenslotte naar het land van de Eufraat weggevoerd en "vele dagen later" geheel bedorven. Zo wordt het in vers 10 uitgedrukt: "Dit boze volk, dat weigert naar mijn woorden te horen, dat in verstoktheid van hart wandelt, zodat zij andere goden zijn nagelopen om die te dienen en zich daarvoor neder te buigen, dat zal worden gelijk deze gordel, die nergens toe deugt" Israël had de goden van de Assyriër gediend; het volk zou worden weggevoerd naar datzelfde land, welks gunst het had gezocht.

Dit stelt een belangrijk beginsel voor onze aandacht. God straft met de zonde, die door de mens gezocht wordt en waarin hij leeft. De mens, in zonde en ongerechtigheid levende, neigt naar de dood, en in waarheid is het loon op de zonde, de dood.

Op dit beeld van de linnen gordel volgt een tweede: het beeld van de lege kruiken, die met wijn worden gevuld. Luchthartig, lichtvaardig, spottend, antwoordde de schare, die aanhoorde: "Weten wij niet heel wel, dat alle kruiken met wijn gevuld zullen worden?" Want straks is het de tijd van de oogst en van de druiven. Maar onverstoord vervolgt Jeremia, namens zijn Lastgever, met de aankondiging, wat de echte betekenis van dit beeld van de kruiken was. Iedereen, zelfs de Koningen, de priesters en de Profeten, allen zouden als de kruiken, waarvan de profeet sprak, worden opgevuld en in stukken geslagen worden. Als dronken lieden zouden ze tegen elkaar vallen, in het verderf storten! "Hooft en leent het oor, verheft u niet, want de HERE spreekt. Bewijst de HERE uw God, eer, voordat Hij het donker doet worden" (vs. 15, 16).

En als het volk dan nog niet wilde horen - en het volk heeft niet gewild - dan zou de profeet diepe smart hebben, omdat "de kudde des HEREN is weggevoerd" (vs. 17).

Nog een afzonderlijke oproep bereikt de regerende koning en koningin, (waarschijnlijk Jojakim) zich toch te vernederen (vs. 18-20).

"Wat zult gij zeggen, als Hij over u tot een hoofd stelt hen, die gij aan u hadt gewend als minnaars?" vraagt de profeet in vers 21. U maait, wat u gezaaid hebt. U hebt hen geleerd over u te heersen, gij hebt ze tot Vorsten, tot een Hoofd over u gemaakt. Maar als het eenmaal werkelijkheid zal wezen, dan zal uw smart zijn, als die van een barende vrouw. En wanneer gij dan in uw hart nog vragen zult: "Waarom treft mij dit!?" dan moet het antwoord luiden - gelukkig, wanneer uw geweten dan ook zo'n getuigenis geven zal! - vanwege uw eigen ongerechtigheid, u was als een weerspannige, die de verzenen tegen de prikkels slaat; "uw hielen ontbloot" (vs. 22). Dan zal er, als er ware verootmoediging in de harten gevonden wordt, voor het volk, evenals voor een zoon van Israël, Saulus van Tarsen, barmhartigheid zijn. Mij, zo juicht Paulus jaren later, is barmhartigheid bewezen, ik, de voornaamste zondaar! (1 Tim. 1:13-16). Dan zal ook de lofzang in het hart zijn: "De Koning der eeuwen nu, de onvergankelijke, onzichtbare, enige God, zij eer en heerlijkheid tot in alle eeuwigheid! Amen" (1 Tim. 1:17). Israël, zo diep gevallen, zal aanschouwen Hem, die zij doorstoken hebben, en over Hem rouwklagen als met de rouwklage over een enige zoon, en bitterlijk kermen. De rouwklage zal te Jeruzalem groot zijn. Het land zal rouwklagen, elk geslacht in het bijzonder (Zach. 12:10-14). Eens was het zo hoog verheven, dat Mozes aan het eind van de zegeningen over de twaalf stammen aangaande het volk in zijn geheel betuigt: "Welzalgig zijt gij, Israel; wie is aan u gelijk? Een volk, verlost door de HERE, die het schild uwer hulp en het zwaard uwer hoogheid is. Daarom zullen uw vijanden veinzen u hulde te brengen, en gij zult op hun hoogten treden" (Deut. 33:29) Maar Israël in Jeremia's dagen, zoals trouwens ook in onze dagen, is daartoe niet gekomen. Elke poging, op een andere Wijze te geraken tot een staat van reinheid en vlekkeloosheid, zal vergeefs blijken te zijn. Eerder kan een Ethiopiër of luipaard

zijn huid veranderen of zijn vlekken veranderen, dan dat Israël, dat gewend is kwaad te doen, goed zal kunnen doen (vs. 23). Het heeft zijn God vergeten, de Rotssteen van zijn heil versmaad, (Deut. 32:15), het heeft op leugen vertrouwd, waarom het oordeel vreselijk zal zijn (vs. 24-26). God heeft Israëls zonde voor Zijn aangezicht en zegt: "Wee u, Jeruzalem!" (vs. 27). Het was de hoogst bevoorrechte stad, daarom zal het oordeel over haar het zwaarst zijn. Maar de vraag, die een belofte inhoudt, luidt: "Hoelang zal het nog duren eer gij rein wordt?" Ja, rein zal Jeruzalem worden, maar op slechts één manier, namelijk door het schuldbedekkend en verzoenend lijden van hun enige Heer en Koning, onze Heiland Jezus Christus. Zijn bloed, het bloed van Jezus Christus, de Zoon van God, reinigt van alle zonde (1 Joh. 1: 7) Maar "hoe lang zal het mog duren" vraagt Jeremia als besluit.

9. GIJ DOET ALLE DIE DINGEN

Jeremia 14 en 15

"Zo zullen wij op U hopen, want Gij doet dit alles". Dit slotwoord van hoofdstuk 14 geeft de inhoud van de beide hoofdstukken, die nu voor ons liggen, treffend weer.

Een grote beproeving was over het volk gekomen, een voorbode van nog ernstiger rampen. Israëls erfland was afhankelijk van regen, in tegenstelling van Egypte, waaruit ze verlost waren. In het voorbijgaan wezen we daarop al bij de behandeling van Jeremia 3:3, waar opgemerkt wordt, dat de regendruppels waren ingehouden en dat er geen spade regen was geweest. Egypte en Palestina worden door Mozes tegenover elkaar gesteld in Deuteronomium 11:10-15. Egypte werd vruchtbaar door de overstroming van de Nijl, Palestina echter was het land van bergen en dalen, dat het water drinkt bij de regen van de hemel. Het werd door de HERE bezorgd en Zijn ogen waren gedurig daarop, van het begin tot het eind van het jaar. Maar Israël zou de regen ontvangen, wanneer het naar de geboden des HEREN zou luisteren met het ganse hart en Hem dienen zou. Dan zouden ze koren en most en olie inzamelen en voor hun beesten zouden ze kruid hebben. En zelf zouden ze verzadigd worden!

Israël heeft de waarheid van dit woord ondervonden. Vanwege hun ongehoorzaamheid werd de regen ingehouden. Jaren geleden, toen de goddeloze Achab regeerde, en ook nu in Jeremia's dagen, was er nood vanwege "de grote droogte" (vs. 1). De HERE zond deze beproeving, die als kastijding Over allen kwam, voor mens en beest. De voortreffelijken (of aanzienlijken) zagen hun knechten met lege vaten terugkeren, schaamrood! De akkers konden niet geploegd worden, en de hinden en de woudezels moesten, evenals de mensen, de gevolgen ondervinden (vs. 1-6).

En de profeet? Hoe was het met hem? Jeremia heeft in deze nood zich één gemaakt met het volk, dat in overtredingen leefde. Onze ongerechtigheden getuigen tegen ons (vs. 7). Maar hij zegt meer. Hoewel dat zo is, ontferm U over ons om Uws Naams wil! Onze afkeringen zijn de oorzaak van alles, wij hebben tegen U gezondigd. Hope Israëls, zijn Helper in tijd van nood. U bent toch in het midden van ons, O HERE! Wij zijn naar Uw Naam genoemd, verlaat ons niet! "Waarom zoudt Gij zijn als een vreemdeling in het land, als een reiziger die slechts zijn intrek neemt om te overnachten? Waarom zoudt Gij zijn als een verbijsterd man, als een strijder die niet kan helpen? Gij zijt toch in ons midden, HERE, uw naam is over ons uitgeroepen, laat ons niet aan ons lot over!" (vs. 8, 9). Hoewel de profeet zo pleit voor het volk, komt het antwoord van vers 10 tot hem, met het slot: "nu zal Hij hun ongerechtigheid gedenken en hun zonden bezoeken".

Voor de derde keer spreekt nu de HERE tot Zijn knecht: "Bid niet voor dit volk ten goede." (zie ook Hfdst. 7:16; 11:14). Al zou het in de grote nood ook vasten, om verlost te worden van de honger en dorst, al zou het met brandofferen en met spijsoffers komen, het oordeel kon niet worden afgewend. Het Vreselijk oordeel door het zwaard, door de honger en door de pestilentie (vs. 12).

Maar: Here HERE, pleit nu opnieuw de profeet, het is een misleid volk; de valse Profeten hebben het volk geveleid met hun valse voorspiegelingen, die spreken over "een ongestoorde vrede in deze plaats" (vs. 13).

Het moge zo zijn, ja het is ook zo, antwoordde hem zijn God, dat die valse Profeten Mijn volk misleiden, Ik zal die leugensprekers met het zwaard en de honger bezoeken, maar ook zal Ik het volk, dat naar hen geluisterd heeft, bezoeken met hetzelfde oordeel, de verleiders en de verleiden. Alzo wordt het Woord van onze Heiland bewaarheid: "Kan soms een blinde een blinde leiden? Zullen zij niet beiden in een kuil vallen?" (Luc 6:39).

In diepe verslagenheid, omdat de profeet het aangekondigde oordeel, als reeds gekomen, voor zich ziet, klaagt hij nu: "want met een grote breuk is de jonkvrouw, de dochter mijns volks, gebroken, met een zeer zware slag" (vs. 17). Hij ziet ze al liggen in het veld en in de stad, de verslagenen van het zwaard, en de zieken van honger. De profeten en de priesters weten geen raad meer! En nu schreit hij het voor de derde keer uit: "Hebt Gij Juda dan geheel en al verworpen? Heeft uw ziel een afkeer van Sion? Waarom hebt Gij ons geslagen, zodat er voor ons geen genezing is? Hoop op vrede, maar er is niets goeds; op een tijd van genezing, maar zie, verschrikking!" (vs. 19). En weer doet hij een beroep op de Naam des HEREN en op Zijn verbond, hij belijdt opnieuw de zonde en de ongerechtigheid der vaderen: Wij hebben tegen U gezondigd! (vs. 20, 21). Dan denkt hij weer aan de grote plaag der droogte en stelt de ijdelheid van de machteloze afgoden en de heerlijkheid van zijn Almachtige God voor zijn aandacht. Op die God wil hij wachten, ja op Hem alleen, want "Gij doet dit alles".

* * *

Het vijftiende hoofdstuk brengt ons in herinnering, hoe Mozes en Samuel hebben gepleit. Mozes had voor de aandacht van zijn God gebracht, dat de verderving van zijn volk, dat rondom het gouden kalf had aanbeden, een reden tot smaadheid van de Naam des HEREN zou worden voor de Egyptenaar. Hij had voorts een beroep gedaan op God, die tot Abraham, Izaäk en Israël (Jakob) had gezworen, hun zaad in het beloofde land te zullen brengen. En nadat Mozes zo gepleit had, heeft de HERE het volk niet verteerd (Ex. 32:10-14). Samuel had om verlossing uit de hand van de Filistijnen gebeden en de HERE heeft ook hem verhoord. De opgerichte steen "Eben-Haëzer" was het teken voor het nageslacht. Maar hier zegt God tot Jeremia: "Al stond Mozes met Samuel voor Mij, dan zou mijn ziel zich toch niet tot dit volk neigen: weg met hen, uit mijn ogen, laat hen

heengaan!" De tijd van voorbidding voor het volk was voorbij. Het was te laat!

Wanneer ze zouden vragen: "Waar moeten wij heengaan?" dan moest de profeet onverholen en weemoedig antwoorden: "wie bestemd is ten dode, ten dode; wie bestemd is ten zwaarde ten zwaarde; wie bestemd is ten honger, ten honger; en wie bestemd is ter gevangenschap, ter gevangenschap" (vs. 2). De HERE zou met vier tuchtigingen komen tot Zijn volk: met het zwaard, en tot wie gedood waren met de honden om de lichamen weg te slepen, om ze dan als een prooi voor de vogels van de hemel en het gedierte van de aarde over te geven. God zou Zijn volk om de zonde van Manasse, de zoon van de vromen Hizkia, die Jeruzalem vervuld had met afgoden en met onschuldig bloed, overgeven, en zo bevestigen, wat Hij eenmaal gesproken heeft van de berg der Wet: "Ik, de HERE, uw God, ben een na-ijverig God, die de ongerechtigheid der vaders bezoekt aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde geslacht van hen die Mij haten" (Ex. 20:5; 2 Kon. 21:11-16). Er was geen mogelijkheid meer, het oordeel uit te stellen. "Gij hebt Mij verworpen, luidt het woord des HEREN, gij zijt achterwaarts gegaan; dus strek Ik mijn hand tegen u uit en verdelg u: Ik ben het berouwen moe" (vs. 6). Een vreselijk gericht zou het zijn. Hoe is het Woord bewaarheid: "Talrijker worden Mij zijn weduwen dan het zand der zeeën; Ik breng hun, over moeder en jongeling, een verwoester op de middag, Ik doe onverhoeds op hen vallen angst en verschrikkingen" (vs. 8). De jongeling, de verwoester, die over de moeder (Jeruzalem) is gekomen, is Nebukadnezar, die als jonge man ellende bracht over de heilige stad. En zo er nog enkelen mochten ontkomen, dan zou ook "wat van hen nog rest, zal Ik aan het zwaard overgeven, voor het oog van hun vijanden". Zo sprak de HERE (vs. 7-9). "Wee mij!" klinkt het nu weer. De profeet beklagt zich, dat hij, die in oprechtheid leefde te midden van zijn volk, door ieder wordt gevloekt; dat hij een man was, die niets anders dan twist en gekrakeel in het land bracht, niet omdat hij het wilde, maar omdat hij voor de waarheid opkwam (vs. 10). En

tegemoetkomend en rijk aan vertroosting is des HEREN antwoord op dat "wee mij", wanneer Hij in vers 11 de verzekering geeft, dat Hij Zich over de profeet en degenen, die in godsvrucht met hem verbonden zouden zijn, zou ontfermen: "Indien Ik u niet bevrijd ten goede". Hij zou in de dag van het kwaad en de benauwdheid tussenbeide treden! De Heer kent hen die de Zijnen zijn, dat is de troost in de dagen van verval. Maar vergeten we niet, dat er op dat woord volgt: "Laat ieder die de naam van de Heer noemt, zich onttrekken aan ongerechtigheid" (2 Tim. 2:19). Zij, die het Woord - "*Mijn Woord*" bewaren zegt de Heilige en Waarachtige (Openb. 3:7), en Zijn Naam niet verloothenen, hebben de belofte, dat Hij ze zal "bewaren voor het uur van de verzoeking, dat over het hele aardrijk zal komen" (Openb. 3:10). Hoe kostelijk voor het hart van onze Verlosser, als Hij discipelen heeft, die te midden van het verval - "daar, waar de troon van satan is" - aan Zijn Naam vasthouden (Openb. 2:13).

De verzen 12-14 brengen in beeldrijke woorden opnieuw het oordeel onder onze aandacht. "Het ijzer van het Noorden" is de macht, die zich op het volk werpen zou. *Allen en alles* zou worden weggevoerd. Maar het zou een vuur van de toorn Gods zijn | Dat zou over hen branden |

En weer de klacht: "gedenk mijner, sla acht op mij" Weer de smeekbede: "neem voor mij wraak op mijn vervolgers! Neem, door uw lankmoedigheid, mij niet weg; weet, dat ik om Uwentwil smaad draag" (vs. 15). Laat mij niet het slachtoffer worden van Uw geduld met mijn vijanden! Het gaat toch om *Uw zaak!* En dan die onovertroffen lofredede van innige liefde tot het Woord en de Naam des Heren (vs. 16). Dit profetisch woord spreke vooral tot ons hart en wekke de liefde tot de waarheid opnieuw bij ons op, of versterke haar.

Dierbare Bijbel wat ben je ons veel waard!

Vader, dank voor deze gave;
Dank voor deze kracht der moeden,
Wijsheid Gods om op te voeden,

Dank voor deze pelgrimsstaf,
Voor de steun, die 't Woord mij gaf!

De verzen 17-19 zijn van het hoogste belang in verband met de positie van de profeet persoonlijk. Hij had, zoals het in de eerste Psalm aangegeven is, in de vreze Gods gewandeld. Hij had niet gezeten in het gestoelte der spotters. Om' s Heren wil stond hij alleen. Niet, omdat hij in farizese trots en eigengerechtigheid zich boven of buiten de anderen plaatste. Hij maakte integendeel zich één met hen voor God. Maar praktisch was hij afgezonderd van het kwaad. "Vanwege Uw hand heb ik alleen gezeten!"

Jeremia had zich gereinigd - zich afgezonderd - van de vaten tot oneer, en jaagde naar rechtvaardigheid, geloof, liefde en vrede met hen, die de Heer aanroepen uit een rein hart, d.i. uit een hart, dat in oprechtheid de Heer wil dienen (2 Tim. 2:21, 22).

Maar daarmee was voor hem ook lijden verbonden. Die godvruchtig willen leven in Christus Jezus zullen vervolgd worden (2 Tim. 3:12) En we kunnen zo ook het woord van' Jeremia verstaan: "want Gij hadt mij met gramschap vervuld" (vs. 17), evenals de klacht uit het volgende vers. Maar de HERE spreekt hem toe. Zou Jeremia wankelmoedig worden, misschien toegeven, water bij de wijn doen, ter wille van zich zelf, om daardoor dan meer rust te hebben? Indien de knecht Gods dat doen zou, dan zou de Naam des Heren Worden onteerd.

"Indien gij terugkeert" d.i. in gehoorzaamheid u opnieuw aan Mij verbindt, wat er dan ook het gevolg van moge zijn voor uzelf – "zal Ik u doen terugkeren; dan zult gij voor Mij staan". Indien Jeremia zou uitspreken wat waarde heeft, zonder vermetele taal, dan zou hij als de mond des HEREN zijn!

Het was de bedoeling des HEREN, dat Zijn profeet pal zou staan en weer wordt hem de belofte in herinnering gebracht, die hem bij zijn roeping, hoofdstuk 1, gegeven was. Hij was gesteld tot een koperen muur, hij zou niet vallen. "Ik ben met u om u te

helpen en te bevrijden, luidt het woord des HEREN. Ja, Ik zal u bevrijden uit de hand der bozen, u verlossen uit de vuist der geweldenaars”.

10. DE EENZAME PROFEET

Jeremia 16 en 17

't Was een zware en bange tijd. Bijzondere tijden worden gekenmerkt door buitengewone maatregelen, althans voor vooraanstaande geestelijke leiders. De apostel Paulus is ongehuwd gebleven. In het hoofdstuk over het huwelijk, waarin hij waardevolle voorschriften geeft, die van groot belang zijn voor deze door God ingestelde verbintenis, zegt de apostel toch: "Het is goed voor een mens geen vrouw aan te raken"; "ik zou echter willen dat alle mensen waren zoals ook ikzelf". Maar tevens staat daar het woord, en dit is zeer opmerkelijk: "maar ieder heeft zijn eigen genadegave van God, die een deze, de ander die"... ..."Laat ieder blijven in de roeping waarin hij is geroepen"... ..."laat ieder bij God blijven in de staat waarin hij geroepen is"... ..."ik geef mijn mening als iemand die barmhartigheid van de Heer gekregen heeft om trouw te zijn."Ik denk dan, dat het goed is, om de tegenwoordige nood, -dat het goed voor een mens is zo te blijven. Bent u aan een vrouw verbonden, zoek geen losmaking; bent u los van een vrouw, zoek geen vrouw"... ..."Maar ook al trouwt u, u zondigt niet; en al trouwt de maagd, zij zondigt niet. Maar zulke personen zullen verdrukking hebben in het vlees, en die wil ik u besparen"... ..."Maar wie in zijn hart vaststaat en niet genoodzaakt wordt, maar over zijn eigen wil macht heeft en in zijn hart heeft besloten zijn maagdelijke dochter te bewaren, die doet wel. Dus wie zijn eigen maagdelijke dochter uithuwelijkt, doet wel; en wie haar niet uithuwelijkt, doet beter" (1 Kor. 7:1-38).

Uit deze aanhalingen blijkt duidelijk, waarom het gaat. Heeft iemand de genadegave ontvangen, om 's Heren wil, ongehuwd te blijven, die heeft, zoals onze Heer-Zelf het zegt in Matteüs 19:12 "en er zijn gesnedenen die zichzelf hebben gesneden om het koninkrijk der hemelen". Zo hebben we dus Nieuwtestamenteisch licht over een plaats als Jeremia 16:2,

waar de profeet bevel ontvangt geen vrouw te nemen, en dit met het oog op zijn roeping, als dienstknecht van God, en in de zware tijd, waarin hij leefde. De reden volgt: "de zonen en de dochters, die te dezer plaatse geboren worden, en van hun moeders die hen baren, en van hun vaders die hen verwekken, in dit land: Aan dodelijke ziekten zullen zij sterven, zij zullen niet beklaagd noch begraven worden, tot mest op de akker zullen zij zijn; of door het zwaard en de honger zullen zij aan hun eind komen, en hun lijken zullen tot voedsel zijn voor het gevogelte des hemels en het gedierte der aarde." (16:2-4). Vanwege deze redenen worden aan de profeet nog bijzondere voorschriften gegeven, die tot inhoud hebben, dat Jeremia geen gemeenschap zou betonen met de getroffen en wel, omdat de HERE-Zelf dat kwaad bevolen had (vs. 5-9). In het voorbijgaan nog deze opmerking, dat uit vers 6 wederom blijkt, hoe ver de heidense invloeden doorgewerkt hadden op het volk. Wat door God beslist verboden was, te weten het maken van insnijdingen, om daardoor rouw uit te drukken, werd nu bij hen gevonden (Lev. 19:28; 21:5; Deut. 14:1). Het verbod was hun gegeven, omdat zij "kinderen van de HERE hun God, een heilig volk" waren (Deut. 14:1, 2). Evenmin mocht Jeremia deelnemen aan vreugdebetoon, omdat de HERE de stem der vreugde en der blijdschap tot zwijgen zou brengen. En wanneer als gevolg van deze boodschap in woord en daad de vraag zou volgen, die alleen in volslagen blindheid gesteld kon worden: "wat is onze zonde, waarmede wij tegen de HERE, onze God, gezondigd hebben?" dan zou het antwoord namens de HERE, hun God, luiden:

"Omdat uw vaders Mij hebben verlaten, luidt het woord des HEREN, en andere goden zijn achternagelopen... ..en omdat gij nog erger hebt gedaan dan uw vaders" (vs. 10-13). Andere goden zouden zij dienen dag en nacht! - in een vreemd land, want God zou hun geen genade geven! Maar dit laatste zou geen oordeel zonder toekomstlicht zijn. God zou - want Zijn beloften falen nooit - een overblijfsel terugbrengen uit de landen, waarheen zij als ballingen weggevoerd zouden zijn.

Deze belofte wordt door een eed bevestigd. En zoals in de eedzwering de eerste verlossing uit Egypte in herinnering werd gehouden, zo zou ook de tweede met de eedzwering in de Naam des HEREN verbonden zijn (vs. 14-16). Het is niet alleen: "Zo waar de HERE leeft, die de Israëlieten uit het land Egypte heeft gebracht", maar het zal wezen: "Zo waar de HERE leeft, die de Israëlieten heeft doen optrekken uit het Noorderland en uit al de landen waarheen Hij hen verdreven had". "Vissers" en "Jagers" zullen ze opzoeken en voortdrijven *tot* uit de rotskloven. En welke zekerheid bezitten we, dat deze dingen zullen geschieden? Die zekerheid ligt in vers 17: "want mijn ogen zijn op al hun wegen, deze zijn voor Mij niet verborgen". Net zo min als hun ongerechtigheden voor de ogen des HEREN verborgen waren. De HERE moest deze nog vergelden, maar wel om berouw en verootmoediging te bewerken (Zach. 12). Hun ongerechtigheid en hun zonde zal "dubbel vergolden worden", want het land is ontheiligd (vs. 18). Hoe worden we hier herinnerd aan het lied van Jesaja 12, dat ingezet wordt met de woorden: "Ik loof U, HERE, omdat Gij toornig op mij zijt geweest; uw toorn heeft zich afgewend en Gij vertroost mij. Zie, God is mijn heil, ik vertrouw en vrees niet, want mijn sterkte en mijn psalm is de HERE HERE, en Hij is mij tot heil geweest". Niet alleen de eerste terugkeer uit de ballingschap onder Ezra en Nehemia, maar ook de nu nog toekomstige, waarover Ezechiël spreekt, vallen binnen de profetische gezichtskring (Ezech. 36:22-38; 37:21-28; Jer. 31:31-34). "Wanneer" - zo merkt een schrijver op, die aangehaald wordt in "Dächsels Bijbelverklaring" - "wanneer de volheid der heidenen in het rijk van God zal zijn ingegaan, (Rom. 11:25 v.v.,) zal heel Israël weer door de Here worden bezocht en op geestelijk-lichamelijke wijze zal het volk der belofte naar zijn land worden teruggevoerd. Dan zal Jeremia 16:15 op volkomen en op de heerlijkste wijze vervuld zijn."

De slotverzen van ons hoofdstuk, 19-21, zijn een lofprijzing van de profeet, waarin hij zijn God verheerlijkt: "HERE, mijn sterkte en mijn burch, mijn toevlucht ten dage der benauwdheid, tot U

zullen volken komen van de einden der aarde". Het is, alsof hij al de heerlijkheid in de toekomst ziet, onder zijn grote Koning, de ware Zoon van David, van wie de Aartsengel Gabriel tegen maagd Maria gezegd heeft: "en zie, u zult zwanger worden en een Zoon baren en u zult Hem de naam Jezus geven. Deze zal groot zijn en Zoon van de Allerhoogste worden genoemd, en de Heer, God, zal Hem de troon van zijn vader David geven, en Hij zal over het huis van Jakob koning zijn tot in eeuwigheid en aan zijn koningschap zal geen einde zijn" (Luc. 1:31-33). "Hem zullen de heidenen aanbidden" (Zach. 14:16-19). In die glorieuze tijd zal over de lippen van de heidenen komen: "Enkel leugen hebben onze vaders bezeten, nietigheid, waaronder niet een, die baat kon brengen". Zo wordt het Woord bevestigd van de profeet Habakuk: "Want de aarde zal vol worden van de kennis van des HEREN heerlijkheid, gelijk de wateren die de bodem der zee bedekken" (Hab. 2:14; zie ook Jes. 11:9).

In de verzen 20 en 21 keert de profeet weer terug tot de hoofdzonde van zijn volk, dat zo hing aan de afgoden. Intussen een echt menselijke trek, daarom is het ook voor ons van groot belang, wat in deze verzen opgemerkt wordt. Schrijft de apostel Johannes aan het einde van zijn eerste Brief niet: "Kinderen, wacht u voor de afgoden?" Jeremia stelt nog eenmaal de vraag: "Zou een mens zich goden maken?" In elk woord ligt verontwaardiging. Voorzeker, het is iets ongerijmds! Daarom geeft de profeet het antwoord: "Maar dat zijn geen goden!" "Daarom zie" - en hier schittert opnieuw de volle, de geheel enige heerlijkheid van onze grote, Almachtige God – "zie, Ik laat hen ditmaal gewaarworden, Ik laat hen gewaarworden mijn hand en mijn kracht, en zij zullen weten, dat mijn naam is: HERE".

* * *

Hoofdstuk 17 begint met een woord over "de zonde van Juda". Juda was bijzonder bevoorrecht, boven Efraïm (het 10-

stammen rijk). Het was nog gebleven in het land en het had nog de erediensdienst in Gods tempel en de tegenwoordigheid des HEREN. Door Koning Josia was het volk weergekeerd tot de dienst, zij het ook niet met het hart. In de vorige hoofdstukken is dat genoeg gebleken. Over de zonde nu, die in Juda gevonden werd, wordt gezegd, dat ze onuitwisbaar ingegrift was "met ijzeren stift, gegrift met diamanten spits in de tafel van hun hart" Het was met de zonde van de afgoderij zo ver gekomen, dat ze het bloed van de afgodenoffers sprengden aan de "hoornen op de afgodsaltaren". Daardoor bootsten ze brutaal na, wat God verordend had in verband met de offeranden, die aan Hem werden gewijd. "Gij zult van het bloed van de stier nemen en dat met uw vinger aan de hoornen van het altaar strijken, en al het bloed zult gij aan de voet van het altaar uitgieten" (Ex. 29:12; zie ook Lev. 4:7 en 16:18). Tot straf voor deze grote zonde zou al hun vermogen worden overgegeven en ze zouden het land van hun erfenis niet langer op zo'n verschrikkelijke wijze ontheiligen.

De verzen 5-8 spreken over de tegenstelling tussen de mens, die God verlaat en de man, wiens vertrouwen de HERE is. De een heeft geen enkele ware, blijvende zegen, de ander draagt steeds vrucht voor God. Altijd weer gaat het de HERE om het hart van Zijn volk. Wie op het eigen hart zijn vertrouwen stelt, of daarvan iets verwacht, vergeet, dat, elk hart "arglistig is, ja dodelijk, en dat God alleen het hart doorgrondt en de nieren proeft, want die zijn de oorsprong van al de wegen en handelingen, en deze zullen vergolden worden (vs. 9, 10). Vers 11 is het bewijs wat het lot is van hen, die onrecht zoekt, om zich te verrijken. In het midden der dagen moet alles worden verlaten, en als een dwaas blijft men alleen achter. Dit doet ons denken aan de woorden van onze Heiland over de rijken dwaas, die tot zijn ziel zeide: "Ziel, je hebt vele goederen liggen voor vele jaren; rust, eet, drink, wees vrolijk. God echter zei tot hem: Dwaas, in deze nacht zal men uw ziel van u afeisen, en wat u hebt bereid, voor wie zal het zijn?" (Luc. 12:20). Zo zal het zijn met ieder, die zich schatten vergadert, en niet rijk is in

God. Daartegenover staat de heerlijkheid van de dingen Gods. "Troon der heerlijkheid, van ouds verheven, plaats van ons heiligdom". In de Staten vertaling: "Een troon der heerlijkheid, een hoogheid van het eerste aan, is de plaats onzes heiligdoms". Welgelukzalig die daarvoor een hart hebben!

Nu wendt zich de profeet weer tot de HERE, Israëls verwachting, en zegt: "allen die U verlaten, zullen beschaamd worden; wie afwijken, zullen in de aarde geschreven worden, omdat zij de bron van levend water, de HERE, verlieten".

En dan komt hij met zichzelf en zijn moeilijke weg voor zijn God en bidt om bewaring met de schone toevoeging: "Gij zijt mijn lof". Jeremia heeft in het geloof de hand gelegd op het woord van zijn grote voorganger Mozes, die tot zijn volk heeft gezegd: "De HERE, uw God, zult gij vrezen, Hem zult gij dienen, Hem aanhangen en bij zijn naam zweren. Hij is uw *lof* en Hij is uw God, die onder u deze grote en vreselijke dingen gedaan heeft, welke uw ogen gezien hebben" (Deut. 10:20, 21).

Maar bij dat alles heeft hij het wel heel zwaar. De vijanden tartten hem: "Waar is het Woord des HEREN? Laat het nu komen". De profeet kon zich op God beroepen, dat hij de dingen, die hij aangekondigd had, niet had begeerd, dat hij ook niet te ver was gegaan, en dat hij steeds in gemeenschap met zijn God gebleven was; hij had gesproken, wat de HERE hem gegeven had (vs. 16). Hij zegt: "Word mij niet tot verschrikking, Gij zijt mijn toevlucht ten dage van rampspoed" (vs. 17, 18).

Opnieuw wordt, hij geroepen een opdracht te vervullen. In de poort, waar de Koningen van Juda doorgingen, moest hij gaan staan, ja tenslotte in alle de poorten van Jeruzalem, en het daar uitroepen voor aller oren, wat in de verzen 21 en 22 wordt gezegd. Maar wat was het resultaat? Niemand luistert! Zij verhardden hun nek en namen de terechtbrengende tucht niet aan, en lieten zich niet leiden (vs. 23). Zelfs de sabbatdag was niet meer in ere. En van de sabbatdag had de HERE gezegd door de mond van Mozes: "maar mijn sabbatten moet gij onderhouden, want dat is een teken tussen Mij en u, van

geslacht tot geslacht, zodat gij weet, dat Ik de HERE ben, die u heilig" (Ex. 31:13). De sabbat was eveneens een teken tussen God en Zijn volk, opdat "zij zouden weten", dat het de HERE was, die ze had geheiligd (Ezech. 20:12). En van de "ontmanden", en van de "vreemdelingen", die zich tot de HERE zouden voegen, om Hem te dienen en om de Naam des HEREN lief te hebben: "allen die de sabbat onderhouden, zodat zij hem niet ontheiligen, en die vasthouden aan mijn verbond: hen zal Ik brengen naar mijn heilige berg en Ik zal hun vreugde bereiden in mijn bedehuis; hun brandoffers en hun slachtoffers zullen welgevallig zijn op mijn altaar, want mijn huis zal een bedehuis heten voor alle volken" (Jes. 56:4-7). De sabbat een ereplaats onder het volk Israël en in het duizendjarig Rijk onder Israël en de volkeren. Maar in Jeremia's dagen werd de sabbatdag ontwijfd. Wat zou het gevolg zijn? Indien ze nog horen wilden, zouden door diezelfde poorten de Koningen ingaan met hun Vorsten en de inwoners van Jeruzalem, en de stad zou bewoond worden in eeuwigheid. En nog groter zegen zou gemaakt worden. Uit de steden van Juda en Benjamin zou men komen met brandoffer en slachtoffer en spijsoffer en wierook en de HERE lofferen brengen! Maar indien niet, indien men de sabbatdag niet zou heiligen en voort zou gaan, lasten te dragen op de sabbatdag, ingaande door de poorten van Jeruzalem: "dan zal Ik", spreekt God, "een vuur ontsteken in zijn poorten, dat de paleizen van Jeruzalem zal verteren zonder te worden geblust" (vs. 27). In de poort van de kinderen van zijn volk staat de eenzame. Zijn stem is als die van een roepende in de woestijn. Hij is de eenzame, die het zonnige leven van het huwelijk en van het gezin niet heeft gekend. En niet, - het zij hier nog eens herhaald, door een eigen, een bijzondere opvatting, en door een willekeurig op zij zetten van de orde van God, van de schepping Gods, maar door het gebod Gods.

Hij is een van de voorgangers van de Volmaakte profeet, Jezus Christus. Deze sprak het aan het eind van Zijn omwandeling uit, in de kleine kring van hen, die naar Zijn Woord wilden luisteren: "en u Mij alleen zult laten; en toch ben Ik niet alleen, omdat de

Vader met Mij is" (Joh. 16:32). Maar nog grotere eenzaamheid heeft de Zoon van God doorgemaakt: eerst in Getsemane, waar Hij, terwijl Zijn discipelen sliepen, worstelde en bad; en daarna op het kruis, waar Hij smeekte: " Red van het zwaard mijn ziel, mijn eenzame, van het geweld van de hond" en waar de klacht tot God opsteeg: " Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?" (Ps. 22:21, 2) Jeremia, ook jij was eenzaam, zoals je Meester. Eenzaam, maar met in gemeenschap met je God!

11. DE POTTENBAKKER EN DE POTTENBAKKERSKRUIK

Jeremia 18 en 19

Gelukkig, wanneer een profeet gehoorzaam is aan zijn Zender. Het is niet voldoende, dat hij anderen de gedachten van zijn God meedeelt, eerst moet hij die zelf leren verstaan, wil hij een nuttig werktuig kunnen zijn in de dienst Van de Meester. Tot Filippus, die in Samaria een gezegend werk verrichtte, kwam midden in de arbeid de stem van een Engel des Heren, die tot hem zei: "Sta op en ga zuidwaarts de weg op die afdaalt van Jeruzalem naar Gaza; deze is woest" Aarzelde de Evangelist om te gehoorzamen? "En hij stond op en ging". Handelingen 8:26, 27. Wij weten wel, welke gezegende gevolgen dit besluit gehad heeft. Toen Gods doel bereikt was, nam de Geest des Heren Filippus weg, en de gelukkige kamerling reisde zijn weg met blijdschap (vs. 39). Tot Jeremia kwam het Woord: "Maak u op, daal af naar het huis van de pottenbakker, en daar zal Ik u mijn woorden doen horen". Het was voldoende, dat de profeet deed, wat hem gezegd werd, en, toeziende bij de kunstenaar in leem, de les leerde, die hem zijn God wilde geven.

Jeremia heeft dan de weg gevolgd van Anatot naar de woning van de pottenbakker. Afgaande op 1 Kronieken 4:22-23 hebben we die te zoeken bij de tuinen en plantages van het koninklijk paleis. Daar woonden ook de linnenwerkers en waarschijnlijk de tuinlieden tevens. Zeer karakteristiek wordt van hen gezegd: "zij woonden daar bij de koning en stonden in zijn dienst".

Toen de profeet de woning binnentrad, waarheen hij gezonden was, vond hij de pottenbakker bezig op de schijven een vat te draaien uit een klomp leem. Met aandacht sloeg hij het werk gade. Maar hoe teleurgesteld zal hij geweest zijn, toen het kunstige product van de werkmeester een mislukking bleek. Opnieuw werd van de klomp een vat gedraaid, en zie, dit

tweede vat was geen bedorven vat. Deze keer hadden de vaardige handen een werk verricht, dat recht was in de ogen van de pottenbakker.

Jeremia had zijn les geleerd. Deze les was verbonden en met de pottenbakker, en met de twee vaten, het ene tot eer, het andere zó, dat het moest worden weggedaan. Het Woord des HEREN lichtte hem verder in over de betekenis en toepassing van deze dingen.

God stelt Zich voor, als ware Hij de pottenbakker, die volkomen in zijn recht was om met het vat, dat een mislukking was, te doen, wat Hij wilde.

Jesaja wendt zich in hoofdstuk 64 van zijn Profetie tot zijn God met de woorden: "Gij zijt" - hoe het ook met ons is, ook wanneer Gij ons doet smelten door middel van onze ongerechtigheden - "onze Vader; wij zijn het leem, Gij zijt onze Formeerder en wij allen zijn het werk van uw hand" (vs. 7 en 8). Dezelfde man Gods spreekt bestraffend tot zijn volk: "Wee hun die een plan diep voor de HERE verbergen, wier werk in de duisternis geschiedt en die zeggen: Wie ziet ons en wie kent ons? O, deze verkeerdheid van u! Of moet de boetseerder op een lijn gesteld worden met het leem, zodat het maaksel van zijn maker zou kunnen zeggen: Hij heeft mij niet gemaakt? en het boetseersel van zijn boetseerder: Hij heeft geen verstand?" (Jes. 29:15, 16). Door de apostel Paulus is dit woord aangehaald wanneer hij zegt: "Ja maar, mens, wie bent u, dat u tegen God het woord opneemt? Zal het maaksel tot zijn maker zeggen: Waarom hebt u mij zo gemaakt? Of heeft de pottenbakker geen macht over het leem om uit dezelfde klomp te maken het ene vat tot eer en het andere tot oneer?" (Rom 9:20, 21).

Uit deze Schriftplaatsen, blijkt allereerst, dat God volkomen soeverein is in Zijn handelen, en dat niemand Hem ook maar iets te verwijten heeft. Wat is de mens, dat hij tegen zijn Maker het woord zou opnemen?

Maar dan blijkt verder, hoe God, die recht heeft over het leem, om het uit te rukken, af te breken en te verdelgen, eveneens het recht behoudt, het kwaad af te wenden en te behouden, indien er namelijk bekering van de boze wegen gevonden wordt. "Dan zal Ik," zo zegt God, "berouw hebben over het kwaad dat Ik hun dacht aan te doen" .

Omgekeerd, wanneer God een volk gebouwd heeft en geplant, maar dat volk wijkt af van God en luistert niet naar Zijn stem, ook dan heeft God berouw over het goede, dat Hij gezegd had te zullen doen en gedaan heeft.

Twee keer achter elkaar spreekt God dus over berouw (vs. 8 en 10). De eerste keer, als het een volk geldt, dat zich bekeert van zijn boze wegen. De tweede maal, als het gaat over een volk, dat hoewel gezegend, zich heeft afgewend.

Het eerstgenoemde is een grond van hoop voor de volkeren, die God niet hebben gekend en in hun zonden hebben geleefd. Indien er bekering is, zoals bv. bij Nineve na de prediking van Jona, dan is er afwending van het oordeel.

Het tweede schildert de toestand, waarin Juda en Efraïm verkeerden, toen Jeremia zijn belangrijke dienst verrichtte. Want hoewel de tien stammen en de twee stammen zo gezegend waren, met vele zegeningen gebouwd en geplant, toch hadden ze hun God vergeten en gingen voort op hun boze wegen. Ze konden in die weg niet anders verwachten, dan dat ze uitgerukt zouden worden. God moet als de Heilige en de Rechtvaardige Zijn recht handhaven!

Zo werd de les, die de profeet bij zijn roeping had ontvangen (Jer. 1:10) in het huis van de pottenbakker uitgebreid.

Dat is nu, wat Jeremia te spreken had tot de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem. Uitgaande van het onaantastbaar recht van God over het leem, Zijn maaksel, had hij toch van Zijnentwege een roepstem tot bekering te doen uitgaan. De stem luidde: "Ik bereid rampspoed over u en beraam tegen u een plan".

Maar tevens: "bekeert u toch een ieder van zijn boze weg en betert uw handel en wandel".

Wat was echter bij het volk de houding tegenover zo'n openbaring? Vers 12 zegt het ons duidelijk: "wij zullen onze eigen gedachten volgen en een ieder naar de verstoktheid van zijn boos hart handelen". Er was geen hoop voor Gods boodschapper, dat naar de boodschap zou worden geluisterd. Alles werd afgesneden met hun antwoord: "Het baat niet".

Zo kan het óók nu zijn, dat iemand niet luisteren wil, hoeveel liefde er ook aan de zo iemand besteed wordt. Dan blijft er niets anders over, dan dat God zo iemand doet komen waar hij zelf wil zijn, d.i. in het verderf.

De HÉRE plaatst de onwilligen, die "hun hart maakten als een diamant" (Zach. 7:12), en "uw nek een ijzeren stang is en uw voorhoofd van koper" (Jes. 48:4), voor de tegenstelling tussen de heidenen, die met hun afgoden zo niet handelden als Zijn volk, en Israël, die zo gruwelijk zondigde, en besluit dan met de woorden: "iets zeer afschuwelijks heeft de jonkvrouw Israels bedreven" (vs. 13). "Wijkt ooit van de rotsen der berghellingen de Libanon–sneeuw, of drogen ooit de koude, neerstromende wateren van de plasregen?" (vs. 14). Welnu, zo dwaas had Juda gehandeld. Zij hadden God vergeten; zij rookten aan de ijdelheid, d.i. aan de afgoden! En dat alles, om hun land te stellen tot een ontzetting, hoewel ze dat ook niet geloofden! (vs. 15-17).

Bij zo'n houding van verhard verzet tegen God kon het niet uitblijven, of de trouwe getuige moest de gevolgen daarvan ondervinden. Hij ervoer, wat de Psalmist zegt: "Want om Uwentwil draag ik smaad, bedekt schaamte mijn gelaat" (Ps. 69: 8) Het woord, dat Paulus aanhaalt in Romeinen 15:3 was ook voor hem waar: "de smaadwoorden van wie U smaden, kwamen op mij neder" (Ps. 69:10). Vers 18 zegt ons dit heel duidelijk: "Komt" (zeiden zij), "laat ons plannen tegen Jeremia beramen, want nooit ontbreekt een aanwijzing aan de priester, raad aan de wijze, een woord aan de profeet! Komt, laat ons

hem treffen door middel van de tong en laten wij niet luisteren naar een van zijn woorden”.

Wat zouden zij zich aantrekken van een zonderling, zoals Jeremia was, waar de officiële mannen, de priester, de wijze en de profeet, geheel anders, d.w.z. naar de mond van het volk spraken? (en intussen niet het rechte Woord Gods brachten). HI) wendt zich met zijn bezwaren tot zijn Lastgever.

Met een zeer openhartig en vertrouwensvol woord klaagt Jeremia zijn nood aan God (vs.20). Hij had voorbiddingen gedaan! zolang zelfs, tot God tot hem moest zeggen: "Bid niet voor dit volk - loop Mij niet aan; want Ik wil u niet horen" (7:16; 11:14; 14:11) Nu had hij leren inzien, dat het niet langer kon. Zo kunnen we dan verstaan, dat hij de gedachten Gods kennende, in gemeenschap met zijn God, en niet in drift of toornige opwelling bidt: "Geef daarom hun kinderen aan de honger prijs, lever hen over aan de macht van het zwaard, zodat hun vrouwen van kinderen beroofd en weduwen worden, hun mannen slachtoffers van de dood, hun jongelingen geslagen door het zwaard in de strijd. Laat geschreeuw worden gehoord uit hun huizen, als Gij plotseling vijandelijke scharen hen doet overvallen. Want zij hebben een kuil gegraven om mij te vangen en strikken verborgen voor mijn voeten; doch Gij, HERE, kent heel hun moordplan tegen mij; doe geen verzoening over hun ongerechtigheid, delg hun zonde voor uw oog niet uit; ja, laat hen struikelen voor uw aangezicht, wil ten tijde van uw toorn tegen hen handelen" (vs. 21-23).

Wat vreselijk, dat het zover moest komen, dat deze vrome Godsgezant, waar het de zaak van God en niet de zijne was, zo'n vloekbede uitspreken moest. We voelen aan, dat we hier een bijzonder geval voor ons hebben en dat wij de profeet niet kunnen volgen, als het om onze eigen persoon gaat.

Waarom toch hadden ze een kuil gegraven? Omdat Jeremia iets tegen hen had bedreven? Of om het kwade te vergelden, dat zij van hem hadden ondervonden? Neen, zij haalden nooit anders dan het goede ondervonden. Het was omdat deze

Godsman de woorden Gods tegen hen had gesproken, ja de bede van Godswege tot bekering had uitgesproken. Maar dat was afgewezen, en daarom was nu de bede op haar plaats. Terwijl Jeremia haar uitsprak, kromp zijn hart ineen. En indien zij nog hadden geluisterd, en om die reden zijn bede niet zou zijn verhoord geworden, dan zou dat het hart van de trouwen profeet met vreugde hebben vervuld. Evenals Mozes vóór hem en Paulus na hem was hij met al de vezelen van zijn hart aan zijn volk gehecht. Daarom ging het hem zeer aan het hart, maar de profeet kon niet anders bidden. Jeremia vroeg om het oordeel over zijn volk. Dit geschiedde in de geest van het getrouwe overblijfsel, dat aan God vasthoudt en vertreden werd en zal worden in de dagen van de Antichrist door de goddeloosheid van des HEREN vijanden.

* * *

In hoofdstuk 19 wordt ons meegedeeld, hoe de HERE tot Jeremia zegt met sommigen van de oudsten des volks en van de oudsten van de priesters naar het dal van de zoon van Hinnom te gaan om daar uit te roepen, wat de HERE tot hem spreken zou. Tevoren moest hij heengaan om een pottenbakkerskruik te kopen. Die kruik had als beeld in dit geval een grote waarde.

Het dal van Hinnom, dat in Salomo's tijd (1 Kon. 1:33) bekend was als het dal, dat ingesloten werd door twee takken van de Gihon, aan de Westelijke kant van de berg Sion, is later een plaats geworden van de gruwelijkste ergernis. Het kreeg de naam Tofet. In Manasse's eerste regeringstijd werden daar kinderen geofferd aan de vuurgod. Manasse deed er zijn zonen (een van zijn zonen, 2 Kon. 21:6) door het vuur gaan (2 Kron. 33:6). Dit dal der kinderen van Hinnom - Gehinnom - is aanleiding tot de naam van de plaats' van het eeuwige vuur "Gehenna"!

Zo nu was de plaats waar Jeremia voor de oren der ouden van dagen Gods woorden had te spreken. Wel een zeer karakteristieke plaats, omdat ze zo duidelijk manifesteerde, waartoe het volk van God gekomen was. Misschien heeft het nog een bijzondere betekenis, dat het dal wordt aangewezen als te liggen voor de "Zonnepoort". Waarschijnlijk is dit een andere naam voor de Mistpoort, en wijst deze naam op de dienst van de zonnegod.

Onder de door hun leeftijd althans eerwaardige vertegenwoordigers van het gehele volk roept Jeremia nu uit: "Hoor het woord des HEREN, gij koningen van Juda en gij inwoners van Jeruzalem. Zo zegt de HERE der heerscharen, de God van Israel: zie, Ik breng rampspoed over deze plaats, waardoor ieder die ervan hoort, de oren tuiten zullen" (vs. 3).

Waarom zou God zo'n zware kastijding zenden? Vanwege twee redenen. Op de eerste plaats vanwege de afgoderij, die openlijk werd bedreven, o.a. in het dal Tofet. Ten tweede, omdat zij die plaats hadden vervuld met het bloed van onschuldigen. De hoogten, die gebouwd waren voor Baäl, de zonnegod, waren er getuigen van geweest, dat er kinderen werden geofferd als brandoffers!

Zo iets was in Gods hart nooit opgekomen. Hoe ver was dan het hart van Zijn volk afgeweken van Hem! Daarom zou dat dal Tofet der kinderen van Hinnom de nieuwe naam van "Moorddal" krijgen. De dode lichamen zouden tot spijs worden gegeven aan het gevogelte des hemels en aan het gedierte der aarde. Het vlees der zonen en der dochteren en van de naaste zou tot spijs Zijn, als ze vanwege de vijand in de belegering en in de benauwing zouden Zijn (vs. 3-9).

Toen Jeremia deze verschrikkelijke woorden gesproken had, moest hij er toe overgaan, de kruik, die hij voor de ogen der mannen, die hem hadden vergezeld, meegenomen had, te verbreken, en dan tot hen te zeggen: " Zo zegt de HERE der heerscharen: zo zal Ik dit volk en deze stad aan stukken breken, gelijk men pottenbakkersgerei aan stukken breekt, dat

niet weder heel gemaakt kan worden; en in Tofet zal men begraven, omdat er geen plaats ter begrafenis is. Zo zal Ik met deze plaats doen, luidt het woord des HEREN, en met haar inwoners, en dat om deze stad te maken als Tofet" (vs. 11-13). 2 Koningen 23:12 vermeldt, hoe Koning Josia de altaren, die op het dak van de opperzaal van Achaz waren, die de Koningen van Juda gemaakt hadden, afbrak en ook (vs. 10), dat hij "Tofet verontreinigde" met het doel, dat "opdat niemand meer zijn zoon of zijn dochter voor de Moloch door het vuur zou doen gaan" Maar na de hervorming van Josia, onder Zijn opvolgers, was alles weer tot het oude teruggekeerd. Maar dit was niet ontgaan aan de blik van God, en te zijner tijd zou Hij het nu aangekondigde oordeel doen komen.

Jeremia heeft Zijn opdracht vervuld. De kruik was verbroken; deze kon niet meer geheeld worden, de scherven waren voor de ogen der oudsten overal heen verspreid. Nu keerde Jeremia weer terug uit het dal naar de plaats in de voorhof des tempels, waar hij nog eens kort heeft samengevat voor al het volk, wat hij reeds gezegd had. "Zo zegt de HERE der heerscharen, de God van Israel: zie, Ik breng over deze stad en al haar steden al de rampspoed die Ik tegen haar heb uitgesproken, omdat zij hun nek hebben verhard om niet naar mijn woorden te horen" (vs. 15).

12. JEREMIA IN DE STOK

Jeremia 20

Zo juist had de profeet in de Voorhof van het Huis des HEREN het niemand ontziende en voor allen bestemde woord uitgesproken: "zie, Ik breng over deze stad en al haar steden al de rampspoed die Ik tegen haar heb uitgesproken" (19:15). Een geweldige voorspelling, die als een bliksemstraal moest inslaan, en die gegrond was op de houding van het volk tegenover zijn God, een houding, die getekend wordt in de woorden, waarmede de profetie werd afgesloten: "omdat zij hun nek hebben verhard om niet naar mijn woorden te horen". Ook de hoofdopziener in het huis des HEREN had geluisterd. Het was Paschur, de zoon van Immer. Hij zag, als priester, zich zijn plaats aangewezen in een van de vier en twintig dagorden, die in de dagen van Koning David waren ingesteld. Het werk van deze priesters was dat "zij het huis des HEREN zouden binnengaan volgens de verordeningen, hun gegeven door hun vader Aaron, naar hetgeen de HERE, de God van Israel, hem geboden had" De zestiende dienstgroep was die van de zonen van Immer (1 Kron. 24:14, 19)

Wat kon van deze man anders worden verwacht, dan dat hij als priester en hoofdopziener in des HEREN Huis door de woorden van Jeremia zou worden aangegrepen? Moest dat woord over "hun harde nekken" niet tot diepe verootmoediging leiden? Had God niet beloofd het volk te zegenen, indien het in Zijn wegen zou wandelen? En zouden dan niet veiligheid en zekerheid dat volk zijn gewaarborgd, ook waar het een plaats had ontvangen te midden van naburige machtige rijken, die op uitbreiding van hun gebied waren belust?

Helaas, deze priester openbaarde zich op een geheel tegenovergestelde wijze! Deze Paschur ⁴ maakte een ergerlijk misbruik van de macht, die hij op dat ogenblik bezat, door in plaats van naar de profeet te luisteren en deze te eren, hem te slaan. Hier moeten we naar alle waarschijnlijkheid denken aan het doen toedienen van een geseling. En Jeremia herinnert ons hier onwillekeurig aan de volmaakte profeet, onze Heer Jezus Christus, die geslagen werd op het kinnebakken (Micha 4:14) En die van Pilatus ook een geseling heeft ondergaan (Matt. 27:26; Marc. 15:15; Luc. 23:22). Maar het was nog niet genoeg, dat Jeremia geslagen werd.

De drager van het Woord Gods wordt gevangen gezet op een in het oog vallende plaats. Hij "sloot hem in het blok in de bovenste Benjaminpoort aan het huis des HEREN". Hoe zal de getuige, toen hij daar met de voeten in de stok ⁵ zat, evenals eeuwen later Paulus en Silas, toen zij in Filippi in verzekerde bewaring werden gesteld, na vooraf ook te zijn gezeseld, hebben gedacht aan wat zijn God hem had gezegd bij zijn roeping tot profeet, waarover het eerste hoofdstuk ons spreekt. Toen was het Woord tot hem gekomen: "verschrik niet voor hen; al zullen zij tegen u strijden, zij zullen u niet overmogen, want Ik ben met u" (Jer. 1:17, 19).

Een dag en een nacht heeft Jeremia in de kerker doorgebracht, blootgesteld aan de spot van allen, die voorbijgingen. Zij hebben hem echter niet uit het veld geslagen, noch hem de moed ontnomen.

Nadat hij is vrijgelaten, richt hij zich tot de priester namens de God van het recht, die Zich ook "de God van de vergelding" noemt en die dit ook is, niet alleen van Babel (Hfdst. 51:11, 56,

⁴ 'Vrijheid' (OLB). In de naam ligt de gedachte van 'veiligheid van rondom'.

⁵ De Engelse vertaling: "And put him in the stocks" geeft aanleiding om deze uitdrukking te bezigen.

64), maar evenzeer van het volk Zijner verkiezing. Hij zegt tot hen: "Niet Paschur noemt de HERE uw naam, maar Schrik-van-rondom"⁶. Betekenisvolle naam voor de man van het zo zeer misbruikte gezag. Deze nieuwe naam, waarmee hij genoemd wordt door God-Zelf. In tegenstelling aan dat wat Paschur betekent "veiligheid van rondom". Want zegt de profeet, "Zie, Ik maak u tot een schrik voor uzelf en voor al uw vrienden; zij zullen door het zwaard van hun vijanden vallen, dat uw ogen het zien, en geheel Juda zal Ik overgeven in de macht van de koning van Babel; hij zal hen wegvoeren naar Babel, hen slaan met het zwaard; heel het bezit van deze stad, al haar have en al haar waardevol bezit, met al de schatten der koningen van Juda, zal Ik geven in de macht van hun vijanden, die ze zullen buitmaken en medenemen en brengen naar Babel. En gij, Paschur, en al uw huisgenoten, zult in gevangenschap gaan; gij zult in Babel komen, daar sterven en daar begraven worden, gij en al uw vrienden voor wie gij vals hebt profeteerd" (vs. 3-6).

Door deze laatste woorden weten wij, dat de priester het volk óók met valse profetieën had gerustgesteld. Maar deze leugenachtige voorzeggingen konden onmogelijk stand houden tegenover het Woord van de waarachtige God. Ook nu zou de, waarheid over de leugen zegevieren. Zo is het altijd nog. Welke leuzen ook ingang zoeken te verkrijgen, en wat erger is, zelfs gretig worden aangenomen, de waarheid Gods zal ze alle te niet maken. Wel ons, wanneer we het oor lenen aan het Woord der waarheid en ons afwenden van wat in strijd is met de Schrift!

De rust, waarover Paschur gesproken had, en de veiligheid, die hij het volk had voorgespiegeld, zouden worden verstoord: Magor-Missabib!

Zo spreekt de profeet in de kracht van zijn God. Maar in de eenzaamheid aan zichzelf overgelaten, komen er

⁶ 'Magor-missabib' = schrik van alle kanten (SV)

overdenkingen in zijn hart op, die hem bezwaren, en in tweestrijd brengen. Ze voeren hem terug tot de tijd, dat hij in het profetenambt werd gesteld. "HERE" zo zegt hij, "Gij zijt mij te sterk geweest en hebt overmacht" Ja, zo was het geweest. De jonge man was bevend zijn zeer moeilijke arbeid begonnen. Maar had de HERE niet Zijn Woord in zijn mond gelegd? Zijn ervaringen waren ver van bemoedigend geweest. De ganse dag was hij een voorwerp van spot geweest. Hij had "uitgeroepen", wat God hem had geopenbaard. Wat was het anders geweest dan "geweld en onderdrukking"? (vs. 8). Het Woord van zijn God en Israëls God was tot spot en smaad geweest, die van wege het volk op zijn hoofd was neergedaald. In een gevoel van machteloosheid en moedeloosheid had hij, als weleer de profeet Elia, nedergezeten, en een ogenblik was het voornemen in hem opgekomen, om niet meer te spreken in de Naam van zijn God. "Ik wil aan Hem niet denken en in zijn naam niet meer spreken", roept hij uit (vs. 9).

Maar deze gedachte kon niet lang standhouden. Het ging hem als de apostel Paulus, die het eens heeft neergeschreven: "Wee mij, als ik het evangelie niet verkondig!" (1 Kor. 9:16). Zou hij dan zijn roeping ontrouw worden? Het brandde als een vuur in zijn beenderen! Hij kon het niet langer verdragen. En, merkwaardig genoeg, de bespotting van zijn vijanden werd de oorzaak, dat hij weer opveerde, en zijn kracht terugvond in zijn God! Wat de vijand ten kwade dacht, wordt ten goede gekeerd! De profeet zegt het aan zijn Oprachtgever, dat het vuur in hem brandde (vs. 9) en dat de aanleiding, weer op te staan uit zijn moedeloosheid was, wat de vijanden van en tot hem zeiden: "*Want*", zo horen we nu in vers 10, "*ik heb gehoord het gemompel van velen*". Het ging hem als David, die omringd door vijanden, het tot zijn God zegt: "Want ik hoor het gemompel van velen (schrik van rondom); terwijl zij met elkander tegen mij beraadslagen, smeden zij plannen om mij het leven te benemen. Maar ik vertrouw op U, HERE, ik zeg: Gij zijt mijn God. Mijn tijden zijn in uw hand, red mij uit de hand van

mijn vijanden en vervolgers. Doe uw aanschijn lichten over uw knecht, verlos mij door uw goedertierenheid" (Ps. 31:14-17).

Wat was het eigenlijk, waarmee zijn vijanden Jeremia hadden bespot? Wel niets anders, dan dat hij Paschur, de man van aanzien, in de Naam van zijn God had toegeroepen: "Magor-missabib". Deze nieuwe naam werd tegen de profeet uitgespeeld. Men maakte hem belachelijk met zijn "Schrik van rondom". Ze hadden er op laten volgen: "Brengt iets aan, opdat wij hem aanbrengen", die zwartgallige, pessimistische oordeelsaanzegger, die zo over schrik en angst sprak en over wegvoering naar Babel en gevangenis; wilden zij aan de kaak stellen. Iedereen, waarvan hij dacht dat het vrienden waren, vielen hem af, omdat ze niet aan de zijde van zo'n zwartkijker wilden blijven staan, zij loerden op zijn val - zij letten op zijn struikelen - en als hij zou vallen dan zouden zij hem bovenop hem springen en wraak op hem nemen.

Dat alles was tot de profeet gekomen. Maar de uitwerking was het omgekeerde van wat de vijanden en de vredegenoten hadden beoogd. Net als David wendt hij zich tot God: "Gij zijt mijn God!" Hoor, hoe hij juicht in vers 11: "Maar de HERE is met mij als een geweldig held" - hij denkt aan de belofte, bij de roeping ontvangen - als een verschrikkelijke held, daarom zullen mijn vervolgers struikelen en niets vermogen; zij zijn zeer beschaamd geworden, omdat zij niet verstandiglijk gehandeld hebben; het zal een eeuwige schande zijn, zij zal niet vergeten worden". En hij gaat voort: "Ja, de HERE der heerscharen is een rechtvaardige toetsers, die nieren en hart doorziet; ik zal uw wraak op hen zien, want op U heb ik mijn rechtszaak gewenteld" (vs. 12). Hij geeft in vertrouwen alles in de hand van zijn God over. God wist het immers, dat hij niet anders had gesproken dan wat hem in de mond was gelegd. God wist ook, hoe alleen de liefde tot God en tot zijn volk hem had gedreven. Dan kon hij ook alles rustig in de hand leggen van God, die gezegd heeft: "Aan Mij de wraak, Ik zal vergelden, zegt de Heer" (Deut. 32:35; Rom. 12:19) Het was hem nu genoeg, dat hij zijn rechtzaak op zijn God had gewenteld, zoals een

onschuldig aangeklaagde, die voor zijn rechters gedaagd is, alles stelt in de hand van zijn verdediger. Wonderbaar is de uitwerking op de profeet. "De vrede van God" (Fil. 4: 7) vervult nu zijn hart. Hij begint nu een lofzang aan te heffen, want hij is er geheel bovenop. Hij is uit de depressie verlost. "Zingt de HERE, looft de HERE" jubelt hij, met welke woorden hij allen, die God vrezen in zijn loflied betreft; want - zo gaat hij voort, de basis voor zijn blijdschap aangevend - Hij bevrijdt het leven van de arme uit de macht der boosdoeners". Niet alleen Paschur staat voor zijn aandacht, maar allen, die met hem op enigerlei wijze verbonden waren, of zich met hem hadden één gemaakt. De profeet staat op de hoogte van een dankbare ziel, die niets en niemand anders ziet dan God. Als het zo is, dan zal ze jubelen, gelijk de Psalmist het deed, toen hij van alle zijden benauwd was:

"Des daags zal de HERE zijn goedertierenheid gebieden, en des nachts zal zijn lied bij mij zijn, een gebed tot de God mijns levens" (Ps. 42:9).

Wanneer we de slotverzen 14-18, lezen, dan komen we onder de indruk van de tegenstelling tussen deze slotwoorden en de jubeltoon, die we zoeven beluisterden. Naast de hoogte van het sterke geloofsvertrouwen gaapt de afgrond van een iemand, die zich met zichzelf en haar moeilijkheden bezighoudt, en het oog van de enige en almachtige Helper heeft afgericht. Ongetwijfeld, als we aan al het leed en aan alle moeilijkheden van Jeremia denken, dan kunnen wij het begrijpen, dat hij klaagde: "Vervloekt zij de dag waarop ik geboren ben". Dan begrijpen we, dat de man, die zich liet gaan, en aan de mislukking dacht, de dag vervloekte, dat hij het levenslicht had aanschouwd, ja zelfs de man, die de vreugdetijding van zijn geboorte aan zijn vader Hilkia, had overgebracht, door zijn vloek trof. Dan begrijpen we ook, dat hij, zoveel gevoeliger dan wij, Westerlingen, de felste kleuren van zijn palet gebruikte, om zijn diepe teleurstelling uit te beelden. Was hij dan alleen geboren "om moeite en droefenis te zien?" Zoals hij later in de Klaagliederen, toen eenmaal al zijn profetieën in betrekking tot

Jeruzalem in vervulling waren gegaan, klaagde: "Ik ben de man die ellende heeft gezien" maar die op liet volgen: "Maar mijn deel is de HERE" (Klaagl. 3:1, 24).

Op de aangrijpende klacht van de profeet volgt geen antwoord van God. Het is God, die *zwijgt*, en Zijn dienstknecht tijd en gelegenheid laat, tot zichzelf en weer in zijn evenwicht te komen. God zij geprezen, dat is geschied! We vinden Jeremia weer trouw op zijn post, en volhardend doorgaand, hoewel de tegenstand nog groter werd. Voor ons is het ontwijfelbaar zeer nuttig, de inhoud van de verzen 14 tot 18 te lezen, en ze in gedachten te houden. Want we zien er uit, waar we kunnen komen, - ook al spreken we niet uit, wat we denken, immers voor God, die ons door en door kent, (Ps. 139) maakt het geen verschil - als we ons oog africhten van de Bron van ons heil, en neerdalen in onze eigen smart.

13. JEREMIA IN HET HOL VAN DE LEEUW

Jeremia 21-24

Het eenentwintigste hoofdstuk verplaatst ons in de laatste tijd van Koning Sedekia's regering, onmiddellijk voorafgaande aan de inneming van Jeruzalem, met de laatste, de derde, wegvoering van de inwoners der hoofdstad van Juda. Sedekia werd naar Babel gevoerd (2 Kon. 25).

Naar tijdsorde staat het dus niet op zijn plaats. Wij zouden het aan het slot van de profetie verwacht hebben. Maar zedelijk genomen is - het aller-merkwaardigst, dat we juist hier de geschiedenis vinden geprofeteerd van het einde van het koningshuis van David. Want Sedekia was de laatste afstammeling uit dit doorluchtig huis, die op de troon zat.

In hoofdstuk 22 hebben we het Woord des HEREN, zoals het gericht is tot Jojakim, de voorganger van Sedekia, de zoon van Josia (Jer. 22:18). Naar de tijd gerekend gaan we in hoofdstuk 22 dus terug tot voor hoofdstuk 21.

In hoofdstuk 23 bezitten we een betoog over de ontrouwe herders - Koningen, priesters en Profeten - maar tevens een verwijzing naar de enige waren en volmaakte Herder, de Grote Zoon van David, de Zoon van God. In hoofdstuk 24 wordt ons onder het beeld van twee vijgenkorven de toestand van het volk beschreven tussen de tweede wegvoering en de laatste. Toen bevond zich al een deel in ballingschap in Babel. Het overgeschoten deel leefde nog in het land onder Sedekia. Maar ook dit deel wachtte eenzelfde lot.

Na dit overzicht van de vier hoofdstukken, 21, 22, 23 en 24, zal het goed zijn, bij elk een ogenblik stil te staan.

Als we nagaan, hoe Jeremia hier spreekt tot de machthebbers onder het volk, dan vragen we ons onwillekeurig af, of we hier dezelfde man voor ons hebben, die we in hoofdstuk 20 zo

ontmoedigd hebben aangetroffen. Ja, hier is de man, die hoog opgericht is, en in de kracht van zijn God het Woord onbevreesd durft spreken. En niet alleen veel later, in het laatste regeringsjaar van Sedekia - maar zelfs in de regerings-tijd van Jojakim. Hij bevindt zich als in het hol van de leeuw!

Nebukadnezar is tegen Jeruzalem opgetrokken. De stad wordt belegerd en is in gevaar. Sedekia had bijna tien jaar op de troon gezeten, maar was ontrouw geworden (2 Kon. 24:20) en had niet geluisterd naar het Woord des HEREN, dat tot hem kwam door de waarschuwendende stem van Jeremia, die in hoofdstuk 27 van zijn Boek weerklinkt. Daarom was de machtige heerser met zijn grote leger opgetrokken, en benauwde de stad tot in het elfde jaar (2 Kon. 25:2). En nu komt de les uit de tijd van Jesaja voor de aandacht van de in gevaar verkerenden, hoe God toen, op de voorbede van de profeet, de Assyriër geslagen had. "En Ik zal deze stad beschutten om haar te verlossen om Mijnentwil en ter wille van mijn knecht David" (Jes. 37:35). De Engel des HEREN voer toen uit, en sloeg in het leger van Assyrië honderd vijf en tachtig duizend man! Sanherib toog heen en hij bleef te Nineve! (Jes. 37:36, 37) Zou God, wat hij in Hizkia's dagen gedaan had, niet kunnen herhalen in Sedekia's regeringstijd? Waarom zou hij, de koning, niet een paar ambtsdragers zenden tot Jeremia, om die hetzelfde te vragen? Eljakim en Sebna met de oudsten van de priesters waren tot Jesaja gezonden (Jes. 37:2-4), waarom zou Sedekia ook niet een paar edelen zenden, Paschur, de zoon van Malkia (dus niet dezelfde Paschur van hoofdstuk 20), en Zefanja, de zoon van Maäseja, de priester? Maar Sedekia vergat, dat zijn voorvader Hizkia zich voor God verootmoedigde, terwijl hij in dit ogenblik van benauwing van de macht van God gebruik wilde maken, terwijl zijn hart ver was van God. Hij vergat, dat God op het hart let, en zijn wegen kende, en in beide leefde niets voor God! Dat "misschien zal de HERE met ons doen naar al zijn wonderen" (vs. 2), had niet de minste waarde. Daarom als de gezondenen tot Jeremia komen met deze woorden: "Vraag toch de HERE voor ons, want

Nebukadressar, de koning van Babel, voert strijd tegen ons" luidt het antwoord: "zie, Ik keer in uw hand het oorlogstuig om, waarmede gij buiten de muur strijd voert tegen de koning van Babel en de Chaldeeën die u belegeren, en Ik zal het binnen deze stad bijeenzamelen; Ik zal tegen u strijd voeren met uitgestrekte hand en sterke arm, in toorn, gramschap en grote verbolgenheid" (vs. 4, 5). Dat was niet het antwoord, dat Sedekia had verwacht. En wat Paschur en Zefanja hadden over te brengen, en wat in de verzen 6 en 7 staat, liet geen enkele hoop, noch voor Sedekia, noch voor de inwoners van Jeruzalem!⁷

Welke uitwerking het antwoord op Sedekia gehad heeft, wordt ons niet gezegd, alleen weten we wel, dat het vervuld is geworden.

Maar het volk ontvangt zelf ook een boodschap. Een woord van genade, dat ons herinnert aan de woorden eens door Mozes gesproken aan het eind van de reis door de woestijn: "Zie, ik houd u heden het leven en het goede voor, maar ook de dood en het kwade" enz. (Deut. 30:15-20) Jeremia spreekt: "Zo zegt de HERE: Zie, Ik stel u de weg des levens en de weg des doods voor" (vs. 8). Wat was de weg ten leven? De weg ten leven was de weg, die schijnbaar in de dood voerde, maar in werkelijkheid aan de dood deed ontkomen, namelijk de weg van overgave aan de Chaldeeën. Die de stad zou verlaten, zou "zijn leven zal hem ten buit zijn". Maar die in Jeruzalem blijven wilde, zou daar de dood vinden. Het oordeel was vast besloten (vs. 10).

Zo is het ook nu met de weg ten leven. Wie tot Christus komt, die Zich in de dood gaf, vindt het eeuwige leven. "Voorwaar, voorwaar" - sprak de Heiland, "Ik zeg u: wie mijn woord hoort en gelooft Hem die Mij heeft gezonden, die heeft eeuwig leven en komt niet in het oordeel, maar is uit de dood overgegaan in

⁷ In Jer. 34:2-5 wordt een soortgelijke boodschap, die in wezen met de woorden uit Jer. 21 overeenstemt, nog eens van Godswege door de mond van Jeremia tegenover Zedekia herhaald.

het leven" (Joh. 5:24). Maar wie in zijn eigen wegen volharden wil en naar de roepstem van de Verlosser niet luistert, die is op weg naar de eeuwige dood! Vers 12 is een woord, dat gericht is tot het huis van David in het bijzonder.

De koningen uit dit huis hadden gedaan, wat kwaad was in de ogen des HEREN. Zij worden vermaand, het onrecht te laten varen, en zich over de verdrukten te ontfermen. In het volgend hoofdstuk komt de profeet op dit onderwerp uitvoerig terug. Hier is de korte, maar diepernstige boodschap: "O huis van David: Zo zegt de HERE: Oefent ten spoedigste recht ⁸ en bevrijdt de beroofde uit de macht van de verdrukker, opdat mijn gramschap niet als een vuur uitsla en onuitblusbaar brande, om de boosheid uwer handelingen"

En tot het volk, in zijn ijdele waan, die duidelijk zich uitsprak in het woord: "Wie zal tot ons afdalen, wie zal in onze schuilhoeken binnendringen?" spreekt de HERE aldus: "Zie, Ik zal u! die daar zetelt in het dal, rots in de vlakte! ⁹ Ik zal een vuur in haar woud ontsteken, dat haar gehele omgeving verteren zal"

Zo zou het oordeelsvuur over de Koning en over de koninklijke stad met haar omgeving vanwege de macht van Babel, door God worden gebruikt, een kwaad, dat helaas ook gekomen is. Zoals we reeds hebben opgemerkt, komt de profeet in het nu volgend hoofdstuk 22 uitvoeriger terug op het oordeel, dat aangekondigd werd over het Koningshuis van David. Tijd-rekenkundig gaat het terug tot onmiddellijk na de dood van Koning Josia. Toen deze koning sneuvelde bij Megiddo in zijn strijd tegen Farao Necho, bleven er drie zoons achter: Joahaz, Eljakim en Mattanja.

⁸ Zie Psalm 101:8

⁹ "Rondom Jeruzalem zijn bergen." (Ps. 121:1; 125:2) Het lag daardoor in het dal, maar toch hoog, want dit dal was een rotsachtig plateau, vandaar de woorden "rots in de vlakte".

Joahaz regeerde slechts drie maanden. Het volk had hem tot koning gezalfd. Helaas wandelde deze Joahaz niet in de wegen des HEREN. Gelijk zijn vaderen met uitzondering dan van Josia "deed hij, wat kwaad was in de ogen des HEREN" (2 Kon. 23:32). Farao Necho liet hem binden, opdat hij te Jeruzalem niet regeren zou, terwijl het land een zware boete werd opgelegd. Ook maakte Farao Necho Eljakim, die door het volk zelf gepasseerd was, tot koning in de plaats van Joahaz, eigenlijk in de plaats van Josia, waardoor hij dus de tussenregering van Joahaz niet erkende. Hij ontving ook een andere naam, waardoor tot uitdrukking werd gebracht, dat Eljakim, geheel en al, zoals een slaaf, van hem de koning van Egypte, afhankelijk was.

Kort daarna was de machtige Nebukadnezar opgetrokken tegen Jeruzalem en koning Jojakim werd nu zijn vazal. Maar na drie jaren rebelleerde hij, wat tot gevolg had, dat Jeruzalem weer opnieuw belegerd werd. Bij deze belegering werden vele vooraanstaande jonge mensen, onder wie Daniël en zijn vrienden, gedeporteerd (eerste wegvoering). Jojakim heeft nog enkele jaren geregeerd en is gestorven. Zijn zoon Jojachin (die al tijdens het leven van zijn vader tot mede-regent schijnt te zijn aangesteld) volgde hem op de troon op, maar deze heeft maar drie maanden geregeerd, helaas zijns vaders voorbeeld ten kwade volgende. Nebukadnezar belegerde de stad, en nam Jojachin gevangen. Tegelijk met hem werd ook zijn moeder meegevoerd, en alle schatten van het Huis des HEREN en het huis des Konings en een groot deel van de bevolking. Het armere gedeelte alleen werd overgelaten. Dit is de tweede wegvoering, waarbij ook Ezechiël, de priesterzoon en de profeet, was. Over de overgelaten, grotendeels de lagere volksklasse, waarvan men niet zo licht opstand dachtte, werd door Nebukadnezar aangesteld de jongste zoon van Josia, Mattanja, de oom dus van Jojachin, onder de nieuwe naam Sedekia, Jahweh's gerechtigheid, waarschijnlijk in de verwachting, dat de HERE gerechtigheid zou schenken, hoewel hij geheel in strijd met de wil des HEREN handelde. Onder die

naam Sedekia heeft hij aan de Koning trouw gezworen. Nebukadnezar heeft hem een eed bij God laten afleggen (2 Kron. 36:13). Maar hij vertrouwde meer op Egypte en Sedekia brak deze eed, en moest er de gevolgen van ondervinden (Ezech. 17:16).

Na deze zeer korte historische uiteenzetting zal het ons gemakkelijker vallen de woorden van Jeremia in hoofdstuk 22 te vatten.

In de eerste negen verzen worden hoogst ernstige woorden gericht tot de Koning op Davids troon. Maar niet alleen tot dezen, ook tot zijn dienaren en tot het gehele volk. Het is een oproep tot het doen van recht en gerechtigheid en tot het beoefenen van sociale rechtvaardigheid. De gevolgen zouden niet uitblijven. Maar eveneens, wanneer naar het Woord niet zou geluisterd worden. Het huis des Konings was voor God als de hoogte van Libanon, als Gilead met zijn bosrijke en ontoegankelijke gebergten. Doch het zou worden als een woestenijs. De verdervers (de benden van Nebukadnezar) zouden naderen en alles zou worden aangetast en verdwijnen. Dan zou het woord uit Deuteronomium 29:25-28 en van 1 Koningen 9:9 worden vervuld: "Omdat zij verlaten hebben het verbond van de HERE, de God hunner vaders, het verbond dat Hij met hen gesloten had toen Hij hen uit het land Egypte leidde, en omdat zij andere goden zijn gaan dienen en zich daarvoor hebben neergebogen, goden, die zij niet gekend hebben en die Hij hun niet toebedeeld had, daarom is de toorn des HEREN tegen dit land ontbrand om daarover heel de vervloeking te brengen, die in dit boek opgetekend staat: de HERE heeft hen in toorn en grimmigheid en grote verbolgenheid uit hun land gerukt en hen weggeslingerd naar een ander land, zoals dit thans het geval is". "Dan zal men zeggen: omdat zij de HERE, hun God, die hun vaders uit het land Egypte had geleid, hebben verlaten, zich aan andere goden gehecht, zich voor die nedergebogen en die gediend hebben, daarom heeft de HERE al dit onheil over hen gebracht". Zo ook hier: "Dan zullen vele volken langs deze stad voorbijtrekken en tot elkander zeggen:

Waarom heeft de HERE zo aan deze grote stad gedaan? En zij zullen zeggen: Omdat zij het verbond van de HERE, hun God, verlaten hebben, en zich voor andere goden hebben neergebogen om die te dienen" (vs. 8, 9). Hoogstwaarschijnlijk zijn de woorden van vers 10-12 geprofeteerd, toen Jojakim op de troon werd geplaatst door Farao Necho, die Joahaz had doen binden te Ribla in het land Hamath, waar Farao destijds zijn hoofdkwartier had opgeslagen, en waarheen Joahaz gevoerd was. Van daar werd hij meegenomen naar Egypte. En daar is hij gestorven. De droefheid onder het volk over de gesneuvelde Koning Josia was nog zeer groot (2 Kron. 35:24, 25; Zach. 12:11). Daarop zullen wel betrekking hebben de eerste woorden van vers 10: " Weent niet om de dode, klaagt niet om hem". Was Josia niet weggenomen vóór de dag des kwaads? (Jes. 57:1). Joahaz was dus in Egypte. Daarover zou men wel wenen! Van hem had men verwachtingen gehad en aan al die verwachtingen was eensklaps de bodem ingeslagen. Vandaar die andere woorden uit vers 10: "weent liever om hem die is heengegaan, want hij zal niet terugkeren om zijn geboorteland te zien" .

Maar dan spreekt vers 11 over Sallum, de zoon van Josia. Wie is die Sallum? Geen ander dan Joahaz, die door het volk was gezalfd, maar door Farao gebonden in gevangenschap was weggevoerd. De profeet verandert hier de naam Joahaz in die van Sallum, een betekenisvolle naam, die vergelding wil zeggen. Van Sallum wordt nu gezegd in de verzen 11 en 12: "die uit deze plaats vertrokken is: Hij zal daar niet weer terugkeren, maar in de plaats waarheen men hem in ballingschap heeft gevoerd, daar zal hij sterven en dit land zal hij niet weerzien" .

Vers 13 richt zich tot Jojakim. Door zijn jagen naar pracht ten koste van zijn onderdanen was hij berucht geworden. Van zijns naasten diensten heeft hij gebruik gemaakt ten eigen bate en het loon niet uitgekeerd of verkort. Jakobus 5:1-6 roept over zo'n leven het wee uit! Het prachtige paleis, de doorluchtige opperzalen waren een rechtstreekse beschuldiging tegen hem,

en werden zijn val. Met cederhout waren ze betimmerd, vandaar misschien de uitdrukking: "Zijt gij een koning, als gij wedijvert in cederhout?" (vs. 15). De vergelijking wordt gemaakt tussen hem en zijn vader Josia. Deze laatste had oog en oor gehad voor de ellendige en nooddruffige en het was hem wel gegaan. De vreze des Heren had een grote beloning gevonden (vs. 16). Maar bij Jojakim waren gierigheid en onschuldig bloed, die tegen hem getuigden, en daarenboven nog verdrukking en overlast die hij deed lijden. Daarom zegt de HERE, in tegenstelling met wat Josia was geschied, vers 18: "men zal niet om hem klagen: ach heer, of: ach zijne majesteit! Met een ezelsbegravenis zal hij begraven worden: wegslepen en nederwerpen buiten de poorten van Jeruzalem" (vs. 19). Degenen, waarop hij vertrouwd had, waarbij hij hulp gezocht had - de "minnaars" - (vs. 20 en 22) zouden geen hulp kunnen bieden, wanneer het kwaad over hem zou komen. Het had aan waarschuwingen niet ontbroken, Maar Jojakim had niet willen luisteren. "Ik zal niet horen," was zijn antwoord geweest. En van zijn jeugd af was dit zijn houding geweest. Beschaamd en te schande zou hij worden, hij, die zich veilig waande in zijn prachtig paleis "op de Libanon". Zijn zoon Chonia (vs. 24) zou weggevoerd worden, al zou hij als een zegelring kleven aan de rechterhand des Heren. Ook hij zou komen in de hand van Nebukadnezar. Chonia zou evenmin in zijn land wederkeren, hij zou in Babel sterven ¹⁰. In het voorbijgaan willen we hier opmerken, dat deze Chonia nog even aan het eind van het Boek Jeremia genoemd wordt. Evimlerodach, een der latere koningen van Babel, zoon van Nebukadnezar, heeft hem uit het gevangenhuis uitgebracht en, vriendelijk behandeld (Jer. 52:31-34) Zo stierf dan Jojakim zonder opvolger op zijn troon, want de honderd dagen, die Jojachin (Jechonja, Chonia) heeft

¹⁰ Uit de Kronieken blijkt, dat deze Koning Jechonia de stamvader is van de uit het boek Ezra zo bekenden Zerubbabel, die de ballingen naar Jeruzalem heeft teruggevoerd. Zerubbabel was een zoon uit het vierde gelid (1 Kron. 3:17-19)

geregeerd (2 Kron. 36:9), komen blijkbaar niet in aanmerking. En zo gezien verstaan we ook vers 30: "Zo zegt de HERE: Schrijft dezen man (Jojakim) als kinderloos aan - want daar zal niemand van zijn zaad voorspoedig zijn, zittende op de troon Davids en heersende meer in Juda."

Bij het aanschouwen van al deze dingen, ook van wat Chonia wedervaren zou, zou men verwonderd vragen: "Is dan deze man, Chonia, een veracht, verstrooid, afgodisch beeld, of is hij een vat waaraan men geen lust heeft? Waarom zijn hij en zijn zaad uitgeworpen, ja weggeworpen in een land, dat zij niet kennen?" (vs. 28). De verklaring voor dat alles lag in de toestand van het land en het volk, zodat Jeremia het woord uitriep: "O land, land, land! hoor des HEREN Woord!" Na deze profetieën over het huis van David, die als een ontdekkende spiegel de koningen na Josia voorgehouden zijn, en die de eeuwen door als een waarschuwing dienen voor allen, die een vooraanstaande plaats bekleden, volgt nu de aankondiging van het oordeel over de kwade herders en de valse profeten in hoofdstuk 23.

Wat vooral dit gedeelte zo belangrijk maakt, is de aankondiging van de ware Herder Israëls, die voldoen zal aan al de verwachtingen van Zijn God en tevens aan al de behoeften van Zijn volk.

Het zijn de verzen 3-8, waarbij we eerst enkele ogenblikken willen stilstaan. Het allereerste woord van deze verzen, dat intussen nog wel vijf maal herhaald wordt, stelt ons de heerlijkheid van de grote en almachtige God voor, wiens Naam uitgeroepen werd voor het aangezicht van Mozes op de top van de Sinai: "HERE, HERE, God, barmhartig en genadig, lankmoedig, groot van goedertierenheid en trouw, die goedertierenheid bestendigt aan duizenden, die ongerechtigheid, overtreding en zonde vergeeft; maar de schuldige houdt Hij zeker niet onschuldig, de ongerechtigheid der vadersen bezoekende aan kinderen en kindskinderen, aan het derde en vierde geslacht" (Ex. 34:6, 7). Evenals Mozes, toen hij deze heerlijkheid voor zich zag, buigen wij ons in

aanbidding neder. Zodanig is de glorie van de "Ik", die nu spreekt: "Ik bezoek aan u de boosheid uwer handelingen, luidt het woord des HEREN. En Ik zal de rest van mijn schapen verzamelen uit al de landen waarheen Ik ze heb verdreven, en Ik zal ze doen wederkeren naar hun weiden, en zij zullen vruchtbaar zijn en zich vermeederen" .

Barmhartig en genadig is de HERE. Zo heeft Hij Zich betoond te zijn, zo zal Hij Zich wederom openbaren; en zo is Hij! De herders van Israël hadden de schapen verstrooid en omgebracht (vs. 1). Daarom zal een oordeel over hen komen. Maar zie nu de tegenstelling: God ontfermt Zich over het overblijfsel Zijner schapen. Hij vergadert ze uit al de landen, waarheen Hij ze verdreven heeft, omdat Hij niet alleen de genadevolle, de barmhartige, de lankmoedige is, maar tevens de Heilige en de Rechtvaardige, die het kwade bezoekt. Maar over het overblijfsel ontfermt Hij Zich. Ze zullen rijk gezegend worden. Hij, de God van het volk zal trouwe herders geven, die de schapen en *niet* zichzelf zullen weiden (1 Petr. 5:2, 3). Zo sprak de HERE, de Eeuwige-Getrouwe, Wiens Woord vast is.

Maar niet slechts trouwe herders zouden worden geschonken, God zou een Herder bij uitnemendheid geven: Zijn Herder, Zijn Metgezel, gelijk Zacharia zegt (Hfdst. 13:6, 7). Die Herder zou geslagen worden in het huis van Zijn liefhebbers, het volk Israëls. Ja, meer nog, het zwaard van het oordeel zou tegen Hem ontwaken: "Zwaard, ontwaak tegen Mijn herder en tegen de man, die Mijn metgezel is, sla die herder." Op Zijn hoofd is het oordeel, de toorn van God neergekomen, en toen heeft Hij geroepen: "Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?!" (Ps. 22:1) Hij is "gelegd in het stof des doods," maar is verhoord en uit de dood verlost, en Zo is Hij allen, die Hem gehoorzaam zijn, een oorzaak van eeuwige zaligheid (Hebr. 5: 7, 9). In het midden van een grote gemeente brengt Hij Zijn God lof (Ps. 22:16, 26), en door Zijn volmaakt verlossingswerk verwierf Hij de zegeningen, die tot aan de einden der aarde zullen gemaakt worden. Alle geslachten der heidenen zullen voor het aangezicht van God aanbidden (Ps. 22:28) Om Hem, die enige,

die goede Herder, die Zijn leven gaf, en die het leven geeft, beweegt zich alles, en Hij is de oorzaak van alle zaligheid! Hij is de rechtvaardige Spruit, die aan David zou worden verwekt (vs. 5). Hij zal Koning zijnde regeren en voorspoedig zijn en recht en gerechtigheid doen op de aarde! Maar ook zal Juda verlost worden en Israël zeker wonen en de Naam, waarmee men Hem zal noemen zal zijn "de HERE, onze gerechtigheid" (Jahweh Tsidkenu).

Nog eenmaal, en wel in hoofdstuk 33:15 komt Jeremia hierop terug, weer in verband met de toekomst van Israël. En Zacharia kondigt Zijn komst aan, ja zingt Zijn lof in hoofdstuk 6 met de woorden: "Zo zegt de HERE der heerscharen: zie, een man, wiens naam is Spruit. Deze zal uit zijn plaats uitspruiten en hij zal de tempel des HEREN bouwen. Ja, hij zal de tempel des HEREN bouwen en hij zal met majesteit bekleed zijn en als heerser zitten op zijn troon; en hij zal priester zijn op zijn troon; heilzaam overleg zal er tussen hen beiden zijn" (vs. 12 en 13). Jesaja zegt: "Te dien dage zal wat de HERE doet uitspruiten tot sieraad en heerlijkheid zijn" (Jes. 4:2) en dat alles in betrekking tot de toekomstige heerlijkheid van het volk Israël, als de bloedschulden verdwenen zullen zijn door de Geest van het oordeel en door de Geest der uitbranding" (vs. 2-6).

En zo zeker is deze belofte, dat men in de toekomst zeggen zal als eedzwering: "Zo waar de HERE leeft, die het nageslacht van het huis Israels heeft doen optrekken en die het heeft doen komen uit het Noorderland en uit al de landen waarheen Hij hen verdreven had; en zij zullen op hun eigen grond wonen" (vs. 8). Al deze zegeningen zijn "ja en amen" in Hem! Zoals het hier geprofeteerd wordt, is het nog nooit gebeurd. Wel is er een gedeeltelijke terugkeer geweest onder Jozua, Zerubbabel en Ezra, maar niet in de rust en in de zegeningen, zoals ze hier worden beloofd. Die zullen eerst gesmaakt worden als de grote Zoon van David, de Zoon van God, zal zijn geopenbaard in majesteit en heerlijkheid. Het "rijsje, de wortel uit een dorre aarde", is door Zijn volk verworpen. Hij is gekomen tot het Zijne en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen. Eerst moest Hij

worden de, Man van smarten en daarna, als Hij "Zijn ziel zou gesteld hebben tot een schuldoffer" (Jes. 53) de Koning in heerlijkheid!

De klacht van de profeet, die op de woorden over de ware Messias, de Goede Herder, volgt, houdt verband niet alleen met de toestand van land en volk, maar vooral met de verderfelijke werkzaamheid van valse Profeten, die met de ontrouwe priesters het volk hebben misleid. Met de reeds toegesproken Koningen zijn ze de kwade herders, wier boze handelingen bezocht zouden worden. Met één woord worden ze getekend in vers 11: huichelaars waren het, die hun boosheid uitoefenden tot in de tempel! Ze waren erger dan die van Samaria en ze worden gelijkgesteld met Sodom en Gomorra. Met alsem zouden ze worden gespijzigd, en met gallewater worden gedrenkt! (vs. 15). Met de meeste ernst wordt het volk gewaarschuwd tegen hen, want, alsof het des HEREN Woord was, spraken zij tot het volk over vrede! (vs. 17). De ontgoocheling zou echter vreselijk zijn (vs. 19).

De gedachten Zijns harten zouden nochtans worden daargesteld, en in het laatste der dagen zou met verstand daarop worden gelet (vs. 20). Hoe geheel anders zou hun woord zijn geweest, indien ze hadden rekening gehouden met Gods raad! Dan zouden ze bekering hebben gepredikt (vs. 22). Wie zou zich voor God kunnen verbergen? Is Hij niet in de hemel en op de aarde? Wat deze leugenprofeten profeteerden stond tot het Woord van de Waarachtige als kaf tot het koren (vs. 28).

Het Woord des HEREN is als een vuur. Wat kan tegen het vuur standhouden? Het is als een hamer, die een steenrots vermorzelt (vs. 29). Daarom, wee, die zich tegen dat Woord stelt (vs. 30-36).

De volksmisleiders spraken plechtig over de last of opdracht, die de God Israëls hun had gegeven. Maar juist omdat ze dat deden, zouden ze met het volk en de stad, die naar hun voorstelling en voorspiegelingen onmogelijk genomen kon worden, omkomen! "Ik zal u ook ganselijk vergeten, en u,

mitsgaders de stad, die Ik u en uw vaderen gegeven heb, van Mijn aangezicht laten varen, en Ik zal u eeuwige smaadheid aandoen, . en eeuwige schande, die niet zal worden vergeten (vs. 39, 40).

In de tien verzen van hoofdstuk 24 hebben we het beeld van twee vijgenkorven. Ze stellen ons voor de twee gedeelten van het volk, zoals het was na de tweede wegvoering onder Jechonja, de zoon van Jojakim - het ene deel in Babel, het andere met Sedekia in het land achtergebleven. We zullen Gods gedachten over die twee gedeelten horen; de vijgen waren gezet voor het Huis des Heren. Die gedachten waren heel anders dan de gedachten der mensen, die wellicht op die weggevoerden uit de hoogte neerzagen.

De vraag wordt gesteld: "Wat ziet gij, Jeremia?". Het antwoordt luidt: "Vijgen; de goede vijgen zijn zeer goed, maar de slechte zeer slecht, zo slecht, dat zij niet te eten zijn ".

En dan volgt het verklarend Woord van God. Die goede vijgen zijn de weggevoerden naar Babel. De slechte zijn de met Sedekia achtergeblevenen. De ballingen in Babel waren de gekenden des HEREN. God had ze weggevoerd ten goede. Daarop volgen de troostrijke woorden:

- Ik zal Mijn oog op hen stellen ten goede.
- Ik zal hen terugbrengen in dit land.
- Ik zal ze bouwen en niet afbreken.
- Ik zal ze planten en niet uitrukken.
- Ik zal hun een hart geven om Mij te kennen, dat Ik de HERE ben. Zij zullen Mij tot een volk zijn. '
- Ik zal hun tot een God zijn.

Zij zullen zich - en dat was het eigenlijke doel van de zware tuchtiging des HEREN die in de wegvoering tot hen gekomen was - tot Mij met hun ganse hart bekeren.

In het vreemde land, ver van het centrale Heiligdom, mochten ze veel missen, en deswege hun harpen aan de wilgen hangen, toch konden ze er zich in verblijden, dat ze door hun God gekend en gezien werden. Een Daniël, een Ezechiël, een Mordechai, en allen, die zich bewust waren, dat Jeruzalem zwaar gezondigd had, en "wonderbaarlijk omlaag gedaald was", door God Zelf vernederd (Klaagl. 1:9), zij waren degenen, met wie God tot Zijn doel was gekomen. "Wij hebben gezondigd." Dat was de taal van het verootmoedigde volk in de vreemde. Zij zochten hun God met het aangezicht naar Jeruzalem (Daniël 9:15, 16, 19 en 20; 6:11) Maar dan volgt Gods gedachte over de achtergeblevenen. Zij worden getekend als de slechte vijgen. "Alzo zal Ik maken," zegt de HERE, Sedekia, de Koning, mitsgaders zijn Vorsten, en het overblijfsel van Jeruzalem, die in het land zijn overgebleven, en die in Egypteland wonen, (die daar klaarblijkelijk heen waren gevluht) "Ik zal ze overgeven tot een beroering ten kwade alle koninkrijken der aarde, tot smaadheid en tot een spreekwoord, tot een spotrede, en tot een vloek, in alle plaatsen, waarheen Ik ze gedreven zal hebben, en Ik zal onder hen zenden het zwaard, de honger en de pestilentie, *totdat* zij verteerd zullen zijn uit het land, dat Ik hun en hun vaderen gegeven had."

Voor ditmaal is Jeremia aan het eind gekomen van zijn opdracht. Klaar en duidelijk was het Woord allen aangezegd, van de grootste af tot de kleinste toe. Het had niet ontbroken aan goede wil bij God en Zijn dienstknechten, maar bij het volk ontbrak het helaas aan bereidwilligheid om te luisteren en het Woord ter harte te nemen, hun tot schade!

14. DE ZEVENTIGJARIGE BALLINGSCHAP

Jeremia 25

In het hoofdstuk, dat nu volgt, gaan we, wat de tijd betreft, enkele jaren terug en wel tot het vierde jaar van Koning Jojakim. Jeremia's dienst ving aan in het dertiende jaar van de godvrezende Koning Josia. Deze Koning heeft tegelijk met hem nog achttien à negentien jaar geleefd. En Jojakim had van zijn elf regeringsjaren er al drie achter de rug. De profeet had dus 21 à 22 jaar gearbeid. Na al die jaren trouw het Woord te hebben gericht tot het volk in zijn verschillende lagen, staat hij nu voor ons om namens zijn Zender een bijzondere boodschap over te brengen, ditmaal bestemd voor het gehele volk.

Jojakim was, zoals we weten, vazal-koning geworden van de machtige Farao Necho. Maar Babel stak hem naar de kroon. Nabopolassar, de koning van Babel, stierf in 605 v. Chr. en zijn zoon, Nebukadnezar was tijdens de ziekte van zijn vader tegen Egypte opgetrokken. Tijdens zijn afwezigheid bereikte hem het overlijdensbericht van zijn vader, en dit deed hem naar Babel terugkeren, zijn hoofdmacht achterlatend. Dat was in het vierde (misschien het derde) jaar van Jojakim en in het eerste jaar van Nebukadnezar (2 Kon. 24:1) Nu werd Jojakim "de knecht" van Nebukadnezar. Het was in dit jaar, dat het Woord gericht werd tot het gehele volk; waardoor het opgeroepen werd tot bekering. Door andere Profeten had God dezelfde boodschap doen prediken. Maar noch naar de een, noch naar de ander had het willen luisteren (vs. 1-7). Nebukadnezar zou Jeruzalem wegvoeren als een instrument in Gods Hand: "Mijn dienaar," zegt de HERE (vs. 9). Niet alleen Israël, maar ook de omliggende volken zouden gestraft worden. Alle vreugde, alle bedrijvigheid, alle leven zou verdwijnen, en een angstige stilte zou er voor in de plaats treden. Het ganse land zou "een woestenij" worden (vs. 11). Maar het zou niet altijd onder de heerschappij van de Babyloniër blijven. God bepaalde de duur

(vs. 11). Na zeventig jaar - de Babylonische heerschappij heeft ongeveer 70 jaar geduurd - zou de ongerechtigheid worden bezocht, en op zijn beurt zou de Chaldeeër worden vergolden; het zou tot eeuwige verwoestingen worden overgegeven. Jeremia zou, niet alleen des HEREN Woord voor Gods volk spreken, maar tevens tot Babel (vs. 13). "Want ook zij zullen dienstbaar gemaakt worden door machtige volken en grote koningen, en zo zal Ik hun vergelden naar hun doen, naar het werk hunner handen" (vs. 14).

Op Gods bevel moest Jeremia de beker van de wijn der gramschap nemen en die te drinken geven aan alle de volken "tot welke Ik u zend, dat zij drinken en waggelen en dol worden ten gevolge van het zwaard, dat Ik onder hen zend".

Dat heeft Jeremia gedaan. Eerst Jeruzalem en de steden van Juda en haar koningen en haar Vorsten. Daarna aan de anderen.

Hier moeten we wel denken aan het woord van de oude apostel Petrus, in zijn eerste brief (Hfdst. 4:17, 18). Het oordeel begint bij het Huis van God! Maar waar zal de goddeloze en zondaar verschijnen, als de rechtvaardige ternauwernood behouden wordt? Heeft Salomo al niet neergeschreven in Spreuken (Hfdst. 11:31:) "Zie, aan de rechtvaardige wordt vergolden op aarde, hoeveel te meer aan de goddeloze en de zondaar!"

De andere koningen en volken volgen in de verzen 19 tot en met 26. Indien zij zouden weigeren, de beker te nemen en te drinken, dan moest Jeremia tot hen zeggen: "Drinken zult gij" Evenmin als Jeruzalem zouden zij onschuldig gehouden worden (vs. 29).

De HERE zal brullen uit den hoge en uit zijn heilige woning zijn stem verheffen; geweldig zal Hij brullen tegen zijn dreve, een roep als van druiventreders zal Hij aanheffen tegen alle inwoners der aarde. Krijgsrumoer verbreidt zich tot aan het einde der aarde, want de HERE heeft een rechtsgeding met de volken, Hij houdt gericht over al wat leeft (vs. 30, 31). Het oordeel zou vreselijk zijn! De door de Here gevelden liggen

overall! De herders, de leidlieden dus, zouden onmachtig zijn! (vs. 34-36). De vredige dreven zouden verwoest worden; de toorn des HEREN zou ontbranden (vs. 37, 38). Naast Jeremia 25:11 is het belangrijk te letten op 2 Kronieken 36:21. Daar wordt in het 20ste vers opgemerkt, dat de in Jeruzalem overgeblevenen naar Babel werden weggevoerd en Nebukadnezar tot knechten werden "totdat het koninkrijk van Perzie de heerschappij verkreeg" en dan volgt het doel, dat God er mee had, in de woorden: "om het woord des HEREN, door Jeremia verkondigd, in vervulling te doen gaan: totdat het land zijn sabbatsjaren vergoed gekregen heeft. Al de dagen die het woest lag, heeft het gerust, om zeventig jaar vol te maken". Het gebod van het sabbatjaar, het laatste van elk zevental, waarover Leviticus en ook Exodus zulke gewichtige aanwijzingen bevat, schijnen verwaarloosd te zijn. Dat heeft God niet kunnen gedogen en Hij heeft in de 70 jaar van ballingschap het verlaten en verwoeste land de rust gegeven, die het te kort gekomen was over een tijdperk van zeventig maal zeven jaar.

In het zevende jaar mochten de kinderen Israëls noch hun akkers bezaaien, noch hun wijngaarden besnoeien. Ook mochten ze wat van zelf in het sabbatjaar gewassen was, niet oogsten en niet afsnijden. De zegen zou zo groot zijn in het zesde jaar, dat de opbrengst die van drie jaren zou zijn voor het 6^e, 7^e en 8ste jaar. In het 8ste jaar mocht weer gezaaid worden, en de inkomst van het 6^e jaar moest men eten tot het 9de jaar toe (Lev. 25:3-7; 25:18-22; 26:34, 35). Hoogst merkwaardig is Leviticus 26:31, waar Israël bedreigd wordt met de verwoesting van hun heiligdommen en steden vanwege hun ongehoorzaamheid. "zodat uw vijanden, die daarin wonen, zich daarover zullen ontzetten", heet het daar. "Dan zal het land zijn sabbatsjaren vergoed krijgen, al de dagen dat het woest ligt en gij in het land uwer vijanden zijt; dan zal het land rusten en zijn sabbatsjaren vergoeden. Al de tijd der verwoesting zal het rusten, de rust die het niet gehad heeft gedurende uw sabbatsjaren, toen gij daarin woondet".

In Exodus 23, waar we hetzelfde gebod vinden, zij het in het kort, wordt de opmerking gemaakt: "Zes jaar zult gij uw land bezaaien en zijn opbrengst inzamelen, maar in het zevende zult gij het braak laten liggen en het met rust laten, opdat de armen van uw volk eten, en wat zij overlaten zal het gedierte des velds eten. Evenzo zult gij doen met uw wijngaard en met uw olijfbomen" (vs. 10 en 11).

Als we nu nog eens een ogenblik dit hele hoofdstuk overzien, dan spreekt niet alleen de ernst van de gehele toespraak tot ons hart, maar ook dat voor God niets onopgemerkt voorbijgaat. Er wordt herinnerd aan de afgoderij, maar evenzeer aan de veronachtzaming van de jaarsabbat. Reeds had de profeet de vinger gelegd op de zere plek van de weeksabbat. Maar in deze zaak hadden zij hun nek verhard (Jer. 17:3) Maar de akker en de wijngaard hadden in het zevende jaar ook geen rust gekregen. Over dit gebod had men ook maar heengeleefd. Misschien denkende: God ziet het niet en let er niet op. Maar en in het nu behandelde hoofdstuk en in 2 Kronieken, gelijk we zagen, waar nog eens uitdrukkelijk aan de woorden van Jeremia herinnert wordt, zien wij, hoe de bittere vrucht der ongehoorzaamheid moest worden geplukt in de zeventigjarige ballingschap.

Ten slotte blijkt ook uit dit gedeelte, dat God, als Hij kastijdt, alles in Zijn handen heeft en de maat en de duur ervan bepaalt. Als de zeventig jaar voorbij zijn gegaan, moet het machtige wereldrijk plaats maken voor een andere wereldmacht en deze volvoert opnieuw Gods raad, totdat een derde en daarna een vierde optreedt, maar alles heeft zijn bestemde tijd. In de verzen 13-16 van Prediker 4 geeft Salomo ons een beeld van de onbestendigheid van alle aardse machten. "Gewisselijk is dat ook ijdelheid en kwelling des geestes." Nebukadnezar, "in het tweede jaar van zijn regering" reeds (Dan. 2:1), wordt er door één van de uit Jeruzalem gedeporteerde jongelingen op gewezen. Hem wordt bekend gemaakt, welke droom hij gedroomd had en de betekenis ervan. In de intieme ogenblikken van zijn gebed met de vrienden had deze

jongeling, Daniël, reeds gezegd: "Geprezen zij de naam Gods van eeuwigheid tot eeuwigheid, want Hem behoort de wijsheid en de kracht! Hij toch verandert tijden en stonden, Hij zet koningen af en stelt koningen aan, Hij verleent wijsheid aan wijzen en kennis aan hen die inzicht hebben. Hij openbaart ondoorgroendelijke en verborgen dingen, Hij weet wat in het duister is, en het licht woont bij Hem" (Dan. 2:20-22). Maar als hij voor de machtige Heerser staat, zegt hij tegen hem, dat de God des hemels een Koninkrijk zou verwekken, dat in eeuwigheid niet zou worden verstoord. Een steen, zonder handen afgehouden, zou het beeld met het gouden hoofd en de zilveren borst en de koperen buik en de ijzeren schenkelen slaan en vermalen. Die steen zou worden tot een grote berg, die de gehele aarde zal vervullen!

Zo werd Nebukadnezar van Godswege aangezegd, dat Babel niet zou blijven bestaan. Het is ook niet gebleven! Zo min als de opvolgende machten, Medië-Perzië, Griekenland en Rome! Alles moet wijken! Maar dat niet alleen. Alles wordt in het licht gesteld van een rechtvaardig God en door Hem geoordeeld naar de volmaakte maatstaf van Zijn heiligheid!

De God der grote aardse machten en volken is ook de God der enkele personen. Niemand is voor Hem verborgen. Ieder onzer heeft met Hem te doen. Laat deze gedachte ons brengen tot de oprechte bede tot Zijn eer te mogen leven. Moge de bede van David de onze zijn: "Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart, toets mij en ken mijn gedachten; zie, of bij mij een heilloze weg is, en leid mij op de eeuwige weg" (Ps. 139:23, 24).

15. DOODSGEVAAR

Jeremia 26

"Want God heeft ons niet gegeven een geest van bangheid, maar van kracht, liefde en bezonnenheid".

Deze woorden schreef de apostel Paulus uit de gevangenis aan zijn kind en medearbeider Timoteüs. Er is voor een dienaar van Christus altijd veel gevaar zich te laten overbluffen door de tegenstanders. De historie heeft ons de namen bewaard van mannen, die in de kracht van God staande zijn gebleven, zelfs in de felste tegenstand.

Jeremia, hoewel vreesachtig, staat hier voor ons als een held, in de kracht van zijn almachtige Zender, die op het juiste ogenblik een Achikam gebruikte om Zijn knecht in doodsgevaar te beveiligen tegen het vergramde volk.

In de gemeente te Pergamus stond een Antipas, de getrouwe getuige, die gedood werd, en ons doet zien, hoe God in bepaalde gevallen de vijand toelaat Zijn dienaren uit dit leven te doen overgaan in de heerlijkheid en in de rust (Openb. 2:13).

Jacobus werd door Herodes, de Koning, gedood, maar Petrus ontkwam aan zijn hand. Voor hem werd de gevangenis geopend; hij kon in het midden van de vergaderde en biddende vrienden terugkeren en daarna Jeruzalem verlaten en naar Cesaréa gaan (Hand. 12). Jaren later gaf hij als martelaar toch zijn leven.

Ook dit hoofdstuk stelt ons dit voor de aandacht. Uria werd met het zwaard van Koning Jojakim geslagen, maar Jeremia werd verlost!

We noemden de naam Uria. Hij was een man van Kirjath-Jearim, die God gebruikte om tegen Jeruzalem en zelfs tegen het gehele land te profeteren. Hij deed het in overeenstemming,

misschien wel in samenwerking met Jeremia. De opmerking wordt althans gemaakt, dat hij profeteerde "geheel zoals Jeremia", vers 20. Maar toen de Koning Jojakim en al zijn geweldigen en vorsten de woorden van Uria hoorde, zocht de koning hem te doden. Uria is toen, bevreesd geworden, naar Egypte gevlucht. Maar daar werd hij door enkele mannen, die hem werden nagezonden, gevangen genomen en aan de koning uitgeleverd. Zoals we reeds zeiden: Hij werd gedood en men heeft zijn lijk op de begraafplaats van het gewone volk geworpen (vs. 23) Dit wordt ons meegedeeld, nadat eerst over koning Hizkia vermeld is, hoe deze gereageerd heeft op de prediking van Micha. Ook deze profeet had gesproken tot al het volk van Juda. "Zo zegt de HERE der heerscharen: Sion zal als een akker worden omgeploegd, en Jeruzalem zal worden tot steenhopen, ja, de tempelberg tot woudhoogten" (vs. 18 en Micha 3:12). Hadden toen Hizkia en Juda die getuige der waarheid gedood? Het omgekeerde! Hizkia vreesde de HERE en smeekte des HEREN aangezicht. Het gevolg was geweest, dat het de HERE berouwde over het Woord, dat Hij tegen hen gesproken had.

Zo spreken de oudsten des lands tegen de ganse gemeente des volks, die de dood van Jeremia hadden geëist (vs. 8). En zij hadden er nog aan toegevoegd: "En wij zijn bezig een groot kwaad te begaan tegen onszelf". En toch volgden ze niet het voorbeeld van de vrome Hizkia. Wel ontkwam, Jeremia aan de hand van het volk en God gebruikte daarvoor Achikam, de zoon van Safan, maar er kwam in de toestand van het hart geen verandering!

Jeremia is de man van onvoorwaardelijke gehoorzaamheid. Hij plaatst zich in het Voorhof van het Huis des HEREN, waar de bezoekers uit al de steden van Juda, waarschijnlijk op een der heilige feesten samenstroonden. Daar moest hij tot hen, die kwamen om te aanbidden, spreken *alle* de woorden, die de HERE hem geboden had te spreken. Hij mocht er niet één woord afdoen! In de dagen van Mozes (Deut. 12:32) had het volk de woorden Gods ontvangen en toen had de HERE

gezegd: " Al wat ik u gebied, zult gij naarstig onderhouden." Maar ook toen had God er op laten volgen: "gij zult daaraan niet *toedoen*, noch daarvan *afdoen*" En aan het eind van de Openbaring vinden we opnieuw dat plechtige woord over "toevoegen" en "afdoen" met de bestraffing, die er op volgt (Openb. 22:18, 19).

We horen Jeremia ongeveer op dezelfde plaats als de eerste keer het volk toespreken. In Jeremia 7:2 stond hij "in de poort" tussen de buitenste en binnenste voorhof, die der priesters. Jaren geleden deed hij het in de regeringstijd van Josia, nu onder Jojakim. Tussen deze beide keren liggen al verscheidene jaren. Maar God wordt nooit moe hetzelfde te zeggen. Misschien zouden zij nu horen, en zich bekeren. Wanneer dat zo zou zijn, kon God het kwaad nog keren. Dan zou Hij berouw hebben over het kwaad, dat Hij hun dacht te doen vanwege hun boosheid.

De mogelijkheid bestond echter ook, dat zij zouden voortvaren op hun boze weg en dat ze ook nu niet wilden luisteren. Dan zou God moeten herhalen, wat Hij eeuwen te voren gedaan had onder Samuel, toen de tabernakel nog te Silo stond (vs. 6). Het was onder Jozua dat Silo gekozen werd als centraal punt van de Godsverering, in overeenstemming met Deuteronomium 12:11-14. Het volk was tot *rust* gekomen. De plaats, waar het voortaan God zou dienen, zou daaraan herinneren. Silo zou terugziende in gedachtenis houden, dat de HERE God Zijn volk in de rust had gebracht, al was het nog niet de rust in de zin van Hebreeën 4. Vooruit ziende, zou Silo doen hopen op de ware Rustaanbrenger, de Silo van Wien Jakob sprak, toen hij Juda zegende (Gen. 49:10)

Door de zonde van het volk werd de rust verstoord! De Ark des Verbonds viel in Eli's dagen in de handen van de Filistijnen (1 Sam. 4) en de Tabernakel was een lege woning geworden! Wat er de hoogste waarde aan gaf, was verdwenen! De Ark heeft gezworven van Silo naar der Filistijnen land, en vandaar naar Beth-Semes, en vandaar naar Kirjath-Jearim (1 Sam. 6:20, 21). Vandaar werd de Ark gebracht door David naar het huis van

Obed-Edom, en eindelijk naar de stad Davids. Daar spande David voor haar een tent. De tent zonder Ark is van Silo vervoerd naar Nob, een priesterstad, en ten slotte vinden we haar in Gibeon (1 Kron. 21:29). Beide, tent en Ark, zijn onder Salomo weer verenigd in de heilige tempel, die hij de HERE gebouwd heeft.

Het woord, dat Jeremia sprak tot de schare, die in de Voorhof vertoefde, vooral dat laatste, betreffende het Huis, hun heilige tempel, was ingeslagen als een bliksemstraal. Was dat eigenlijk niet godslasterlijk? En dan dat andere woord over de stad, waaraan God Zijn Naam verbonden had, was ook dat niet alle perken te buiten gaande? Nog klonk het in hun oren "als Silo" en "tot een vloek voor alle volkeren der aarde". En zeker, indien de profeet zo zou hebben gesproken uit zichzelf, was er wel niets ergers te bedenken. Maar zoals we weten, het was Gods Woord, dat hij gesproken had.

De priesters en de Profeten zijn buiten zich zelf. Het volk staat bij hen ditmaal niet achter! Allen grijpen hem en roepen het uit: "Gij zult de dood sterven!" Wat was de grond voor dit doodsoordeel? We zeiden het reeds: godslastering! Naar de Wet (Deut. 13:5 en Lev. 24:16,) moest zo'n boze uit het midden worden weggedaan! Zo is ook de Zoon van God bij monde van Kajafas, de Hogepriester, door de grote Joodse Raad ter dood veroordeeld, omdat Hij op de Hem gestelde vraag of Hij "de Christus, de Zoon van God was," het bevestigend antwoord gaf: "U hebt het gezegd", en er bovendien op liet volgen: "Ik zeg u evenwel: van nu aan zult u de Zoon des mensen zien zitten aan de rechterhand van de kracht en zien komen op de wolken van de hemel" (Matt. 26:64) Toen verscheurde de Hogepriester zijn klederen, zeggende: "Hij heeft gelasterd zie, nu hebt gij Zijn lastering gehoord".

Voor de Vorsten van Juda kon het natuurlijk onmogelijk verborgen blijven, dat er een tumult in de tempel was ontstaan. Uit het huis van de koning gingen ze snel naar het Huis des HEREN, en bij de nieuwe poort zetten zijn zich neer en

vernamen zij, wat er geschied was. Het staatkundig gedeelte - het spreken tegen de stad - wordt naar voren gebracht (vs. 11).

Jeremia krijgt nu het woord om zich te verantwoorden. Hij doet het met deze woorden: " De HERE heeft mij gezonden om over dit huis en deze stad al de woorden te profeteren, die gij gehoord hebt. Nu dan, betert uw handel en wandel, en hoort naar de stem van de HERE, uw God; dan zal de HERE berouw hebben over het kwaad dat Hij tegen u gesproken heeft. Wat mij betreft, zie, ik ben in uw hand, doet mij zoals goed en recht is in uw ogen; maar weet wel, dat gij, als gij mij doodt, onschuldig bloed brengt over uzelf, over deze stad en over haar inwoners; want in waarheid, de HERE heeft mij tot u gezonden om ten aanhoren van u al deze woorden te spreken" (vs. 12-15).

Het resultaat was tweeërlei. De vorsten en het volk verklaren Jeremia niet des doods schuldig (vs. 16). Maar het tweede resultaat was negatief. Het kwam niet zover, als Jeremia had gehoopt. Men verootmoedigde zich niet voor God en de vijandschap bleef bestaan, al werd het doodvonnis niet voltrokken. Dat was het werk van God, die, zoals we al zagen, Zijn knecht uit de handen van het volk redde door de tussenkomst (hoe, dat wordt ons niet vermeld) van Achikam, de zoon van Safan, wiens naam naast die van Ebed-Melek, de Moorman, met gulden letteren staat opgeschreven in het Boek van God!

16. DE WAARHEID ZEGEVIERT

Jeremia 27 en 28

In de 39 verzen van de twee hoofdstukken, die bij elkaar behoren, en die in het beeld van banden en jukken tot ons spreken, domineert de gedachte, dat de waarheid, hoe ook weerstaan, toch altijd zegeviert over de leugen. Hanani contra Jeremia! De valse profeet moet wijken voor de ware dienaar van God, en niet omdat hij zwicht, maar omdat hij door de dood weggerukt wordt.

Wij maakten net de opmerking, dat hoofdstuk 27 en 28 één geheel vormen. Dat kan een ogenblik wat vreemd voorkomen, voornamelijk als we letten op vers 1 van hoofdstuk 27. Daar lezen we "in het begin des Koninkrijks van Jojakim" (SV) Maar als we letten op de verzen 3 en 12, dan moeten we wel aannemen, dat we in plaats van "Jojakim" hebben te lezen "Sedekia". En dat wordt nog zoveel te waarschijnlijker, als we ook letten op vers 20, dat ons verplaatst in de tijd na de wegvoering van Jechonja, dus na de dood van Jojakim, en daardoor in de regeringsjaren van Sedekia.

Nadat Sedekia als vazal-koning van Nebukadnezar aan de regering was gekomen, schijnt hij met de vorsten van de omliggende staten of staatjes, Edom, Moab, Ammon, Tyrus en Sidon, te hebben overlegd, of het niet mogelijk zou zijn, gerugsteund door Egypte, vrij te worden van Babel. 2 Koningen 24:20 zegt het onomwonden: "Sedekia nu kwam in opstand tegen de koning van Babel". De gevolgen bleven niet uit: Jeruzalem werd belegerd, en na anderhalf jaar ingenomen!

Dat alles heeft de HERE voorzien. Ook dat Sedekia zijn eed breken zou. En het is om die reden, dat Jeremia spreken moest, zoals het in deze hoofdstukken ons wordt gezegd. In Jeruzalem zijn de gezanten van vijf koningen bijeen. Deze afgevaardigd en ontvangen ieder een boodschap voor hun

Vorst. Een boodschap, die zeer betekenisvol tot hen kwam. Op een bepaald moment zien ze opeens, de profeet van Anatot voor zich met jukken en banden. Jeremia heeft de opdracht ontvangen deze jukken en banden mede te geven voor hun koningen met de woorden daarbij: "Ik heb de aarde, de mens en het gedierte, dat op het oppervlak der aarde is, door mijn grote kracht en mijn uitgestrekte arm gemaakt, en Ik geef ze aan wie het Mij goeddunkt. Nu heb Ik al deze landen in de macht van Nebukadnessar, de koning van Babel, mijn dienaar, gegeven; ja, zelfs het gedierte des velds heb Ik hem gegeven om hem dienstbaar te zijn; en alle volken zullen hem, zijn zoon en zijns zoons zoon dienstbaar zijn, tot de tijd ook voor zijn land komt, en ook dat door machtige volkeren en grote koningen dienstbaar gemaakt zal worden. Het volk en het koninkrijk nu, dat hem, Nebukadnessar, de koning van Babel, niet zal willen dienstbaar zijn en zijn hals niet zal willen voegen onder het juk van de koning van Babel, over dat volk zal Ik bezoeking doen met het zwaard, de honger en de pest, luidt het woord des HEREN, tot Ik hen volkomen in zijn macht zal hebben gebracht" (vs. 5-8).

Het gevaar bestond, dat waarzeggers, het omgekeerde zouden aanraden, Maar dan hadden de Vorsten te bedenken, dat het volk, dat zijn hals buigen zou onder het juk van de koning van Babel, dus dat naar de stem des HEREN zou luisteren, in het eigen land zou kunnen blijven en daarin wonen om het te bewerken! (vs. 11). En aan Sedekia moet de profeet, hoe pijnlijk het ook wezen mocht en gevaarlijk tevens, dezelfde boodschap te brengen (vs. 12-15).

Maar ook dan is Jeremia nog niet aan het eind van zijn gewichtige opdracht, want ook voor de priesters en voor het gehele volk heeft hij een waarschuwend woord te spreken (vs. 16-17). Vers 18 bevat nog een belangrijk woord over de ijdele hoop, die de valse profeten bij het volk opwekten. Welnu, zegt Jeremia, als het dan zo is, zoals die leugenboden u wijsmaken, laat ze dan voorbiddingen doen, opdat de heilige vaten, die nu nog in de tempel zich bevinden, en die waren, achtergelaten bij

de wegvoeringen, die reeds hadden plaats gehad, óók niet worden weggevoerd. En dan niet alleen de heilige vaten van het huis des HEREN, maar ook die van het huis van de Koning te Jeruzalem.

Dit laatste zou intussen een ijdele verwachting blijken. Want alles zou worden weggehaald: de gouden pilaren, de koperen zee, de stellingen, de overige vaten, dus, wij herhalen het nog eens, ook die achtergelaten waren bij de wegvoering van Jechonja met alle edelen, die waren gedeporteerd, alles, alles zou verdwijnen, evenwel niet om er te blijven! Hier wordt voor het geloof weer een 'totdat' geplaatst. "Tot de dag dat Ik ernaar omzie, luidt het woord des HEREN, en het haal en terugbreng naar deze plaats" (vs. 22).

Wat dan ook echt gebeurd is in Ezra's dagen. En zo werd volbracht het Woord des HEREN, volgens 2 Kronieken 36:22 en 23. En werd voldaan aan de oproep in geschrifte van Koning Kores (Ezra 1:1-4). Tot in de kleinste bijzonderheden ging het Woord in vervulling, ook wat de heilige vaten betreft, tot de negen en twintig messen toe (Ezra 1:8-11).

Waar God werkt, zit de duivel niet stil. Dat blijkt duidelijk uit hoofdstuk 28. Jeremia had gesproken en nu stond Chananja op. Het was in het vierde jaar in de vijfde maand. Op die vijfde maand van vers 1 zou de zevende van vers 17 volgen. Voor de ogen der priesters en voor het ganse volk, in het Huis des HEREN, dus op gewijde bodem, sprak hij valselijk in de Naam des HEREN: Zo spreekt de HERE der heirscharen, de God Israëls - hij deed dus niet onder voor de ware dienstknecht, (27:4) - zeggende: "Zo zegt de HERE der heerscharen, de God van Israel: Ik heb het juk van de koning van Babel verbroken. Binnen nog twee jaren breng Ik naar deze plaats terug al het vaatwerk van het huis des HEREN, dat Nebukadnessar, de koning van Babel, uit deze plaats weggenomen en naar Babel gebracht heeft; ook Jechonja, de zoon van Jojakim, de koning van Juda, en al de ballingen van Juda, die naar Babel gegaan zijn, breng Ik naar deze plaats terug, luidt het woord des HEREN; want Ik zal het juk van de koning van Babel verbreken"

(vs. 1-4). Het is volkomen te begrijpen, dat zo'n woord moest inslaan. Hoop op bevrijding, het tegengestelde van wat die pessimist uit Anatot had geprofeteerd. En zei deze Chananja niet evengoed, dat de HERE hem had gezonden? Wij kunnen het zo goed begrijpen, dat het woord van Chananja met handgeklap zal zijn ontvangen.

Wat zal Jeremia nu doen? Hij zegt "Amen, zo doe de HERE! De HERE vervulle de woorden die jij geprofeteerd hebt(...) Hoor evenwel naar dit woord... "

Het was volkomen naar de wens van het hart van Jeremia, die zijn volk innig liefhad, dat het woord van Chananja zou vervuld worden! Maar... Als dat zou gebeuren, dan zou hij het Woord Gods niet hebben gesproken en dan zou de gedachte Gods te niet worden gedaan. Zo iets was niet denkbaar! En daarom dat "Amen! maar... "

"Hoor evenwel naar dit woord, dat ik ten aanhoren van u (Chananja)en van het gehele volk spreek: De profeten die er voor mij en voor u van ouds geweest zijn, die hebben over machtige landen en grote koninkrijken geprofeteerd van oorlog, rampspoed en pest; de profeet die van vrede profeteert, als het woord van die profeet komt, zal van die profeet erkend worden, dat de HERE hem in werkelijkheid gezonden heeft " (vs. 7-9).

Wat deed Chananja na dit woord? Hij handelde en hield zijn woord staande. Hij nam het juk van de hals van Jeremia en verbrak het. Maar hij voegde er nog dit woord bij: "Zo zegt de HERE: Evenzo zal Ik het juk van Nebukadnessar, de koning van Babel, binnen nog twee jaren van de hals van alle volken verbreken" (vs. 11). Chananja heeft het laatste woord; Jeremia zwijgt en gaat weg.

Dit moge in de ogen van dezen nederige dienstknecht de ware houding zijn geweest, de HERE, zijn Opdrachtgever, neemt het voor Zijn profeet op en zegt tot hem: "Ga heen en zeg tot Chananja: Zo zegt de HERE: Een houten juk hebt gij gebroken en in de plaats daarvan maakt gij u een ijzeren juk. Want zo zegt de HERE der heerscharen, de God van Israel: Een ijzeren

ruk heb Ik op de hals van al deze volken gelegd, om Nebukadnessar, de koning van Babel, dienstbaar te zijn, en zij zullen hem dienstbaar zijn; ja, zelfs het gedierte des velds heb Ik hem gegeven" (vs. 14).

Jeremia, de gehoorzame dienstknecht, volbrengt ook deze taak. Bovendien moet hij aan Chananja het oordeel aangekondigen. Dit oordeel werd spoedig vervuld. Hij had door zijn woorden gemaakt, dat het volk op leugen vertrouwde en daardoor afgetrokken werd van de de waarheid. Deze zonde is zo ernstig, dat God op een bijzondere wijze tussenbeide moest komen. Nog datzelfde jaar zou hij worden weggezonden van de aardbodem omdat hij afval gesproken van de HERE (vs. 16). Twee maanden, nadat het oordeel tegen hem werd uitgesproken, werd het vervuld. Het hoofdstuk eindigt met het woord, dat in zijn diepe ernst voor zichzelf spreekt: "En de profeet Chananja stierf in dat jaar, in de zevende maand".

17. WANT IK WEET, WELKE GEDACHTEN IK OVER U KOESTER

Jeremia 29

Naast de Nieuwtestamentische brieven van Petrus, Johannes en Paulus hebben we de Oudtestamentische brief van Jeremia, geschreven van uit Jeruzalem aan de al in Babel vertoevende ballingen, om hen bekend te maken met de gedachten van God in hun uitzonderlijke positie, waarin ze helaas verkeerden, en om ze tevens in hun omstandigheden te bemoedigen. God gedacht aan Zijn volk, ook toen het in de verstrooiing was. Hoe gemakkelijk hadden ze daar in Babel moedeloos kunnen worden, ja in opstand kunnen komen. Hoe was er vooral gevaar, dat ze de hoop, nog eens weer vrij te zullen worden, zouden verliezen. God gaf een Ezechiël, om in hun midden te arbeiden, maar ook een Jeremia, om hun van uit het moederland te schrijven.

Het was geen toeval, dat ze in Babel waren! Nog minder het blinde noodlot. God-Zelf had het hun toebedeeld; Zijn kastijdende hand had op Zijn volk gerust. Hij zou nog voortgaan, want de in Jeruzalem achtergebleven en zouden eveneens worden verstrooid. Niet alleen Jechonja, ook Sedekia zou worden weggevoerd. Allemaal een gevolg van eigen ongehoorzaamheid! Ernstig genoeg waren zij gewaarschuwd, maar zij hadden niet willen luisteren!

Ook was er een bepaalde aanleiding voor het schrijven van deze brief van Jeremia. Er waren, namelijk in Babel valse profeten opgestaan, die de Joodse ballingen een valse hoop hadden geschonken. Het was nog altijd hetzelfde; zo te Jeruzalem als te Babel. De straf had het hart van deze bedriegers niet veranderd. Wel profeteerden ze in de Naam des HEREN, maar ze profeteerden vals (vs. 8).

Nu maakte Jeremia gebruik van het gezantschap, dat namens de Koning van Jeruzalem naar Babel ging om Nebukadnezar te overtuigen van zijn onverzwakte trouw. Door het meenemen van het Goddelijk document waren deze afgevaardigden, met name Elasa, de zoon van Safan, en Gemarja, de zoon van Chilkia, in hogere dienst, te weten van de HERE der heirscharen, de God Israëls. Zij hadden de brief over te geven aan de oudsten, de priesters, de profeten en aan het hele volk, dat door Nebukadnezar was weggevoerd.. De aanhef van het hoogst belangrijk schrijven is al dadelijk zeer merkwaardig.

"Zo zegt de HERE der heerscharen, de God van Israel, tot al de ballingen die - en deze herhaling is van grote betekenis – die *Ik*¹¹ uit Jeruzalem naar Babel in ballingschap zijn weggevoerd".

Nebukadnezar was slechts het werktuig geweest, maar achter hem rijst voor hun ogen Jahweh-Zelf op. We zeiden het al, het was geen blind toeval geweest. Alles was volbracht naar de raad en wil van God!

Als ze het zo zagen - en zo was het inderdaad! - dan zou de beproeving veel gemakkelijker zijn te dragen. Dan zou ook wat hun overkomen was tot verootmoediging dienen. En dit was de eigenlijke bedoeling van hun God, ze daartoe te brengen. Zoals trouwens ook nu alle kastijding, die over Gods kinderen komt, tot hun nut is (1 Petr. 1:6; Hebr. 12:4-11). Dan zouden ze bewaard blijven voor wrok en haat; dan zouden ze integendeel voor Babel kunnen bidden, en dan zouden ze in haar vrede (een vrede, die God aan Babel geven zou) zelf ook vrede hebben! Dan zouden ze er niet werkeloos blijven, maar huizen bouwen en bewonen, tuinen aanleggen en planten en er de vrucht van genieten. Ze zouden dan het leven voortzetten, zoals in hun eigen land, daarbij denkende aan Gods heilige instelling van het huwelijk (vs. 5-7). Maar vooral zou dan daarbij het oog gericht blijven op de God van bevrijding, want als de 70

¹¹ Hier wijkt de NBG af van de SV e.a. vertalingen die het woord *Ik* wel hebben

jaren om zouden zijn, dan - zouden ze door de HERE worden bezocht, en Hij zou Zijn goed Woord over hen verwekken en ze zouden worden teruggebracht naar Jeruzalem!

Waarom zou de HERE dat doen? Omdat, dit is het antwoord door Hem-Zelf gegeven, omdat Zijn hart bij Zijn volk is, óók, ja juist, in het land, waar ze de harpen aan de wilgen hingen. Er volgt nu: " Want Ik weet, welke gedachten Ik over u koester (nog altijd dacht dus hun God weer aan hen), luidt het woord des HEREN, gedachten van vrede en niet van onheil, om u een hoopvolle toekomst te geven".

Alles lag vast in het raadsbesluit van Gods liefdevol hart! "Dan zult gij Mij aanroepen en heengaan en tot Mij bidden, en Ik zal naar u horen; dan zult gij Mij zoeken en vinden, wanneer gij naar Mij vraagt met uw ganse hart. Dan zal Ik Mij door u laten vinden, luidt het woord des HEREN, en in uw lot een keer brengen; dan zal Ik u verzamelen uit alle volkeren en van alle plaatsen waarheen Ik u verstoten heb, luidt het woord des HEREN, en u terugbrengen naar de plaats vanwaar Ik u in ballingschap heb doen wegvoeren " (vs. 11-14).

We weten, toen de aangewezen tijd verstreken was, toen het uur door God bepaald, was aangebroken, toen stond Kores op en de verordening werd uitgevaardigd, die van Jeremia's woorden de vervulling was. "Toen maakten de familiehoofden van Juda en Benjamin, ook de priesters en de Levieten, zich gereed, allen wier geest God had gewekt om op te trekken teneinde het huis van de HERE, die in Jeruzalem woont, te bouwen". Zij bouwden het altaar van de God van Israël; zij richtten het op zijn fundamenten en zij vierden het loofhuttenfeest" (Ezra 1:5; 3:2-4).

De brief van Jeremia kon helaas hier niet eindigen. Er moest nog een waarschuwing aan worden toegevoegd! Namelijk om bedacht te zijn, dat er ook zouden zijn, die het werk van God wilden afbreken. We wezen in de aanvang al op de valse profeten, die ook onder de ballingen hun noodlottig werk waren begonnen. Nee, er was geen hoop!

Over hen, die nog in Jeruzalem waren achtergebleven met Koning Sedekia, zou het oordeel komen. Zij waren "slechte, afschuwelijke vijgen" (vs. 17), die weggeworpen zouden worden. En weer was de reden: "omdat zij niet naar mijn woorden gehoord hebben (...) waarmee Ik mijn knechten, de profeten, tot hen zond, vroeg en laat, zonder dat gij gehoord hebt" (de verzen 15-19).

Er worden twee mannen aangewezen, die het Woord van God door de mond van Jeremia trachtten krachteloos te maken en die tegenover het "Zoekt de vrede voor de stad, waarheen Ik u in ballingschap heb doen wegvoeren en bidt voor haar", hun woord van valse hoop stelden. Hun namen worden vermeld, hoewel het overigens onbekende lieden waren. Achab en Sedekia zouden door Nebukadnezar worden gegrepen als gevaarlijke oprieters, en op het vuur worden geroosterd (vs. 22). Dat betekende voor hen, dat ze in de vuuroven (Dan. 3) een langzame en vreselijke dood zouden moeten sterven. Het was de in Babel gebruikelijke doodstraf voor openbare ophitsers en dergelijken. Maar bovendien zouden deze Achab en Sedekia de dood sterven, omdat ze "een dwaasheid" hadden begaan in Israël. Dit was ten slotte niet het enige, wat ze op hun zonderegister hadden staan. Wat dat inhield "een dwaasheid in Israël" weten we uit de geschiedenis van Jakobs dochter, Dina (Gen. 34:7; zie ook 2 Sam. 13:2; Richt. 20:6, 10; Deut. 22:21). Van de geheime zonden, bedreven door deze mannen, zegt de HERE, in de brief, die Jeremia schreef, waardoor het kwaad aan het licht kwam: "Ja, Ik weet het wel en ben er getuige van". Zou voor Hem iets verborgen kunnen blijven? "Geen schepsel is voor Hem onzichtbaar, maar alle dingen zijn naakt en geopend voor de ogen van Hem met Wie wij te doen hebben" (Hebr. 4:13). Wel gelukkig zijn zij, die met al hun schuld tot God komen; het bloed van Jezus Christus, Zijn Zoon, reinigt van alle zonde (1 Joh. 1:7).

Ons hoofdstuk bevat een aanhangsel, eveneens over een persoon, die uit eigen beweging brieven gezonden had tot het volk te Jeruzalem en tot Sefanja, de priester, met zijn

ambtsbroeders, om ze opmerkzaam te maken op hun verantwoordelijkheid ten aanzien van opruiers en dwazen. Moesten ze zulke mensen niet in de gevangenis opsluiten? Waarom want daarom ging het eigenlijk - waarom had Sefanja dan Jeremia niet gescholden? Gaf die zich niet uit voor een profeet? Had die niet opgewekt, om huizen te bouwen te Babel en tuinen te planten en de vrucht ervan te eten? Van die brieven, door Semaja, de Nehelamiet, geschreven, had Jeremia kennis gekregen en naar aanleiding daarvan spreekt hij in de verzen 30-32 het oordeel des HEREN uit. God had gehoord, wat deze dromer had geuit in zijn brieven, en daarover spreekt Jeremia in de Naam des HEREN: "Zo zegt de HERE van Semaja, de Nechelamiet: Omdat Semaja voor u geprofeteerd heeft, zonder dat Ik hem gezonden heb en u op een leugen heeft doen vertrouwen, daarom zo zegt de HERE: Zie Ik doe bezoeking aan Semaja, de Nechelamiet, en zijn nageslacht; van de zijnen zal niemand onder dit volk wonen en hij zal het heil niet zien, dat Ik mijn volk breng, luidt het woord des HEREN, omdat hij afval van de HERE gepredikt heeft". Naast de Chananja uit het vorige hoofdstuk staan hier dus voor ons een Achab en een Sedekia en een Semaja. Ze brengen ons het ernstige Schriftwoord in gedachtenis: "Wij vermogen niets tegen de waarheid" (2 Kor. 13:8), en dat andere: "Als iemand de tempel van God verderft, God zal hem verderven" (1 Kor. 3:17).

18. O, DIEPTE VAN RIJKDOM

Jeremia 30 en 31

Het waren voor de gevankelijk weggevoerden, die zich reeds in Babel bevonden, troostrijke woorden geweest, die de profeet in zijn brief had geschreven. Het zou in elk geval geen gevangenschap zonder uitzicht zijn: na zeventig jaren zou de HERE hen bezoeken, om ze weer terug te brengen in hun land.

Helaas moest aan deze boodschap van troost nog een Jobstijding worden toegevoegd. De in Jeruzalem achtergeblevenen zouden het zwaar te verantwoorden hebben: zwaard, honger, en pest zouden hun verdervend werk doen!

Intussen moesten de ballingen de vrede zoeken van de stad, die voor hen een gevangenis was en voor haar bidden! Van het hoogste belang was de brief, die Elasa en Gemarja hadden meegekregen naar Babel. Maar al drong er daardoor een lichtstraal in de donkere ballingschap, het volle licht ging in deze brief nog niet op. "Indien ik u vergete, o Jeruzalem, zo vergete mij mijn rechterhand; mijn tong kleve aan mijn verhemelte, als ik uwer niet gedenk, als ik Jeruzalem niet verhef boven mijn hoogste vreugde" klaagden de ballingen (Ps. 137:5, 6).

Jeruzalem was diep vernederd! Haar kinderen gaan heen in de gevangenis voor het aangezicht van de tegenpartij. Jeruzalem had zwaar gezondigd. Zij was "wonderbaarlijk omlaag gedaald". Zo heeft de wenende profeet in zijn Klaagzangen zich geuit (Klaagl. 1). Maar zie nu de twee hoofdstukken, die met de volgende, 30, 31, 32, 33, naar de inhoud eigenlijk één geheel uitmaken, hoe straalt daarin het *volle* licht!

Jeremia, de oordeelsprediker, die zo van harte het goede voor zijn volk zocht, mag in de genoemde hoofdstukken spreken over de volle raad Gods in betrekking tot zijn volk. Zeker, hij

zou ook nog spreken over een bange crisis. Maar de God Israëls zou Zijn gedachten des vredes over Zijn volk ten uitvoer leggen. De Eeuwig-Getrouwe zou door kastijding het volk brengen aan de voeten van zijn Messias. En dan zou het volk hersteld zijn!

"Met de terugkeer onder Jozua en Zerubbabel is de vervulling der profetie niet uitgeput;" zo merkt J. Douma op in zijn werk: "Jeremia, de profeet". "Het herstel van het volk wordt voltooid en volmaakt", zo gaat hij voort, "door de sluiting van een nieuw verbond, waarvan het eigenlijke kenmerk is, dat Gods wil in de harten geschreven staat. Daardoor zal Israël in waarheid Gods volk zijn. Daarom zal dan ook de heilige stad worden herbouwd, zonder dat zij ooit meer voor verwoesting behoeft te vrezen."

Zo staat dan de zon van het profetische Woord over het volk van Gods verkiezing in haar hoogtepunt en schittert in al haar glans! We ontleenden als opschrift boven de beschouwing van deze hoofdstukken het woord van de apostel Paulus in de Brief aan de Romeinen: "O diepte van rijkdom, zowel van de wijsheid als van de kennis van God! Hoe ondoordringelijk zijn zijn oordelen en hoe onnaspeurlijk zijn wegen!" (Rom. 11:33).

Met dit woord sluit de schrijver de drie hoofdstukken, 9-11, af, die één onderwerp behandelen. In de voorafgaande is uiteengezet, dat er geen onderscheid bestaat tussen de Joden en de heidenen, of volken. Dat geldt niet alleen de verloren toestand, maar ook de rijke genade van God daartegenover. Nu zou men tot de vraag kunnen komen: wat wordt er dan van de beloften, die zonder voorwaarden aan Abraham en aan zijn zaad zijn toegezegd? Dat de kinderen Jakobs, onder de wet levende, alle aanspraken verloren hebben door hun ongehoorzaamheid, is duidelijk genoeg. Maar hoe staat God dan tegenover de beloften, die Hij tevoren geschonken heeft?

Op deze vraag geeft de apostel in de hoofdstukken 9-11 het antwoord. Kort samengevat komt het hierop neer: Neen, God heeft Zijn volk niet verstoten, en al zal dan individueel niet ieder gered worden, een overblijfsel van het volk als geheel, de

twalf stammen, zal worden ingevoerd in de zegeningen uit vrije genade, terwille van de Verworpenen, om Jezus' wil. Denken we, om alleen maar een sprekend voorbeeld te noemen, aan Jesaja 53: "Om zijn moeitevul lijden zal hij het zien tot verzadiging toe; door zijn kennis zal mijn knecht, de rechtvaardige, velen rechtvaardig maken". Ongetwijfeld is dit Woord reeds nu vervuld; Jood en Griek, die uit het geloof in Jezus zijn, worden door God gerechtvaardigd. Maar ook voor het volk als volk, dat zijn Messias, toen Hij neerkwam, heeft veracht - "Hij was veracht en wij hebben hem niet geacht" - zal Zijn verzoeningswerk de eeuwige grondslag zijn, waarop God het aannemen zal.

"Wij echter hielden hem voor een geplaagde, een door God geslagene en verdrukte. Maar om onze overtredingen werd hij doorboord, om onze ongerechtigheden verbrijzeld; de straf die ons de vrede aanbrengt, was op hem, en door zijn striemen is ons genezing geworden". Als door de werking van Gods Geest een overblijfsel tot inzicht van zijn verloren toestand zal zijn, gekomen, en aan Zijn voeten neergezonken zal liggen met berouwen in droefheid, dan zal daar ondervonden worden, wat in Zacharia 13:1 staat: "Te dien dage zal er een bron ontsloten zijn voor het huis van David en voor de inwoners van Jeruzalem ter ontzondiging en reiniging". Dan zal ervaren worden, hoe God, de God aller genade, antwoordt op de belijdenis van alle geslachten (Zach. 12:10-14). Dat heeft de hierboven aangehaalde schrijver voorbijgezien, toen hij de opmerking maakte: "Als de Here de gedachten Zijns vredes over het herstelde volk ten uitvoer brengt, hergeeft Zijn trouw hun in de Messias een eigen Koning... Alleen, wanneer zij ook Hem verwerpen zullen zij geen eigen koning meer krijgen, maar onder het juk der vreemden blijven". Wat dat laatste nu betreft, ook als de verworpen Koning in dood en graf is gegaan, en Zijn plaats heeft ingenomen als de Koning der koningen en Heer der heren aan de rechterhand Gods in de hemel zal Hij, volgens de Schrift, wederkomen en dan zullen Zijn voeten - om bij ons onderwerp te blijven - te dien dage staan op de Olijfberg,

die vóór Jeruzalem ligt, tegen het Oosten! (Zach. 14:1-9). De gedachten van vrede in Gods hart, en neergelegd in de beloften zonder voorwaarde, zullen vervuld worden. Daarom eindigt Paulus zijn behandeling van dit gewichtig onderwerp met de lofzang: "O, diepte van rijkdom (...) Hem zij de heerlijkheid tot in eeuwigheid! Amen".

Maar laten we na deze inleiding tot ons hoofdstuk komen. We merkten al op, dat de zon haar middaghoogte hier heeft bereikt. We willen ons dan nu in haar volle glans verheugen door de overdenking van de inhoud van wat voor ons ligt.

Ten eerste is het van betekenis, dat deze woorden door de profeet moesten worden opgeschreven, op uitdrukkelijke aanwijzing van de HERE-Zelf. Kennelijk waren ze bestemd voor de harten van hen, die tijdens en na de ballingschap in de vreemde moesten vertoeven, en al de ellende daarvan zouden gevoelen, al werden ze ditmaal ook niet in een brief aan hen gezonden. Deze woorden spraken namelijk van de hoop, die overbleef voor hen, die in gevangenschap zouden verkeren, opdat ze mochten weten, goed weten, omdat de God Israëls er hen van verzekerde, dat er een omwending komen zou. In de toekomst zouden ze worden teruggebracht in het land van hun vaders! En deze verlossing zou niet alleen voor Juda zijn, maar het gehele volk zou er in delen. Ook de tien stammen, die anderhalve eeuw vroeger waren weggevoerd naar Assyrië, zouden worden teruggevoerd door de HERE. En erfelijk zouden ze het land bezitten, zodat ze niet behoeften te vrezen voor een herhaling van wat hun reeds overkomen was.

Toen deze woorden van vertroosting gesproken waren, ging de profeet er echter toe over, Gods gedachten mee te delen over wat aan deze verlossing moest voorafgaan. De vreugde zou niet komen dan nadat de weeën zouden zijn doorgemaakt. Dit is de inhoud van de verzen 4 tot 7. Ook aan deze woorden moeten we onze volle aandacht schenken. Ze betreffen eveneens de twaalf stammen. Verschrikking en vrees zou op het volk vallen. Niet dadelijk zou de vrede komen, waarop allen wachtende waren. De ellende zou zelfs zeer groot zijn, zodat

Jeremia het sprekende beeld gebruikt van een manspersoon, die in de smarten van een barendende vrouw verkeert. Die dag zou in dit opzicht een geheel enige dag zijn. Al had het volk Israëls in het verleden ook bange, zeer bange dagen zelfs doorleefd, toch zou die tijd, die nog in de toekomst ligt, alles overtreffen. Daarom zegt de profeet: "Wee, want groot is die dag, zonder weerga; een tijd van benauwdheid is het voor Jakob". Maar er zou aan deze benauwdheid eens een einde gemaakt worden. Daarom wordt er aan de voorafgaande woorden nog toegevoegd: "maar daaruit zal hij gered worden. Op die dag zal het gebeuren, luidt het woord van de HERE der heerscharen, dat Ik het juk van hun hals zal verbreken en hun banden zal verscheuren; vreemden zullen hen niet meer knechten, maar zij zullen de HERE, hun God, dienen en David, hun koning, die Ik hun verwekken zal " (vs. 7-9).

Het is van het hoogste belang in verband met het onderwerp de tijd van benauwdheid voor Jakob - te letten op de toekomstrede van onze Here Jezus Christus. Ze is opgetekend in het evangelie van Matteüs, in hoofdstuk 24.

"Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn, en wat is het teken van uw komst en van de voleinding van de eeuw?" Deze vraag van de discipelen is aanleiding geworden voor de Meester Zijn leerlingen in te leiden in de toekomstverwachting van het volk. Om te beginnen worden ze gewaarschuwd voor de verleiding van hen, die zich zullen uitgeven voor de beloofden Messias. Hij was reeds gekomen, in Hem waren alle beloften Gods ja en amen. Elke leuze van: "Ik ben de Christus," waarmee velen zouden komen, was misleiding en moest onmiddellijk worden terzijde gelegd, daar ze tot het verderf zou leiden. Er zijn ook nu vele antichristen gekomen, voorlopers van de ene, echte antichrist (1 Joh. 2:18). Dit is het kenmerk van het laatste uur. De antichrist zal en de Vader en de Zoon loochenen (1 Joh. 2:22). Met zijn openbaring zal velerlei verschrikking gepaard gaan. Deze verschrikking zal worden ingeleid door oorlogen, hongersnoden, pestilentie en aardbevingen in verschillende plaatsen. (Matt. 24:6, 7). "Dit alles is echter het begin van de

weeën" (Matt. 24:8). Vervolging van de getrouwen zal dan plaats hebben. Haat, ergernis, valse profetie gaat met dit alles samen. De wetteloosheid zal ten top stijgen en de liefde van de massa der belijders zal verkoelen! Te midden van deze verschrikkelijke openbaring van "de wetteloze" (2 Tess. 2:3-8) zullen er zijn, die stand houden. Zij zijn degenen, die niet het teken van de antichrist aan het hoofd en aan de rechterhand dragen. Zij denken niet als hij en handelen niet als deze "mens van de zonde" (Openb. 13:16, 17). Daarom zullen zij niet kunnen kopen of verkopen, maar ondanks hun lijden houdt de Heer ze toch staande. Om "hen in het leven te houden in hongersnood" (Ps. 33:19). En indien er onder hen zijn, die gedood worden - en zo zullen er ook velen zijn dan is "Kostbaar is in de ogen des HEREN de dood van zijn gunstgenoten" (Ps. 116:15). Vandaar dat na dit woord van de Heiland over de angst in de toekomst volgt: "Wie echter zal volharden tot het einde, die zal behouden worden" (Matt. 24:13)

Maar eerst zal het Evangelie van het Koninkrijk worden gepredikt over de gehele aarde. Aan alle volken zal het worden voorgesteld, en wie dat Evangelie van de komende Koning zal verwerpen, en in plaats van Hem de Antichrist zal aanvaarden en gehoorzamen, die zal zijn lot delen. Daarna komt het einde (Matt. 24:14).

Nog afzonderlijk staat de Here Jezus bij "de gruwel van de verwoesting" stil, die opgericht zal worden in de tempel in de heilige plaats - waarover ook Daniël reeds gesproken heeft (Dan. 12:11). De antichrist zal zich laten aanbidden. Dat zal een vreselijke tijd zijn, de eigenlijke grote verdrukking (Matt. 24:15-22). De getrouwen zullen dan Jeruzalem ontvluchten en om hunnentwil zullen de dagen verkort worden. Dit alles wordt tevoren aangekondigd, opdat de gelovigen, waarvan de kleine discipelenschaar een beeld is, niet zouden worden verleid.

De Messias, die nu verhoogd aan de rechterhand van de Vader troont, zal worden geopenbaard. De Zoon des mensen zal komen, en Zijn komst zal zijn gelijk de bliksem (Matt. 24:29). De vijanden zullen dan worden geoordeeld. De stammen van het

land zullen weklagen en roepen en dan, opeens, zal er redding zijn. De uitverkorenen zullen vergaderd worden uit de einden der aarde, om deel te ontvangen aan de zegenrijke regering van hun grote Koning (Matt. 24:31).

Na de uitspraak van vers 9, om tot ons hoofdstuk terug te keren, wordt het volk bemoedigd door de woorden: "Gij dan, vrees niet, mijn knecht Jakob, luidt het woord des HEREN, en wees niet verschrikt, Israel, want zie, Ik verlos u uit verre streken, uw nakroost uit het land hunner gevangenschap; Jakob zal terugkeren en rustig en veilig zijn, door niemand opgeschrikt. Want Ik ben met u, luidt het woord des HEREN, om u te verlossen; want Ik zal met alle volken waaronder Ik u verstrooid heb, voorgoed afrekenen, maar met u zal Ik niet voorgoed afrekenen, doch naar recht u tuchtigen, al zal Ik u zeker niet vrij laten uitgaan" (vs. 10 en 11). Hoe het ook met het volk Israëls moge gaan, (en ze gaan waarlijk door diepe wegen) vernietigd zal het niet worden. "Niet voorgoed afrekenen" zegt God, wel tuchtiging en dan nog met mate! In de verzen 12-15 staat de profeet nog eens in het bijzonder stil bij al wat Israël doormaken zal. De wonde is niet te helen; alle liefhebbers, dat zijn de machten, waarop het volk heeft vertrouwd, de volken, waarbij zij heil hebben gezocht, vergeten het en zullen het vergeten, maar het is ook nu God, die hen tuchtigt. Aangrijpend is het tot tweemaal toe herhaald woord in vers 14 en 15, "omdat uw zonden geweldig zijn". Dat is de eigenlijke oorzaak van alles wat Israël overkomen is en overkomen zal. Er is intussen ook nog een andere zijde van deze medaille met het beeld van de wandelende, lijdende Jood, en dat is, dat God vergelding doen zal aan allen, die Zijn volk kwaad doen. Vers 16 zegt het ons zo duidelijk, en Zijn volk, zal Hij gezondheid schenken en de wonden genezen en God zal medelijden hebben met de verdrevenen, met Sion, omdat niemand naar haar vraagt (vs. 17)!

Zou God haar dan ook vergeten? Jesaja zegt het zo treffend: "Denk hieraan, Jakob; Israel, want gij zijt mijn knecht; Ik heb u geformeerd, gij zijt mijn knecht, Israel; gij wordt door Mij niet

vergeten" (Jes. 44:21). Neen, Jeruzalem is nooit door God vergeten! Hoe schoon blijkt het weer uit wat gezegd wordt in de verzen 18, 19 en 20: De stad zal herbouwd worden op haar hoogte, het paleis zal liggen naar zijn wijze, en dankzegging en vreugdededruis zal bij hen gevonden worden. Verheerlijkt zullen zij worden, want de gemeente Israël zal bevestigd worden voor Gods aangezicht. Maar dan alweer die ernstige toevoeging: "en aan al zijn verdrukkers zal Ik bezoeking doen".

De Profetie bereikt in de verzen 21 en 22 haar hoogste en heerlijkste punt. Hier gaat Jeremia voort met de woorden: "Zijn vorst zal uit hem voortkomen, zijn heerser uit zijn midden opstaan, en hem zal Ik doen naderen, dat hij tot Mij genake; want wie zou zijn hart ten borgtocht kunnen geven om tot Mij te genaken? luidt het woord des HEREN. Dan zult gij Mij tot een volk zijn en zal Ik u tot een God zijn". "Zijn Heerlijke zal uit hem zijn" (SV). Wie zou bij deze woorden niet denken aan de profetie van Micha 5:1: "Uit u zal Mij voortkomen die een heerser zal zijn over Israel en wiens oorsprong is van ouds, van de dagen der eeuwigheid". Hij, de Heerlijke, de Heerser, werd echter eerst: "Man van smarten!"

Hij, de Koning naar de gedachten Gods, werd een vloek op het kruis, waar Hij de grond legde voor de heerlijke, machtige verlossing van zondaren en voor de vervulling van al de beloften Gods. Zacharia 13:7 spreekt ons van de Metgezel Gods, die geslagen werd, tegen Wie het zwaard ontwaakte, opdat God Zich met de verstrooide schapen zou kunnen bezighouden en Zijn hand tot de kleinen zou wenden!

Op het kruis heeft Hij "zichzelf ten schuldoffer gesteld". (Jes. 53:10), en zo heeft Hij nakomelingen gezien. Zo werd Hij met Zijn hart borg, zo stond Hij voor God, zo werd Hij verlaten, opdat Hij zou doen naderen, die van God afgeweken waren.

"O Man van smart, dat ieder voor U kniel!"
Gij droegt geheel de krankheid onzer ziel,
't Was onze smart, die op Uw schedel viel;
Ons overtreden heeft U verwond."

In de slotverzen (vs. 23 en 24) staat Jeremia nog eenmaal stil bij de toorn des HEREN, die op het hoofd der goddelozen zal blijven en zich niet afwenden zal, totdat daargesteld zullen zijn de gedachten Zijns harten in het laatste der dagen. Die woorden in het laatste der dagen zijn klaarblijkelijk synoniem met de uitdrukking, die de profeet Daniël bezigt, n.l. "de tijd van het einde" (Dan. 12:9).

Vers 1 van hoofdstuk 31 sluiten aan bij het einde van hoofdstuk 30. "In het laatst der dagen zult gij dat inzien. Te dien tijde, luidt het woord des HEREN, zal Ik voor alle geslachten van Israel tot een God zijn en zullen zij Mij tot een volk zijn".

We krijgen nu voor ons de "ontkomenen aan het zwaard", degenen, die door de storm van het oordeel niet weggestormd zijn. De HERE heeft hen tot rust gebracht. De drijfveer van Gods handelingen met Zijn volk van de aanvang aan is Zijn eeuwige liefde! (vs. 3). Dit verklaart, dat Hij Zijn volk heeft getrokken in goedertierenheid. Hij zal een wonder aan Zijn volk doen. Het volk, dat zo geleden heeft, zal worden gebouwd. "Jonkvrouw Israels. Opnieuw zult gij u tooien met tamboerijnen en uittrekken in vrolijke reidans". Het is, alsof de dagen van Mirjam, de dagen van het volksontstaan (Ex. 14, 15), teruggekeerd zijn. Maar het is een vollere vreugde. Zij zijn niet aan de oevers van de Rode Zee, met de woestijn voor zich, maar in de rust. Want "wie ze planten, zullen ook de vrucht genieten" (vs. 5)! Hoeders zullen op het gebergte van Efraïm roepen: "Komt, laat ons opgaan naar Sion, tot de HERE, onze God!" En vreugde in God-Zelf zet aan tot de lofzang: "Jubelt van vreugd over Jakob, juicht om het hoofd der volkeren, verkondigt, looft en zegt: de HERE heeft zijn volk verlost, het overblijfsel van Israel" .

Dat overblijfsel zal worden samenvergaderd uit het land van het Noorden en van de zijden der aarde, een grote gemeente, waaronder zelfs blinden en lammen, zwangeren en barenden. Zij zullen geleid worden in een rechte weg, waarin zij zich niet zullen stoten. Evenmin zullen zij dolen, want ze worden geleid door God-Zelf aan waterbeken, zodat hun niets zal ontbreken.

De verklaring ligt in de onmiddellijk aansluitende woorden: "Want Ik ben Israel tot een vader, en Efraim, die is mijn eerstgeborene" (vs. 9).

De heidenen, de omwonende volken derhalve, die God niet kennen, moeten dit Woord des HEREN horen. Aan allen, die ver zijn, moet het verkondigd worden, dat dezelfde God, die Israël verstrooid heeft, hen weer vergaderen zal, en bewaren en zegenen, zoals een herder Zijn kudde bewaart. Jakob is vrijgekocht door de HERE en verlost uit de hand van een, die sterker was dan hij!

Dit is de eerste reden, waarom ze verblijd zijn. Zij zullen toevloeien tot de zegeningen des HEREN, tot Sion en tot het koren en tot de most en tot de olie, en tot de jonge schapen en runderen - dus tot geestelijke en stoffelijke zegeningen en hun ziel zal verkwikt zijn, als een gewaterde hof, en zij zullen voortaan niet meer treurig zijn. De woorden van Jesaja zullen in vervulling gaan: "De vrijgekochten des HEREN zullen wederkeren en met gejubel in Sion komen; eeuwige vreugde zal op hun hoofd zijn, blijdschap en vreugde zullen zij verkrijgen, maar kommer en zuchten zullen wegvlieden" (Jes. 35:10) En Jeremia vervolgt zijn danklied: "Dan verheugt zich het meisje in de reidans, jongelingen en grijsaards tezamen. Ik verander hun rouw in vreugde. Ik troost en verblijd hen na hun smart". Er is dus een herinnering aan al wat geleden is, maar ook voor goed zal voorbijgegaan zijn. De ziel van de priesters zal met vettigheid verzadigd zijn, en het volk met het goed des HEREN! De beker is overvloeiende, en het goede en de weldadigheid volgen hen op de voet!

De verzen 15 tot 17 tekenen ons opnieuw de smart, die het volk zal hebben te lijden, alvorens de zegeningen hun deel worden.

In Matteüs 2:18 wordt Jeremia's woord aangehaald. Daar wordt verhaald van het bloedbad, dat Herodes deed aanrichten in Bethlehem met het doel de pasgeboren Koning uit het huis van David om te brengen. Rachel, de moeder van Jozef, en in ruime re zin de stammoeder van Efraïm, of de tien stammen, is

in grote droefheid. Haar kinderen gaan door de vervolging heen. Maar vers 16 vervolgt: "Weerhoud uw stem van wenen, uw ogen van tranen; want er is loon voor uw arbeid, luidt het woord des HEREN". Uw kinderen, te weten Efraïm, zullen terugkomen, er is verwachting voor de nakomelingen van de bedroefde stammoeder, "zij zullen terugkeren uit het land van de vijand".

Ook voor de tien stammen, die op dit ogenblik door niemand, althans met zekerheid zijn aan te wijzen, is Kanaan het land der belofte! Niet alleen voor Juda! En als Juda en Efraïm zullen vereend zijn in "sieraadland", Palestina, dan zal vervuld zijn het woord van Jesaja: "Hij zal de verdrevenen van Israel verzamelen, en de verstrooiden uit Juda vergaderen, van de vier eilanden des aardrijks. En de nijd van Efraim zal wegwijken, en de tegenpartijders van Juda zullen uitgeroeid worden; Efraim zal Juda niet benijden, en Juda zal Efraim niet benauwen" (Jes. 11:12, 13).

De Geest van God zal echter eerst Zijn ontdekkend werk doen in de harten van Rachels kinderen. Vers 18 geeft ons de zelfbeschuldiging te horen: "Gij hebt mij getuchtigd, als een ongetemd kalf werd ik getuchtigd" (d.i. aan het juk ongewend; zie ook Hos. 4:16). Maar het laat eveneens de smeekbede in het gevoel van eigen onmacht en zelfveroordeling tot ons komen: "bekeer mij, dan zal ik mij bekeren" En ten slotte het gelovig woord van vertrouwen op God: "want Gij, HERE, zijt mijn God" Efraïm gaat voort en zegt: "Want nadat ik tot inkeer ben gekomen, heb ik berouw gekregen; nadat ik tot inzicht gekomen ben, heb ik mij op de heup geslagen¹²; ik ben beschaamd, ja, ook te schande geworden, want ik heb de smaad van mijn jeugd gedragen" (vs. 19).

En op deze ontroerende klacht is het Goddelijk antwoord: "Is Efraim Mij een lievelingszoon, een troetelkind, dat Ik, zo vaak

¹² Misschien is de betekenis van deze uitdrukking: ben ik opnieuw in het verbond getreden

als Ik van hem spreek, gedurig weder aan hem denken moet? Daarom is mijn binnenste over hem ontroerd, Ik zal Mij zeker over hem ontfermen, luidt het woord des HEREN" De weg is voor de terugkeer van het volk gebaad. De wegwijzers verrijzen voor onze ogen: "Richt u merkstenen op, zet u wegwijzers neer, zet uw hart op de heerbaan, de weg die gij gaat; keer terug, jonkvrouw Israels, keer terug naar uw steden hier!" (vs. 21).

Deze jonkvrouwe was eenmaal afkerig. Zij was tengevolge van haar ontrouw aan haar God onder de macht van de volkeren. Maar zo was het niet van de beginne geweest. Toen hing het volk zijn God aan. In de tijd van afwijking en ontrouw was zij met dezen vreemdeling verbonden. Misschien duidt hierop de uitdrukking, die zo moeilijk te verklaren is: "Want de HERE scheidt iets nieuws op aarde: de vrouw zal de man omvangen" (vs. 22). Hoe dit ook zij, eenmaal zal het geheel anders, geheel nieuw zijn. "Zo zegt de HERE der heerscharen, de God van Israel: Wederom zal men dit woord zeggen in het land van Juda en in zijn steden, wanneer Ik een keer heb gebracht in hun lot: De HERE zegene u, rechtvaardige woonstede, heilige berg!"

Samen zullen ze in de steden wonen, zowel degenen die de akkerbouw beoefenen als die door veeteelt hun bestaan vinden. De vermoeide ziel zal er niet alleen tot rust gekomen zijn, maar eveneens tot verzadiging toe gezegend zijn. De treurige ziel zal daar vervuld zijn.

Vers 26 is een merkwaardige onderbreking van de gedachtegang. Opeens zegt de profeet: "Hierbij ontwaakte ik en zag op; mijn slaap was zo zoet". Een vermaard schrijver, v.d. Palm, heeft naar aanleiding van deze woorden gezegd: "Jeremia vergelijkt de profetische verrukking, waarin hij geweest was, bij een zoete slaap, waaruit hij, ontwakende, rondom zich ziet." En weer ontwaakt gaat hij voort: "Zie, de dagen komen, luidt het woord des HEREN, dat Ik het huis van Israel en het huis van Juda bezaai met zaad van mensen en zaad van dieren; en het zal gebeuren, zoals Ik wakker ben geweest om hen uit te rukken en af te breken, te verwoesten en

te verdelgen en rampen over hen te brengen (een herinnering opnieuw aan het oordeel, dat over hen gegaan zal zijn), zo zal ik wakker zijn om hen te bouwen en te planten, luidt het woord des HEREN" (vs. 27 en 28)..

Vers 29 en 30 brengen een gewichtig beginsel naar voren, n.l. dat van de straf op de ongerechtigheid. Het spreekwoord was in Israël in gebruik gekomen: "De vaders hebben onrijpe druiven gegeten, en der kinderen tanden zijn slee geworden." Zo spraken men in ontevredenheid over vermeend onrecht; door gebrek aan vrede Gods, en aan ontzag voor Hem, uitte men zich spottend op deze wijze.

Ezechiël bekritiseert het gebruik van deze spreekwijze. Het zal niet meer gebeuren, dat dit spreekwoord zal gebruikt worden in Israël (Ezech. 18:2, 3). Men leefde maar voort zonder te bedenken, dat het kwade naar het beginsel van de heilige wegen Gods vreselijke gevolgen hebben kan voor de geslachten, en dat God de ongerechtigheden van de vaders bezoeken zou aan de kinderen, tot in het derde en vierde geslacht (Ex. 20:5; Jer. 32:18). Maar hoewel het een vaste wet is, dat de zonde van de vaders bezocht wordt aan de kinderen, - dat dus het eten van onrijpe (zure) druiven voor de kinderen het gevolg hebben kan en zal, dat hun tanden er slee (stroef) door worden - het is eveneens een onomstotelijke waarheid, dat ieder geoordeeld wordt om de eigen ongerechtigheid, d.w.z. dat ieder, die onrijpe druiven eet, zelf het gevolg daarvan zal gewaar worden, dat dus zijn tanden slee zullen worden (Deut. 24:16; 5:9; Ezech. 18:20).

In de dagen, waarin de gerechtigheid van God op deze aarde, heersen zal, wordt de zondaar, honderd jaar oud zijnde, derhalve als hij nog een jongeling is, door de dood weggenomen, door de vloek getroffen! (Jes. 65:20).

Twee gedachten dus, elk op de plaats en in overeenstemming met de Goddelijke gerechtigheid. Hier in ons hoofdstuk, in de verzen 29 en 30, hebben we de tweede wet van Gods rechtvaardig bestuur voor ons. "In die dagen zal men niet meer

zeggen: De vaders hebben onrijpe druiven gegeten en de tanden der kinderen zijn slee geworden. Maar ieder zal om zijn eigen ongerechtigheid sterven; ieder die onrijpe druiven eet, diens tanden zullen slee worden". Het slot van het hoofdstuk vanaf vers 31 stelt in het licht het verschil tussen het eerste verbond van God met Israël, ten dage der verlossing uit Egypte, en het tweede, dat de HERE maken zal, en waarin Hijzelf alles doet en alles is, m.a.w. het verbond *niet* op grond van voorwaarden of verantwoordelijkheid, maar van louter genade.

Het eerste verbond, dat van Sinaï, is vernietigd - Israël is de bondsbreker geworden, vers 32, nog voordat de heilige Wet, de uitdrukking van wat God van Zijn volk verwachtte, in hun bezit was. Blijken moest, wat ook in waarheid gebleken is, dat het volk in eigen kracht de Wet niet houden kon, en houden wilde. Het danste om het kalf, voordat Mozes teruggekeerd was van uit de tegenwoordigheid van God.

Het tweede verbond, waarin God alles is, en dat *niet* vernietigd zal worden, zal het volk houden, omdat het dan wandelt door Zijn genade en door Zijn Geest. Dit tweede, dit nieuwe verbond wordt opgericht, nadat het oude vernietigd is door het volk Israël. God richt het op met het huis Israëls en met het huis van Juda. Zó zegt de profeet het hier in ons hoofdstuk, en zo wordt het herhaald in de Brief aan de Hebreëen, in hoofdstuk 8, de verzen 8-12.

De enige Middelaar tussen God en mensen, onze Here Jezus Christus, heeft van het tweede, het nieuwe verbond, de grondslag gelegd door de storting van Zijn kostbaar bloed.

Tot dit bloed zijn - dank zij God tot in eeuwigheid! - ook de gelovigen van het Nieuwe Testament gekomen. Daaraan herinnert de wijn bij het heilig Avondmaal. De woorden van de Heiland, uitgesproken, toen Hij de beker aan Zijn discipelen gaf, herinneren er aan. Die woorden luiden: "Want dit is mijn bloed van het nieuwe verbond, dat voor velen vergoten wordt tot vergeving van zonden" (Matt. 26:28). Wij ondervinden daarom nu al, de zegeningen van dit waardevolle bloed. Maar we

moeten wel in het oog houden, dat het verbond op grond van het bloed zal worden opgericht met het in zijn land en in zijn betrekking met God herstelde Israël in zijn geheel, de twaalf stammen derhalve. De Wet zal in hun binnenste gegeven zijn, in hun hart zijn geschreven; de zonden zullen niet meer gedacht en de zonden zullen vergeven worden! Zo zeker als de ordeningen des hemels, zon en maan stand houden, zo zeker zullen de beloften Gods voor het zaad Israëls zijn. Het zal Gods volk zijn, gelijk het Gods volk was. Het zal niet meer verworpen worden! Het eens op Golgota gestorte bloed en het werk Gods in de harten van het volk zijn de waarborg, dat alles zal hersteld zijn. De stad. Jeruzalem, en het dal van de dode lichamen, alles zal de HERE heilig zijn!

Nooit is deze Profetie in het verleden vervuld geworden. Maar ze zal vervuld worden, want God heeft het beloofd en Zijne beloften, zo vele als er zijn, zijn ja en amen in de enen en enige Middelaar en Bewerker van alle heil, de Here Jezus Christus!

19. DOOR HET GELOOF

Jeremia 32 en 33

In hoofdstuk 32 en 33 verplaatsen we ons in het achttiende jaar van Nebukadnezar, het tiende jaar van Sedekia's regering. Toen werd Jeruzalem al lang belegerd en Jeremia zat opgesloten in de voorhof van het paleis van de koning. Hij had met grote duidelijkheid God voornemen bekend gemaakt en had geen blad voor de mond genomen, zodat zowel het volk als Sedekia wisten, waar ze aan toe waren.

Tijdens deze gevangenschap gebeurde er iets merkwaardigs. Hanameël, een neef van Jeremia, had een stuk land te verkopen. Het veld lag in de onmiddellijke nabijheid van Jeruzalem, bij Anatot. Hij wendde zich daartoe tot de lossers, en wel op grond van een wet uit Leviticus 25. Begrijpelijkerwijze was er alle aanleiding voor Jeremia om in oorlogstijd tegen de koop van een veld bezwaren in te brengen. De overweging kon bij hem opkomen, dat hij nooit enige vrucht van dat veld zou trekken, omdat het reeds gevallen was in de hand van de vijand (vs. 43). Had Jeremia zelf niet aangekondigd, dat de HERE het land zou overgeven? Maar van één ding was hij overtuigd: de vijand zou het land met voor altijd bezitten, en al zou hij dan ook zelf niets aan het bewuste stuk grond hebben, dan zou het toch eenmaal terugkeren tot het oorspronkelijke geslacht der eigenaars. Bij Jeremia zwijgt, zoals we reeds opmerkten, elke overweging voor gehoorzaamheid aan Gods instelling en voor het geloof aan de uitvoering van Gods raad.

De koopakte in duplo, die onder getuigen aan Baruch wordt overhandigd, was het bewijs, dat de overweldigers niet voor altijd Israëls erf zouden bezitten. Niet alleen in zijn prediking, maar ook wat de praktijk aangaat, geloofde Jeremia vast aan de toekomstige verlossing van het land. Deze gedachte

overheerste alle andere en deed Jeremia het veld van Hanameël kopen.

Maar toch heeft, wat Jeremia ervoer, hem aangegrepen. In een ontroerend gebed heeft hij zich tot God gewend. Treffend is het, dat hij zich bewust werpt op de almachtige Schepper, voor Wie niets te wonderlijk is (vs. 17). Nadat hij zijn smeekbede heeft uitgestort voor het aangezicht des HEREN is het eerste, wat hij van zijn God als antwoord ontvangt: "zou voor Mij iets te wonderlijk zijn?" (vs. 27). Zo zien we, hoe God ons smeken hoort en onze harten bevestigen en versterken wil in het onwrikbaar geloof in Hem!

Maar de God van Jeremia is niet alleen de Almachtige, Hij is ook de Heilige, de Rechtvaardige, die aan duizenden Zijn goedertierenheid bewijst, maar die eveneens de ongerechtigheid der vaders vergeldt aan hun kinderen. Zijn oog is op allen en alles. Hij, die Zijn kracht had doen ervaren in Egypte, en Zich een Naam gemaakt had, en Israël uitgevoerd en welgedaan had, Hij moest vanwege de ongehoorzaamheid Zijn eigen volk kastijden. Daarom was al het tegenwoordige kwaad - de belegering door Nebukadnezar en al wat daarmee verbonden was - over hen gekomen. En toch, ja toch had God Zelf gezegd tot Zijn knecht: Koop u dat veld, hoewel de stad in der Chaldeeën hand gegeven is.

En nu volgt in het gedeelte vanaf vers 27 het antwoord des HEREN op het gebed van Zijn knecht: God was de God van alle vlees, zou dan voor Hem enig ding te wonderlijk zijn? Zie, Ik geef deze stad wel in de macht van de Chaldeeën en van Nebukadnessar. De stad Jeruzalem, en de huizen, op welke daken de afgoden waren geroekt, zouden met vuur worden verbrand. De ongehoorzaamheid van het gehele volk - Israël en Juda - zowel als van hun Koningen, priesters en Profeten was ten top gestegen. Zelfs hadden zij hun kinderen door het vuur doen gaan (vs. 35). En toch hoewel de toestand hopeloos was, en de stad overgegeven was aan het zwaard en de honger en de pest (vs. 36) toch zou er een heerlijke toekomst aanbreken: God zou ze tot hun plaats - Jeruzalem - terugbrengen en ze

zeker doen wonen. Ondanks het oordeel zouden ze God tot een volk zijn, en God zou hun God zijn! Hij zou Zijn genadewerk tot stand brengen, en de zegeningen zouden hun en hun kinderen ten goede komen. Een eeuwig verbond zou Hij met hen maken, waarvan de grote, de alles beheersende gedachte was, dat Hij hun God - van achter hen niet zou afkeren, om hun wel te doen.

Maar een tweede gedachte werd eraan toegevoegd: Zijn vreze - heilig ontzag voor Zijn Naam- zou Hij in hun hart geven, zodat zij van Hem niet afwijken zouden (vs. 37-40). God zou Zich over hen verblijden. Mozes had dit al tevoren aangekondigd (Deut. 30:9). God zou ze met al de liefde van Zijn hart in het land planten, en even zeker als nu het grote kwaad over hen gebracht was, even zeker zou God al het goede over hen brengen, dat Hij tot hen gesproken had.

En ten slotte - en nu kwam God terug op Zijn Woord over het kopen van het veld te Anatot (vs. 6 en 7) - er zouden velden gekocht worden in het land, waarvan Jeremia zei, dat het woest was, zodat het geen plaats meer was voor mens noch beest.

In het land van Benjamin, in de plaatsen rondom Jeruzalem en in de steden van het gebergte en in die der laagte en van het Zuiden, zouden velden voor geld gekocht worden. De verkoop zou worden vastgelegd in koopbrieven en verzegeld worden onder vele getuigen, want hun gevangenis zou worden gewend! Deze belofte was de enige, maar tegelijk hechte troost in die vreselijke dagen, die men doorleefde. Het Woord van de HERE was de enige waarborg voor het geloof! En door het geloof had Jeremia het voorbeeld gegeven bij het kopen van het stuk land te Anatot.

In hoofdstuk 33 wordt voor de tweede maal, terwijl Jeremia nog gevangen zit, het Woord des HEREN tot hem gericht. Dit Woord wordt ingeleid door de plechtige woorden: "Zo zegt de HERE, die dat doet, de HERE, die dat formeert, om het in vervulling te doen gaan, wiens naam HERE is"

Hier is dus de Amen aan het woord, de Waarachtige, die in het leven roept om in het leven te houden, de Schepper en Onderhouder tevens, de "Ik zal zijn, die Ik zijn zal," de Eeuwiggetrouwe. Zo komt deze tot Zijn knecht, teneinde hem volle vrijmoedigheid en een vol vertrouwen te geven bij zijn smeken voor het volk, dat hij liefheeft. "Roep tot Mij en Ik zal u antwoorden en u grote, ondoorgroendelijke dingen verkondigen, waarvan gij niet weet" (vs. 3). Deze grote en vaste dingen worden opnieuw voor Jeremia's aandacht gesteld, alleen meer in bijzonderheden, ook uitgebreider dan de eerste keer.

Van de huizen en paleizen van Jeruzalem, die in de grote nood waren afgebroken om versterkingen aan te brengen, wordt nu gezegd: Daar zijn er wel ingekomen om te strijden tegen de Chaldeeën, maar die huizen zullen gevuld worden met dode lichamen van mensen die de dood gevonden hebben en die niet alleen onder de toelating van God waren gedood, maar door Hemzelf waren getroffen in Zijn toorn en in Zijn grimmigheid, vanwege de boosheid, om welke God Zijn aangezicht van de stad had verborgen.

Toch zou God haar eens de gezondheid en de genezing doen rijzen, en een overvloed van vrede en waarheid aan haar openbaren. De gevangenis van Juda en Israël zou worden gewend en zij zouden weder gebouwd worden als in het eerst. God zou hen reinigen van al hun ongerechtigheid en al die ongerechtigheden vergeven. Zij zouden hun God tot een naam, "tot een blijde naam worden, tot lof en eer bij alle volkeren der aarde, die van al het goede dat Ik aan hen doe, horen zullen; ja, zij zullen zich verbazen en verwonderen over al het goede en al het heil, dat Ik aan haar doe" (vs. 5-9). Zo zouden ze verheven worden boven alle de volken en "tot een lof en tot een naam en tot een sieraad" worden (Deut. 26:19).

In Jeruzalem en in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem, waar tijdens de belegering angst de harten beklemdde en de mond deed zwijgen, en waar geweld werd gevonden, daar zou gehoord worden de stem der vrolijkheid en de stem der blijdschap, de stem van de bruidegom en de stem

van de bruid en de stemmen van lofzangers, die met grote vreugde God zouden prijzen: "Looft de HERE der heerscharen, want de HERE is goed, want zijn goedertierenheid is tot in eeuwigheid!" De lofzangen zullen het Huis des HEREN doorgalmen! Zo zal het zijn, als de gevangenis des lands zal gewend zijn.

En nog verder gaat God met de mededeling, dat er weer overvloedig vee zal zijn, zodat de kudden onder de handen van de teller zullen doorgaan. (vs. 10-13).

Ja, de dagen zullen komen, dat het goede woord zal worden verwekt over het huis van Israël en Juda. Wanneer zullen deze dagen zijn? Deze heerlijke, zegenrijke, glorieuze tijd zal aanbreken, als de Grote Zoon van David, die recht en gerechtigheid doen zal op aarde, zal geopenbaard worden. Reeds eenmaal heeft Jeremia in hoofdstuk 23 gesproken over de rechtvaardige Spruit, die door God zal worden verwekt. Hij zegt daar van Hem, in vers 5: "die zal als koning regeren en verstandig handelen, die zal recht en gerechtigheid doen in het land. In zijn dagen zal Juda behouden worden en Israël veilig wonen; en dit is zijn naam, waarmede men hem zal noemen: de HERE onze gerechtigheid".

Hier spreekt de profeet over de Koning, die over het verlorene volk regeren zal. Bij de opening van het Nieuwe Testament, in het eerste Evangelie, treedt de beloofde Koning voor onze aandacht. Matteüs geeft ons het "Geslachtsregister van Jezus Christus, Zoon van David, Zoon van Abraham." Hij werd reeds voor Zijn geboorte als de Verlosser aangekondigd (Matt. 1:21), en onmiddellijk daarna als de Koning (Matt. 2:2), aan wie de wijzen uit het Oosten hulde brengen. Aan Hem werd het Profetenwoord uit Jesaja 11:1 vervuld: Hij zou Nazoreeër - Spruit - genoemd worden. (Matt. 2:23). Hij werd op Zijn getuigenis, dat Hij de Christus, de Zoon van God, was, door de grote Joodse Raad ter dood veroordeeld (Matt. 26:63). En boven Zijn hoofd stonden op het Kruis de woorden, die Pilatus niet heeft willen veranderen, hoewel men van Joodse zijde er

sterk op aangedrongen heeft: "Deze is Jezus, de Koning der Joden" (Matt. 27:37).

In Zacharia wordt tweemaal gesproken over de Spruit. Allereerst in hoofdstuk 3:8 met deze woorden: "zie, Ik zal mijn knecht, de Spruit, doen komen" waardoor de Getrouwe Dienaar en profeet, zoals Hij ons in het Evangelie van Marcus uitgebeeld wordt, voor onze ogen staat.

Zacharia 6:12 en 13 vraagt onze volle aandacht voor "een man, wiens naam is Spruit. Deze zal uit zijn plaats uitspruiten en hij zal de tempel des HEREN bouwen". Het is de Zoon des mensen, de Man: naar Gods gedachte, de Man met het priesterlijke hart, die hier voor ons treedt. Volkomen afhankelijk van Zijn God, zoals Hij ons als de biddende Heiland door Lucas getekend wordt, biddende tot in het bange uur op het kruis, was Hij één in gedachten met Zijn Vader. Eén doel voor ogen hebbende, heeft Hij Zich Zelf ten offer gegeven, en zo de raad en de wil van Gods hart uitgevoerd. Daarom is het zo treffend, dat Zacharia toevoegt: "als heersers zitten op zijn troon; en hij zal priester zijn op zijn troon".

Naast deze profetieën in Jeremia 23 en Zacharia 3 en 6, waar ons de heerlijkheid van de Koning, de Knecht en de Man wordt afgebeeld, staat nog de uitspraak van Jesaja 4:2. Daar, valt het volle licht op de heerlijkheid van Hem, die komen zou. "Te dien dage zal wat de HERE doet uitspruiten tot sieraad en heerlijkheid zijn".

Onwillekeurig gaan onze gedachten uit naar het vierde Evangelie, waarin Johannes ons een beeld geeft van de Zoon van God. We denken hier aan de woorden in het veertiende vers van het eerste hoofdstuk: "En het Woord (dat bij God en God is) is vlees geworden en heeft onder ons gewoond (en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van een eniggeborene van een vader) vol van genade en waarheid".

En nu de plaats uit hoofdstuk 33 van Jeremia. Hier vinden we in vers 16 de zeer merkwaardige bijzonderheid, dat de Spruit Zijn

heerlijkheid meedeelt aan de stad, die door Hem zal verlost worden. Evenals van de Gemeente van Christus in Openbaring 21:11 geschreven staat, dat zij als de heilige stad uit de hemel zal nederdalen, "en de heerlijkheid van God had", zo wordt ook hier Jeruzalem aanschouwd, verbonden met Hem, die haar roept, en bekleed met Zijn gerechtigheid. Zij draagt de naam, die haar Verlosser Zelf draagt: "Jahweh Tsidkenu", "de HERE onze gerechtigheid". In de Statenvertaling komt dit niet uit, want daar staat: "En deze is het, die haar roepen zal, De HERE, onze gerechtigheid." Maar een juistere vertaling van deze woorden luidt: "en zo zal men het noemen: De HERE onze gerechtigheid".

Verbonden met haar Heer, die voor haar in de dood ging, en weer verrees, bezit Jeruzalem straks de gerechtigheid Gods, die op haar overgedragen wordt door de Middelaar, den Rechtvaardige, die voor onrechtvaardigen stierf, en die al hun ongerechtigheden droeg. Hij stelde Zijn ziel tot een schuldoffer en heeft zaad gezien!

Zo vinden we dan in deze vijf plaatsen aangaande de Spruit de heerlijkheid in al haar wezenstrekken van onze grote God en Zaligmaker, Jezus Christus, die hier in vernedering als rijsje, Spruit, als burger van het verachte Nazareth, Zijn weg ging, en God in die weg verheerlijkte.

De slotverzen van ons hoofdstuk sluiten aan bij de belofte aangaande de Spruit uit het huis van David: "Nimmer zal het David ontbreken aan een man, die op de troon van het huis Israels gezeten is" (vs. 17). Daarvoor staat het Woord des HEREN in! Het verbond met David (2 Sam. 7:16) kan evenmin vernietigd worden als Gods verbond van de dag en van de nacht. Evenals dag en nacht op hun tijd verschijnen, zo zal ook deze belofte aangaande de Messias op de troon van David in vervulling gaan (Luc. 1:32 en 33). Het Koningschap is dus gewaarborgd.

Maar niet alleen het Koningschap zal weer in eer worden hersteld. Ook het priesterschap, dat zo zeer tot oneer van God

bevonden is, zal weer in volle glorie verrijzen. De man, die "brandoffers offert, spijsoffers ontsteekt en slachtoffers brengt al de dagen", zal ook weer voor het aangezicht des HEREN staan (vs. 18) En met dezelfde stelligheid als ten aanzien van de Koning, wordt ook het weer opstaan van de priesteren, Gods dienaren, verzekerd (vs. 21). Ja, God zal vermenigvuldigen het zaad van Zijn knecht David en van de Leviëten, die Hem dienen, waarbij het heir des hemels en het zand der Zee, dat niet geteld noch gemeten kan worden, als voorbeeld gesteld wordt.

In hoofdstuk 31:35 en 36 vonden we de verordeningen van zon, maan en sterren in verband gebracht met *het zaad Israëls*, dat als een geheel volk voor Gods aangezicht zal bestaan. Nemen we nu beide plaatsen samen, dan wordt het ons duidelijk, dat het volk der verkiezing, het zaad van Abraham, Izaäk en Jakob, met zijn Koning- en priesterschap in de toekomst zullen hersteld worden. Trouwens, andere profetieën, we noemen nu slechts die van Ezechiël 44:10-16, bevestigen dit.

Wat we opmerkten over het zaad van Jakob en van David, dat niet verworpen zal blijven, maar een ereplaats zal ontvangen - het zal zijn de kop en niet de staart (Deut. 28:13) - wordt nog eens herhaald in de twee slotverzen, 25 en 26. De laatste woorden van vers 26 luiden: "want Ik zal een keer brengen in hun lot en Mij over hen ontfermen". Hier hebben we dus in één vers verenigd de droeve toestand van het volk tengevolge van hun zonden - in de gevangenis zuchten ze - met de oneindige ontfermingen van hun God, de Eeuwige-Getrouwe!

Nu rest ons nog een opmerking over vers 24, dat ons over de smaad spreekt, waarmee de vijand het volk, of liever nog de God van het volk, gehoond heeft. "Hebt gij niet gemerkt" - merkwaardig woord dat "gemerkt" in plaats van "gehoord" - "wat dit volk (wel te verstaan het volk der Chaldeeën) spreekt?" Wat zeiden dan deze vijanden? Niets minder, dan dat Israëls God nu verworpen had hetzelfde volk, dat Hij eens verkoren had. De twee geslachten - eerst Israël en daarna Juda - zijn geen volk

meer. Zij zijn beiden vernietigd. Het volksbestaan heeft een einde!

Ja, zegt God, zij versmaden Mijn volk, zodat het geen volk meer is, - alsof het als volk niet meer bestaat - voor Mijn aangezicht!. Dat was een aantasten van de eer van God.

Dat betekende zoveel als God, die beloofd had, tot leugenaar maken. Zou God dat zo maar laten gaan? Onmogelijk! En God heeft het ook niet laten gaan. Hij, heeft de bijl, die Hij gebruikte tot kastijding van Zijn volk, verbroken (Jes. 10:15). Hij heeft niet alleen de Assyriër maar ook de Chaldeeër vergolden. En Hij zal vergelden! Het omgekeerde van wat beweerd werd, was waar. Het volk bestond, en blijft bestaan (Mal. 3:6), het zal worden hersteld! Maar juist, omdat het Gods volk is, heeft God het gekastijd, en daarvoor gebruikte Hij de vijand van het volk, toen de Chaldeeër. Dit alles wordt weer bevestigd door de herhaling van de woorden over Gods verbond van dag en nacht, van de ordeningen des hemels en der aarde.

Grote God, U loven wij;
Heer, wij prijzen Uwe sterkte;
D'aard' aanbidt Uw heerlijkheid
Om de wonderen, die Gij werkte!

20. TUSSEN DE STUKKEN DOORGEAAN

Jeremia 34

Sedekia had tijdens een "sabbatsjaar" een verbond gesloten met het volk te Jeruzalem. In overeenstemming met de Wet van God had men zich plechtig verbonden, de knechten en dienstmaagden, die Hebreërs of Hebreëinnen waren, in vrijheid te laten uitgaan. Er zou nu niemand meer zijn, die zich door zijn broeder zou doen dienen. Zo was het ten tijde van Mozes door God bepaald.

Exodus 21 en Deuteronomium 15 spreken over deze echt sociale aangelegenheid. Ten hoogste zes jaren kon men zich in Israël laten dienen door een Hebreeuwse knecht. Als hij ongetrouwd in dienst was getreden, dan moest hij ook zonder vrouw weer vertrekken. Was hij echter een gehuwd man, dan moest hij met zijn vrouw weer in vrijheid worden gesteld. En ingeval de meester de ongetrouwde een vrouw gegeven had, en er gedurende de tijd van dienst kinderen waren geboren, dan moesten de vrouwen de kinderen bij de meester blijven als zijn bezitting.

Koos de man bij zijn vrouwen kinderen te blijven, dan moest hij dit ronduit te zeggen met de woorden: "Ik heb mijn heer, mijn vrouw en mijn kinderen lief, ik *wil* niet als vrij man weggaan" (Ex. 21:5). Dan werden hem ten overstaan van de oversten van de gemeente van Israël de oren met een priem doorboord. Dat was het teken, dat hij zich verbond, om zijn meester "eeuwig te dienen" (Ex. 21:1-6; Deut. 15:12-17). Het was in Israël gebruikelijk, dat bij het sluiten van een verbond de beide partijen tussen de stukken van het offerdier doorgingen.

Bij Abram (in betrekking tot wie het eerst gesproken wordt over de later in Israël ingestelde plechtigheid) is deze bijzonderheid, dat niet Abram maar God alleen, en wel als "een rokende oven en vurige fakkel", tussen de stukken doorging van de driejarige

vaars, de driejarige geit, de driejarige ram, die gedeeld waren. De delen waren tegenover elkaar gelegd, en het laatste, wat Abram bij deze gelegenheid gedaan heeft, was, dat hij het wilde gevogelte wegjoeg, dat op het aas afkwam. Daarna viel een diepe slaap op hem, en in de slaap verbond Zich God met de plechtige belofte, dat Abrams zaad na een verdrukking van vier honderd jaar zou uittrekken met grote have uit het land, waar ze verdrukt zouden worden. Als teken van deze verbondsblofte ging God tussen de stukken door. Zo stond God in voor wat Hij beloofde (Gen. 15:9-18). De belofte met Abram en zijn zaad was onvoorwaardelijk. Zoals we uit de geschiedenis weten, is de hier gegeven belofte onder Mozes in vervulling gegaan, toen het volk uit Egypte uittoog, en Farao in de Schelfzee verdrong. Op dezelfde gelegenheid werd aan Abram het land Kanaan gegeven, om het erfelijk te bezitten (Gen. 15: 7-18).

In het hoofdstuk, dat we nu overdenken, had Sedekia met het volk zich plechtig verbonden in het sabbatjaar - "ten einde van zeven jaren" (Deut.15:1), de wet op de vrijlating uit te voeren. We zien daarin een verblijdend teken, dat de Koning met zijn onderdanen wenste terug te keren tot de instelling Gods. En in tussen de stukken door gaan, waarop de profeet tot tweemaal toe wijst, in de verzen 18 en 19, had men zich voor Gods oog verbonden te doen, wat men beloofd had. Salomo zegt: "wat gij beloofd hebt, moet gij inlossen" (Pred. 5:3), maar aan dit beginsel hield men zich niet in de dagen van Salomo's nakomeling, en men deed het tegenovergestelde: men keerde om, men ontheiligde de Naam des HEREN, men deed de knechten en dienstmaagden wederkomen, en dwong ze opnieuw tot de dienst. Dat was een openlijk verbreken van Gods Wet. Dat was zo ernstig, dat God daarover Zijn oordeel moest doen komen. De bondsbrekers, de mannen, die het verbond hadden overtreden, die niet bevestigd hadden de woorden van het verbond, dat zij voor het aangezicht van God hadden gemaakt, zouden worden overgegeven in de hand van hun vijanden. Hun dode lichamen zouden gegeven worden tot

voedsel van het gevogelte des hemels. En Sedekia, zou vallen in de hand van de vijand!

Deze vijand was tijdelijk weggetrokken. Wellicht was dit de aanleiding geweest, dat Sedekia en zijn onderdanen teruggekomen waren op hun aanvankelijk besluit zich aan de Wet des HEREN te houden. Toen ze meenden, dat de nood minder groot was, en er een verlichting was gekomen, verdween alle ernst, die een ogenblik hen allen beheerste. Maar nu zegt God hun, dat Hij bevel zou geven, dat de Chaldeeër weer tot de stad zou terugkeren, dat Hij de stad met vuur zou doen verbranden. En niet alleen Jeruzalem, evenzeer de steden van Juda. Ze zouden verwoest worden, en niet meer bewoonbaar zijn!"

We hebben hier een ernstige waarschuwing voor ons. In grote moeilijkheden hebben we soms de beste voornemens. We wenden ons dan tot God, wensen Zijn Woord te houden, maar zodra er verlichting komt, of uitredding, zijn alle goede voornemens verdwenen. Het blijkt dan te zijn geweest een opwelling, een "morgenwolk, en als een dauw die in de vroegte vergaat" (Hos. 6:4). Dat is de les, die ons gegeven wordt in dit hoofdstuk.

In het jaar, dat Nebukadnezar, de Koning van Babel, en zijn hele leger en alle koninkrijken der aarde, die onder zijn heerschappij stonden, en alle volken tegen Jeruzalem en tegen alle steden van Juda stredden, toen dus de benauwdheid zo groot was, dat Lachis en Azeka de twee steden waren, die alleen maar onder de steden van Juda waren overgebleven, toen kwam het woord tot Sedekia, dat noch Jeruzalem, noch hij zelf zou ontkomen. Sedekia zou de Koning van Babel zien, hij zou te Babel komen, maar hij zou niet gedood worden, in vrede sterven, en worden beklaagd (vs. 1-5). Later komt de profeet op de bijzonderheden van het oordeel over Sedekia nog eens terug.

Zo leert ons Jeremia 52:8-11, dat de Koning op zijn vlucht, toen de stad doorgebroken werd, achterhaald is werd in de vlakke

velden van Jericho. Door zijn krijgslieden verlaten, is hij in de handen van de vijand gevallen. Die stelde hem voor de Koning van Babel te Ribla, in het land Hamath. Daar werd over hem het vonnis uitgesproken. Zijn zonen werden voor zijn ogen geslacht, eveneens de Vorsten van Juda, hij zelf werd met twee koperen ketenen gebonden, nadat zijn ogen verblind waren, en zo werd hij naar de gevangenis gevoerd. Daar is hij gebleven tot de dag van zijn dood. In Ezechiël 12 en 17 wordt meegedeeld, dat Sedekia naar Babel gevoerd zou worden en daar ook sterven zou, maar dat hij het land niet zien zou. Zo wordt de plaats in Jeremia 52 aangevuld en bevestigd door die van Ezechiël. In Ezechiël 17:19 wordt van dit oordeel de reden opgegeven. Het werd voltrokken, omdat hij een eedbreker was bevonden en een bondsbreker. Om deze tweevoudige overtreding, waarmee hij tegen God overtreden had, werd dit zware gericht over hem gebracht.

21. HET BEVESTIGDE GEBOD VAN JONADAB

Jeremia 35

Vanuit historisch oogpunt gaan we in hoofdstuk 35 terug tot de regeringsjaren van Jojakim. Wat de zedelijke volgorde aangaat is het frappant, dat we een zeer treffende tegenstelling vinden tussen de inhoud van hoofdstuk 34 en het verhaal van hoofdstuk 35. Naast de bondsbrekers en overtreders van het gebod van God, met wie we ons in het zo juist behandelde hoofdstuk hebben beziggehouden, staan de Rechabieten van het voor ons liggende, die in voorbeeldige trouw het gebod van hun vader Jonadab hebben bevestigd, dat reeds bijna drie eeuwen oud was. Gaat dus in chronologische zin hoofdstuk 35 aan 34 vooraf, in zedelijk opzicht is het ons gegeven als een spiegel, die ons laat zien, waartoe gehoorzaamheid aan het gebod van een mens leidt. Temeer moet dat tot ons spreken, waar we in hoofdstuk 34 een ergerlijke en tegelijk lichtzinnige houding getekend zien van de Koning en zijn onderdanen, en we aan de hand van de Schrift zagen, wat daarvan de gevolgen waren.

De Rechabieten, die aan de vergetelheid zijn ontrukkt door hun gehoorzaamheid en trouw aan het hun gegeven voorschrift, behoorden niet tot een van de twaalf stammen van Israël. Volgens de Kronieken werden ze bij Juda gerekend (1 Kron. 2:55). Voor zover de Schrift over hen spreekt, kunnen we hun oorsprong nagaan tot Jethro, de schoonvader van Mozes, die priester was in Midian (Ex. 3:1). Het is om die reden, dat men de Rechabieten als van Midianietische afkomst beschouwt. In Richteren 1:16 worden ons "de zonen van de Keniet, de schoonvader van Mozes", trokken op "met de Judeeers van de Palmstad naar de woestijn van Juda (...) zij gingen er onder de bevolking wonen". De vraag is nu: hoe komen die kinderen van de schoonvader van Mozes op eens aan de Jordaan, te midden van het volk, dat het erfland in bezit neemt?

Daarover licht Numeri 10:29 ons in. We vinden daar Chobab, de zoon van Reuël, de Midjaniet, de schoonvader van Mozes, die in Exodus 3:1 Jethro genoemd wordt. Deze Chobab heeft waarschijnlijk Mozes vrouw en zijn beide zonen naar de Horeb gebracht (Ex. 18), of in elk geval is hij daarheen meegekomen, en verder bij Mozes gebleven. Mozes zeide: "ga met ons, dan zullen wij u weldoen" .

Na de weigering van Chobab houdt Mozes aan: "Wil ons toch niet verlaten, want gij weet immers, hoe wij ons in de woestijn moeten legeren, en gij kunt ons tot ogen dienen. Indien gij nu met ons medegaat, en wanneer het goede er zal zijn, waarmede de HERE ons zal weldoen, dan zullen wij u weldoen". Met geen enkel woord wordt ons gezegd, of Chobab op deze dringende uitnodiging is ingegaan, maar blijkens de verdere gegevens uit het Boek Richteren is het aannemelijk, dat het toch wel geschied is.

Hoe het zij, behalve in Richteren 1:16, waar we de kinderen van de Keniet, de schoonvader van Mozes, met de stam van Juda verbonden zagen, hebben we in Richteren 4:11 de nakomeling Cheber, die door zijn vrouw Jaël, en vooral ook door de lofzang van Debora op "Jael, de vrouw van Cheber, de Keniet", (Richt. 5:24) een onsterfelijke naam heeft gemaakt. Van deze Cheber nu lezen we, dat "hij zich afgezonderd had uit de kinderen van Chobab, Mozes schoonvader (beter: schoonbroeder), en dat hij zijn tenten had opgeslagen bij Kedes, in het gebied van de stam van Nafthali.

Deze Cheber heeft blijkbaar de zijde van Israël gekozen in de strijd met Jabin, de Koning der Kanaänieten, wiens krijgsoverste Sisera door Jaël verslagen was in haar eigen tent. Sisera, afgaande op de vrede tussen Cheber en zijn Koning Jabin, is naar de tent gevlucht, en meende daar veilig te zijn. Maar Jaël handelde uit liefde tot God en in het gevoel van verbondenheid met het volk van God, evenals Rachab, die door het geloof de verspieders geherbergd heeft, en ze neerliet van de muur van Jericho met het scharlaken koord.

Na een langdurige stilte horen we nu opeens in Jehu's dagen over Jonadab, de zoon van Rekab, de Keniet (2 Kon. 10:15). We vinden daar Jonadab in het gezelschap van de goddelozen Jehu, die naar de raad en wil Gods het oordeel over het huis van Achab voltrok. Daarmee gereed gekomen, en met het voornemen de Baälsdienst uit te roeien, vindt hij in Jonadab een helper. Jonadabs hart is met Jehu (2 Kon. 10:15), maar niet verder dan in het uitroeien van de afgodendienst, want, terwijl we door vers 29 en 31 weten, dat Jehu niet wandelde in de weg Gods en in gehoorzaamheid aan Zijn wetten, die *niet* waarnemende, vernemen we aangaande Jonadab geen enkel woord.

Dit betekent echter niet, dat we onkundig zijn gelaten aangaande de geestelijke instelling van deze rechtvaardige. We kunnen wel degelijk afleiden uit dat wat ons bekend is, dat de zoon van Rechab een godvrezend man was, die bewust de zijde van God had gekozen, en dat in een tijd van grove afwijking. Indien Rechab voor zijn zoon bij zijn geboorte bewust de naam Jonadab heeft gekozen, dan hebben we óók in hem een man te zien, die met God rekening heeft gehouden. Jonadab betekent: "Jahweh gaf vrijwillig," te weten: vrijwillig aan zijn ouders. Ligt daarin niet de openlijke erkenning, dat het God, de Getrouwe was, die met het geschenk van een zoon de ouderharten heeft verblijd? Trouwens, dat Rekab vermeldt staat als de vader van Jonadab, is ook al van betekenis.

Maar laten we nu eens nagaan, wat er, van Jonadab en zijn nakomelingen wordt meegedeeld. Daarvoor zullen we naar zijn kinderen moeten luisteren. Jeremia heeft ze in des HEREN huis gebracht en hun wijn voorgezet. Maar als de profeet tot hen gezegd heeft: "Drinkt wijn," dan antwoorden zij: "Wij drinken geen wijn; want onze vader Jonadab, de zoon van Rekab, heeft ons geboden: Nimmer zult gij of uw kinderen wijn drinken; ook zult gij geen huis bouwen, geen zaad zaaien en geen wijngaard aanleggen of in bezit hebben, maar gij zult uw leven lang in tenten wonen, opdat gij lang leeft in het land waar gij als vreemdeling vertoeft. En wij hebben onze vader Jonadab, de

zoon van Rekab, gehoor gegeven in alles wat hij ons geboden heeft, zodat wij ons leven lang geen wijn drinken, wijzelf, onze vrouwen, onze zonen en onze dochters, en geen huizen bouwen om in te wonen, en geen wijngaard, akker of bouwland bezitten, maar wij wonen in tenten en houden ons gehoorzaam aan alles wat onze vader Jonadab ons geboden heeft" (vs. 6-10).

Door de omstandigheden zijn ze evenwel genoodzaakt bij de woorden: "maar wij wonen in tenten en houden ons gehoorzaam aan alles wat onze vader Jonadab ons geboden heeft", een verklaring te laten volgen, waardoor duidelijk wordt, waarom ze dan nu in een stad, en wel in Jeruzalem, wonen. Daarom gaan ze voort in vers 11: "Maar toen Nebukadressar, de koning van Babel, tegen het land optrok, hebben wij gezegd: Komt, laat ons naar Jeruzalem gaan, vanwege het leger van de Chaldeen en dat van de Arameeers. Zo wonen wij in Jeruzalem".

Krijgsverrichtingen en oorlogshandelingen, met de daaraan verbonden gevaren, waren rechtstreek de oorzaak geweest, dat ze de wijk hadden moeten nemen. Ze waren gedwongen geweest te evacueren. Maar hun huis was bij God en bij de profeet bekend, volgens vers 2: "Ga naar het huis der Rekabieten en spreek met hen, breng hen naar het huis des HEREN in een van de vertrekken". Laten we eens bezien, wat Jonadab van zijn nakomelingen heeft verlangd. Hun was geboden:

1. geen wijn te drinken;
2. geen huis te bouwen;
3. geen zaad te zaaien;
4. geen wijngaard te planten of te bezitten;
5. geen veld in eigendom te hebben;
6. maar hun hete leven in tenten te wonen;
7. en als vreemdelingen te verblijven in het land.

En dat alles was hun geboden, opdat zij vele dagen leven zouden, opdat dus hun dagen verlengd zouden worden in het

land, waar zij leven mochten, en zo door hun God met verlenging van hun leven zouden worden gezegend! Het wonen in steden had (en heeft) vele gevaren, terwijl het leven op het platteland uiteraard veel eenvoudiger is. Een nomadenleven als door Abram, Izaak en Jakob werd geleid had iets bekoorlijker indien namelijk daarbij het hart naar God uitging. Het zich wachten voor het hebben van een vaste woonplaats, waaraan het bezit van wijngaarden en velden verbonden is, heeft Jonadab aangemerkt als een natuurlijke bescherming voor zijn kinderen. Bij dat bezit van akkers behoort natuurlijk het "hebben van zaad", zodat ook dit, wat ons op een ogenblik een beetje wonderlijk aandoet, begrijpelijker wordt. En tenslotte, wat het eerste en waarschijnlijk wel het voornaamste is geweest, het niet drinken van wijn, betekende het afstand doen van wat het hart van de mens verheugt, ook het zich wachten voor de gevaren ervan, volgens de vermaningen en waarschuwingen in Spreuken, vooral in hoofdstuk 20:1; 21:17; 23:29 en 30.

Uit de woorden van deze eenvoudige, trouwe mensen blijkt, hoe grote waarde ze in hun geslachten eeuw na eeuw hebben gehecht aan de geboden van hun geslachtshoofd, Jonadab. Jaāzanja, de zoon van Jeremia, maar zeker niet van Jeremia de profeet, wordt met zijn broederen en al zijn zonen en het ganse huis van de Rekabieten in een van de kamers van de tempel gebracht. Daar stelt Jeremia, op last van God, hen op de proef, wat het eerste door Jonadab verbodene betreft, zoals we al zagen. Voor deze mensen een grote beproeving! Maar daardoor is voor allen uitgekomen, wat in het hart van de Rechabieten leefde. God wist dit al van te voren. Maar Hij wilde dat het naar buiten zou treden, opdat ze tot voorbeelden gesteld zouden kunnen worden voor hun omgeving. Zo lezen we bijv. van Hizkia, dat God hem verzocht, om te weten, al wat in zijn hart was. Zelfs wordt in 2 Kronieken 32:31 gezegd: "God verliet hem om hem op de proef te stellen". Hizkia moest zich zelf leren kennen en oordelen. Van het volk Israël wordt opgemerkt in Deuteronomium 8:2, dat God ze gedurende de veertig jaren in de woestijn verootmoedigde, om ze te

verzoeken, om te weten, wat in hun hart was, namelijk of ze Zijn geboden zouden houden of niet. In die zin nu, en niet om hen tot ongehoorzaamheid te brengen, worden ook hier bij deze gelegenheid de koppen met wijn voorgezet.

Ten overvloede bleek uit hun besliste weigering, hoe ze in alle gehoorzaamheid zich wilden houden aan dat wat hun was overgeleverd. Want zie, ook dat is waard om te worden opgemerkt. Er is verschil of een vader, die in leven is, een gebod geeft, of dat een voorvader ongeveer drie eeuwen te voren iets heeft opgedragen. Geslacht na geslacht heeft zich trouw gehouden aan wat als een familie gebod gegolden had. En zo konden dan deze mannen door God worden gesteld als een beschamend voorbeeld voor Zijn volk, dat eeuwen te voren, in Mozes dagen, geboden had ontvangen, die bovendien door de verschillende Profeten levendig waren voorgehouden, maar die ze driest terzijde hadden gesteld, alsof God in het geheel niet had gesproken, getuige de houding tegenover het Sabbatjaar en de vrijlating van de Hebreeuwse knecht of de Hebreeuwse dienstmaagd.

En nu volgt de toepassing: des HEREN Woord geschiedde tot Jeremia: "Zo zegt de HERE der heerscharen, de God van Israel: Ga, en zeg tot de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem: Wilt gij hieruit geen lering trekken om aan mijn woorden gehoor te geven? luidt het woord des HEREN. Het gebod dat Jonadab, de zoon van Rekab, aan zijn zonen heeft opgelegd, om geen wijn te drinken, wordt gehouden; want tot op de huidige dag hebben zij geen wijn gedronken, omdat zij gehoor hebben gegeven aan het gebod van hun vader. En Ik heb tot u gesproken, vroeg en laat, maar gij hebt Mij geen gehoor gegeven" (vs. 13-14).

Aan het slot van dit ontdekkende, leerzame hoofdstuk lezen we nog een woord over de Rekabieten: "Omdat gij aan het gebod van uw vader Jonadab gehoor gegeven hebt en al zijn geboden gehouden en naar alles wat hij u gebod, gedaan hebt, daarom zegt de HERE der heerscharen, de God van Israel, aldus:

Nimmer zal het Jonadab, de zoon van Rekab, ontbreken aan een man, die voor mijn aangezicht staat al de dagen".

Ook dit woord van onze God zal niet worden afgesneden; deze belofte, evenals alle andere, zal worden vervuld. De zonen van Jonadab hebben een *vaste* belofte: ze zullen alle de dagen voor de Heer staan, door alle tijden, al zouden wij ze niet kunnen aanwijzen, God ziet ze! Ja, ook in de toekomst, in het Vrederijk van onze Here Jezus Christus, de Koning Israëls, en de Verlosser der wereld, waarover we in de pas gelezen hoofdstukken 32 en 33 zulke heerlijke woorden hebben gelezen!

22. IN HET VUUR GEWORPEN, MAAR NIET VERTEERD

Jeremia 36

Is Mijn Woord niet als een vuur? spreekt de HERE. We zien in dit hoofdstuk de vermetele dwaasheid en de dwaze vermetelheid van een aardworm, - al is het dan ook niemand minder dan Jojakim, de Koning van Juda - die de treurige moed had, met een mes het geschreven Woord van God te versnijden, en de stukken in het haardvuur te werpen! De hele rol werd tot as verteerd, en de vorsten, die er bij tegenwoordig waren in het winterhuis van het paleis van de koning zagen het onbewogen aan, hoewel er drie waren, met name genoemd, die er hun stem waarschuwend tegen verhieven; Maar naar hun raad werd niet geluisterd!

Een vuur laait op uit de as: het Woord herleeft! Al de woorden, die op de tot as verteerde rol waren geschreven, werden weer herhaald! Alleen met dit verschil, dat deze tweede rol rijker aan inhoud is dan de eerste! Want dit hoofdstuk besluit met de woorden: "en nog vele dergelijke woorden werden daaraan toegevoegd." Het oordeel treft de man, die zich heeft vermeten, de hand naar het Woord van zijn God uit te strekken, alsof het eens mensen woord ware!

Maar laten we dit hoofdstuk nader bezien. We worden er, evenals in hoofdstuk 25:1, verplaatst in het vierde jaar van Koning Jojakim. Merkwaardig is daar de toevoeging: "dit is het eerste jaar van Nebukadressar, de koning van Babel", waardoor onmiddellijk deze twee figuren tegenover elkaar komen te staan: de heerser der Chaldeeën, die volgens Daniël 1:1 in het juist voorbijgegane jaar Jeruzalem had belegerd, en de nakomeling van David op zijn troon, maar als vazalkoning, bij de gratie van de Overheerser. Waren toen in dat derde jaar niet al voor een goed deel de vaten uit het Huis van God

overgebracht naar de afgodstempel? En waren toen ook, niet al vele jonge mannen uit het Koninklijk zaad en uit de prinsen weggevoerd, onder wie Daniël en zijn vrienden?

Twee figuren: de gevreesde en de machteloze! In dat zelfde "vierde jaar" had Jeremia in opdracht van zijn God vele woorden met ernstige vermaningen gesproken. Maar zijn woord was geweest als de stem van een roepende in de woestijn! Nu zou het echter worden opgeschreven. En niet alleen dat woord uit het vierde jaar, maar "*al de woorden* die Ik tot u over Israel, Juda en alle volken gesproken heb, sedert de dag dat Ik tot u gesproken heb, sedert de tijd van Josia tot op heden".

Misschien zou dat geschreven woord, als het voor aller aandacht zou worden gesteld, de uitwerking hebben, die, God er mee wilde bereiken. De bekering van het gehele volk en van ieder in het bijzonder, opdat de ongerechtigheid en zonde zou kunnen worden vergeven!

Bij deze gelegenheid treedt Baruch weer voor onze aandacht. Eerder hebben we hem ontmoet bij de verzegeling van de koopbrief. Aan hem gaf Jeremia de brief met het afschrift in bewaring. Deze Baruch was de vertrouweling van de profeet en met hem als metgezel, ook in de verdrukking, verbonden (Hfdst. 43:3, 6). Twee hoofdstukken verder wordt hij nog eens weer voor onze ogen geplaatst. Daar wordt hij - zoals eenmaal Timoteüs door Paulus - door Jeremia vermaand nu toch niet te wankelen, maar te volharden en vooral zich niet bezig te houden met het zoeken van grote dingen. Intussen wordt hem eveneens de belofte gegeven, dat hij, welk kwaad zich ook mocht voordoen en waar hij zich ook heen begeven mocht, veilig zou zijn, in de hoede des Heren! Hij zou zijn ziel tot zijn buit hebben! (Hfdst. 45:3-5).

Deze dienaar van de profeet heeft uit zijn mond al de woorden des HEREN opgeschreven, die God tot Jeremia gesproken had. Met het oog op de inspiratie is het opmerkingswaardig, dat zo met nadruk wordt gezegd, dat al wat door Jeremia aan Baruch gedicteerd werd, Woorden des HEREN waren, en dat deze

woorden de woorden waren, die aan Jeremia gegeven waren. De opdracht wordt bovendien aan Baruch gegeven, niet alleen maar op te schrijven, maar ook te lezen, wat hij te boek gesteld had, en dit te doen voor ieder oor in het Huis des HEREN op een dag, dat de mensen te Jeruzalem samenstroonden. Die dag was een vastendag en werd gesteld in de negende maand.

De negende maand was er een, waarin niet een van de feesten des HEREN werd gehouden. Het laatste feest in de rij der hoogtijden, zoals Leviticus 23 ze opsomt, was dat van de loofhutten. Het was al gevierd in de zevende maand, vijf dagen na de Grote Verzoendag.

Op de Grote Verzoendag werd door niemand werk verricht. Verder werden allen opgeroepen zich te verootmoedigen. Waarschijnlijk hebben we bij dit laatste te denken aan vasten. Men moest dus rusten en vasten. Rusten, nadat de voorgeschreven offers door de Hoge priester waren gebracht en het bloed op het gouden verzoendeksel was geplengd. Vasten, waarbij de gedachte voorzit van een zich geheel stellen voor God, met al de aandacht der ziel.

Maar deze dag in de negende maand, die wat het uiterlijke betreft veel leek op de Grote Verzoendag; ging waarschijnlijk uit van de koning en zijn raadsliden, en was meer een nationale dag, bestemd voor al het volk, dat samengeroepen was uit al de steden van Juda. Door sommigen wordt de mening uitgesproken, dat op die dag van de negende maand in het *vijfde* regeringsjaar van Jojakim in herinnering gebracht werd, dat op die zelfde dag een jaar geleden Jeruzalem zou zijn ingenomen. Zo zou het dan een bijzondere gelegenheid zijn op de nationale gevoelens in te werken.

Deze dag nu had Jeremia uitgekozen om Baruch te doen lezen, wat de HERE gesproken had over Israël, Juda en Jeruzalem. Wat moet dat nu geweest zijn voor de Koning, voor de vorsten en voor het volk, dat zich niet aan Gods raad onderwerpen wilde en zich niet wenste te verootmoedigen. Hier komen schijn en werkelijkheid tegenover elkaar te staan: een vastendag

zonder God ¹³, tegenover het vermanende, en tot bekering roepende *Woord van God!*

Baruch heeft zich dus naar de voor de voorlezing bestemde plaats begeven op de aangegeven dag in het vijfde jaar van Jojakims regering. Nog in het vierde jaar schreef hij op, wat Jeremia dicteerde; in het vijfde jaar gaf hij uitvoering aan zijn tweede opdracht. Ook hier rijst de figuur van Timoteüs voor ons op, tegen wie de apostel Paulus het woord zei: "Houd aan met het voorlezen, het vermanen en het leren, totdat ik kom" (1 Tim. 4:13).

Hij deed dit voor de schare, die in de tempel verzameld was. Maar bij deze eerste lezing zou het niet blijven. Michaja, die ook geluisterd had, ging rechtstreeks naar het Paleis, waar al de Vorsten bijeen waren, en rapporteerde, wat er geschied was. Het resultaat was, dat een van hen, Jehudi, naar Baruch gezonden werd met de uitnodiging in het midden der Vorsten de lezing te herhalen. Baruch voldeed aan dit verzoek en zo herhaalde deze "gezegende" - want dat is de betekenis van de naam Baruch - het Woord des HEREN voor de oren van Vorsten!

De Vorsten zijn opgeschrikt, en besloten al het gehoorde aan de Koning bekend te maken (vs. 16-18). Maar voordat ze tot de Koning gaan, zeggen ze nog tot Baruch: "Ga heen, verberg u, gij en Jeremia, en laat niemand weten, waar gij zijt" (vs. 19). Het is duidelijk, dat ze een storm tegen de man Gods en zijn metgezel verwachtten. Bovendien wordt de rol weggelegd in de kamer van Elisama, de schrijver.

De vorsten komen dus zonder de rol tot Jojakim, maar wat weggelegd, wat verborgen is, komt weer te voorschijn. Want

¹³ Wij verwijzen naar Jesaja 58:5-12, en in het bijzonder naar de verzen 6a, 8b en 9a. Hoe ver waren Jojakim en diens raadsliden verwijderd van de Goddelijke gedachte over vasten, in deze verzen neergelegd.

Jehudi wordt gezonden om te rol te halen, en zo wordt dan op bevel van de Koning zelf voor de derde keer gelezen, nu niet door Baruch, maar door Jehudi, wat God gesproken had. Het eerste getuigenis in de tempel werd gegeven aan het volk. Het tweede aan de Vorsten. Het derde aan de Koning met zijn Vorsten.

Tot driemaal toe spreekt dus de God van Israël, opdat Hij gehoord zou worden. Nooit keert het Woord leeg tot Hem weer: het doet al wat Hem behaagt; het is een Woord des levens ten leven, of - een Woord van oordeel tot verdoemenis! De Koning heeft geluisterd. "Drie of vier kolommen" (vs. 23) hoort hij met ingehouden toorn aan. Wat die Jeremia zich toch wel inbeeldde, alsof God Jeruzalem zou overgeven aan de geweldenaar. Hij kon zich niet meer bedwingen: hij grijpt naar het mes, hij - de nietige aardworm - hij snijdt de rol van de grote, almachtige God in stukken en werpt ze in het vuur. Weg met die sombere, het volk verlamdende taal! Bij hem geen droefheid, als bij zijn vader Josia, toen deze het verborgen, maar weergevonden, Boek (2 Kron. 34:15), de Wet des HEREN, had horen voorlezen, (2 Kron. 34:18) Drie stemmen waarschuwen de koning nog de rol toch niet te verbranden. Maar hoewel hij oren had, hoorde hij niet!" Slechts één reactie nog, en dat is het bevel om Baruch en Jeremia gevangen te nemen!

Maar zie nu dat prachtig woord van vers 26: "maar de HERE hield hen verborgen" In de hand en hoede van de Almachtige zijn ze veilig! Wat zou een mens hen doen? Als de rol verbrand is, spreekt de Almachtige, Wiens Woord in eeuwigheid bestaat: "Neem weer een andere rol en schrijf daarop al de vorige woorden die op de eerste rol stonden, welke Jojakim, de koning van Juda, verbrand heeft". God had het gezien, wat deze afvallige zoon van David met Zijn Woord gedaan had.

"en zeg aangaande Jojakim, de koning van Juda: Zo zegt de HERE: Gij hebt deze rol verbrand en gezegd - en door wat nu volgt, maakt God openbaar, wat de eigenlijke oorzaak was van Jojakims toorn op die vastendag! - Waarom hebt gij (Jeremia

en Baruch) daarin geschreven: De koning van Babel zal zeker komen en dit land verwoesten en er mens en dier uitroeien? Daarom, zo zegt de HERE aangaande Jojakim, de koning van Juda: Hij zal niemand hebben, die op de troon van David is gezeten, en zijn lijk zal neergeworpen liggen in de hitte overdag en in de koude des nachts".

Een verschrikkelijk oordeel, nog versterkt door de woorden van vers 31, waar gezegd wordt, dat ook over zijn zaad en over zijn knechten de ongerechtigheid zal worden bezocht, en dat alles wat God over hen en over de inwoners van Jeruzalem gesproken had, over hen komen zou. Want het Woord had zijn uitwerking gemist: zij hadden niet gehoord!

Het slotvers is een woord, dat ons doet zien, dat Jeremia en Baruch gehoorzaam gebleven zijn, en zich niet door vrees hebben laten weerhouden van te doen wat hun opgedragen werd. Zij hadden zich in de dienst van God gesteld, en waren daarin getrouw! "Wees trouw tot de dood, en Ik zal u de kroon van het leven geven" (Openb. 2:10).

23. EEN WAARDEVOLLE TUSSENZIN

Jeremia 37

Deze tussenzin luidt: "Jeremia ging toen nog vrij in en uit te midden van het volk en men had hem nog niet in de gevangenis gezet. Ook was het leger van Farao uit Egypte opgerukt, en toen de Chaldeeën die Jeruzalem belegerden, de tijding daarvan vernomen hadden, waren zij van Jeruzalem weggetrokken" (vs. 4 en 5).

Naar aanleiding van deze tussenzin laten we hier allereerst een overzicht en samenvatting van het chronologisch voorafgaande volgen.

In Jeremia 27 ontraadt Jeremia Sedekia zich te verbinden met Edom, Moab, Ammon, Tyrus en Sidon tegen Babel. Sedekia luistert niet naar de raad. De gevolgen van de verbintenis tegen Babel blijven niet uit. Nebukadnezar slaat het beleg om Jeruzalem. In zijn angst zendt Sedekia twee boden naar de profeet (Een van deze boden, Zefanja, de zoon van Maäseja, vinden we in ons hoofdstuk 37 als een van de door de Koning gezonden terug).

Hij vraagt de voorbede van Jeremia, maar - zijns ondanks! Jeremia's antwoord was kort en bondig: honger en pest zullen in de stad komen; zelf zult u in de handen van de vijand vallen. Het volk wordt geraden zich vrijwillig aan de Chaldeeën over te geven (Jer. 21).

Inmiddels trekt Nebukadnezar van Jeruzalem weg. Hij breekt het beleg op en wel, omdat Egypte onder Farao Chofra oprukt Israël te hulp. Hij wil zijn bondgenoot Sedekia, aan wien hij "paarden en veel krijgsvolk" had beloofd, (Ezech. 17:15) ontzetten.

Historisch gezien valt hoofdstuk 37 tijdens deze onderbreking van het beleg, zoals ons wordt meegedeeld in de waardevolle

tussenzin. Jeremia is dan nog vrij, en ontvangt weer boden van Sedekia, evenals kort te voren (Jer. 21). Weer staat Sefanja voor hem, maar nu in gezelschap van Juchal. En weer wordt Jeremia' s voorbede gevraagd. In deze nood keert hij zich tot de profeet des HEREN, maar weer zijns ondanks, want hij sloeg geen acht op de woorden, die God tot hem had doen spreken (Jer. 27:5-15; 21:4-7; 34:2-5). Het antwoord, dat hij ontvangt, is overduidelijk - de vijand komt terug! God laat Zich geen rad voor de ogen draaien.

Jeremia krijgt de boodschap: "zie, het leger van Farao, dat uitgetrokken is om u te helpen, keert naar zijn land, Egypte, terug; en de Chaldeeën zullen terugkomen en tegen deze stad strijden, haar innemen en met vuur verbranden". In Jeruzalem had men geredeneerd: 'De Chaldeeën zullen wegtrekken' en zij waren weggetrokken. En toen was de gedachte: 'Zij zullen niet terugkomen'. Maar dat was zelfmisleiding. Het omgekeerde zou geschieden! En al zou het grootste gedeelte van het Chaldeeuwse leger verslagen zijn geworden, dan nog zou het zo zijn, dat een armzalige rest – "enkele zwaargewonde mannen" (vs. 10) - de stad met vuur zou verbranden! De vraag is nu: Wat gebeurde in deze tijd met de profeet? Het antwoord op deze vraag vinden we in de verzen 11 tot en met 15.

Jeremia wilde de stad van zijn werkzaamheden verlaten en naar het land Benjamin gaan, waarschijnlijk naar Anatot, dat in het stamgebied van Benjamin lag. Maar hij was nog de poort van Benjamin niet uit, of hij werd gegrepen, en vals aangeklaagd, dat hij naar de vijand, naar de Chaldeeën, wilde overlopen.

Door deze aanklacht werd de toorn van de vorsten van Sedekia tegen hem in brand gezet, en het eind was, dat Jeremia een gevangen man was! Nu al voor de tweede maal!

De eerste keer werd hij opgesloten door Paschur, of te wel Magor-Missabib (Hfdst. 20:1). Toen kwam hij in de bovenste poort van Benjamin terecht. Nu sloot men hem op in het huis van Jonathan, de schrijver. Jeremia was weer martelaar

geworden voor de zaak van zijn God! Men sloeg hem, waarschijnlijk betekent dit, dat hij een geseling onderging (vs. 15). "Zo kwam Jeremia in het gevangenhuis, in de gewelfde vertrekken; en Jeremia bleef daar lange tijd" (vs. 16).

Hierbij moeten denken aan een soort onderaards gewelf. Bij vele huizen waren onder de vertrekken regenbakken aangebracht, die in de zomer van veel gemak waren. Tijdens deze tweede gevangenschap, die vele dagen heeft geduurd, zoals vers 16 ons zegt, in welke tijd de Chaldeeën het beleg van Jeruzalem reeds weer hadden hervat, nadat Nebukadnezar Farao Chofra had verslagen en in de kortst mogelijke tijd Jeruzalem wilde veroveren, haalde de zwakke Koning, zij het ook "in het geheim", Jeremia naar zijn eigen Paleis. Hij heeft toen de profeet deze vraag gesteld: "Is er een woord van de HERE? En Jeremia zeide: Ja; gij zult, zeide hij, in de macht van de koning van Babel gegeven worden" (vs. 17).

Intussen deed de onversaagde gezant van God ook een beroep op het rechtsgevoel van zijn Koning: "Wat heb ik tegen u of uw dienaren of dit volk misdaan, dat gij mij in de gevangenis hebt gezet?" Sedekia heeft geen woord op deze zeer pijnlijke vraag geantwoord. Maar dan volgt een tweede vraag: "Waar zijn nu uw profeten, die u profeteerden: De koning van Babel zal niet optrekken tegen u en tegen dit land?" Beschamende vraag, waarop de monarch evenmin een antwoord geeft. Wat een trouw aan zijn God, beschamend voor allen, die in zulke moeilijke ogenblikken soms weifelen of zelfs bezwijken! Hier zien we de profeet tegen zijn Koning als een koperen muur! (Hfdst. 1:18). Maar hoe onverschrokken Jeremia ook standhoudt, als een getuige voor de waarheid van zijn God, anderzijds heeft hij toch óók een open oog voor zijn betreurenswaardige omstandigheden. Ook schaamt hij zich niet, nog een derde vraag aan de reeds gestelde toe te voegen en wel deze: "Nu dan, hoor toch, mijn heer de koning, laat mijn bede toch bij u gehoor vinden, en laat mij niet naar het huis van de schrijver Jonatan terugbrengen, opdat ik daar niet sterf" (vs. 20).

Het resultaat was, dat de Koning bevel gaf, Jeremia gevangen te zetten, maar niet meer "in de gewelfde vertrekken". Nu wordt de getuige, die niet zwichten wilde, "in de gevangenhof" opgesloten. Die hof was een bewakingshof, grenzend aan het Koninklijk Paleis, een soort kazerneplein, dezelfde plaats, waar we Jeremia al in hoofdstuk 32:2 hebben aangetroffen.

Daar werd hem dagelijks "brood uit de Bakkersstraat" gegeven. Althans zolang de voorraad strekte, want de honger werd sterk tegen de bevolking van Jeruzalem! De nood steeg met de dag! Maar aan de getrouwe dienstknecht werd het Woord vervuld: "Zie, des HEREN oog is op hen die Hem vrezen, die op zijn goedertierenheid hopen, om hun ziel van de dood te redden, en hen in het leven te houden in hongersnood" (Ps. 33:18, 19).

Voor de profeet trad er door het bevel van de Koning enige verlichting in! Maar wie ziet hier niet achter Sedekia "de Koning der Koningen!"

24. EBED-MELEK

Jeremia 38

Zoals we ons vorig hoofdstuk eindigden, kunnen we dit hoofdstuk beginnen, namelijk met de Koning der koningen. We zagen Hem in de geest achter Sedekia oprijzen, om Zijn knecht verlichting te geven en voor de hongerdood te bewaren. Nu treedt Hij opnieuw voor onze ogen, om het antwoord te geven op Jeremia's geroep, waarmee we door de Klaagliederen zijn bekend geworden. We lezen in het derde hoofdstuk, hoe de profeet God heeft aangeroepen: "Fel hebben zij mij, als een vogel, opgejaagd, die mij vijandig zijn zonder oorzaak. Zij hebben mijn leven in een put vermoord en stenen op mij geworpen. Wateren stroomden over mijn hoofd; ik dacht: ik ben verloren. Ik roep uw naam aan, o HERE, uit het onderste van de put. Gij hoort mijn stem: verberg uw oor niet voor mijn zuchten, mijn hulpgeschrei. Gij zijt nabij ten dage, dat ik U aanroep, Gij zegt: Vrees niet. Gij voert, o Here, mijn rechtsgeding, Gij verlost mijn leven." (Klaagl. 3:52-58).

Hoe heeft de HERE Jeremia's leven gered?

De vijanden spraken: "Laat deze man toch ter dood gebracht worden... want deze man zoekt niet het heil voor dit volk, maar het kwade." De Koning, zonder ruggengraat, heeft daarop geantwoord: "Zie hij is in uw hand, want de koning vermag niets tegen u" Anders gezegd: het baat toch niet, als ik mij tegen u verzet, want jullie voeren toch jullie plannen uit."

Toen heeft de Almachtige met voorbijgaan van Zijn volk Jeremia gered door een kamerling van Sedekia, die bleek te zijn een dienstknecht van de Koning der koningen: *Ebed-Melek*¹⁴. Zijn naam droeg hij met ere: hij *is* in waarheid een knecht

¹⁴ 'dienaar van de koning'

van de allerhoogste Koning. Hij was een Ethiopiër, een Moorman, en in hem zien we een vervulling van de Psalm 68, die ons in het 32ste vers zegt: "Ethiopie strekt haastig de handen uit tot God". Deze Ebed-Melek heeft zich gehaast, bewogen door het lot van Jeremia, om zich in dienst te stellen van de God van Jeremia. Hij werd voor de man, die geworpen was in de kuil, een voorspraak. Hoor zijn woorden, waarmee hij Sedekia's hart weet te vermurwen: "Mijn heer de koning, deze mannen (aangeduid in het eerste vers) hebben slecht gehandeld in alles wat zij de profeet Jeremia hebben aangedaan, dat zij hem in de put hebben geworpen; hij zou toch op de plaats (Hfdst. 37:21) - zelf wel sterven van de honger, doordat er geen brood meer in de stad is" (vs. 9).

Door deze pleitrede stelt hij zich aan de zijde van Jeremia en wordt openbaar als een knecht van de Koning der koningen. Ebed-Melek bereikte zijn doel! Eigenlijk is het zo: God heeft het hart van Sedekia ontvankelijk gemaakt. Zodat het Koninklijk antwoord op Ebed-Meleks smeekbede is: "Neem van hier drie ¹⁵ mannen mee en trek de profeet Jeremia uit de put, voordat hij sterft."

De stem van Jeremia was gehoord; zijn zuchten waren ten hemel opgeklommen; God was genaderd, om zijn twistzaak te twisten en zijn leven te verlossen; God, maar in de gestalte van Ebed-Melek! Wat was eigenlijk de oorzaak, dat Sefatja en Gedalja en Juchal en Paschur, dat ongelukkige kwartet tegen God en zijn profeet optraden? Het was, omdat Jeremia de waarheid handhaafde!

Omdat hij bleef bij het woord, dat hij te voren gesproken had (en dat we reeds kennen), en omdat hij niet zwichtte, toen hij, trots alle tegenstand, sprak: "Zo zegt de HERE: Wie in deze stad blijft, zal sterven door het zwaard, de honger of de pest, maar wie eruit gaat naar de Chaldeeen, zal leven en zijn ziel als buit hebben en in leven blijven. Zo zegt de HERE: Voorzeker

¹⁵ SV zegt hier 'dertig'

zal deze stad in de macht van het leger van de koning van Babel gegeven worden en dat zal haar innemen" (vs. 2 en 3).

Hier staat Jeremia voor ons als een ware knecht van zijn grote Meester, die in volmaaktheid "die voor Pontius Pilatus de goede belijdenis betuigd heeft" (1 Tim. 6:13), die "zie, mijn lippen weerhoud ik niet, HERE, Gij weet het. Uw gerechtigheid verberg ik niet in mijn hart, van uw trouw en uw heil spreek ik, uw goedertierenheid en uw waarheid verheel ik niet voor een grote gemeente" (Ps. 40:10), voor Kajafas, toen Hij op zijn vermetele woord: "Ik bezweer U bij de levende God, dat U ons zegt of U de Christus bent, de Zoon van God! Jezus zei tot hem: U hebt het gezegd. Ik zeg u evenwel: van nu aan zult u de Zoon des mensen zien zitten aan de rechterhand van de kracht en zien komen op de wolken van de hemel" (Matt. 26:63, 64). Op deze belijdenis volgt: "Hij is de dood schuldig" (vs. 66).

We zagen het reeds: Op de woorden van Jeremia, die hij onverschrokken uitsprak, volgde het doodvonnis: "Laat deze man toch ter dood gebracht worden", bezegeld door: "Zie hij is in uw hand!"

Ebed-Melek heeft gehandeld naar het woord van Sedekia. Hij nam de mannen, hij nam ook enige oude, verscheurde, versleten lompen, en liet ze met touwen af tot Jeremia in de kuil (vs. 11). We vernemen door vers 12 ook zijn woord tot Jeremia. Deze veracht niet het middel tot *Zijn* bevrijding. Velen doen dit wel helaas, als het aankomt op hun eeuwige redding, om behouden te worden. Zij wendden Zich af van "de dwaasheid van het Kruis!" Maar "Jeremia deed dit" (vs. 12). Hij werd opgetrokken, en keerde terug naar zijn vorige plaats: de gevangenhof! Zo was dan de profeet door zijn God uitgered!

Uit de kuil verhoogd, en opnieuw aan Zijn Werk teruggegeven, zij het dan ook als een gevangene! Hoe komt de betekenis van zijn naam hier duidelijk voor onze aandacht. Jeremia betekent volgens sommigen (o.a. Professor Dr. G. Ch. Aalders): "Jahweh sticht" of "grondvest", volgens anderen: "'Verhoogd door Jahweh." Het een zowel als het ander is met Jeremia geschied.

Zo ging het ook Jozef. Als jongeman werd hij door zijn broers in een kuil geworpen, maar door God werd hij uit de kuil verhoogd, om als onderkoning van Egypte later een geheel volk, en het huis van zijn vader, in het leven te behouden. Eenmaal weergekeerd tot de voorhof der bewaring werd Jeremia opnieuw door Sedekia geraadpleegd.

"Verberg mij niets" sprak de Koning (vs. 14). Dat was nu juist wat Jeremia tot geen prijs doen zou. Zou hij de waarheid, zelfs wanneer die hard in de oren van de Koning klinken moest, verbergen?

Eén opmerking moet voorafgaan. Die moet duidelijk doen uitkomen, dat Jeremia zijn Vorst kende en doorzag! Zou Sedekia hem niet doden, indien hij hem openhartig zeggen zou, waar het voor Sedekia op aankwam? En als de profeet raad geven zou, zou hij er dan gehoor aan geven?

In het geheim, zweert Sedekia, dat hij Jeremia niet aan zijn belagers zou overgeven (vs. 16). En nadat de Koning zich met een plechtige eed heeft verbonden, hem niet te zullen uitleveren, zegt Jeremia: "Zo zegt de HERE, de God der heerscharen, de God van Israel: Indien gij vrijwillig uitgaat tot de vorsten van de koning van Babel, dan zult gij in leven blijven en zal deze stad niet met vuur verbrand worden en zult gij met uw huis in leven blijven. Maar indien gij niet uitgaat tot de vorsten van de koning van Babel, dan zal deze stad in de macht der Chaldeen gegeven worden en die zullen haar met vuur verbranden en gij zelf zult aan hun macht niet ontkomen" (vs. 17 en 18).

Helaas heeft dit woord geen andere uitwerking gehad, dan dat de vrees zich van de koning meester gemaakt heeft. Vrees, maar niet voor God! Was het maar zo geweest, dan zou hij onbevreesd geweest zijn voor de mensen. Zoals eenmaal Herodes Antipas, die Johannes de Doper overgaf om onthoofd te worden, bevreesd was "bedroefd", zoals de Evangelisten ons verhalen, niet alleen om de eden, maar ook om hen, die aanlagen (Marc 6:26). Zo was ook Sedekia bang voor de

Joden, die tot de Chaldeeën waren overgelopen, dat die de spot met hun koning zouden drijven en hem zouden overgeven in de hand van de vijand (vs. 19). Maar ook bang voor zijn eigen vorsten, of minstens dat zij toch vooral niet te weten zouden komen, dat hij Jeremia had geraadpleegd, en wat deze met hem besproken had. En hier denken we aan een categorie van mensen, van wie gezegd wordt (Openb. 21:8) dat hun deel zal zijn in de poel, die met vuur en zwavel brandt, hetwelk is de tweede dood! En in deze droeve rij staan voorop: *de vreesachtigen!*

Nog eenmaal neemt Jeremia het woord. Nu, om de vrees voor de afvallige Joden weg te vagen. "Dat zal men niet doen; hoor toch naar de stem des HEREN in hetgeen ik tot u spreek, dan zal het u wel gaan en zult gij in leven blijven" (vs. 20).

En nog een waarschuwend woord wordt eraan toegevoegd, Zo duidelijk, dat er geen enkel woord ter verklaring meer nodig is: "Maar indien gij weigert uit te gaan, dan is dit het woord, dat de HERE mij heeft doen zien: Zie nu, al de vrouwen die in het paleis van de koning van Juda zijn overgebleven, werden uitgeleid tot de vorsten van de koning van Babel, terwijl zij zeiden: Misleid en overweldigd hebben u de lieden, met wie gij bevriend waart; zij deden uw voeten zinken in de modder, zij weken terug! Men zal dan al uw vrouwen en uw kinderen uitleiden tot de Chaldeeën en gij zelf zult aan hun macht niet ontkomen, maar door de hand van de koning van Babel zult gij gegrepen worden en deze stad zal met vuur verbrand worden" (vs. 21-23).

In de Staten Vertaling staat: "en gij zult deze stad met vuur verbranden". Wat merkwaardig is: niet "zij zullen", maar *gij* zult deze stad met vuur verbranden! Het was de schuld van de laatste koning op de troon van David, dat Jeruzalem en het Huis des Heren in vlammen opgingen. Jeremia heeft zijn laatste woord tot Sedekia gesproken.

Dan antwoordt Sedekia nog: "Laat niemand weten van dit onderhoud, opdat gij niet sterft. Wanneer de vorsten zullen

horen, dat ik met u gesproken heb"... .."dan moet gij tot hen zeggen: Ik legde mijn bede voor de koning neder, dat hij mij niet naar het huis van Jonatan zou laten terugbrengen om daar te sterven" (vs. 26). Dat was ook inderdaad geschied, hoofdstuk 37:20, zij het ook niet bij de laatste ontmoeting, maar bij de voorafgaande. En daarmee heeft het onderhoud een einde. De zaak bleef geheim, en Jeremia heeft, tot op de dag, dat Jeruzalem ingenomen werd, gevangen gezeten in de gevangenhof. Zo eindigt dit hoofdstuk: "en hij was er nog, toen Jeruzalem werd ingenomen". De val van Jeruzalem rechtvaardigde al wat Jeremia gesproken had namens zijn Zender!

25. WONDERBAAR OMLAAG GEDAALD

Jeremia 39 en 52

Als we er nu toe komen, om ons bezig te houden met de toestand van Jeruzalem, zoals die ons beschreven wordt in hoofdstuk 39 en 52, dan denken we onwillekeurig aan de woorden uit de Klaagliederen, die de grote ellende en de diepe vernedering op een treffende wijze uitdrukken. Voorwaar, Jeruzalem was "wonderbaar omlaag gedaald" ¹⁶ (Klaagl. 1:9). Anderhalf jaar had de belegering van de stad van de grote koning geduurd.

Hoeveel zal er in die tijd geleden zijn! Het is misschien gemakkelijker het te bedenken dan te beschrijven.

Kinderen en zuigelingen vielen in onmacht. Terwijl ze vragen: "Waar is koren en wijn?" Vallen ze als verslagenen in onmacht en blazen de laatste adem uit op de schoot van hun moeders. Moeten dan vrouwen de vrucht eten van haar schoot? De tong van de zuigeling kleeft van dorst aan zijn gehemelte. Die op purper verpleegd waren, omarmden een mesthoop (Klaagl. 2 en 4).

Uit de mond van Ebed-Melek hoorden we al, dat er geen brood meer in de stad was, toen Jeremia uit de kuil verhoogd werd (Hfdst. 38:9). Jeruzalem was aan de honger prijsgegeven. mens en dier zouden uitgeroeid worden (Jer. 36:29). Niet alleen het zwaard bedreigde het leven; de honger en de pest volgden op de voet (38:2). Jeremia, hoewel een gevangene, hield stand. Hij had de waarheid al veertig jaar gepredikt, en was nog steeds ongebroken. Hij kon de loop der gebeurtenissen slechts volgen, voor zover de geruchten tot hem doordrongen tot in de gevangenhof.

¹⁶ 'ontstelligend diep is zij gezonken' (NBG).

De lange beproevingstijd van achttien maanden wordt ons nauwkeurig voor de aandacht gesteld in de eerste verzen van ons hoofdstuk: in de tiende maand van het negende jaar was Nebukadnezar voor de stad gekomen, en in de vierde maand van het elfde jaar brak hij door!

De negende van de vierde maand, d.i. de 9de van Thammuz. In onze tijdrekening juli van het jaar 586 voor Christus, dat was de fatale dag! Toen trokken al de vorsten van de Koning van Babel de stad binnen. Zij waren op haar zwakke punt doorgebroken. Bij Middenpoort de Efraïmspoort, die de bovenstad van de benedenstad scheidde, hielden zij halt. Nebukadnezar zelf bevond zich toen in zijn hoofdkwartier te Ribla, in het land van Hamath, gelegen aan de Orontes, tussen de Libanon en de Anti-Libanon, geheel in het Noorden, waar hij waarschijnlijk zich voorbereidde voor een tocht tegen Tyrus. Toen Sedekia met zijn krijgslieden hen zag binnentrekken, uitziende uit zijn paleis in de bovenstad, zijn ze de stad uitgevlucht, door de tuin van zijn Paleis, tussen de twee muren door, totdat ze in de vlakke velden van Jericho, op het gebied van Moab, kwamen. Maar het mocht niet baten: de vijanden jaagden ze na en hebben Sedekia gevangen! Toen wachtte de koning een vreselijk lot: hij werd naar Ribla gezonden, om daar uit de mond van Nebukadnezar zijn oordeel te vernemen! En wat een oordeel! Als we samenvatten, wat ons in Jeremia 39 en 52 en Ezechiël 12 en 17 daarover wordt meegedeeld, dan sidderen we!

Voor de ogen van koning Sedekia, de jonge man van 32 jaar, worden zijn zonen geslacht! Daarenboven alle edelen of vorsten van Juda, voor wie hij gevreesd had, naar wie hij ook geluisterd had tot zijn eigen verderf. Nadat hij deze gruweldaden had aangezien, werden hem de ogen uitgestoken. Men verblindde Sedekia, zodat hij verder niet meer gezien heeft, wat men met hem deed, of waar men hem heen bracht!

Blind, werd hij met twee koperen ketenen gebonden, om naar Babel te worden gevoerd. Daar heeft hij verder zijn leven moeten slijten. Voor hem brak nimmer een bevrijdingsdag aan! "Tot de dag van zijn dood," heeft men deze ongelukkige

gevangen gehouden! Het was wel een vreselijk lot, dat hem trof! Maar, hoewel we medelijden met hem kunnen hebben, moeten we toch in het oog te houden, dat wie wind zaait, storm oogsten moet. Het woord van Hosea werd aan Sedekia en zijn vorsten vervuld: "Want wind zaaien zij en storm oogsten zij" (Hos. 8:7a). Of ook dat van Jeremia 22:22, hoewel het in eerste instantie op Jojakin betrekking heeft: "Al uw herders zal de wind weiden en uw minnaars zullen in gevangenschap gaan". Sedekia had met de heiligste dingen gespeeld en het Woord van God verworpen!

Hij had gerebelleerd tegen de koning van Babel, hoewel hij zich met een eed had verbonden, voordat hij op de troon van David als vazal plaats nam (Ezech. 17:13). Sedekia had "de eed veracht," (Ezech. 17:16, 18-19), "het verbond verbroken".

Dat was voor God de aanleiding Sedekia te grijpen in Zijn jachtgaren, en hem te doen brengen naar Babel en daar met hem te richten over zijn overtreding, waarmee hij - tegen Mij - zegt het Woord des HEREN, overtreden had. Niet Nebukadnezar, maar God-Zelf richtte! Hoewel God de koning van Babel als Zijn werktuig gebruikte, om het oordeel uit te voeren. Het is goed, deze dingen recht te zien, opdat wij er uit leren, dat de wegen des HEREN recht zijn: "gerechtigheid en recht zijn de grondslag van uw troon" zegt de Psalmist. Hoewel het waar blijft, God zij dank, wat er op volgt: "goedertierenheid en trouw gaan voor uw aangezicht henen" (Ps. 89:15).

Maar Sedekia en zijn vorsten trof niet slechts een vreselijk oordeel, ook Jeruzalem en haar inwoners moesten zwaar lijden. Wat ons daarvan vermeld is, doet ons ook de haren te berge rijzen. De Chaldeeën verbrandden het Paleis van de koning en de huizen van het volk met vuur. Zij braken de muren van Jeruzalem af. Alle mensen, met uitzondering van de allerarmsten, werden naar Babel weggevoerd. Slechts enkele bleven achter, en die ontvingen akkers en wijngaarden (Jer. 39:9, 10).

Intussen is er een maand geweest, waarin iedereen in Jeruzalem overgeleverd was aan de willekeur van het krijgsvolk, dat plundert en schendt naar hartenlust ¹⁷ Vrouwen verkrachtte men in Sion, en de jonge dochters in de steden van Juda. De vorsten zijn door hun hand opgehangen, de aangezichten der ouden zijn niet geëerd geweest (Klaagl. 5). Een maand na de inneming, in de vijfde maand (Jer. 52:12), ging het Huis des HEREN in vlammen op.

Alle muren van Jeruzalem werden afgebroken. De heilige vaten, al de kostbaarheden van Jeruzalem, die zij bezat in de dagen van weleer bleven alleen maar in de herinnering voortleven (Klaagl. 1:7). De koperen pilaren, de stellingen, de koperen zee, de potten en de schoffelen en de gaffelen en de spreng bekkens en de rookschalen, en alle koperen vaten, waar men de dienst mede deed; de schalen en de wierookvaten en de sprengbekkens en de potten en de kandelaars en de rookschalen en de kroezen, wat geheel goud en wat geheel zilver was - het werd alles weggevoerd. Koper zonder gewicht! (Jer. 52:12, 13). En zij, die een plaats van enige betekenis innamen, de hoofdpriester en de tweede priester, en de dorpelbewaarders, de hoveling, die over de krijgslieden gesteld was, en zeven mannen, die dagelijks voor de koning verkeerden, indereen in " de onmiddellijke omgeving van de koning" en de eerste schrijver van het huis, die dus registreerde wie tot de oorlog waren opgeroepen, en zestig andere mannen van het volk, allen werden naar Ribla gevoerd en daar gedood! Dat is nu het droeve verhaal. "Zo werd Juda uit zijn land in ballingschap weggevoerd" (Jer. 52:27).

Alles samenvattende waren er drie wegvoeringen te vervullen, namelijk de tweede, de derde en de vierde wegvoering¹⁸.

¹⁷ Zie Dr A. Noordzij, "Gods Woord en der eeuwen getuigenis" (blz. 357).

¹⁸ De eerste wegvoering was die, welke plaats had "in het derde jaar van Jojakim." Toen werd "een deel der vaten des Huizes Gods naar

De tweede in het zevende (respectievelijk het achtste) jaar van Nebukadnezar (Jer. 52:28; 2 Kon. 24:12). De derde in het achttiende (volgens anderen het negentiende) jaar van deze vorst (Jer. 52:29). De vierde, een soort naspel, waar we verder niets van weten, in zijn drie en twintigste (of vier en twintigste) jaar (Jer. 52:30). In het geheel zijn toen zes en veertig honderd Israëlieten uit het land gedeporteerd.

Opmerkelijk zijn de slotverzen van Jeremia 52, die over Jojakin spreken, en een symbolische aanduiding van betere tijden, eventueel een herstel, zijn. Ze zeggen ons, dat de opvolger van Nebukadnezar, Evil-merodach, toen deze pas aan de regering kwam, Jojakin, na een jarenlange gevangenschap, uit de gevangenis bevrijdde en hem een plaats van betekenis schonk. Waarschijnlijk heeft hij door deze daad het begin van zijn regering willen verheerlijken. Jojakin werd een plaats ingeruimd aan de tafel van de Chaldeeuszen koning, die hem onderhield tot op de dag van zijn dood toe. Blijft nu nog te beantwoorden de belangrijke vraag: Wat gebeurde er in die penibele tijd met Jeremia en Ebed-Melek? De verzen 11-18 van Jeremia 39 geven hierover licht. Jeremia overkwam niets kwaads.

Hij bleef "te midden van het volk" nadat hij gesteld was onder de bescherming van Gedalja. En wat Ebed-Melek aangaat, het Woord des HEREN, door Jeremia tijdens zijn gevangenschap op het kazerneplein reeds gesproken, luidde: "Maar Ik zal u te dien dage redden, luidt het woord des HEREN, en gij zult niet overgegeven worden in de macht der mannen, voor wie gij met schrik bevangen zijt; want Ik zal u voorzeker doen ontkomen en gij zult door het zwaard niet vallen, maar uw leven zal u ten buit zijn, omdat gij op Mij vertrouwd hebt, luidt het woord des HEREN". Als knecht van koning Sedekia liep Ebed-Melek ongetwijfeld het grootste gevaar. Maar als knecht van de Koning der koningen was hij volkomen veilig. Hij was het

Babel weggesleept, benevens enige uit de kinderen Israëls te weten uit het Koninklijk zaad en uit de prinsen (Dan. 1:1, 2, 3; vgl. 2 Kron. 36:6 en 7

eigendom van zijn Heer en Meester, Wiens wil hij volbracht had. Wie hem beledigde, beledigde God. Wie hem zou aanraken, zou God Zelf aanraken! Zijn God was met hem! (Ps. 56:10).

26. GEDALJA

Jeremia 40 en 41

Nebuzaradan en de andere vorsten van Nebukadnezar namen Jeremia en gaven hem over aan Gedalja, de zoon van Achikam, de zoon van Safan. Zo lazen we aan het slot van Jeremia 39.

Door deze woorden hebben we voor het eerst kennis met dezen voor ons nog onbekende man gemaakt. Hier in het veertigste en eenenveertigste hoofdstuk komt hij ten voeten uit voor ons te staan. "Gedalja was de zoon van Achikam." Het doet ons al dadelijk goed de naam van de vader nog eens vermeld te zien. Achikam, dat was degene, die Jeremia beschermde, zodat de profeet niet overgegeven werd in de handen van het volk om hem te doden (Jer. 26:24) Zo was deze Achikam de redder van de man Gods! "Gedalja, de zoon van Achikam, de zoon van Safan."

Deze laatste naam voert ons terug naar de tijd van Koning Josia, naar zijn achttiende regeringsjaar (2 Kon. 22:3 ev.) Safan was Josia's secretaris, en werd tot Chilkia, de Hogepriester, gezonden in het Huis des HEREN, om het bedrag aan geld, dat verzameld was, vast te stellen, en het daarna te geven "in de hand des voorgangers van het werk" in verband met de restauratie van de tempel. Een voornaam man dus, maar nog van meer betekenis door het feit, dat hij het Wetboek des HEREN ontving uit de hand van Chilkia (Jeremia's vader), die het gevonden had en het toen zelf het eerst las. Safan was ook degene, die het Wetboek des Konings het eerst voorlas. De Woorden des HEREN gingen in het hart van Josia, en zo ontstond een grote hervorming.

Als we nu in historische volgorde deze namen eens naast elkaar plaatsen, Safan, Achikam, Gedalja, dan hebben we een

merkwaardig trio. Drie mannen van invloed in betrekking tot het volk Israëls en de profeet Jeremia.

De eerste mededeling in hoofdstuk 40 ¹⁹, die ons treft, is deze: dat Jeremia geketend zich bevond onder de gevangenen van Jeruzalem en Juda, die naar Babel werden weggevoerd. Nebuzaradan is blijkbaar bekend geweest met wat Jeremia gesproken heeft, want we horen hem merkwaardig genoeg zeggen: "De HERE, uw God, heeft van deze rampspoed over deze plaats gesproken, en de HERE heeft hem doen komen en gedaan, zoals Hij gesproken had, omdat gij tegen de HERE gezondigd hebt en niet naar zijn stem hebt gehoord: zo is u dit dan overkomen" (vs. 2b en 3).

Dan maakt hij de ketenen los, en stelt Jeremia voor de keus mee te gaan naar Babel of te blijven in het land (vs. 4). En omdat Jeremia nog twijfelde, geen besluit kon nemen en nog aarzelde met zijn antwoord, zei Nebuzaradan, omdat hij wel op zijn gezicht lezen kon, dat Jeremia bij het volk wilde blijven: "keer terug naar Gedalja, de zoon van Achikam, de zoon van Safan, die de koning van Babel over de steden van Juda heeft aangesteld, en blij bij hem onder het volk, of waarheen ook het recht is in uw ogen te gaan, ga daarheen".

Deze verklaring is in overeenstemming met nieuwere vertalingen, en maakt vers 5, vooral wat de eerste regel betreft, veel duidelijker. Zo ging Jeremia voorzien van proviand en met een geschenk en kwam in Mizpa, waar Gedalja zijn residentie had, in het land van Benjamin en woonde in het midden van zijn volk. We vinden de woorden "te midden van zijn volk" enkele malen (Jer. 39:14, en 40:5 en 6). Ze zijn zo tekenend en in

¹⁹ De opmerking, dat "het Woord van de HERE tot Jeremia geschied is, nadat Nebuzaradan, de overste der trawanten hem had laten gaan van Rama," is op te vatten als een algemeen opschrift boven de hoofdstukken 40-44. Ook al de geschiedkundige mededelingen in genoemde hoofdstukken zijn door de geest der profetie in gegeven.

overeenstemming met het karakter van Jeremia's arbeid en zijn persoon.

Jeremia is de profeet, die zijn volk trouw vermaand heeft, maar die ook met zijn volk geleden heeft, en die er zijn lot en leven mee verbonden wist. Ook hier vinden we enkele trekken van het volmaakte beeld van zijn Meester, die ondanks smadelijke verwerping Zijn volk toch zo lief had, dat Hij er voor in de dood ging.

De verzen 7-10 delen ons mee, hoe oversten van het leger, die in het veld waren, en waarschijnlijk hoofden waren van guerrillabenden, te voorschijn traden, zodra ze vernamen, dat Gedalja als stadhouder aangesteld was. Zij voegden zich bij hem.

Een van die vorsten, namelijk Ismaël, de zoon van Nethanja, die van koninklijke bloede was, (Jer. 41:1) verdient onze aandacht. Alle vrees voor mogelijk kwaad van de zijde van Nebukadnezar werd weggenomen door het woord van Gedalja, dat door een eed bevestigd werd. Dit woord was tot hun geruststelling, en tevens tot opwekking om zich te wijden aan een vreedzaam, vruchtbaar leven (vs. 9 en 10). Een tweede, waarschijnlijk veel talrijker gezelschap stroomde in Juda samen uit de landen Moab, Ammon en Edom, en voegde zich ook bij Gedalja.

Nauwelijks is echter de rust weergekeerd, of er deed zich een, nieuw gevaar voor. In het geheim wordt er een aanslag tegen de stadhouder beraamd door de koning van Ammon. Deze aanslag is intussen niet verborgen gebleven. Een van de getrouwen, Johanan, maakte het boze voornemen aan Gedalja bekend gemaakt.

De Ammonieten waren hoogstwaarschijnlijk bevreesd, dat Juda zich weer herstellen zou. In Jojakims dagen waren de kinderen Ammons al door Nebukadnezar gebruikt, om Juda te verderven (2 Kon. 24:2). Door hun koning Baälis hebben ze nu een aanslag op Gedalja's leven beraamd en daarvoor een Jood gezocht om die tot uitvoering te brengen, om zo' zelf buiten

schot te blijven tegenover Babel. Die Jood vonden ze in Ismaël, die het volle vertrouwen van Gedalja genoot, zo zelfs, dat deze geen waarde hechtte aan Johanans waarschuwing.

Gedalja stond bij het hof in aanzien. Blijkbaar was hij de profeet zeer genegen geweest en in de derde plaats was hij tegen een verbond van Juda met Egypte tegen Babel, allemaal redenen om de haat van sommigen tegen zich te keren. Ismaël, van koninklijke bloede, zoals we reeds opmerkten, kon zich vermoedelijk moeilijk stellen onder een Gedalja. Ten overvloed werd hij waarschijnlijk door politieke haat tegen Babel gedreven.

Het dringende woord van Johanana, tot redding van Gedalja gesproken, werd niet geloofd. Gedalja was te goedgezind om aan de trouw van Ismaël te twijfelen. Het voorstel van Johanana om de vijand in het geheim uit de weg te ruimen, mede met het oog op het welzijn van het volk (vs. 15), werd afgeslagen door het woord van Gedalja: "Doe deze zaak niet, want gij spreekt vals van Ismaël." Een paar maanden later, in de zevende maand, wordt het fatale plan uitgevoerd.

Ismaël komt als een tweede Judas aan de dis van Gedalja. Op het meest onverwacht voert de ongelukkige zijn aanslag uit. Niet alleen Gedalja, maar ook degenen, die in zijn nabijheid vertoefden, ook Chaldeeuse krijgslieden, worden gedood! De dag na de aanslag, die volkomen in stilte was geschied, waren tachtig mannen van Sichem, Silo en Samaria op weg naar de plaats van het verwoeste Heiligdom, met offeranden in hun hand, en onder tekenen van rouw. Die tekenen waren: een afgeschoren baard, gescheurde kleren en insnijdingen in het lichaam. We zeiden: onder tekenen van rouw. Maar het is ook wel mogelijk, dat we hier te denken hebben aan de invloed van heidense zeden bij godsdienstige plechtigheden. De aanbidders van Baäl namelijk maakten ook insnijdingen in hun lichaam; denken we maar aan de Baälpriesters op de Karmel ten tijde van Elia (1 Kon. 18:28), die zich "met messen en priemen sneden, naar hun wijze, totdat zij bloed over zich uitstortten." Hoe het ook zij, ofschoon onwetend, toch waren

offeranden en wierook in hun hand, toen zij op weg waren, om het aangezicht van hun God te zoeken! Wellicht waren deze mannen nog nakomelingen van hen, die sinds de dagen van Hizkia en Josia zich hielden aan de eredienst van Jahweh. Waarschijnlijk waren ze voornemens het op handen zijnde loofhuttenfeest te vieren, dat op de 15^e dag van de 7^e maand een aanvang nam.

Als een tweede Absalom ging Ismaël deze mannen tegemoet, al gaande en wenende, alsof ook hij treurde over de verwoesting van des HEREN Heiligdom. Nadat hij ze had begroet, nodigde hij ze uit, mee te gaan naar Gedalja. In de stad gekomen, heeft de snoodaard de niets vermoedende mannen om het leven gebracht. Slechts tien wisten te ontkomen onder een voorwendsel. Hierbij kwam ook uit, hoe Ismaël, evenals Judas, het geld liefhad: "de verborgen schatten in het veld van tarwe en gerst en olie en honing" hebben hun invloed niet gemist (vs. 8). De verslagenen werden samen in een kuil geworpen; waaraan nog een historische herinnering verbonden was (1 Kon. 15:22; 2 Kron. 16:6).

Nu was, zo meende hij althans, voor Ismaël de weg gebaad. Iedereen, die te Mizpa waren; de dochters van de koning en al het volk, werden naar Ammon gevoerd. Maar Ismaël had geen rekening gehouden met Johanan. Deze achterhaalde de gruweldader bij Gibeon (vs. 12; vgl. 2 Sam. 2:12-17). Die door Ismaël van Mizpa waren weggevoerd zagen Johanan en keerden zich om en liepen over. Ismaël zelf ontkwam en vluchtte naar Ammon (vs. 15). Johanan en de bevrijde mannen en vrouwen keerden terug en vestigden zich bij Bethlehem. Bang dat ze de woede van de Chaldeeër op zich hadden geladen. Deze vrees deed hen overwegen uit te wijken naar Egypte.

27. NIET NAAR EGYPTE - TOCH NAAR EGYPTE

Jeremia 42 en 43:1-7

De 29 verzen, die wij nu voor ons hebben, bewijzen twee dingen. Het eerste is, dat God onze geheime overleggingen kent en Zich, door welke schijn van vroomheid ook, nooit een rad voor de ogen laat draaien. Het tweede is, dat de mens, als het er op aankomt zijn eigen wil uit te voeren, zich nooit stoort aan de aanwijzingen des Heren, en er zich evenmin aan onderwerpt, tenzij hij door genade geleerd heeft in alles zich onder de wil van zijn God te buigen.

Daarom, als God zegt: *'Niet naar Egypte'*, dan is het antwoord van de eigenzinnige mens: *'Toch naar Egypte'*, want dat is nu eenmaal mijn vaste besluit!

Te Gerut-Kimham ²⁰, dat is in de karavanserai, die gebouwd was door Kimham bij Bethlehem, hadden Johanan en die met hem waren, hun intrek genomen, om "verder te trekken naar Egypte" (Hfdst. 41:17). Daaruit blijkt al duidelijk, dat God, die "van verre de gedachten der mensen kent" (Ps. 139:2b), die weet, wat in de mens is, voordat deze lieden er over spraken, hun wensen kende, die trots alles in vervulling zouden gaan.

Waarom de wens in hun hart leefde, en waaruit ze geboren werd, volgt in vers 18: het was, omdat ze vreesden voor de toorn van de Chaldeeën over de moord op Gedalja.

Nu is in deze zaak één ding van het hoogste belang, namelijk dat Jeremia voor dit plan moest gewonnen worden. Dat was dus de reden, waarom ze tot de profeet kwamen, en hem verzochten, hun de gedachten des HEREN aangaande hun

²⁰ Gerut = verblijfplaats. Kimham = hun smachten. Of verblijfplaats van hun verlangen.

voornemen te willen bekend maken, hoewel eigenlijk al vaststond, wat zij zouden doen; met allen, Jeremia en Baruch inclus, naar het land van de Nijl te trekken.

De eerste verzen van hoofdstuk 42 tekenen ons de woorden van Johanan en de zijnen. Tot op zekere hoogte misschien wel woorden uit hun hart, maar doordat de eigen wil er bij in het spel was, toch niet meer dan een vrome geste! Jeremia is hun geheel ter wille geweest: hij zou bidden, en hun het antwoord van Zijn en hun God bekend maken. Niets zou hij achterhouden!

Vreselijk is het woord, omdat het de heilige God als waarachtig en zeker Getuige er bij betreft, dat nu tot Jeremia wordt gericht: "dat wij overeenkomstig alle woord waarmede de HERE, uw God, u tot ons zenden zal, doen zullen". Vreselijk zeiden we, als we denken, hoe deze zelfde mensen enkele dagen later zo geheel tegenovergesteld zich tegen Jeremia hebben geuit (Hfdst. 43:1-3).

Tien dagen moesten verlopen, voordat Jeremia het antwoord van God geven kon (vs. 7). Dit aantal dagen wijst er wellicht op, dat de vragers tijd ontvingen, om zich te bezinnen op de toestand der dingen, waaromtrent zij voorgaven de mening van hun God te willen kennen, wanneer dat antwoord namelijk niet uitvallen zou naar hun wens en tegen hun nog onuitgesproken wil.

Verder doet het getal tien, evenals in andere gevallen, aan de grote verantwoordelijkheid denken, die aan het geven van het antwoord verbonden was. Van het ja of nee hing immers zo veel af! Een terugkeer naar het land der Farao's, waaruit ze verlost waren, dat vijandig tegenover de Chaldeeër stond, was zeer gevaarlijk! Ten slotte was het een geringschatting van het voorrecht, te mogen wonen in het land der belofte, het "sieraadland" (Daniël 11:16, 41).

Het antwoord van Jeremia is een zeer beslist: nee! Het wordt geargumenteerd gegeven: blijven in het land zou betekenen: gebouwd worden en geplant! De toevoeging doet ons zien, dat

het de HERE had bedroefd zo in oordeel met Zijn volk te hebben moeten handelen: "Ik heb berouw over het kwaad dat Ik u heb aangedaan".

Alle vrees wordt weggenomen door het woord: "Weest niet bevreesd voor de koning van Babel, voor wie gij bevreesd zijt, weest niet bevreesd voor hem, luidt het woord des HEREN, want Ik ben met u om u te verlossen en u uit zijn macht te bevrijden, en Ik zal u erbarming doen vinden, dat hij zich over u erbarme en u in uw land laat blijven" (vs. 11 en 12).

Vers 13 doet ons zien, dat God met het opstandige hart van Zijn schepselen wel terdege rekening hield. We lezen daar: "Maar als gij zegt: Wij willen in dit land niet blijven, zodat gij niet luistert naar de stem van de HERE, uw God, denkende: Neen, maar wij willen naar het land Egypte gaan, waar wij geen strijd zullen aanschouwen" (vs. 13-14), ..."dan zal het zwaard waarvoor gij bevreesd zijt, u daar in het land Egypte achterhalen, en de honger waarvoor gij beangst zijt, u daar in Egypte op de hielen zitten en daar zult gij sterven. Ja, het zal gebeuren, dat al de mannen die hun aangezicht richten om naar Egypte te gaan om daar te verblijven, zullen sterven door het zwaard, de honger of de pest, en geen enkele van hen zal ontsnappen en ontkomen aan de rampspoed die Ik over hen breng (vs. 16-17). "Gaaf niet naar Egypte!" (vs. 19)

"Want gij hebt uzelf misleid" (vs. 20), door tot Mij te zenden en Mij iets te vragen, terwijl u al vast besloten was. Tegenover uzelf en tegenover Mij, uw God, bent u niet eerlijk, niet oprecht in Uw houding.

Ik maak u nu mijn gedachten bekend, maar u hebt niet willen luisteren naar de stem des HEREN, uw God, noch naar alles, waarmee Hij mij (Jeremia) tot u gezonden heeft (vs. 20, 21). Bedenkt wel, wat u doet! Nog eenmaal datzelfde woord van vers 17: "Nu dan, weet wel, dat gij door het zwaard, de honger of de pest zult sterven in de plaats waarheen gij verkiest te gaan om daar te verblijven".

De bom barst los! Jeremia heeft moeten ervaren, hoe het volk zich tegen hem keerde. Hij werd beschuldigd met de onbegrijpelijke woorden onbegrijpelijk en ongerijmd in de mond van hen, die de profeet hadden gevraagd het aangezicht van zijn God voor hen te willen zoeken - "Gij spreekt leugens! De HERE, onze God, heeft u niet gezonden met de boodschap: Gaat niet naar Egypte om daar te verblijven" (vs. 2).

Wat is toch de mens! Van ene op het andere moment zijn Johanan en zijn vergadering omgeslagen en van medestanders zijn zij vijanden geworden. Na het "Hosanna" komt nu het "Kruisig hem". De grofste beschuldiging wordt zelfs geuit: "Maar Baruch, de zoon van Neria, zet u tegen ons op met de bedoeling ons in de macht der Chaldeeën over te geven, ten einde ons te doden en ons in ballingschap naar Babel te voeren".

Zo zien we, dat ze in Baruch de zondebok hebben gevonden, de eigenlijke, ware schuldige! Een plechtig zwijgen, zegt meer dan welk antwoord ook, volgt op deze grove aantijging!

Het is een droevig slot geworden, waarin iedereen ongehoorzaam is aan het Woord des HEREN en wegtrekt naar Egypte, naar het land Gosen en zich daar hebben gevestigd. Te Tachpanches, op een en twintig mijl afstand van de stad Pithom, bekend uit de geschiedenis van hun voorvaderen, die deze stad en Raamses als schatsteden voor Farao hadden moeten bouwen (Ex. 1:11). Tachpanches was aan een heidense godin gewijd, en zo is dan de woonplaats in de nabijheid van de God der ganse aarde verwisseld voor een nieuwe woonstede in het land, waar de God van Israël niet werd gediend. Daar heeft het aangekondigde oordeel allen getroffen, zoals we in het volgende hoofdstuk nader zien zullen. Maar ook daar zouden ze nog eenmaal 's HEREN woord vernemen uit de mond van Jeremia!

28. DE KONINGIN DES HEMELS

Jeremia 43:8-13 en 44

Het Woord van de HERE, dat Jeremia moest spreken tot de naar Egypte teruggekeerden, werd verbonden aan een symbolische handeling. Grote stenen moesten in de klei verborgen worden in de ticheloven, bij de deur van het huis van de Farao, dat te Tachpanches was. Als men met het bouwen van dit huis klaar zou zijn, kon de ticheloven verdwijnen, want het schijnt wel, dat in die ticheloven de stenen voor het paleis werden gebakken. Misschien wilde de Farao, tijdelijk of voorgoed, Tachpanches tot zijn residentie of hoofdstad verheffen.

Voor de ogen van de Judeese mannen moest deze handeling worden voltrokken en dan tot hen worden gezegd, wat in vers 10 vermeld is.

Nebukadnezar zou door God naar Egypte "gehaald worden", en God zou de troon van de Chaldeeuwse Vorst op de stenen plaatsen, die nu voor een tijd verborgen waren. Wanneer namelijk de ticheloven zou zijn afgebroken zouden de stenen namelijk te voorschijn komen. Nebukadnezar zou dan over zijn troon een tent spannen ten teken van zijn koninklijke waardigheid. Egypteland zou door de koning van Babel worden geslagen, sommigen zouden in de gevangenis worden geworpen, anderen worden gedood. God-Zelf zou een vuur aansteken in de afgodstempels, de afgoden zouden worden verbrand en weggevoerd. Nebukadnezar zou Egypte behandelen, zoals een herder zijn klee aantrekt, misschien als de nacht invalt, en zo in alle gerustheid, zonder schade, in vrede uittrekken, na het rijk volkomen te hebben onderworpen. Farao Chofra zou in de handen van de vijand worden gegeven, evenals Sedekia vóór hem (zie Jer. 44:30). De opgerichte beelden van Beth-Semes zouden worden verbroken en de

godshuizen met vuur worden verbrand. Beth-Semes, door het volk On genoemd, had een grootse tempel, gewijd aan de zonnegod. De Hebreeuwse naam Beth-Semes, in het Grieks Heliopolis, heeft, evenals de naam On, de betekenis van "huis van de zon". Aan de ingang van deze tempel stonden grotere en kleinere obeliskken, waarschijnlijk de "opgerichte beelden" van vers 13, die verbroken zouden worden.

Wat God hier door de mond van Jeremia gesproken heeft, is op zijn bestemde tijd in vervulling gegaan! In 568 v. Chr. trok Nebukadnezar naar Egypte en veroverde, zo meldt de ongewijde geschiedenis, het land. De meeste Joden kwamen daarbij om door hongersnood, pest, of zwaard. Deze vernedering van de Farao vindt geen vermelding in de berichten van de priestersagen. Alleen de overwinningen ter ere van de Farao's werden daarin aan de vergetelheid ontrukkt.

Jaren later is Egypte definitief onderworpen door de opvolger van de Perzische koning Cyrus, door Cambyses, in de slag bij Telusium, 525 v. Chr.

* * *

"Is niet mijn woord zo: als een vuur, luidt het woord des HEREN, of als een hamer, die een steenrots vermorzelt?" (Jer. 23:29).

Het Woord, dat tot Jeremia geschiedde, en gericht werd tot de Joden, die nu in Egypte waren wedergekeerd tegen de gedachte van hun God, was als een vuur en als een hamer. Als een vuur, dat alles verteerde; als een hamer, die met zware mokerslagen alles zou vermorzelen. Het vuur brandt fel; de hamer komt onverbiddelijk neer. De man, die het Woord sprak, stond aan het eind van zijn loopbaan. Meer dan veertig jaren had hij trouw gepredikt. Hij had nu een leeftijd bereikt, die tussen de vijfenzestig en zeventig jaar zal geweest zijn. En nog stond hij in volle kracht!

De Joden, die aanvankelijk zich in het land Gosen hadden gevestigd, te Tachpanches, waren blijkbaar spoedig over heel het land verspreid, want in vers 1 van hoofdstuk 44 worden Migdol, Nof en het land Pathros genoemd. Migdol is de uit Exodus 14:2 bekende plaats bij de zee, waar de Israëlieten doorgeleid werden, en de machtige hand van hun God hadden gezien. Nof is waarschijnlijk de oude hoofdstad van Opper-Egypte, bekend onder de naam Memphis. Het land Pathros is een belangrijk district in Opper-Egypte. Uit die verschillende streken waren mannen en vrouwen in een volksvergadering samengekomen en tot hen heeft de profeet het Woord van zijn God gericht.

Hij begint met een sympathieke herinnering aan al het leed, dat over Jeruzalem en al de steden van Juda gekomen was. De gedachte daaraan leefde ongetwijfeld nog voort in hun hart. Maar ook wordt in getrouwheid daaraan vastgeknoopt de ware oorzaak: de ongehoorzaamheid aan de stem des HEREN, openbaarde zich vooral in de afgodendienst, hoewel er krachtig en herhaaldelijk tegen was gewaarschuwd! (vs. 2-6).

Dan volgt een woord rechtstreeks tot het geweten: waarom doet gij hetzelfde? Gij roeit, alzo doende, uzelf uit: de man, de vrouw, het kindeken en de zuigeling. Op die wijze zal er ook bij u geen overblijfsel zijn! (vs. 4, 9).

Moest de HERE Zich van zulke mensen niet afwenden? Zo zegt dan ook Jeremia: zulke mensen, die in ongehoorzaamheid wandelen, evenals gij, "Zij hebben zich niet verootmoedigd tot op de dag van heden en zij hebben niet gevreesd en niet gewandeld naar mijn wet en mijn inzettingen, die Ik voor het aangezicht van u en van uw vaders gegeven heb" (vs. 10).

Na dit woord, dat als een pijl hun geweten moest treffen, vervolgt Jeremia: "Daarom, zo zegt de HERE der heerscharen, de God van Israel: Zie, Ik richt mijn aangezicht tegen u ten kwade... " (vs. 11).

Geweldige taal: De HERE der hemelse legerscharen, die alles tot Zijn beschikking heeft, de Oppermachtige, de Sterke, maar

tegelijktijd ook Israëls God, de Jahweh, die Zijn volk eeuwen te voren uitgeleid had en om hunnentwil de Farao had doen wegzinken in de diepte der zee, Hij zegt: Ik moet Mij tegen u stellen en u uitroeien! Het is wel zó, dat u het zelf doet, door uw zonden (vs. 7), maar wel beschouwd, in beginsel ben Ik het, die het doe; Ik werk het; Ik laat het komen!

Bedenk daarom, wat u doet. Het is een ontzaglijke verantwoordelijkheid, die gij op u laadt, want hier in Egypte zullen het zwaard, de honger en de pest u verteren, hoewel er weinigen zijn, die zullen ontkomen! (vs. 14). Misschien moet hier wel worden gedacht aan de mensen, die tegen hun zin waren meegevoerd, en die aan de dienst van God hadden vastgehouden!

Het antwoord, dat op Jeremia's rede gegeven wordt, is zonder meer verbijsterend. Het komt uit de mond van mannen en vrouwen. Blijkbaar hebben in deze vergadering de laatsten een belangrijke rol vervuld als leidsters en aanbidsters. We horen hier de stem van deze mannen, die het goed wisten, dat hun vrouwen andere goden dienden. Ze komen er onbeschaamd voor uit. Deze mannen hadden dus geduld, dat het grote gebod van Sinai: "Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben" (Ex. 20:2), moedwillig op zij gezet werd, en zondigden aldus "met opgeheven hand" (Num. 15:30, 31)!

Dit antwoord is beslist, ja zelfs brutaal! Ze spreken over "het roken aan Melecheth des hemels"²¹, over het offeren van

²¹ Melecheth des hemels = Koningin des hemels, zoals o.a. de "Elberfelder Bibel" vertaalt, was volgens sommigen de zon, maar meer waarschijnlijk de maan, die als de vrouwelijke, de vruchtbaarmakende natuurkracht, geëerd werd. Het kenmerk van de dienst was zinnelust. De priesteressen gaven zich gewillig daartoe. Deze ontucht geschiedde in tempels, of als deze ontbraken, in bossen. "De huisjes voor het beeld van het bos" - de Maangodin - "werden door de vrouwen geweven." (2 Kon. 23: 7)

drankofferen, en ze beroepen er zich op, dat hun vaders, koningen en vorsten hetzelfde deden.

In Jeremia 7:18 wordt er melding van gemaakt, hoe de profeet, als hij in de tempel tot al het volk het woord gericht heeft, deze afgoderij scherp heeft gehekeld: "Ziet gij niet wat zij doen in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem? De kinderen rapen hout, de vaders steken vuur aan en de vrouwen kneden deeg om offerkoeken te maken voor de koningin des hemels en zij brengen plengoffers aan andere goden teneinde Mij te krenken."

Horen we nu het door en door goddeloze besluit: "toen (toen zij de koningin des hemels dienden) hadden wij goed ons brood en waren gelukkig en zagen geen rampspoed! (Een andere vorm van het Paulinische woord: "laten wij eten en drinken, want morgen sterven wij", waarop volgt: "Verkeerde omgang . bederft goede zeden" (1 Kor. 15:32, 33). "Maar sedert wij zijn opgehouden" - een heenwijzing naar de gezegende tijd, dat Josia's hervorming uiterlijk althans het volk tot God terug bracht – "voor de koningin des hemels offers te ontsteken en haar plengoffers te brengen, hebben wij aan alles gebrek gehad en zijn wij door het zwaard en de honger omgekomen" (vs. 18).

Vers 19 is een woord van de vrouwen, intens brutaal, zoals het daar staat: "Wanneer wij voor de koningin des hemels offers ontsteken en haar plengoffers brengen, is het dan buiten onze mannen om, dat wij voor haar offerkoeken naar haar beeld maken en haar plengoffers brengen? (waarschijnlijk doelen zij op koeken in vorm de van de maansikkel).

Het is, alsof ze willen zeggen: Denkt je, dat we dat in het geheim, of op eigen gezag doen? Neen, we handelen hierin wel degelijk met medeweten van onze mannen en met hun goedvinden!

Jeremia's woord is nu verpletterend; scherp en geweldig! In de eerste plaats zegt hij, dat God dit alles heel goed wist. Maar, dat Hij het ook heeft gestraft, en dat om die reden over hen het kwaad gekomen was.

Tot de vrouwen afzonderlijk zich wendend, zegt hij: " Gij en uw vrouwen, gij hebt dat met uw mond uitgesproken en met uw handen volvoerd " Zo zijt gij dan te zamen schuldig! (vs. 24, 25).

En als van een zoon des donders volgt nu: "Hooft daarom het woord des HEREN, gij geheel Juda, dat in het land Egypte woont: Zie, Ik zweer bij mijn grote naam, zegt de HERE: mijn naam zal niet meer worden aangeroepen door de mond van een Judeeer, die zegt: zo waar de Here HERE leeft! in het gehele land Egypte" (vs. 26).

De Naam des HEREN, de eed onder aanroeping van die Naam, zou onder deze mannen en vrouwen niet meer gehoord worden, want ze zouden allemaal omkomen door het zwaard, en door de honger, totdat er niemand meer was (vs. 27).

Maar die van het zwaard zouden ontkomen, zouden, hoewel weinig in getal (vs. 14 en vers 28) in Juda wederkeren. En als deze dingen zouden geschieden, dan zouden allen weten, wiens woord zou bestaan, dat van Jeremia of dat van deze boze vergadering!

In diezelfde plaats, waar Jeremia zijn laatste woorden sprak, zou de bezoeking des HEREN hen treffen! Zo konden ze er dan volkomen op aan, dat Jeremia' s woorden - eigenlijk des HEREN woorden! - zeker over hen bestaan zouden ten kwade! (vs. 29). En wanneer? Wanneer de rietstaf, waarop zij steunden, zou worden gebroken. "Zo zegt de HERE: zie, Ik geef Farao Chofra, de koning van Egypte, in de macht van zijn vijanden en van wie hem naar het leven staan, zoals Ik Sedekia, de koning van Juda, gegeven heb in de macht van Nebukadnezar, de koning van Babel, zijn vijand, die hem ook naar het leven stond" (vs. 30)

We besluiten dit hoofdstuk met de opmerking, dat volgens de ongewijde geschiedenis Jeremia tijdens deze vergadering, en naar aanleiding van zijn bestraffing over de dienst van de Koningin des hemels, door haar dienaressen zou zijn gestenigd! Pijnlijke gedachte: de man, die ijverde voor de dienst

van de Koning der koningen, de alleen ware God, die de dood door steniging had vastgesteld, voor een man of vrouw, die de zon of de maan, of het heir des hemels roken zou (Deut. 17:3-7), viel hier aan het eind van zijn geloofsleven door de hand van de priesteressen van Melecheth des hemels in het midden van zijn eigen volk, dat hem had uitgeworpen; als type en voorloper van de ware, grote en heerlijke Meester!

29. ZOUDT GIJ U GROTE DINGEN ZOEKEN?

Jeremia 45

Hoofdstuk 45 voert ons een kleine twintig jaar terug tot hoofdstuk 25 en 36 toen Nebukadnezar in het eerste jaar van zijn regering was, en de profeet aan alle volken een twintigtal - de beker van des HEREN grimmigheid had toe te reiken.

In datzelfde jaar - het was het vierde van Jojakim - moesten de profetische redenen van Jeremia worden opgeschreven, en Baruch werd daartoe gebruikt.

Een merkwaardig en gewichtig tijdstip. Door het eerste vers van ons hoofdstuk wordt onze aandacht daarop speciaal gericht. Niet voor niets wordt de naam Josia - gezegende nagedachtenis! - genoemd. Maar ook niet zonder reden wordt Jojakim vermeld. Wat waren aan die naam droevige herinneringen verbonden. Had deze man niet voor zichzelf geleefd, en anderen onderdrukt? Opzettelijk worden deze namen in één adem genoemd met de vermelding van het feit, dat Jeremia's woorden moesten opgeschreven worden door Baruch, en van wat toen in Baruchs hart gevonden werd. Want toen heeft een speciale boodschap, een persoonlijk woord van de HERE, dezen "gezegende" bereikt! Waarom, zo zou men geneigd zijn te vragen, is dan hoofdstuk 45 niet dadelijk na hoofdstuk 36 geplaatst? Waarom hier, aan het eind van Jeremia's dienst voor zijn volk? Want met dat volk was de profeet nu toch wel aan het eind gekomen! Nog enkele profetische redenen zouden volgen, redenen bestemd voor de omringende volkeren, maar we staan hier toch aan het einde van geloofsleven en volharding van Jeremia. Waarom dan die breking van de historische volgorde? Het antwoord moet luiden: omdat door deze plaatsing tussen de hoofdstukken 44 en 46 - het zedelijk verband treffend uitkomt!

Van het volk kon niets meer verwacht worden. Van de volkeren was evenmin heil te verwachten; zij waren allen tegenstanders van het volk Gods.

Daardoor komt in dit verband overtuigend uit, dat de verwachtingen van hen, die God vrezen, niet konden gericht worden op Jeruzalem of Juda of Israël, ook niet op Egypte of Babel; of op welk volk ook, maar alleen op God! Hetgeen vroeger door Jeremia tot Baruch was gesproken, wordt nu medegedeeld, opdat *de rechte houding* zou worden aangenomen *te midden van de oordelen des Heren*. Hoe vele oordelen had de profeet nu nog uit te spreken over de volkeren! Achtereenvolgens wendt hij zich tot negen volkeren, waarvan het eerste Egypte en het laatste Babel was. Deze twee waren de voornaamste, die elkaar de heerschappij in een vinnige strijd hebben betwist. En in deze tijd, als ons dit wordt meegedeeld, is het nodig geweest, dat Baruch de pen neerlegde, om te luisteren naar wat God hem had te zeggen! Wat een zegen, dat we niet alleen op onze fouten worden gewezen, maar ook door de trouw des Heren worden versterkt! Baruch moest zich leren schikken in het leed, dat om der zonde wil over het ganse land kwam. En hij kreeg de belofte, dat al zou over alle vlees een kwaad komen, zijn leven zou gespaard blijven en God met hem zou zijn in alle plaatsen, waar hij *zou* heentrekken.

Baruch, de vriend en de geheimschrijver van Jeremia, was de zoon van Neria en de broeder van Seraja, die vermeld wordt in de Staten vertaling (Jer. 51:59), als "een vreedzaam vorst". Deze woorden geven niet geheel weer, wat we ons hebben voor te stellen bij het lezen van de naam Seraja. Hij was hofmaarschalk van Koning Sedekia, en van een aanzienlijk geslacht. Als we dit in aanmerking nemen, dan hebben we wel zeer te waarderen, dat Baruch zo'n gehechtheid had getoond aan Jeremia. De trouw, waarmee hij het moeilijke werk als dienaar van de gesmade profeet verricht heeft, komt dan wel in een helder licht te staan. Baruch had alles om op aardse rijkdom en heerlijkheid te kunnen vertrouwen. En hoe diep moet hem hebben getroffen, wat Jeremia hem heeft gedictieerd over

de ondergang van het Rijk. Daarbij had hij niet alleen deze dingen ontvangen om ze op te schrijven, maar hij had ze ook nog moeten voorlezen. Is het dan wonder, dat hij een ogenblik tot moedeloosheid vervallen is? Wellicht heeft Baruch toch nog enige hoop gekoesterd en op een bepaalde erkenning van de voornaamsten, of van het volk, te Jeruzalem.

Misschien heeft hij zijn positie wel vergeleken met die van zijn broer Seraja. En zie, nu was het, of alles hem op eenmaal ontviel! Zou hij dan geen medelijden met zichzelf krijgen? Nu klinkt daar de Godsstem: "Zo zegt de HERE, de God van Israel, van u, o Baruch: Gij zegt: wee mij toch, want de HERE heeft smart bij mijn lijden gevoegd, ik ben moede van mijn zuchten en rust vind ik niet. Aldus zult gij tot hem zeggen: Zo zegt de HERE: zie, wat Ik gebouwd heb, breek Ik zelf af en wat Ik geplant heb, ruk Ik zelf uit, en zoudt gij voor u grote dingen zoeken? Zoek ze niet! Want zie, Ik breng rampspoed over al wat leeft, luidt het woord des HEREN, maar Ik geef u uw leven ten buit in alle plaatsen waar gij zult heengaan".

Toen Baruch had ervaren, wat bij het voorlezen van de Profetenrol was gebeurd, n.l. dat deze rol verbrand was in het haardvuur van Koning Jojakim, was dat door hem misschien meer gevoeld als een belediging van Jeremia en van hemzelf, dan wel als een smaad voor hun God. Jeremia had bij een andere gelegenheid iets dergelijks ondervonden (Jer. 15). Baruch moest echter leren zichzelf te verloochenen, zich weg te cijferen, en van 's mensen kant op niets meer te rekenen. God was bezig "uit te rukken en af te breken".

Zou Baruch dan iets voor zichzelf hebben te verwachten? Hij had de les te leren, die wij allen te leren krijgen, voor zover we door het geloof met Jezus Christus verbonden zijn, en Hem volgen in deze wereld, dat "deze wereld ons haat, omdat zij Hem gehaat heeft." Onze grote Meester zocht voor ZichZelf geen plaats op deze aarde, hoewel Hij er alleen en ten volle recht op had. Maar Hij werd verworpen, en als de Verworp ene heeft Hij Zijn aangezicht gericht naar Jeruzalem, waar Hij de diepste smaad heeft verduurd, juist van de zijde van Zijn volk.

"Hij kwam tot het zijne, en de zijnen hebben Hem niet aangenomen" (Joh. 1:11). Zo heeft Hij, de Man van smarten, ons een voorbeeld nagelaten, opdat wij Zijn voetstappen zouden navolgen. Petrus schrijft: "die geen zonde gedaan heeft en in wiens mond geen bedrog is gevonden; die, als Hij gescholden werd, niet terugschold en als Hij leed, niet dreigde, maar het overgaf aan Hem, die rechtvaardig oordeelt; die zelf onze zonden in zijn lichaam op het hout gebracht heeft, opdat wij, aan de zonden afgestorven, voor de gerechtigheid zouden leven; en door zijn striemen zijt gij genezen" (1 Petr. 2:22-24).

Wij hebben maar één plaats, en dat is de plaats met en bij Hem, die hier beneden geen plaats had. Wij hebben te zoeken de dingen, die Boven zijn, waar Christus is, aan de rechterhand Gods" (Kol. 3:2). Geen grote dingen hebben wij hier beneden te zoeken. Onze erfenis wordt voor ons bewaard in de hemel (1 Petr. 1:4). Daar zijn de grote dingen, die we zoeken zullen. Zo zullen we bewaard blijven, om een houding aan te nemen, die niet in overeenstemming is met onze positie als gelovigen in Christus. Een dichter heeft het eens zo uitgedrukt:

Hier is niets voor mij te kiezen,
niets te winnen, te verliezen,
niets behoef ik dan een pelgrimsstaf.

Schoon is het, dat de God van Baruch besluit met een bijzondere vertroosting. Over alle vlees zou Hij een kwaad brengen. Maar tot deze gezegende zegt Hij: "Ik geef u uw leven ten buit in alle plaatsen waar gij zult heengaan". De Heer kent al de Zijnen, waar zij zich ook mogen bevinden en onder welke omstandigheden. Geen macht zal hen verderven, Hij is hun rots, in leven en in sterven!

30. DE RIETSTAF GEBROKEN

Jeremia 46

De hoofdstukken 46-51, die het Boek Jeremia afsluiten, bevatten een reeks Godsspraken tegen verschillende volkeren, negen in getal. De eerste is gericht tegen Egypte, de laatste tegen Babel.

In ons vorige hoofdstuk hebben we opgemerkt, dat we in Egypte en Babel de machten hebben te zien, die vijanden van elkaar waren. Als een bufferstaat lag Israël tussen die twee in.

Wat Jeremia nu hier zal doen, is geheel in overeenstemming met de opdracht bij het begin van zijn loopbaan hem gegeven. Bij zijn roeping als profeet was het hem reeds gezegd: "tot een profeet voor de volkeren heb Ik u gesteld" en "Ik stel u heden over de volken en de koninkrijken om uit te rukken en af te breken, om te verdelgen en te verwoesten, om te bouwen en te planten" (Jer. 1:5, 10).

Jeremia had al een enkele maal tegen Egypte en ook andere volken een oordeel uitgesproken (Jer. 25:19-28). Maar hier hebben we nu verschillende profetieën bij elkaar geplaatst, tegen de volkeren gericht, die met Israël enige tijd in aanraking waren geweest.

Wat de chronologie aangaat, is er verschil. Ze zijn niet op hetzelfde ogenblik uitgesproken, maar wel geven ze ons over het lot en de eindbestemming van die volkeren Gods gedachten. Laten we nu eerst ons bezighouden met Egypte.

Abram was daar heen getrokken in een tijd van hongersnood. zijn nageslacht werd er verdrukt, vier honderd jaren (Gen. 15:13). Egypte is het toneel geweest, waar de machtige hand van God tot verlossing van Zijn volk werd gezien.

Op Egypte hebben verschillende koningen van Israël en Juda hun vertrouwen gesteld, en daardoor vele droeve ervaringen gemaakt. Het wordt ons in de Heilige Schrift uitvoerig meegedeeld.

In de verzen 1-12 van ons hoofdstuk hebben we Egypte voor ons in het reeds meer genoemde "vierde jaar van Jojakim." Na vers 12 zullen we ons bezig hebben te houden met een tweede profetie van een twintig jaar later. Beide Godsspraken zijn hier verenigd, omdat ze ons een beeld geven van wat met Egypte in de nu nog voor ons liggende toekomst geschieden zal. Aan het slot van het hoofdstuk, in vers 26, vinden we slechts een enkele regel, die gewaagt van een betere toekomst. Daar lezen we: "Maar daarna zal het rustig liggen als in vroegere dagen, luidt het woord des HEREN"

Raadplegen we nu, wat Jesaja profeteert over die betere toekomst, dan zien we, dat die samenhangt met de grote verandering, die voor het volk van God aanbreken zal. In Jesaja 19:22 lezen we: "Zo zal de HERE Egypte geducht slaan en genezen, en zij zullen zich tot de HERE bekeren, en Hij zal Zich door hen laten verbidden en hen genezen. Te dien dage zal er een heerbaan wezen van Egypte naar Assur, en Assur zal in Egypte komen en Egypte in Assur, en Egypte zal met Assur de HERE dienen. Te dien dage zal Israel de derde zijn naast Egypte en Assur, een zegen in het midden der aarde, omdat de HERE der heerscharen het gezegend heeft met de woorden: Gezegend zij mijn volk Egypte en het werk mijner handen, Assur, en mijn erfdeel Israel".

Farao Necho was de mededinger van de Chaldeeën. Het Assyrische Rijk was reeds ineengestort. De hoofdstad Nineve gevallen in 612 v. Chr. Het ging om de vraag, wie de macht in handen krijgen zou, nu Assyrië was bezweken, Of Babel, Of Egypte.

Aanstands maakte Egypte zich op; het wilde Babel vóór zijn! Vooral zou het van betekenis zijn, wie de sterke vesting Karchemis (Circesium) aan de Eufraat, in bezit kon nemen.

Door het zenden van een ontzaglijk sterk leger tegen de Chaldeeën wilde de Farao de eerste zijn. In de Boeken Koningen en Kronieken wordt ook melding gemaakt van deze tocht (2 Kon. 23:29; 2 Kronieken 35:20); Koning Josia, die zich de Farao in de weg stelde, vond hierbij de dood (slag bij Megiddo, in 609 v. Chr.).

Als tegenstander ontmoette Necho de jonge opperbevelhebber over het leger der Chaldeeën, Nebukadnezar, die zijn vader Nebopolassar verving, omdat deze ziek was. Na de slag bij Karchemis in 605, waarin de Chaldeeër overwinnaar werd, kwam Nebukadnezar op de troon. Zijn vader was inmiddels gestorven in 604. Het was een belangrijk tijdstip in de wereldgeschiedenis. Daar aan de Eufraat werd over het toekomstige lot van de wereld beslist. Echter niet door een machtige onder de mensen, maar door de Almachtige-Zelf, die Nebukadnezar wilde gebruiken om Necho te vernederen!

Vers 10 zegt het zo duidelijk en daarom is deze uitspraak het hoogtepunt van de profetie in de eerste twaalf verzen van ons hoofdstuk: "Dit toch is de dag van de HERE der heerscharen, de dag der wrake om wraak te nemen op zijn tegenstanders; ja, het zwaard verslindt en wordt verzadigd en dronken van hun bloed, want een slachtoffer heeft de Here, de HERE der heerscharen, in het Noorderland, aan de rivier de Eufraat".

Laten wij nu een ogenblik de profetie wat nader bezien. Op de levendige wijze spreekt Jeremia over het zich gereedmaken tot de strijd. "Bereidt rondas ²² en schild toe en rukt aan tot de strijd! Spant de paarden in en stijgt op, gij ruiters, en schaart u in slagorde, de helmen op; scherpt de lansen, trekt de pantsers aan" (vs. 3 en 4). Is het niet, of we de krijgsbazuin horen blazen, of het commando tot vertrekken gegeven wordt? Maar zie, wat is dat? Dreigen de Egyptenaren te bezwijken? Waarom wordt de toon plotseling heel anders? "Waarom zie ik hen

²² Een groot schild, dat het gehele lichaam beschermt tegen aanvallen van de vijand.

verschrikt, achterwaarts wijkende? Ja, hun helden zijn verslagen en vluchten steeds voort zonder om te zien: schrik van rondom! luidt het woord des HEREN" (vs. 5). De krijgskansen zijn inderdaad gekeerd! Er is geen hoop meer. "De snelle kan niet ontvluchten en de held niet ontkomen: in het noorden, aan de rivier de Eufraat, zijn zij gestruikeld en gevallen" (vs. 6).

Aanvankelijk leek het erop, alsof de Egyptenaar niet anders dan overwinnaar kon zijn. Het optrekken van het machtige leger was als de Nijl, wanneer ze buiten haar oevers treedt en het gehele land onder water zet. Necho zei in zijn overmoed: "Oprukken zal ik, ik zal de aarde overdekken, ik zal verdelgen steden met inwoners en al!" (vs. 8).

De legers worden versterkt: de helden, die meestrijden, zijn geoefende strijders; de Moren (Ethiopiërs), de Puteërs (Lybiërs) en de Lydiërs. Elk hebben zij hun roem. De Moren en de Puteërs onderscheiden zich door het hanteren van het schild. De Lydiërs door het spannen van de boog! (vs. 9).

Maar het is alles vergeefs. God strijdt tegen Egypte! Het is de dag van Zijn wraak, want Egypte heeft zich aan Zijn volk vergrepen! Het heeft Josia gedood, Joahaz weggevoerd uit Jeruzalem en Jojakim aan zich onderworpen! De balsem van Gilead, die verzachting aanbrengt als geen andere; de medicijnen, welke ook en hoeveel ook, worden aangewend, zij brengen geen genezing. Met schande overladen keren ze naar hun land terug. "Held tegen held hebben ze gestreden".

Uit lafheid hebben ze de strijd niet ontweken, want "tezamen zijn zij gevallen!" (vs. 12). Zo eindigt de eerste Profetie over Egypte!

* * *

De eerste Profetie tegen Egypte, die in de vorige verzen opgetekend is, werd vervuld in 605. Ze is en in haar

voorzegging en in haar vervulling een beeld van de tweede Profetie die ons nu zal bezighouden, in plus minus 585 werd uitgesproken, en in 568 in vervulling ging.

Als we nu de eerste en de tweede tezamen nemen, en er dan aan denken, dat de algehele vernedering van Egypte plaats gevonden heeft in 525, door de Perzische vorst Cambyses, dan zullen we zien, dat en de eerste en de tweede, en de derde vernedering een beeld vormen van de uiteindelijke, die intussen zal worden gevolgd door de verhoging tegelijk met Israël en met Assyrië. zoals we reeds opmerkten naar aanleiding van Jesaja 19.

Naar aanleiding van Nebukadnezars aankomst om Egypte te slaan in 568, spreekt Jeremia nu reeds, in 585, al hetgeen verkondigd moest worden te Migdol, Nof en Tachpanches, steden, waarover we reeds iets zeiden bij de behandeling van hoofdstuk 43.

Maar hoewel het een kleine twintigtal jaren tevoren gesproken werd, heeft de profeet het gedaan, alsof alles voor zijn ogen zich afspeelde. Hij zag de toekomst, alsof het het heden was.

De aanvang is wel zo tekenend: "Schaar u in slagorde en tref uw toebereidselen, want het zwaard verslindt om u heen" (vs. 14). "Waarom is uw sterke geslagen, hield hij geen stand?" (vs. 15). Het antwoord luidt: " Omdat de HERE hem nederstiet!". Hij, de God der legerscharen, is de Opper-Veldmaarschalk! "Hij maakte het getal der struikelenden groot" ²³ (vs. 16). Als de een op de ander valt, zeggen ze, te weten zij, die, in welke positie ook, als vreemdelingen in Egypte verkeerden: "zij zeggen: Op! terug naar ons volk en ons geboorteland voor het gewelddadige zwaard! Noemt de naam van Farao, de koning van Egypte: Rumoermaker, die zijn tijd liet voorbijgaan!" Of volgens een andere vertaling, Farao is "verloren" van hem hebben wij niets te verwachten; we kunnen op de man eigenlijk niet vertrouwen.

²³ De SV lijkt hier een betere vertaling te hebben dan de NBG.

Het is een gebroken rietstaf die de hand doorboort. Hij heeft zijn tijd - de gezette of bestemde tijd - laten voorbijgaan! vers 17.

“Zo waar Ik leef, luidt het woord van de Koning, wiens naam is HERE der heerscharen, als de Tabor onder de bergen en als de Karmel aan de zee komt hij aan! Maak u toebereidselen voor de ballingschap, gij inwoner, dochter van Egypte, want Nof (Memphis) zal tot een woestenij worden, vernietigd, zonder inwoner” (vs. 19). Egypte wordt vergeleken bij een zeer schone stier. Misschien is het een zinspeling op een van de voornaamste afgoden, te weten de god Apis, die werd voorgesteld als een schone zwartgeklepte stier.

Nebukadnezar is dan de slachter, die van het Noorden is gekomen. Of ook, want zo is het woord eveneens vertaald, de "horzel", waarvan de steek het vee razend van pijn maakt. De hulptroepen, de gehuurden, de Lybiërs en Lydiërs (vs. 9) houden evenmin stand. Ook over hen was de tijd der bezoeking gekomen. Egypte, de vernederde, loeit dan niet meer als de schone stier, maar haar stem is als van een slang, die van vrees nauwelijks geluid kan geven.

De vijanden trekken daarheen, en komen als houthakkers met hun bijlen, om alles neer te vellen (vs. 22). Ja, spreekt de HERE: zij hebben haar woud afgehouden, want hun getal is niet te tellen.

Zij zijn te vergelijken met sprinkhanen, die in grote getale op het veld neerstrijken en niets overlaten (denken we hier aan de achtste plaag in Egypte (Ex. 10:12, 15).

"De dochter van Egypte is te schande gemaakt, overgegeven in de macht van het volk uit het Noorden" (vs. 24).

De HERE der heerscharen, de God Israëls, zegt: " De HERE der heerscharen, de God van Israel, zegt: Zie, Ik doe bezoeking aan Amon van No en aan Farao en aan Egypte, aan zijn goden en aan zijn koningen ja, aan Farao en wie op hem vertrouwen, en Ik geef hen in de macht van wie hen naar het leven staan, namelijk in de macht van Nebukadnezar, de koning van Babel,

en in de macht van zijn dienaren. Maar daarna zal het rustig liggen als in vroegere dagen, luidt het woord des HEREN " (vs. 25, 26) Maar daarna - dat is: "wanneer Mijn Rijk in heerlijkheid zal komen," (Dächsel) dan zult gij niets meer te vrezen hebben, zo min als Mijn volk, want tot dat volk zegt God: "Vrees gij dan niet, mijn knecht Jakob, en wees niet verschrikt, o Israel, want zie, Ik verlos u uit verre streken, uw nakomelingen uit het land hunner gevangenschap; (de gevangenis, waarheen de nakomelingen, het zaad, zullen zijn weggevoerd), Jakob zal terugkeren en rustig en veilig zijn, door niemand opgeschrikt. Vrees gij niet, mijn knecht Jakob, luidt het woord des HEREN, want Ik ben met u; want Ik zal met alle volken, waaronder Ik u verstrooid heb, voorgoed afrekenen, maar met u zal Ik niet voorgoed afrekenen, doch Ik zal naar recht u tuchtigen, al zal Ik u zeker niet vrij laten uitgaan " (vs. 27 en 28) Hier wordt dus in de verzen 27 en 28 en in de laatste woorden van vers 26 de toekomst van Israël met die van Egypte verbonden.

Zijn nu deze woorden, te weten die vanaf vers 13 van ons hoofdstuk, de laatst uitgesprokene door Jeremia? Indien we in hoofdstuk 44 werkelijk het voorspel van Jeremia's dood beschreven vinden, dan heeft hij nog te voren uitgesproken, wat we nu met elkaar overdacht hebben. In dit geval zijn de woorden van ons hoofdstuk de voorlaatste van de profeet. Hoe dit ook zij, de laatste of de voorlaatste, beide redenen zijn gewijd aan het eigen beminde volk en aan de gebroken rietstaf, waarop Israël zo vaak vertrouwd heeft en die de hand heeft doorboord!

Tegen Baruch zei de trouwe Godsman: "Zoudt gij u grote dingen zoeken?" Weer komt ons dit woord voor de aandacht. We zien het voor ons, als "in een rots gehouwen", van Egypte valt niets te verwachten! Is het zo niet ook met deze wereld, waarvan de christen evenmin iets te verwachten heeft? Hoe duidelijk heeft onze Redder, de Heilige, tot allen, die met Hem verbonden zijn, gezegd: "In de wereld hebt u verdrukking, maar hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen" (Joh. 16:33).

"Als de wereld u haat, weet dat zij Mij eerder dan u heeft gehaat. Als u van de wereld was, zou de wereld het hare liefhebben; maar omdat u niet van de wereld bent, maar Ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat de wereld u" (Joh. 15:18, 19).

En in zijn gebed tot de Vader: "Rechtvaardige Vader, - en de wereld heeft U niet gekend"; "en de wereld heeft hen gehaat, omdat zij niet van de wereld zijn zoals Ik niet van de wereld ben. Ik vraag niet dat U hen uit de wereld wegneemt, maar dat U hen bewaart voor de boze. Zij zijn niet van de wereld, zoals Ik niet van de wereld ben"... ..."Zoals U Mij in de wereld hebt gezonden, heb ook Ik hen in de wereld gezonden. En Ik heilig Mijzelf voor hen, opdat ook zij geheiligd zijn door de waarheid" (Johannes 17:25, 14, 15, 16, 18 en 19).

En heeft niet de apostel Johannes, die zo ernstig waarschuwt voor de verleidingen van deze wereld, geschreven: "Hebt de wereld niet lief, noch wat in de wereld is. Als iemand de wereld liefheeft, is de liefde van de Vader niet in hem. Want al wat in de wereld is: de begeerte van het vlees, de begeerte van de ogen en de hoogmoed van het leven, is niet uit de Vader, maar is uit de wereld. En de wereld gaat voorbij en haar begeerte, maar wie de wil van God doet, blijft tot in eeuwigheid" (1 Joh. 2:15-17).

Onze Heer Jezus is door deze wereld - Joden en heidenen - verworpen! Laten wij dan, indien wij Hem liefhebben, in Hem blijven: in Zijn liefde, in Zijn gemeenschap en luisteren naar Zijn stem, als die van onze goede, grote en overste Herder, en Hem volgen! Of de wereld ons nu vleit of vervolgt, laten we bedenken, dat ze nooit haar karakter verliest!

31. OVER FILISTEA ZAL IK JUICHEN

Jeremia 47

In de hoofdstukken 47, 48 en 49 volgen de profetieën, die uitgesproken zijn op 's HEREN last tegen de Filistijnen (47), tegen Moab (48), tegen Ammon, Edom, Damaskus, Kedar, en Elam (49). In hoofdstuk 50 en 51 volgt dan het Woord tegen Babel, dat met Egypte als het ware de omlijsting vormt van de oordelen tegen genoemde zeven volkeren.

"Deze twee," Egypte en Babel, "vormen de hoofdmachten, waarin," zoals Dächsel opmerkt, "de geest van goddeloosheid zich openbaarde. Tussen beiden in staan de volkeren, die ook geografisch tussen hen in woonden en wel zo, dat de Feniciërs met de Filistijnen worden samengevat; de verschillende Arabische volksstammen in de namen Kedar en Hazor; de Koninkrijken van het Noorden door Damaskus; en die van het Oosten door Elam worden voorgesteld. Aan de drie met Israël verwante volken: Moab, Ammon en Edom, wordt elk een bijzondere voorzegging gewijd. God heeft tot volvoering van dit gericht de koning van Babel gebruikt. Tot op de door Hem bestemde tijd zou Babel de wereldheerschappij bezitten. Als de tijd daarvoor zou zijn aangebroken, zou ook Babel bezwijken en voor Israël verlossing en zegen aanbreken, waarin alle volkeren zouden delen."

"In Jeremia" - merkt J.N. Darby op in "Synopsis of the Books of the Bible," H, pag. 366 - "worden de oordelen beschouwd in verband met de terzijdestelling van de onafhankelijke volkeren en de stichting van het ene Rijk der volkeren, het hoofdonderwerp van deze Profetie. Daarom houdt de profeet zich vooral bezig met de historische gebeurtenissen van het Babylonische Rijk, zoals het gesticht werd door God in de dagen van de profeet. Babel en het land der Chaldeeën zijn het onderwerp van zijn Profetie. De onderdrukking van Israël door

Nebukadnezar, die het "de beenderen had afgeknaagd" (Jer. 50:17b), wordt aan hem gewroken."

De Filistijnen zijn volgens Genesis 10:6, 13 en 14, nakomelingen van Cham en Mizraïm. Hun oorspronkelijk vaderland was daarom Egypte.

De in Genesis vermelde afkomst wijst ook op de verwantschap met Kanaan, die evenals Mizraïm een zoon van Cham was. Uit Egypte zijn de Filistijnen weggetrokken naar het eiland Kreta, dat voorheen de naam Kaftor droeg, (vgl. Amos 9:7) en van daar weer over de Middellandse zee naar de Zuid-Westelijke oever van Palestina. Daar hebben zij zich gevestigd, nadat de oorspronkelijke bewoners door hen waren verdreven. Deuteronomium 2:23 zegt ons: "De Kaftorieten, die uit Kaftor gekomen waren, hadden de Awwieten, die tot Gaza in dorpen woonden, verdelgd en zich in hun plaats gevestigd." Ten tijde van Abram was er al sprake van een Filistijns Koninkrijk te Gerar. En bij de uittocht van de kinderen Israëls uit Egypte werd het volk door Mozes niet geleid op de weg der Filistijnen, hoewel die nader was. Het had God goed gedacht Zijn volk van de andere zijde, in het Over-Jordaanse, het land Kanāan te doen binnenleiden. Dat koninkrijk der Filistijnen had zich in die tijd uitgebreid tot de grenzen van Egypte en werd gevormd door vijf vorstendommen: Asdod, Askelon, Ekron, Gad en Gaza.

De geschiedenis van de Filistijnen, voor zover ze met die van Israël samenhangt, is een aaneenschakeling van oorlog. De God Israëls heeft meer dan eens de Filistijnen gebruikt om Zijn volk te tuchtigen. Door koning Uzzia werd echter hun macht gebroken (2 Kron. 26:6, 7) en koning Hizkia, de zoon van Achaz, heeft hun overmoed gestraft (2 Kon. 18:8; Jes. 14:29). Ook andere volkeren zijn op gelijke wijze gebruikt door de HERE om het oordeel over de Filistijnen te brengen. Hun afgoderij en vooral hun hoogmoedige en wraakzuchtige gezindheid tegen Israël werd hun vergolden. Merkwaardig zijn in dit opzicht de volgende uitspraken: " Zo zegt de Here HERE: Omdat de Filistijnen wraakzuchtig gehandeld hebben door met bitter leedvermaak wraak te nemen en in eeuwigdurende vijandschap

te verdelgen, daarom, zo zegt de Here HERE: zie, Ik strek mijn hand uit tegen de Filistijnen, Ik zal die Keretieten (volgens Dr. A. Noordzij *Kretiërs*) uitroeien en zelfs het overblijfsel aan het strand der zee te gronde richten; (het "overschot" van het zeestrand volgens Noordzij, omdat de Filistijnen door de Assyriërs waren gedecimeerd), en Ik zal geduchte wraak aan hen oefenen met grimmige straffen. En zij zullen weten, dat Ik de HERE ben, wanneer Ik mijn wraak over hen breng" (Ezech. 25:15-17).

Uit Amos 1 laten we hier slechts deze woorden volgen: "Om drie overtredingen van Gaza, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij een gehele bevolking hebben weggevoerd om die aan Edom uit te leveren" (vs. 6). Uit Sefanja: "Wee u, bewoners der zeekust, volk der Keretieten! Het woord des HEREN is tegen u, Kanaan, land der Filistijnen, en Ik zal u te gronde richten, zodat er geen inwoner meer zal zijn. De zeekust zal worden tot weideplaatsen, tot putten der herders en tot kooien voor schapen. De kust zal ten deel vallen aan het overblijfsel van het huis van Juda; daarop zullen zij weiden; in de huizen van Askelon zullen zij zich des avonds legeren, want de HERE, hun God, zal acht op hen slaan en een keer in hun lot brengen" (Sef. 2:5-7). Uit Zacharia: "Askelon zal het zien en vrezen, ook Gaza, en het zal hevig beven, en Ekron, omdat zijn verwachting²⁴ zal beschaamd worden; dan zal de koning uit Gaza verdwijnen en Askelon zal onbewoond zijn. Dan zal een bastaardvolk in Asdod wonen, en Ik zal de trots der Filistijnen uitroeien" (9:5 en 6). Uit Obadja, te weten het negentiende vers: De Laagte zal het land der Filistijnen bezitten. Uit deze aanhaling kan blijken, dat Israël in de toekomst het land van de Filistijnen erfelijk bezitten zal. Volgens

²⁴ Hetgeen, waar zij op zagen te weten Tyrus en Sidon, waarop ze hun vertrouwen hadden gesteld. Tyrus werd na een beleg van zeven maanden veroverd door Alexander de Grote, 332, die na de inneming van de stad doortrok naar Gaza, op zijn tocht naar Egypte. Alexander nam de stad Gaza in na een belegering van twee maanden.

de aanwijzingen in Ezechiël 48:23-27 zullen daar de vijf stammen: Benjamin, Simeon, Issaschar, Zebulon en Gad hun erfelijke bezitting hebben.

Nadat we door deze verschillende aanhalingen een indruk gekregen hebben van wat in het verleden gedeeltelijk en in de toekomst ten volle de Filistijnen wachtte en wacht, willen we nu tot de beschouwing van ons hoofdstuk overgaan. We zullen dan nog gelegenheid vinden op een enkel punt terug te komen. Het eerste vers zegt ons, dat het Woord des HEREN tot de profeet Jeremia geschiedde tegen de Filistijnen, en dat Farao Gaza sloeg. Farao Necho had Gaza nog niet geslagen, toen Jeremia deze Profetie uitsprak. Voordat het geschiedde, werd het oordeel dus al aangekondigd met een: "Zo zegt de HERE". "Zie, wateren komen opzetten uit het Noorden en worden tot een overstromende beek; ja, zij overstromen het land met al wat zich erop bevindt."

"Wateren komen opzetten uit het Noorden". Farao Necho had bij Megiddo Josia geslagen. Nu trok hij eerst naar Gaza op en nam haar in. Zijn komst wordt vergeleken bij de bruisende wateren van een gezwollen rivier, die buiten haar oevers getreden is en alles onder water zet. Farao Necho is hier een beeld van de Chaldeeër, die enkele jaren later Filistea onder de voet zou lopen. Jeremia heeft op zeer levendige wijze de nadering van dezen vijand beschreven. "al de bewoners van het land jammeren, op het geluid van het stampen van de hoeven zijner paarden, het ratelen zijner wagens, het gedreun zijner wielen" (vs. 3). Overall was verwarring en ellende. Een algemene inzinking was het gevolg ervan: Vaders vergaten hun kinderen; zij zagen er niet naar om, vanwege hun slappe handen, vers 4; "om voor Tyrus en Sidon elke nog overgebleven helper uit te roeien". Het ging er eigenlijk om, aan Tyrus en Sidon alle hulp te ontnemen uit het Zuiden. Na de val van Jeruzalem werd Tyrus belegerd door Nebukadnezar.

Dit beleg staat in de geschiedenis bekend als een befaamd beleg. Het heeft wel 13 jaar geduurd (586-573). Eerst moest Gaza, de sleutelstad, vernederd en onmachtig gemaakt

worden, opdat van die zijde geen hulp aan Tyrus zou kunnen worden geboden.

Maar ook hier is het weer van betekenis, dat niet in de eerste plaats aan de Chaldeeër toegeschreven wordt, dat Gaza en Askelon vernederd worden, maar dat het de HERE is, die zegt: "Ik doe het". "Want de HERE verdelgt de Filistijnen, de rest van het eiland Kaftor."

Het beeld van het scheermes staat misschien Jeremia voor de geest, als hij in vers 5 spreekt over "Gaza is kaal geschoren." Jesaja gebruikt dit beeld (Jes. 7:20), als hij over de koning van Assyrië spreekt. Alle kracht wordt weggenomen, alle heerlijkheid verdwijnt. Van beide is het haar een beeld. Denken we slechts aan de Nazireeër Simson, die zwak was geworden, toen zijn haarlokken waren weggenomen, en aan 1 Korintiërs 11:15, waar gezegd wordt, dat het lange haar de vrouw een eer is. Gaza wordt echter niet alleen genoemd. In één adem wordt het vermeld met Askelon. Beide steden lagen op een afstand van 12 mijl in hetzelfde dal.

Allen zijn tot wanhoop gekomen, roepen tot hun goden om hulp, en brengen zich bloedige wonden toe, om het medelijden der goden op te wekken. Het zwaard des HEREN is niet meer te houden. Wanneer zal er een eind aan komen? "Trek u terug in uw schede, wees rustig en houd u stil!" (vs. 6).

Maar omdat de HERE het zwaard bevel gegeven heeft tegen Filistea, zal het niet tot rust komen, eer het oordeel volbracht is. Vandaar vers 7 ten besluit: "Hoe zoudt gij rustig zijn?" Tegen Askelon en tegen de hele kust is het ontwaakt. God heeft het besteld! Ja, God heeft het zo beschikt, dat is het einde.

Al deze profetieën tegen Filistea van Jeremia, Ezechiël, Amos, Zacharia, zijn op Gods tijd in vervulling gegaan. Egypte (Necho), Babel (Nebukadnezar) en Griekenland (Alexander de Grote) zijn Zijn werktuigen geweest. In de eindtijd zullen "de beminden," Israël en Juda, bevrijd zijn, ook van Filistea (Ps. 60:7).

"Over Filistea ²⁵ zal Ik juichen." (Ps. 60:10; 108:10). Dan zal er vreugde zijn in Gods hart. Dan wordt het snoer getrokken over het ganze land, zoals Mozes het van de berghoogte eenmaal aanschouwde, (Deut. 32:49) en Ezechiël het voor ons geprofeteerd heeft. Dan is er geen Filistea meer!

Daar, waar God eenmaal werd onteerd - denken we maar aan het brengen van de Ark van het verbond in Dagon's tempel, in de stad Asdod - daar zal Hij worden geprezen en verheerlijkt. Dan zal het Woord in vervulling zijn gegaan: "Over Filistea zal ik juichen."

²⁵ De SV heeft hier Palestina. Dit moet zijn Filistea. Zo heeft de "Elberfelder Bibel" het, zo heeft Luther het eveneens vertaald.

32. ALS DOOR VUUR

Jeremia 48

“Toen God de steden der Streek verwoestte, gedacht God Abraham, en Hij leidde Lot uit het midden der omkering, toen Hij de steden waarin Lot gewoond had, omkeerde" (Gen. 19:29).

De oorsprong van het Moabietische volk is Lot en zijn oudste dochter. Door de genade van God, en als antwoord op Abraham's gebed, was Lot als door vuur aan het oordeel over Sodom ontrukkt. Het vege lijf had hij behouden en - zijn twee dochters, die hem in de spelonk opnieuw tot verleiding zouden zijn (Gen. 19:31-36).

In de spelonk van Zoar ligt Moabs ontstaan. Israël en Moab; Abraham en Lot, hoe verschillend waren hun wegen. Israël en Moab waren wel met elkaar nauw verwant, evenals Abraham en Lot; en zij spraken nagenoeg dezelfde taal, en zij woonden heel dicht bij elkaar, Moab op de grens van Israël, maar - als Israëls verklaarde en openbare tegenstander!

Als we de gewijde geschiedenis raadplegen, dan kan het ons niet ontgaan, dat Moab nu en dan als tuchtroede werd gebruikt voor het volk van God. Zo bijvoorbeeld Eglon, die door God verwekt werd om Israël te tuchtigen, wat in dit geval betekende, dat het volk van God aan de koning der Moabieten schatplichtig werd (Richt. 3) Maar als Eglon het gestelde doel voorbijstreeft, en zijn afgoden binnen de grenzen van Israël brengt, om God te honen, dan wordt de roede, die geslagen had, verbroken. God verwekte Ehud, een der richters onder Israël, om Eglon met zijn zwaard te doden!

De geschiedenis van Moab kunnen we karakteriseren als een geschiedenis van vernedering en van verheffing. Door eigen kracht heeft het zich verheven. Door God werd het vernederd.

Het woord van de wijze Salomo: "Hovaardij gaat vooraf aan het verderf, en hoogmoed komt voor de val" (Spr. 16:18; zie ook Spr. 8:13), zien we in Moab vervuld. Moab heeft zijn welvaart en rijkdom gekend - vette weiden, wijnbergen, olijfbomen, vruchtbare akkers - maar Moab is er door tot hovaardij gebracht.

Jeremia zegt het zo tekenend: "Wij hebben van Moabs trots gehoord (zeer hoogmoedig is het!) van zijn hoogheid, zijn trots, zijn hoogmoed en zijn hooghartigheid" (Jer. 48:29; zo ook Jes. 16:6 en 7). Ten tijde van koning David werd Moab schatplichtig gemaakt (2 Sam. 8:2).

Bij de strijd, waarin David zegevierde, werden de Moabieten deels ten onder gebracht. Evenwel werd aan een overblijfsel genade bewezen. Hierin hebben we eigenlijk voor ons, wat in het laatste der dagen zich zal herhalen. Jeremia zegt het geheel aan het slot van zijn Profetie tegen Moab: "Maar in het laatste der dagen zal Ik Moabs gevangenis wenden spreekt de HERE." Moab heeft dus nog een toekomst. Het verdwijnt niet helemaal. Wel zal het worden getuchtigd, en nog wel door Israël zelf, maar niet vernietigd! (Jer. 48:47).

Na de wegvoering van de twee stammen, die in het Over-Jordaanse hun erfdeel hadden, Ruben en Gad, wat gebeurde door Tiglath-Pilezer, heeft Moab zich geheel over het gebied van het Over-Jordaanse uitgebreid, en geen erbarming getoond ten opzichte van de achtergebleven en uit Israël. Zij hebben zich bovendien vrolijk gemaakt over Israëls val. Daarom is het oordeel van God over hen gekomen. Waarschijnlijk heeft namelijk Salmanezer, de koning van Assyrië, alvorens Samaria te belegeren, zijn weg genomen over het gebied der Moabieten en het veroverd. Dit is geweest het eerste oordeel over Moab.

Na dit eerste oordeel is Moab schatplichtig geworden aan Nebukadnezar. Deze heeft zijn legers met "de benden van de Moabieten" versterkt en is zo naar Jeruzalem getogen. Allen, die rondom Israël woonden, waren nu aan dezen machtigen heerser onderworpen. Jeremia spreekt daarover in het

hoofdstuk 27: "alle volken zullen hem, zijn zoon en zijns zoons zoon dienstbaar zijn, tot de tijd ook voor zijn land komt, en ook dat door machtige volkeren en grote koningen dienstbaar gemaakt zal worden" (vs. 6 en 7).

De koning van Moab heeft ook dit woord ontvangen. De wereldheerser heeft de grenzen van Moab uitgewist. Dit is het tweede oordeel. Hierover spreekt Jeremia in hoofdstuk 48 in een profetie, die in vervulling ging, toen Nebukadnezar (volgens Josefus in 581 v. Chr.) Moab veroverde en in ballingschap wegvoerde. Enkele profetieën mogen hier worden aangevoerd, die over het derde oordeel spreken, dat Moab in de toekomst treffen zal. Het zal van Godswege worden uitgevoerd door Israël zelf. Daniël spreekt in hoofdstuk 11:41, over de koning van het Noorden, die komt aanstormen tegen de koning van het Zuiden en die zal komen in het sieraadland en vele landen zal onderwerpen. Maar dan gaat hij voort: "maar aan zijn macht zullen ontkomen: Edom, Moab en de keur der Ammonieten".

Waarom ontkomen ze? Om door Israël zelf te worden getuchtigd! Sefanja gewaagt er van in hoofdstuk 2:9: "Het overblijfsel van mijn volk zal hen plunderen en de rest van mijn natie hen erfelijk bezitten". Jesaja zegt in hoofdstuk 11:13 en 14, sprekende over zijn volk: "Dan zal de afgunst van Efraim verdwijnen en zij die Juda benauwen, zullen uitgeroeid worden; Efraim zal niet afgunstig zijn op Juda en Juda zal Efraim niet benauwen. Westwaarts zullen zij de Filistijnen op de schouder vliegen, samen zullen zij de stammen van het Oosten plunderen; naar Edom en Moab zullen zij hun hand uitstrekken en de Ammonieten zullen hun onderhorig zijn". Bileam, de profeet tegen wil en dank, maar die toch de woorden Gods heeft moeten uitspreken, kondigt aan: "een ster gaat op uit Jakob, een scepter rijst op uit Israel, en verbrijzelt Moabs slapen, en verplettert alle zonen van Set. Dan zal Edom een veroverd gebied wezen, en Seir zal een veroverd gebied wezen, zijn vijanden. Maar Israel zal kracht oefenen, en hij zal heersen uit Jakob, en de vluchtelingen uit de stad verdelgen" (Num. 24:17, 19). Hier hebben we de Machtige voor ons, aan

Wie de heerschappij zal behoren, en die door Zijn volk ook Moab zal verslaan! "Dan zal op goedertierenheid een troon worden gevestigd en in getrouwheid zal daarop in Davids tent zetelen een, die richt en die het recht zoekt en die zich haast gerechtigheid te oefenen." Om direct daarna door te gaan over Moab: "Wij hebben gehoord van de trots van Moab, dat zeer trots is, van zijn hoogmoed, zijn trots en zijn overmoed, zijn ijdel gezwets" (vs. 5-6). Dit oordeel is een diepe vernedering voor de hoogmoedigen nazaat van Lot.

In Psalm 60 en 108, in beide vers 10, wordt gesproken over het bezit van de Messias. Ook Moab behoort daaronder. Als de Psalmist profetisch bezingt, wat de vreugde van God wezen zal, namelijk dat Hij alles onder de heerschappij van Zijn Zoon brengen zal, Sichem en Sukkoth (het OverJordaanse) en Gilead en Manasse, en Efraïm en Juda, dan gaat hij voort en zegt: "Moab is mijn waspot, op Edom zal Ik Mijn schoen werpen (Ik zal Edom erkennen als Mijn eigendom, Mijn bezitting) over Palestina (Filistea) zal Ik juichen."

Moab is mijn waspot, Mijn wasbekken! Het bekken, dat o.a. bij de voetwassing werd gebruikt, behoorde tot het gereedschap van de slaven. Moab wordt echter niet slechts als slaaf beschouwd, maar de vernedering gaat nog dieper: Moab zelf is zo'n bekken! Zo zien we, hoe de hoogmoedige vernederd wordt: voor Moab is maar één beeld: het wasbekken!

Na dit derde oordeel echter, in het laatste der dagen, wordt Moabs gevangenis gewend (Jer. 48:47). Dan zullen "alle koningen zich voor hem nederbuigen, alle volkeren hem dienen" (Ps. 72:11) Zoals er voor Lot eenmaal ontkoming is geweest, maar als door vuur, zo zal het in de toekomst zijn voor de kinderen van Lot.

* * *

Wij maakten al de opmerking, dat hoogmoed een van de karaktertrekken van het volk der Moabieten was. "Dan wordt

Moab verdelgd, zodat het als volk niet meer bestaat, omdat het zich tegen de HERE verheven heeft." Zo spreekt Jeremia in zijn profetieën vers 26 en 42. En in vers 29 hebben we woorden, die we reeds boven aanhaalden. Maar het is niet alleen de hoogmoed van Moab, die ons moet opvallen. Er is nog een tweede, heel gevaarlijke trek, die van stille gerustheid. Maar niet die stille gerustheid, die de HERE waardig is, omdat het vertrouwen op Hem gevestigd is. Jesaja zegt tot zijn volk: "In stilheid en in vertrouwen zou uw sterkte zijn." (Jes. 30:15). Niet het vertrouwen op Egypte, niet het onrustig om zich heen zien in plaats van naar Boven, is de roeping van de mens, die het geleerd heeft van God alleen alles te verwachten. Bij Moab hebben we echter een andere stille gerustheid, die ontstaat en gevoed wordt door het zelfbewustzijn, dat redeneert: Ik heb zelf de kracht, het vermogen, de middelen, die ik behoef; ik kan mijzelf redden, en heb niemand nodig. Dat is de stille gerustheid, die scherpe afkeuring verdient.

"Moab heeft van zijn jeugd af rust gehad; het heeft stil op zijn drossem gelegen (grondsop, heffe), het is niet overgegoten van het ene vat in het andere, en het is niet in ballingschap gegaan; daardoor is zijn smaak hem gebleven en is zijn geur niet veranderd" (Jer. 48:11). Dat was de oorzaak, dat "God Moab aftappers (of overgieters, overtappers, vreemde gasten) die hem zullen aftappen en zijn vaten zullen ledigen en zijn kruiken verbrijzelen."

Stille gerustheid was ook een kenmerk van Sodom. Moab wordt soms in één adem genoemd met Sodom. Welnu, van Sodom wordt gezegd, dat het niet alleen door hoogmoed en zathheid van brood, maar ook door "stille gerustheid" werd gekenmerkt. In het voorbijgaan willen we hier nog de opmerking maken, dat "zathheid van brood," welvaart en rijkdom, een gevaar is, om hoogmoed te voeden en in stille gerustheid te vervallen. Het behoeft geen gevaar te zijn, maar het kan het wel terdege wezen. Waken wij dan ook in dit opzicht! Moab heeft op zijn drossem stil gelegen.

Dit beeld moet wel even toegelicht worden. Moab wordt vergeleken met een vat wijn. Goede wijn wordt steeds beter, naarmate hij langer tijd ligt. Slechte wijn daarentegen wordt steeds zuurder en wranger. Moabs aard, van nature reeds verdorven, is door de rust steeds slechter geworden ²⁶. De Moabieten waren nooit in ballingschap geweest. Ze hebben dat niet gewaardeerd. Hun oorspronkelijke aard bleef onveranderd. Het oordeel is gekomen, de vijanden hebben Moab weggevoerd, en het vat - om bij het beeld te blijven - in duizend stukken gebroken en de flessen (of drinkschalen, kruiken) hebben ze stukgeslagen (vs. 12).

De derde karaktertrek, die naar voren gebracht wordt (Jer. 48:27) is niet minder afkeurenswaardig dan de twee andere. Bij Moab werd verachting van Gods volk gevonden en verheuging over Israëls ondergang. Ezechiël schrijft: " Omdat Moab en Seir zeggen: Ziet, het huis van Juda is gelijk al de heidenen; Daarom, ziet, Ik zal de zijde van Moab openen... ...Voor die van het oosten... ...Ik zal ook in Moab gericht oefenen; en zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben " (Hfdst. 25:8-11). En Sefanja sprak het uit, dat Moab zijn zou als Sodom. "Dit zal hun wedervaren voor hun overmoed, want zij hebben gesmaad en zich verheven tegen het volk van de HERE der heerscharen." (Hfdst. 2:9, 10).

* * *

Na deze algemene opmerkingen kunnen we kort zijn over de inhoud van het hoofdstuk en over de verschillende verzen. Opmerkelijk is, dat Jeremia een en andermaal in zijn profetie

²⁶ Deze gedachte is als volgt weergegeven door Mevr. E. Voorhoeve-van Oordt: "Toen - op zijn heffe - in stil bezonken rust eens Moab had in zwijmel zich gesust, verdroesemde in het vat zijn ongezuiverd nat, en gaf bedorven drank."

woorden uit Numeri en Jesaja bijna letterlijk opneemt en bekrachtigt. Soms waren ze al gedeeltelijk vervuld, maar zouden nu ten volle in vervulling gaan bij de onderwerping van Moab door Nebukadnezar.

In vers 1 wordt over de berg Nebo gesproken, van welks top Mozes het beloofde land gezien heeft. Van Kirjathaim, dat beschaamd en ingenomen is, weten wij, dat het oorspronkelijk aan Ruben behoorde (Num. 32:37). Hieruit blijkt, dat Moab zich het gebied van Ruben had toegeëigend. De stad des hogen vertreks – de vesting ²⁷ - was een versterkte stad, maar ze zou beschaamd en verschrikt worden! Vers 2 wordt meer verstaanbaar, wanneer we dit in de NBG lezen, waar niet staat "Moabs roem van Hesbon is er niet meer," maar "Moabs roem is er niet meer; in Chesbon zint men op onheil tegen hen"

Vers 5 luidt aldus: "Ja, de helling van Luchit gaat men al wenende op; ook in de pas van Choronaim hoort men noodgeschrei".

Vers 6 spreekt over "de kale struik in de woestijn". De heidestruik is een woestijnplant, die overal groeit, waar hij maar vocht heeft. Zo is het met de Moabieten. Ze sterven niet uit en - gelijk we hebben gezien - ze blijven tot in het Vrederijk toe bestaan. In Jeremia 17:6 wordt hetzelfde beeld gebruikt om de mens te tekenen, die op zichzelf vertrouwt, in tegenstelling met de door de HERE gezegende, die alleen op God zijn vertrouwen heeft gesteld. Maar in die plaats valt het volle licht op de naaktheid van deze struik. Ook in vers 7 wordt het vertrouwen van Moab op eigen werken en schatten belicht als een oorzaak, om het te verdelen. Als het oordeel zou worden uitgevoerd, dan zouden de Moabieten allen vluchten, omdat dat alleen overbleef. Gods vloek rustte namelijk op ieder, die Zijn werk, te weten het brengen van het oordeel, met lauwheid zou verrichtten (vs. 10).

²⁷ 'Misgab' is versterkte stad.

Als Jeremia in vers 13 spreekt over de beschaamdheid van Moab vanwege Kamos, de hoofdgod der Moabieten, zoals het huis Israëls beschaamd is geworden vanwege Betel, hun vertrouwen, dan denkt hij aan de kalveren van Jerobeam, die te Dan en te Betel werden gediend (vgl. Hos. 10:5, 6).

Van vers 16 af wordt nu verder de beklagenswaardige toestand van Moab geschilderd.

In vers 25 wordt door de woorden "Afgehouden is de hoorn van Moab" in het licht gesteld, dat het met de kracht van Moab uit is, omdat de hoorn als het beeld van kracht gebruikt is. Omdat Moab zich groot gemaakt heeft tegen de HERE, daarom wordt hem nu de beker toegereikt, en we horen de woorden: "Maakt het dronken, omdat het zich tegen de HERE heeft verheven, zodat Moab neertuimelt in zijn uitbraaksel en ook zelf ten spot wordt" (vs. 26).

"Of was voor u Israel niet het voorwerp van spot; is het onder dieven betrap, dat gij, zo vaak gij erover spraakt, met het hoofd gingt schudden?" (vs. 27). "Verlaat de steden en gaat op de rots wonen, inwoners van Moab, en weest als de duif die nestelt aan de overzijde van de opening van de kuil" (vs. 28) Merkwaardig woord! Hoe sterk herinnert het ons aan Lot, die met zijn beide dochters toevlucht zocht in het gebergte, en in de spelonk het aanzijn gaf aan zijn nageslacht, de Moabieten en de Ammonieten!

"Ik ken, luidt het woord des HEREN, zijn overmoed en zijn onbehoorlijke taal zij doen, wat niet behoorlijk is" (vs.. 30). Of anders vertaald: "zijn gepoeh is echter slechts ijdel gezwets; zij doen niet wat zij zeggen". "Daarom moet ik over Moab jammeren, ja, over geheel Moab geschreeuw aanheffen." Hij, die in gerechtigheid Zijn oordeel zendt, heeft medelijden met hetzelfde volk, dat door Hem gestraft wordt.

Zo heeft Jezus Christus over Jeruzalem geweend, toen Hij het oordeel over deze stad aankondigde: "Jeruzalem, Jeruzalem, dat de profeten doodt en hen stenigt die tot u zijn gezonden, hoe dikwijls heb Ik uw kinderen willen bijeenverzamelen, zoals

een hen haar kuikens bijeenverzamelt onder haar vleugels, en u hebt niet gewild. Zie, uw huis wordt aan u woest overgelaten. Want Ik zeg u: u zult Mij van nu aan geenszins zien, totdat u zegt: 'Gezegend Hij die komt in de naam van de Heer'" (Matt. 23:37, 39; Luc 19:41-44).

De verstoorder heeft zich meester gemaakt van Moabs schatten, de bron van hun blijdschap is daardoor opgedroogd. Daarom zegt vers 34: "Ten gevolge van Chesbons geschreeuw verheft men zijn stem tot Elale, tot Jahas toe, van Soar tot Choronaim, Eglat-selisia; want zelfs de wateren van Nimrim worden een woestenij."

De afgoderij in Moab zal uitgeroeid worden, omdat het oordeel valt op hen, die op de hoogte offert en die zijn goden rookt (vs. 35). "Daarom klaagt mijn hart over Moab als klaagfluiten" (vs. 36). "Want elk hoofd is kaal geschoren, elke baard afgesneden, in alle handen zijn insnijdingen en op alle heupen is rouwgewaad" (vs. 37). Over de betekenis van de insnijdingen spraken we reeds bij de behandeling van hoofdstuk 47:5, zijnde een teken van rouw.

Moab is een vat, waaraan men geen lust heeft; met schaamte heeft hij de nek gewend; hij, die om Israël, toen het in ellende was, lachte, is nu zelf een belaching geworden! (vs. 38, 39).

"Zie, als een gier komt hij aanzweven en hij spreidt zijn vleugels over Moab uit" De (gier) arend, waarover hier gesproken wordt, is Nebukadnezar. Alle steden worden ingenomen, iedere vastigheid bezwijkt, en het hart der, helden zal zijn als van een vrouw, die in barensnood is (vs. 40, 41).

Moab wordt verdelgd! De vrees en de kuil en de strik komen over hem! En die ontvlucht aan het ene gevaar, valt in het andere! (vs. 42-44). Als men in de schaduw van Chesbon veiligheid meent te hebben gevonden, dan wordt men juist daar door vuur verslonden! De slapen en de schedel van Moab worden verteerd (vs. 45). De profeet besluit zijn aankondiging van het oordeel, dat Nebukadnezar over Moab brengen zou, met de woorden: "Wee u, Moab! Verloren is het volk van

Kemos, want weggehaald zijn uw zonen als gevangenen, uw dochters in gevangenschap". Om dan echter in majeur te eindigen: "Maar Ik zal in het lot van Moab een keer brengen in het laatst der dagen, luidt het woord des HEREN"

33. EEN VIJFVONDIG OORDEEL

Jeremia 49

“Wie zou tegen mij komen?” (Jer. 49:4)

Door dit woord van de kinderen van Ammon wordt al gelijk hun hoofdzonde blootgelegd: onafhankelijkheid van God. Uit een vals vertrouwen op hun schatten, uit een roemen op hun dalen, is deze grote fout ontstaan.

Met dit volk, één van de vijf, tegen wie in hoofdstuk 49 een oordeel Gods uitgesproken wordt, houdt Jeremia ons nu allereerst bezig. Edom, Damaskus, Arabië en Elam, komen vervolgens aan de orde.

De oorsprong van het volk der Ammonieten is te zoeken in de spelonk, waar Lot door zijn dochters verleid werd. Ben-Ammi, de zoon van Lots jongste dochter, is de vader geworden van een groot volk. Wat afkomst betreft, bestond er dus een vrij nauwe familiebetrekking tussen Israël en Ammon. Maar deze verwantschap heeft allesbehalve een goede verstandhouding tengevolge gehad. Daarvan getuigen Richteren en 1 en 2 Samuel. We noemen slechts de namen van Jefta, van Nahas en vooral van Hanun, die de deelnemende belangstelling van koning David op zo'n ergerlijke wijze beantwoordde, dan zien we in de geest voor ons, hoe Ammon tegenover Israël zich heeft geopenbaard (Richt. 11:32, 33; 1 Sam. 11:11; 2 Sam. 12:26-31).

De God des rechts, Wie niets ontgaat, spreekt door Amos: “Om drie overtredingen der Ammonieten, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij de zwangere vrouwen van Gilead hebben opengereten, ten einde hun eigen gebied uit te breiden, zal Ik een vuur ontsteken binnen de muur van Rabba, zodat het zijn burchten verteert, onder krijgsgeschreeuw ten dage van de strijd, bij stormgehuil ten dage van de orkaan, en hun koning zal

in ballingschap gaan, hij samen met zijn vorsten, zegt de HERE" (Hfdst. 1:13-15).

Hieruit blijkt, waartoe landhonger brengen kan. Als de stammen uit het Over-Jordaanse in ballingschap zijn weggevoerd, dan nemen de kinderen van Ammon het erfdeel van de stam van Gad in bezit. Dat gebied grensde aan hun landpalen (2 Kon. 15:29). Het oordeel bleef niet uit; Amos heeft het in al zijn gestrengheid aangekondigd. En ook Jeremia getuigt ervan. Als hij in het eerste vers de vraag gesteld heeft, of Israël geen kinderen, geen erfgenamen heeft, dan gaat hij voort: "Waarom heeft Milkom ("hun koning") Gad in bezit genomen? Malkam of Milkom is de naam van hun afgod, ook wel als Melech bekend, het verfoeisel der Ammonieten.

"Waarom" vraagt Jeremia, "Waarom heeft Milkom Gad in bezit genomen?" Het gebied, dat Gad ontving bij de verdeling van het land onder Jozua, was oorspronkelijk een deel van hun land Sihon, de koning der Amorieten, had het hun afgenomen. Nadat deze door Israël overwonnen was, werd het toegewezen aan de stam van Gad. Hun oorspronkelijk gebied hadden de kinderen Ammons zich weer toegeëigend. Daarom zegt Jeremia in vers 2, dat de macht van Ammon zou verbroken worden, en dat Israël de hun ontroofde steden weer in bezit zou nemen. Dit laatste zal geheel worden vervuld in het duizendjarig Rijk.

"Daarom zie, de dagen komen, luidt het woord des HEREN, dat Ik aan Rabba der Ammonieten krijgsgeschreeuw zal te horen geven, en het zal tot een woeste puinheuvel worden en zijn onderhorige plaatsen zullen met vuur verbrand worden; dan zal Israël hen in bezit nemen, die het in bezit genomen hadden, zegt de HERE" (vs. 2).

Toen Ammon schatplichtig gemaakt was door Nebukadnezar, werden ze door dezen gebruikt tegen Juda (2 Kon. 24:2). Toen Juda viel en de tempel verwoest werd, was het bij de Ammonieten feest. Ook daarover komt het oordeel en het is voor God een reden te meer, om Israëls broedervolk te

tuchtigen. Ezechiël spreekt daarover in het hoofdstuk 25 van zijn profetie: "hoort het woord van de Here HERE: zo zegt de Here HERE: omdat gij ha! geroepen hebt over mijn heiligdom, toen het ontwid werd, en over het land van Israel, toen het verwoest werd, en over het huis van Juda, toen het in ballingschap ging, daarom, zie, Ik geef u aan de stammen van het Oosten ten eigendom; die zullen hun tentenkampen in u opslaan en in u hun verblijfplaatsen kiezen; die zullen uw vruchten opeten, die zullen uw melk opdrinken. Ik zal Rabba tot een weide voor kamelen maken en de steden der Ammonieten tot een rustplaats voor kleinvee; en gij zult weten, dat Ik de HERE ben. Want zo zegt de Here HERE: Omdat gij in de handen geklapt en met uw voeten gestampt hebt en u vol bitter leedvermaak vrolijk gemaakt hebt over het land van Israel, daarom, zie, Ik strek mijn hand tegen u uit, en zal u ten buit geven aan de volken, u uitroeien uit de natiën en u doen verdwijnen uit de rij der landen; verdelgen zal Ik u. En gij zult weten, dat Ik de HERE ben" (vs. 3-7).

Nebukadnezar heeft hen getuchtigd (volgens Josefus in 581 v. Chr.), Ten slotte is het onder de voet gelopen door de kinderen van het Oosten, Bedoeïenenstammen, die als roofvogels neergestreken zijn op het land, nadat de Chaldeeën weer waren weggetrokken. Daardoor is Ammon een echt nomaden land geworden.

De kinderen Ammons hebben ook een plaats in de Profetie van Zefanja, waar we lezen: "Daarom, zo waar Ik leef, luidt het woord van de HERE der heerscharen, de God van Israel, voorwaar, Moab zal aan Sodom gelijk worden, en de Ammonieten aan Gomorra, een veld van distelen en een zoutgroeve en een woestijn tot in eeuwigheid. Het overblijfsel van mijn volk zal hen plunderen en de rest van mijn natie hen erfelijk bezitten. Dit zal hun wedervaren voor hun overmoed, want zij hebben gesmaad en zich verheven tegen het volk van de HERE der heerscharen" (Sef. 2:9-10). Ook deze profeet stelt in het licht en de hoogmoed en de verachting van het volk

Gods, en beide zonden worden door de God Israëls niet geduld.

Ook van Ammon geldt, evenals van Moab en Edom, dat het in de toekomst ontkomt aan het geweld van de koning van het Noorden, opdat het zijn oordeel ontvangende uit de hand van Israël zelf (Dan. 11:41). Maar vers 6 van ons hoofdstuk zegt ook: "Doch daarna zal Ik in het lot van de Ammonieten een keer brengen, luidt het woord des HEREN". "De barmhartigheid roemt tegen het oordeel" (Jac. 2:13b).

"Zoudt gij *enigszins* onschuldig gehouden worden?"

Het volk der Edomieten stamt af van Ezau, een "ongoddelijke" of "onheilige" (Hebr. 12:16) Zijn bijnaam Edom, die de betekenis heeft van "rood", roept ons de geschiedenis voor de geest, die zich afspeelde in de tent van Izaäk en Rebecca tussen de twee broeders: Jakob en Ezau. Voor het linzenkooksel heeft Ezau zijn eerstgeboorte "verkocht", en daarmee heeft hij getoond, die te "verachten" (Gen. 25:29-34). Toen hij moe uit het veld kwam, zei hij tegen Jakob: "Laat mij toch slokken van dat rode, dat rode daar, want ik ben moe. Daarom gaf men hem de naam Edom".

Aan Ezau' s nazaten schonk God het gebied van de Horieten die in het gebergte *Se'ir* woonden (Deut. 2:22, 29). Als we deze naam in de Schrift ontmoeten, hebben we aan de Edomieten te denken.

Dan is er een derde naam, die de kinderen van Edom aanduidt, te weten de naam Duma. Deze vinden we in Jesaja 21:11 en 12. Edom is daarom, net als Moab en Ammon, nauw met Israël verwant. Ook van Edom kunnen we zeggen, evenals van de twee genoemden, dat ze in strijd hebben geleefd met de kinderen van Jakob.

Een eerste kenmerk der Edomieten is, dat ze God en Zijn volk hebben gehaat. Het begin daarvan vinden we bij Ezau (Gen. 27:41). Jakob was door Izaäk gezegend. Deze eerste zegen

heeft Ezau niet ontvangen. De bijzonderheden wat dat betreft kennen we. Als vader Izaäk hem dan nog de tweede, de mindere zegen, gegeven heeft, horen we Ezau uitroepen: "De dagen van de rouw over mijn vader zijn aanstaande; dan zal ik mijn broeder Jakob doden" Ezau haatte Jakob om de zegen, waarmede zijn vader hem gezegend had (Gen. 27:41).

Obadja spreekt over de haat, die bewaard is ook in het hart van het nageslacht. We halen van dezen profeet dit woord aan: "Wegens de gewelddaad aan uw broeder Jakob zal schande u bedekken, en gij zult voor altoos worden uitgeroeid" (vs. 10).

Amos brengt deze haat ons voor de aandacht door de woorden: "Om drie overtredingen van Edom, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat hij zijn broeder met het zwaard heeft vervolgd en zijn medelijden heeft verstikt, zodat zijn toorn eeuwig verscheurt en hij zijn gramschap immer blijft koesteren" (Hfdst. 1:11).

Ten slotte halen we nog Ezechiël 35:5 aan, waar gesproken wordt over "een eeuwige vijandschap". Wel zeer in het bijzonder heeft zich deze haat geopenbaard bij Jeruzalem's val! De Edomieten hebben zich toen verheugd en Babel bovendien geholpen. Daarover spreekt Obadja. Hij hekelt zeer scherp hun houding, somt in de verzen 11-14 achtereenvolgens op, wat hun ten laste kan worden gelegd, om zijn beschuldiging te eindigen met het vernietigende woord: "op de wegscheiding hebt gij u gesteld om zijn ontkomenen uit te roeien en zijn overgeblevenen over te leveren ten dage der benauwdheid!"

Ezechiël brengt in herinnering, dat de Edomieten uit enkel wraakgierigheid hebben gehandeld tegen het huis van Juda, dat zij zich daardoor zeer schuldig gemaakt hebben. Tevens, dat ze zich verblijd hebben over de erfenis van het huis Israëls, omdat deze verwoest was; zuiver leedvermaak dus, waarom God het gebergte Seir en heel Edom zal verwoesten. Zo zullen ze weten, wie de HERE is (25:12; 35:15). En vooral een der Psalmen zegt het zo tekenachtig: "HERE, gedenk aan de

kinderen Edoms, aan de dag Jeruzalems, (aan hen), die daar zeiden: "Ontbloot het, tot zijn fundament toe!" (Ps. 137:7).

Jeremia, in zijn klaagzangen, zegt met heilige verontwaardiging, zeer ironisch: "Verblijd en verheug u maar, gij dochter van Edom, gij, die woont in het land Us. Ook tot u zal de beker komen, gij zult dronken worden en u ontbloten. Uw ongerechtigheid, o dochter van Sion, heeft een einde, Hij zal u niet weer in ballingschap doen gaan. Uw ongerechtigheid, o dochter van Edom, zal Hij bezoeken, uw zonden openbaar maken" (Klaagl. 4:21, 22).

Tijdens de ballingschap van Juda in Babel heeft Edom zich meester gemaakt van Zuid-Juda. In zijn overmoed sprak hij: "Wij zullen ze erfelijk bezitten. Zij (de bergen Israëls) zijn ons ter spijsze gegeven". Met blijdschap des harten, met begerige plundering hadden zij zichzelf het land ten erve gegeven, opdat de landerijen daarvan ten roof zouden zijn! (Ezechiël 35:10, 12; 36:5). Later is dit gedeelte Idumea genoemd. Van de Idumeërs hebben zich een indroevige vermaardheid verworven de Herodessen, wier beeld ons de Schrift tekent. Allereerst de man van de kindermoord te Bethlehem, Herodes de Grote. Deze Edomiet trachtte de ware Koning te doden, Jezus, die door Gods hand in veiligheid werd gebracht door Jozef en Maria (Matt. 2:13, 14). Maar dan ook die andere Herodes, Herodes Antipas, die het dorst te bestaan Jezus met verachting te behandelen en Hem te bespotten (Luc. 23:11).

De spot, door een Edomiet de Koning der Koningen smadelijk aangedaan, brengt ons vanzelf de tweede karaktertrek der Edomieten voor de aandacht. In "de last van Duma" (Jes. 21:11, 12,) wordt erover gesproken. Uit Seïr wordt een geroep gehoord. Het is echter geen belangstellend vragen, Maar een spottend roepen: "Wachter, wat is er van de nacht?" "Hoe' staat het met het oordeel? Komt het nog?" Nog eens weer herhaalt zich de roep: "Wachter, wat is er van de nacht?" Dan klinkt de ernstige stem van de wachter: "De morgenstond is gekomen, en het is nog nacht" (in nieuwe vertaling: "en ook de nacht").

Voor Gods volk, voor Israël, zou de morgen komen, maar voor Edom, het geslacht der spotters, de nacht!

Het geslacht der spotters sterft nooit uit! Er zijn op dit gebied nog zo vele Edomieten. Petrus zegt: "In de laatste dagen zullen spotters komen, die naar hun eigen begeerlijkheden in spotternij wandelen en zeggen: Waar is de belofte van. Zijn komst? Want sedert de vaders ontslapen zijn, blijven alle dingen zoals van het begin der schepping" (2 Petr. 3:3, 4).

De morgen komt! "Wij echter verwachten naar zijn belofte nieuwe hemelen en een nieuwe aarde waar gerechtigheid woont" (2 Petr. 3:13). Maar ook de nacht. "Maar de dag van de Heer zal komen als een dief..." (2 Petr. 3:10). Nu is het de nacht der wereld. Maar in het hart van hen, die door genade geloven mogen, is Christus, "de Morgenster", opgegaan. Zij verwachten hun Bruidegom! (1 Tess. 4:16, 17). En eenmaal opgenomen in heerlijkheid zullen zij met Hem komen, en met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid! (Kol. 3:4; zie ook 2 Tess. 1:10 en 8).

Een derde kenmerk, nevens haat en spotternij, is, dat de Edomiet zich veilig achtte in zijn sterke vestingen. Daarover spreekt ook Obadja in vers 3 en 4, woorden, die we ongeveer gelijkkluidend in Jeremia 49, vers 16, vinden: "De overmoed van uw hart heeft u misleid, u, die woont in rotskloven, in uw hoge woning; die bij uzelf zegt: Wie zal mij ter aarde neerhalen? Al zoudt gij uw nest zo hoog bouwen als de gier, ja, al was het geplaatst tussen de sterren, vandaar zal Ik u neerhalen, luidt het woord des HEREN"

* * *

Edom heeft evenals Babel geen toekomst. Een lichtende rand aan de donkere wolk, misschien nog om Abrahams wil, is de belofte van Jeremia 49:11. Wat verlaten is en zwak, de weduwe en de wees, kunnen hun vertrouwen op God stellen, en zullen

in hun hoop niet beschaamd worden. Als een parel schittert midden in het hoofdstuk over oordelen het woord: "Laat uw wezen achter, Ik zal ze in het leven behouden; en laat uw weduwen op Mij vertrouwen." Ezau had geen oog voor de toekomst gehad; hij leefde bij wat hij voor ogen had. Het motto: "laten wij eten en drinken, want morgen sterven wij," (1 Kor. 15:32,) was ook zijn parool.

Het nageslacht van Ezau zal geen toekomst hebben. "Wegens de gewelddaad aan uw broeder Jakob zal schande u bedekken, en gij zult voor altoos worden uitgeroeid" (Obadja:10).

"Het huis van Jakob zal het vuur zijn, het huis van Jozef de vlam, en het huis van Esau de stoppels: zij zullen hen in brand steken en verteren, en van het huis van Esau zal niemand ontkomen; want de HERE heeft het gesproken" (Obadja:18). "Edom zal tot een woeste wildernis worden, vanwege het geweld de kinderen van Juda aangedaan, in wier land zij onschuldig bloed hebben vergoten. Maar Juda zal blijven tot in eeuwigheid, en Jeruzalem van geslacht tot geslacht" (Joël 3:19, 20). Vergelijk Maleachi 1:2-5, waar niet alleen de liefde van God voor Jakob wordt uitgedrukt, in tegenstelling met Ezau, maar waar ook van Edom wordt gezegd, dat het een volk is, op het welk de HERE vergramd is tot in eeuwigheid!

Het is waar, volgens Daniël 11:41, ontkomt Edom eenmaal aan het geweld van de koning van het Noorden, maar dit zal zijn, opdat het door Israël wordt getuchtigd.

Van Teman af tot Dedan toe zullen de Edomieten door het zwaard vallen, d.i. van het uiterste Noorden tot het uiterste Zuiden (Zie Ezech. 25:13, 14; Obadja :18; Jes. 11:14). In het laatste der dagen zal het een zwaar oordeel ontvangen! Edom wordt dan gevonden aan het hoofd der tegen Israël verbonden volkeren.

"Zij hebben in het hart tezamen beraadslaagd; tegen U hebben zij een verbond gemaakt, de tenten Edoms en der Ismaëlieten. Moab en de Hagarenen, Gebal en Ammon, en Amalek, Palestina, (Filistea) met de inwoners van Tyrus" met het doel

"de schone woningen Gods voor zich in erfelijke bezitting te nemen." (Ps. 83:6, 7, 13). Zij zijn verzameld in Edoms land en zullen daar door God Zelf getuchtigd worden, die Zijn volk Israël daarvoor gebruiken zal (Jer. 49:17-22; Jes. 63:1-6; Ps. 83:14-16).

God alleen treedt op als Rechter. "Wie is deze, die van Edom komt met besprenkelde klederen van Bozra? die voorttrekt in grote kracht? Ik heb de pers alleen getreden, en daar was niemand van de volken met Mij. Want de dag der wrake was in Mijn hart en het jaar Mijner verlossen was gekomen. Ik heb de volkeren vertreden in Mijn toorn..." (Jes. 63:1-6).

God is Rechter zonder aanzien des persoons. Edom heeft het volk veracht, en daarom wordt het door God veracht! (Jer. 49:15; Obadja :2). Israël ontvangt alles terug, wat het door Edom is ontnomen. Het grote jubeljaar zal voor het volk Gods aanbreken: Israël zal Edom erfelijk bezitten; Edom wordt bij Israël ingelijfd! En op de dag, dat Davids vervallen hut weer zal worden opgericht, zal worden vervuld het woord van Amos: "Opdat zij erfelijk bezitten het overblijfsel van Edom," hoofdstuk 9:11, 12, en dat van Obadja, vers 17: "Die van het huis Jakobs zullen hun erfgoederen erfelijk bezitten" en ook dat van Numeri 24:18: "En Edom zal een erfelijke bezitting zijn en Seir zal Zijn Vijanden een erfelijke bezitting zijn".

Verschillende profeten hebben dus over Edom hun stem opgeheven. Merkwaardig is de overeenkomst tussen de profetie van Obadja en die van Jeremia. Obadja is de kleinste onder de profeten, zoals een mosterdzaad onder de andere zaden klein, maar scherp is. Wij zijn geneigd om zijn profetie de eigenlijke tegen Edom te noemen.

Er is geen zekerheid, wie het eerst heeft gesproken. Jeremia of Obadja, maar dit in het midden latend, constateren we het feit, dat bij beide enkele overeenkomstige plaatsen voorkomen. Als we bv. vergelijken de verzen 1, 2, 3, 4 en 5 met Jeremia 49:14-15, 16 en 9, dan zal het ons opvallen, dat er bij een weinig verschil, wat de woordschikking aangaat, toch een grote

overeenkomst bestaat. De verzen, die in ons hoofdstuk over Edom handelen, vereisen nu geen uitvoerige verhandeling meer.

* * *

Vers 7 spreekt over Teman: "Is er dan geen wijsheid in Teman?" Teman is een streek in het Noorden van Edom, ziet hier waarschijnlijk wel op het gehele land.

Vers 8 richt een woord tot de inwoners van Dedan. Bedoeld worden handeldrijvende Arabieren, die in het gebied van Edom hun verblijf hielden. Zij moesten ook vluchten, als het ware onderduiken in de woestijn, en diepe plaatsen, want - zegt God - "Ik heb Ezau's verderf over hem gebracht."

Indien ze aan die oproep geen gehoor zouden geven, zouden ze onherroepelijk mede omkomen. "Ik heb hem bezocht", heeft hier de kracht van "Ik bezoek hem."

Wijnlezers, vers 9, en dieven zouden bij een ongewenst bezoek wellicht nog iets hebben overgelaten. Maar zo zal het niet zijn, zegt God, als Ik over Ezau zal komen (vs. 10). Dan zullen de verborgen plaatsen ontdekt worden; nergens zal hij zich voor God kunnen verbergen. Allen zullen worden getroffen, en hij zal er niet meer zijn!

Van wie het oordeel niet was, de beker te drinken, die zullen nu drinken. Edom zal niet onschuldig worden gehouden, maar zal onder de toorn moeten doorgaan! (vs. 12). Bozra, de voornaamste stad, zal verwoest worden. Het wordt tot een vloek en tot eeuwige woestheden (vs. 13). Vers 14 luidt als een appel van de HERE. Het gaat uit tot de heidenen. "Maakt u op ten strijde tegen Edom, dat gering en veracht is onder de mensen (vs. 15).

"De schrik voor u heeft u misleid, de overmoed van uw hart". De trotsheid van het hart is oorzaak van Edoms val. Tetra, een der

voornaamste steden in het bergachtige Edom, was als in de rotsen uitgehouwen; de ruïnen van deze stad vervullen de reiziger nog met verbazing (vs. 16). Maar Edom zal tot een afschrikwekkend voorbeeld zijn voor allen, die haar voorbij zullen gaan; ze zal gelijk zijn aan Sodom en Gomorra en de steden rondom (vs. 17 en 18).

De verzen 19, 20 en 21 doen denken aan Jeremia 50:44, 45 en 46, waar we Babels oordeel beschreven vinden.

"De leeuw van de verheffing des Jordaans" komt op uit de wildernis vanwege de zwellende, wassende wateren. Als in een ogenblik zal Edom uit zijn land worden weggejaagd. Wie zal de verkorene zijn, die God tegen dit land bestellen zal? Tot de geringsten van de kudde toe zullen ze weggesleept worden. De woning, of "hun schaapskooi" boven hen, zal verwoest worden! De aarde beeft van het bericht over Edoms val! (vs. 20 en 21).

Het slotvers handelt over de arend, die zijn vleugelen zal uitbreiden over Bozra. Hij zal door zijn komst de harten vervullen met schrik en angst!

In het Jaar 554-553 v. Chr. is Edom zwaar getuchtigd door een der latere koningen van de Chaldeeën, n.l. Naboenaid. De nog overgebleven Edomieten gingen later onder de Arabieren verloren. Zo zal in het laatste der dagen Edom, nog zo krachtig in Jeremia's dagen, onder de volkeren, die met Israël gezegend zullen worden in het Vrederijk van Jezus Christus, geen plaats hebben!

* * *

"Damaskus zal een vervallen steenhoop zijn"
(Jes. 17:1).

Slechts vijf verzen in ons hoofdstuk spreken het oordeel uit over Damaskus, dat een der oudste steden is, waarvan de Schrift ons spreekt. Genesis 15 noemt ons de naam van Abrams

"huisbezorger", Eliëzer, een man uit Damaskus. Het was de hoofdstad van Syrië, en een middelpunt van handel en verkeer. Wanneer in de Profetie der Heilige Schrift Damaskus wordt genoemd, wordt soms de stad als zodanig bedoeld, bv. in ons hoofdstuk vers 24, soms het gehele Syrische Rijk, (Jer. 49:23) dat na de dood van Koning David uit vele kleinere rijken is ontstaan.

Als we vragen, waardoor Damaskus gekenmerkt werd in zijn verhouding tot God en het volk van God, dan moet het antwoord luiden: als vijand van Gods plannen staat het voor onze ogen!

Jesaja tekent ons deze houding, wanneer hij ons Damaskus voorstelt als bondgenoot van het 10-stammenrijk, om gezamenlijk op te trekken tegen Juda en tegen het huis van David, om beide uit te roeien. De gedachte van God, om uit het huis van David de Messias te doen geboren worden, zou zijn te niet gedaan, indien de plannen waren gelukt. Dit heeft Jahweh niet geduld. Integendeel. Hij heeft Zijn voornemens in genade vervuld (Jes. 7:6, 7, 14).

In 2 Koningen 10:32 wordt meegedeeld, hoe in Jehu's dagen koning Hazaël het ganse land van Gilead, de bezitting van de stammen Gad, Ruben en Manasse, geslagen heeft. In 2 Koningen 13:1-7, is sprake van de zoon van Jehu, Joahaz, en wordt ons verhaald, hoe Hazaël en zijn zoon Benhadad, koningen van Syrië, Israël verdrukten. De HERE had Joahaz geen volk laten overblijven, uitgezonderd 50 ruiters, 10 wagens en 10.000 man voetvolk. Opgemerkt wordt, dat de koning van Syrië ze "dorsende had gemaakt als stof". Dat kwaad, begaan aan Israël, wordt scherp gegispt in de Profetie van Amos. Maar de tijden veranderen en ongeveer 50 jaar later is het Syro-Efraïmitisch verbond gevolgd, waarover we reeds spraken (Jes. 7). De straf voor de vijandschap tegen Israël wordt aangekondigd door Amos, het oordeel voor de haat tegen Juda door Jesaja, in hoofdstuk 17. Beide profetieën werden vervuld toen Tiglath-Pilezer, door Achaz omgekocht, optrok, niet alleen tegen de koning van Israël, maar ook tegen Syrië. Vers 9 van 2

Koningen 16 luidt: "Zo hoorde de koning van Assyrië naar hem; want de koning van Assyrië toog op tegen Damaskus, nam het in en voerde het gevankelijk naar Kir", (een stad Medië) en hij doodde Rezin". Syrië werd toen een provincie van Assyrië.

De aankondiging van het oordeel in Amos luidt: "Om drie overtredingen van Damaskus en om vier zal Ik dat niet afwenden, omdat zij Gilead met ijzeren dorswagens hebben gedorst. Daarom zal Ik een vuur in Hazaëls huis zenden, dat zal Benhadads paleizen verteren; en Ik zal de grendel van Damaskus verbreken, en zal uitroeien de inwoner van Bikeath-Aven, en die de scepter houdt, uit Beth-Eden; en het volk van Syrië zal gevankelijk weggevoerd worden naar Kir, zegt de HERE."

Jesaja zegt: "Damaskus (de hoofdstad) en het overblijfsel der Syriërs zal ophouden, gelijk. de heerlijkheid der kinderen Israëls, spreekt (in heilige ironie) de HERE der heirscharen." (Hfdst. 17:3). In Jeremia's dagen was Damaskus dus al sterk in aanzien verminderd. Het 23ste vers luidt: "Beschaamd is Hamath en Arpad." Hamath is ten Noorden van Damaskus gelegen, aan de Orontes, en Arpad waren beroemde steden. Maar deze koningssteden zouden beschaamd worden. Zij waren gesmolten, omdat zij een boos gerucht hadden gehoord. Misschien was het zo, dat er grote onrust was ontstaan in deze steden. Dat ze, als door stormen bewogen, onrustig waren geworden als een bewogen zee en niet tot rust konden komen. Zo is waarschijnlijk de uitdrukking op te vatten: "Bij de zee is bekommernis; men kan er niet rusten." De uitwerking op Damaskus is, dat men daar alle moed verloor. "Damaskus is slap (moedeloos) geworden; zij heeft zich gewend om te vluchten, en siddering heeft haar aangegrepen; benauwdheid en smarten als ener barende vrouw hebben haar bevangen." (vs. 24).

Het door ons gemaakte onderscheid tussen Damaskus als zijnde de naam voor het gehele land en voor de stad, blijkt duidelijk uit vers 23 en 24. In vers 23 wordt met Damaskus Syrië aangeduid en in het volgende vers de hoofdstad van

Syrië. De beroemde stad, de stad van vrolijkheid, zal een graf worden voor de jongelingen, die niet gevluht zijn en door het oordeel zullen worden overvallen. De krijgslieden zullen neergehouden worden. "Een vuur zal worden aangestoken in de muur van Damaskus, dat de paleizen van Benhadad zal verteren" (vs. 26 en 27). Zacharia kondigt het oordeel aan, dat onder Alexander de Grootte, na de ondergang van het Medisch-Perzisch Rijk, over Damaskus gekomen is. Het luidt: "De last van het Woord des HEREN over het land Hadrach en Damaskus, deszelfs rust, want de HERE heeft een oog over alle stammen Israëls" (Hfdst. 9:1).

Na deze oordelen, in het Oude Testament vermeld, is Damaskus door aardbevingen en door vijandelijke legers geteisterd, maar nog bestaat de stad. Toch zal ze eenmaal worden tot een vervallen steenhoop. En daaruit zal de waarheid blijken van het woord uit Jesaja 17:1, dat we als motto hebben geplaatst.

"Gods Woord houdt stand in eeuwigheid.
En zal geen duimbreed wijken".

* * *

"Zij zullen met welgevallen komen op Mijn altaar"
(Jes. 60:7).

De oorsprong van Kedar of Arabië voert ons naar Genesis 25:12-18. De zoon van Abraham en Hagar, de Egyptische dienstmaagd, Ismaël, was de vader van twaalf zonen, waarvan Kedar de tweede was; Maar waarschijnlijk beschouwd moet worden als het hoofd van zijn broederen. Die 12 zonen zijn de hoofden, de vorsten, van twaalf volkeren geworden. Zij hebben gewoond tot in de nabijheid van Egypte.

Kedar (zwartheid) ²⁸ heeft zich in de geschiedenis geopenbaard als een handelsvolk. Het staat voor ons als het type van de materialist, die naar eigen wil handelt en zich niet bekommert om God, en doet, alsof Hij niet eens bestaat.

In Genesis 37:25 vormen nakomelingen van Hagar, een reisgezelschap van Ismaëlieten, die uit Gilead kwamen op hun reis naar Egypte, een schakel in de buitengewoon belangrijke geschiedenis van Jozef. Voor twintig zilverlingen kochten ze de godvrezende zoon van Jakob, en brachten hem op de slavenmarkt, waar Potifar hem van hen kocht. In Ezechiël 27:21 worden Arabië en de Vorsten van Kedar in één adem genoemd.

Er wordt daar over hen gesproken als van kooplieden, die van Tyrus "lammeren en rammen en bokken kochten." Tweemaal vinden wij in de Profetieën een oordeel tegen Arabië. Jesaja 21 spreekt over een gericht, dat uitgevoerd werd "nog binnen een jaar," nadat de Profetie werd uitgesproken, vers 16, waarschijnlijk door Sargon (of) Sanherib.

In de verzen 28 tot 33 van ons hoofdstuk vinden we een ander oordeel, dat ten uitvoer werd gebracht door de Chaldeeën. In vers 28 gaat het Woord uit tegen Kedar en Hazor. Kedar stelt ons de rondzwervende Arabieren voor, en Hazor meer de Arabieren met een vaste woonplaats. Tegen beiden trekt Nebukadnezar op. Hun tenten met hun kudden, hun gordijnen met al hun gereedschap en hun kemelen zullen weggenomen worden. Tegen hen zal uitgeroepen worden: "Schrik van rondom!" De niet rondtrekkende bewoners van Hazor worden aangemaand weg te trekken, en zich te versteken in diepe plaatsen, want ook tegen hen heeft Nebukadnezar zijn plannen gesmeed. "Hij heeft," zoals vers 30 het zegt, "een gedachte tegen hen gedacht!"

²⁸ De stammen Kedars woonden in zwarte tenten, geweven uit zwart geitenhaar (Hoogl. 1:5)

Tegen het volk, dat zich rustig waande, dat in zekerheid woonde, deuren noch grendels had, maakt deze overwinnaar zich op. Hun kemelen worden geroofd, de menigte van hun vee valt Nebukadnezar als buit in handen.

"Ik" - zeker Nebukadnezar als werktuig in Gods Hand, maar eigenlijk God-Zelf - "Ik zal ze verstrooien in alle winden". Het verderf komt van alle kanten tegelijk over hen, die aan de hoeken afgekort zijn, d.w.z. die de hoeken van hun baard afknippen, wat een der gewoonten van de Bedoeïenenstammen was.

Vers 33 besluit zo tragisch: "Hazor zal worden tot een drakenwoning, een verwoesting tot in eeuwigheid; niemand zal daar wonen en geen mensenkind daarin verkeren."

Droevig einde van de nakomelingen van de man, over wie nog Voor zijn geboorte door de Engel des HEREN, die aan Hagar verscheen, deze woorden werden gesproken bij de put van Lachaï-Roi: "Zie, gij zijt zwanger, en zult een zoon baren, en hem Ismaël noemen, want de HERE heeft naar uw ellende gehoord. Hij zal een wilde ezel van een mens zijn; zijn hand zal tegen allen zijn en de hand van allen tegen hem, en hij zal ten aanschouwen van al zijn broederen wonen" (Gen. 16:11, 12).

Maar... over deze donkerheid gaat toch nog een licht op! Als we in Jesaja 60 de opgang van het volle licht aanschouwen, zoals het over het volk der verkiezing rijst, dan wordt daar ook geprofeteerd over de heidenen, die tevens tot dat licht en tot die glans komen zullen. Er wordt ons daar gezegd: "Hef uw ogen op en zie rondom: zij allen verzamelen zich, komen tot u; uw zonen komen van verre en uw dochters worden op de heup aangedragen" en de profeet gaat voort en zegt: "Dan zult gij het zien en stralen van vreugde; uw hart zal zich ontroerd verruimen, want tot u zal de rijkdom der zee zich wenden, het vermogen der volken zal tot u komen. Een menigte kamelen zal u overdekken, jonge kamelen van Midian en Efa; uit Seba zullen zij allen komen; goud en wierook zullen zij aanbrengen en de roemrijke daden des HEREN blijde verkondigen. Al de

schapen van Kedar zullen zich voor u verzamelen, de rammen van Nebajot zullen zich u ten dienste stellen; zij zullen als een welgevallig offer op mijn altaar komen en aan mijn luisterrijk huis zal Ik luister verlenen" (Hfdst. 60:1-7).

De beide zonen van Ismaël, de eerstgeborene Nebajoth en de op hem volgende, hebben derhalve een plaats onder de volkeren, die te Jeruzalem zullen verschijnen. Ook voor hen is er plaats in het toekomstig vrederijk. Ook hun offeranden zullen op des HEREN altaar verbrand worden en hun liefelijke reuk zal zijn tot verheerlijking van God in het Huis Zijner heerlijkheid.

* * *

"Ik zal Elams gevangenis wenden, spreekt de HERE."

Elam ontvangt ten slotte woorden van oordeel, die door Jeremia zijn uitgesproken in het begin van het Koninkrijk van Sedekia. Hiermee wordt het vijfvoudig gericht afgesloten.

Elam was een nakomeling van Sem (Gen. 9:23; 1 Kron. 1:17). In Genesis 14, waar we een viervoudige macht tegen een bond van vijf vorsten, waaronder ook die van Sodom en Gomorra, zien optrekken, wordt ook de koning van Elam, Kedorlaomer, genoemd.

Elam, Oostland, dat Oostelijk van Babylonië, aan de Beneden-Tigris en Perzische Golf lag, was vroeger een onafhankelijk koninkrijk. Later is het echter een provincie van het Babylonische Rijk geworden.

Daniël maakt er melding van, als hij spreekt over de burcht Susan, "welke in het landschap Elam is." (Dan. 8:2). Susan, of Susa, was de hoofdstad van Elam, en is later de winterresidentie van de Perzische Vorsten geworden (Esther 1:2). In Jesaja 21:2 lezen we: "Trek op, Elam! Sla het beleg,

Medie!" Hier vinden we Elam dus als bondgenoot van Medië, en wel in vijandschap tegen Babel.

Van het verre Elam worden ook in Jeruzalem "godvruchtige mannen" gevonden. In hun eigen taal hoorden deze Elamieten de met de Heilige Geest gedoopte discipelen over de verheerlijkte Zaligmaker, Jezus Christus, en over de grote daden van God spreken. (Hand. 2:9, 10).

Ten tijde van Jeremia's last tegen Elam was het nog een Babylonische provincie. Het was nog niet met de Meden-Perzen verbonden tegen Babel. In ons hoofdstuk, dat over een toekomstige tijd spreekt, is Elam te beschouwen als vertegenwoordiger van Perzië. De tegen Elam uitgesproken woorden werden jaren later vervuld door Alexander de Grootte, die het Perzische Rijk geheel veroverde (± 330).

Heden ten dage bestaat het volk nog en volgens vers 39 zal eenmaal de gevangenis van Elam worden gewend. Als een "Woord des HEREN" wordt deze belofte ten slotte uitgesproken, maar - nadat in de voorafgaande verzen met evenveel stelligheid gezegd is: "Zo zegt de HERE der heerscharen: Zie, Ik breek de boog van Elam, de zenuw van hun kracht" (Zie Jes. 22:6). Blijkbaar school de kracht van Elam in zijn boog.

Elams verdrevenen zullen naar de vier winden verstrooid worden. Elam zal versaad worden, als de HERE de hitte Zijns toorns over hen zal brengen, het zwaard achter hen zenden zal, totdat ze verteerd zijn. Dan zal de HERE Zijn troon - te weten Zijn rechterstoel hebben gesteld en de koning en de vorsten zullen van daar verdeld worden! (vs. 38).

Na de nacht van de verzen 35-38 rijst de dag, als Jeremia gaat spreken over het wenden van Elams gevangenis in het laatste der dagen. We worden ook hier weer bepaald bij de toekomstige heilrijke regering in gerechtigheid van de grote Zoon van David, onze Heer Jezus Christus.

"Zijn Woord blijft waar!

Verrijzen zal dit volk,
't Zal opstaan in de morgen!"

34. DE GOD DER VERGELDING

Jeremia 50 en 51

De laatste in de rij der volkeren, waartegen Jeremia Gods oordelen had uit te spreken, is Babel.

Ook Babel zou de beker van de toorn te drinken krijgen. In hoofdstuk 25:24, wordt aan Jeremia de last gegeven, de beker der grimmigheid te drinken te geven aan al de volkeren, tot welke hij gezonden werd. Ze zouden drinken, beven, dol worden vanwege het zwaard, dat onder hen gezonden zou worden.

Jeremia heeft gedaan, wat hem opgedragen was. Hij heeft de kelk vol oordelen toegereikt aan vele volken. Aan Juda allereerst, want naar het beginsel in de wegen Gods begint het oordeel van het Huis Gods. Maar ook aan Egypte en vele andere volken, met name genoemd, en ten laatste aan Babel. Hoofdstuk 25:26 sluit de reeks met de woorden: "Alle koninkrijken der aarde, die op de aardbodem zijn, en de koning van Sesak zal na hen drinken" (Sesak = Babel zie Jer. 51:41).

In de 104 verzen van hoofdstuk 50 en 51 vinden we een aangrijpende beschrijving van de vergelding, die God gebracht heeft en zal brengen over Babel; over het historisch bestaande en inmiddels reeds ondergegane Babel, en over het profetische Babel, waarin de geest van het Babel uit het verleden zeer sterk voortleeft. Daarom is deze profetie wel een van de belangrijkste die Jeremia heeft uitgesproken. Het gericht over Babel uit het verleden betekende voor het volk van God, voor de ballingen van Juda, verlossing.

De hoofdstukken, die we nu zullen bespreken, bevatten vele karakteristieke bijzonderheden over de inneming van Babel door de Meden en Perzen. We hebben bij de lezing echter wel te bedenken, dat het gericht over de hoofdstad der Chaldeeën

een beeld is van het oordeel over ieder groot wereldrijk en met name over Satan, de Vorst van deze wereld. Het geschiedkundig Babel is een type van het profetische Babel.

De grondlegger van Babel, Nimrod, een der zonen van Cham, wordt ons door de Schrift getekend als een geweldige, een veroveraar en despoot. Nebukadnezar staat als een tweede Nimrod voor ons uitgebeeld. En aan het slot der Heilige Bladen verrijst de grote tegenstander van Christus en de heiligen, de Antichrist, maar ook over dezen zal het oordeel zonder verschoning komen. Er is geen aanneming des persoons bij God. Het is een geweldige titel, die we op verschillende plaatsen in Oud- en Nieuw Testament vinden: de God der vergelding! (Jer. 51:56, zie ook vs. 24, en verder Rom. 12:19; Hebr. 10:30; 2 Tess. 1:6; Deut. 32:35; Ps. 94:1; Kol. 3:25). Andere Profeten, behalve Jeremia, hebben eveneens tegen Babel gesproken.

We willen, om te beginnen, enkele aanhalingen doen uit Habakuk:

"Want zie, Ik verwek de Chaldeeën, dat grimmige en onstuimige volk, dat de breedten der aarde doortrekt om woonsteden in bezit te nemen, die de zijne niet zijn" (Hab. 1:6).

- "Schrikkelijk en vreselijk is het, zijn recht en zijn hoogheid gaan van hemzelf uit" (Hab. 1:7).
- "wiens kracht zijn god is" (Hab. 1:11).
- "HERE tot een oordeel hebt Gij hem gesteld, en, o Rots! om te tuchtigen hebt Gij hem bestemd" (Hab. 1:12).
- "Daarom slacht hij offers voor zijn net en ontsteekt ze voor zijn zegen" (Hab. 1:16).
- "Omdat gij vele volkeren geplunderd hebt, zal al wat van de natiën overgebleven is, u plunderen" (Hab. 2:8).

Treffend is deze karakteristiek. Niet alleen bitter, maar tevens snel op zijn overwinningstochten. Intussen staat alles in

verband met eerezucht. Het is, alsof ons al in de oren klinkt het woord, dat Nebukadnezar eens zeggen zou: "Is dit niet het grote Babel, dat ik gebouwd heb tot een koninklijke woonstede door de sterkte mijner macht en tot eer mijner majesteit?" (Dan. 4:30). De almachtige God gebruikt de Chaldeeër als Zijn hamer, maar terwijl hij onrecht bedrijft en in zichzelf roemt, en aan zijn eigen kracht afgodische eer bewijst, wordt deze hamer van de hele aarde door God verbroken, onverschillig wie daarvoor zal worden gebruikt. Naar Jesaja moeten we vooral ook luisteren, willen we een goed begrip hebben over Babel. Zijn woorden, twee eeuwen tevoren gesproken, klinken vernietigend. Op Gods tijd gingen ze in vervulling, zoals Prediker het ons leert, "Alles heeft zijn uur en ieder ding onder de hemel zijn tijd" (Pred. 3:1). We lezen dan in Jesaja 13:19, nadat in de voorafgaande verzen van het hoofdstuk breedvoerig gesproken is over de vernedering van Babel door de Meden en de Perzen: "En Babel, het sieraad der koninkrijken, de trotse luister der Chaldeeën, zal worden als Sodom en Gomorra, toen God ze onderstboven keerde".

Een tweede aanhaling, n.l. uit het volgende hoofdstuk, waarin de profeet over hetzelfde onderwerp voortgaat, spreekt voor zichzelf: "En gij overlegdet nog wel: Ik zal ten hemel opstijgen, boven de sterren Gods mijn troon oprichten en zetelen op de berg der samenkomst ver in het noorden; ik wil opstijgen boven de hoogten der wolken, mij aan de Allerhoogste gelijkstellen" (Jes. 14:13, 14).

Daaruit blijkt de grenzenloze hoogmoed van de vorst, die hier sprekende wordt ingevoerd. We behoeven ons dan ook niet te verwonderen, als er op zulke woorden volgt: "Integendeel, in het dodenrijk wordt gij neergeworpen, in het diepste der groeve".

Hier is sprake van een heerser, in wien de beginselen van Babel tot volle ontplooiing zijn gekomen, en van wie de brallende Nebukadnezar maar een zwak voorbeeld is geweest. Nebukadnezar werd uit de mensen verstoten en heeft een tijd lang gras gegeten als de ossen. Maar de monarch, die in

Jesaja 14:12 wordt aangeduid als "de Morgenster, die uit de hemel gevallen is," is de verpersoonlijkte hoogmoed!

We hebben hier het profetische Babel voor ons. Opnieuw ontmoeten we het in Openbaring 17 en 18. Daar stelt het ons de afvallige Christenheid voor. Ze is ontrouw geworden aan haar Bruidegom, naar Wie ze zich wel genoemd heeft, maar die ze verloochend heeft. Het is "de grote hoer," die gezeten is op het scharlaken rode beest, het Romeinse Rijk, dat in de toekomst zal worden hersteld, en haar naam is "Verborgenschap, het grote Babylon." Ze wordt ons getekend als de moeder der hoererijen en van de gruwelen van de aarde en in haar worden niet alleen alle schatten gevonden, maar ook het bloed van heiligen. Haar oordeel is van Gods wege vreselijk, en wanneer dit oordeel uitgevoerd is, wordt er vreugde bedreven in de hemel. "Halleluja! De behoudenis en de heerlijkheid en de macht zijn van onze God! Want waarachtig en rechtvaardig zijn zijn oordelen, want Hij heeft de grote hoer geoordeeld... ..en Hij heeft het bloed van zijn slaven van haar hand gewroken" (Openb. 19:1-2).

Uit Jesaja 21 halen we slechts enige woorden aan uit de verzen 6-10, omdat deze het hiervoor opgemerkte bevestigen en tevens een nieuwe gedachte op de voorgrond doen treden, te weten de verlossing van Gods volk als vrucht van Gods handelingen met de vijand: Babel is tot een woestijn gemaakt door de legers van Elam en Medië.

Nu horen we God spreken tot Jesaja: "Ga heen, zet een wachter uit". De wachter moet aanzeggen wat hij ziet. En wat horen we dan. "zie, daar komt een troep mannen, een stoet ruiters, twee aan twee... ..Gevallen, gevallen is Babel, en alle gesneden beelden van zijn goden heeft Hij ter aarde verbrijzeld ". En dan volgt deze merkwaardige toevoeging, waarom eigenlijk alles zich beweegt, en wat tegelijk het grote doel van alles is: "O, mijn gedorst en geslagen volk" (vs. 10). God heeft Babel gedorst.

Alles is als kaf weggevaagd. Alleen de tarwe van de dorsvloer Gods is nog daar. De godvruchtige ballingen uit Juda, die zich aan God hebben vastgeklemd, een Daniël, een Ezechiël, een Ezra, een Nehemia, een Mordechai en anderen, in wier hart Jeruzalem is opgekomen, die in Babel zijnde toch niet van Babel waren, die zich niet vermengd, niet verontreinigd hebben met de afgoderij van Babel en zich door haar geest niet hebben laten meeslepen, die "Jeruzalem hebben verheven boven het hoogste van hun blijdschap" (Ps. 137:5 en 6).

Zij staan voor Gods oog, en aan hen gedenkt God ten goede. Hen zal Hij ook verlossen!

God heeft een roofvogel geroepen uit het Oosten, uit een ver land de man van mijn raadsbesluit. God brengt Zijn gerechtigheid nabij; Zijn heil zal niet vertoeven; Hij zal heil geven in Sion, aan Israël Zijn heerlijkheid!" (Jes. 46:11, 13)

"Gij dochter der Chaldeeën, want men zal u niet langer gebiedster der koninkrijken noemen. Ik ben tegen mijn volk toornig geweest, Ik heb mijn erfdeel ontviid en het in uw macht gegeven; gij hebt het geen barmhartigheid bewezen; op de grijsaard hebt gij ook uw juk zwaar doen drukken. En gij zeydet: Ik blijf eeuwig gebiedster, terwijl gij deze dingen niet ter harte naamt noch aan de afloop daarvan dacht" (Jes. 47:5, 6, 7).

Met dat einde houdt nu Jeremia zich bezig in de hoofdstukken die open voor ons liggen, en zelfs zeer uitvoerig!

Zonder inleiding en omwegen begint Jeremia onverholen te zeggen: "Babel is genomen, Bel staat beschaamd, Merodak terneergeslagen, beschaamd staan zijn beelden, terneergeslagen zijn drekgoden" (vs. 2).

Babel met haar afgoden, Bel en Merodach of Mardoek zijn de verdwijning nabij. "Bel" of "Baäl" (Heer) was de algemene titel van verschillende Babylonische afgoden, en werd speciaal gebruikt voor Merodach of Mardoek, de stadsgod van Babel, later de eerste der West-Aziatische goden. Door de opvolger

van Darius de Meder, door Xerxes I, de uit het Boek Esther bekenden Ahasveros, is de tempel van Bel verwoest.

Jeremia zag het alles al als historie voor zich. Daarom zegt hij "Babel is genomen". In het tweede vers ziet de profeet in de Geest het volk opkomen, dat alles verwoest. Babel, dat zich voor onneembaar hield, moest vallen. God heeft daarvoor Kores (Cyrus) willen gebruiken (Jes. 45:1). We merkten al op, dat de inname van Babel voor de kinderen van Juda de betekenis had van bevrijding en van terugkeer naar hun land.

Dezelfde God, die Kores "Zijn herder" noemt (Jes. 44:28), die al Gods welgevallen zou volbrengen, Hij doet het alles "om Jakob, Zijn knechts wil" en terwille van het uitverkoren Israël. Daarom volgt op de woorden, die de val van Babel aankondigen, een belofte voor Israël, die reikt tot de heerlijkheid van het Messiaanse Vrederijk.

"In die dagen en te die tijde, luidt het woord des HEREN, zullen de Israëlieten komen, zij en de Judeeers tezamen; al wenend zullen zij voortgaan en de HERE, hun God, zoeken; naar Sion zullen zij vragen, op de weg hierheen zal hun aangezicht gericht zijn; zij komen en zoeken gemeenschap met de HERE in een eeuwig verbond, dat niet zal vergeten worden" (vs. 4, 5).

In vers 6 en 7 gedenkt Jeremia aan de toestand van zijn volk. Kwade herders hadden de verloren schapen verleid. Ze werden opgegeten, en de wederpartijders dekten zichzelf met de bewering, dat de zonde tegen de HERE, die de verwachting der vaders was, de eigenlijke oorzaak uitmaakte van al het leed, terwijl zij dit argument gebruikten als een vrijbrief voor hun onrecht aan de Joden gedaan. Maar de ballingen worden opgewekt uit Babel te vluchten, althans in hun geest de beginselen te ontvluchten, zodat ze bewaard zouden blijven voor de besmettingen van deze bakermat van goddeloosheid. Ze moesten erop rekenen, dat de storm zou opsteken uit het Noorden. "Een menigte grote volken, uit het Noorderland" - de Meden en de Perzen - zou tegen Babel optrekken, en Chaldea zou ten roofzijn! (vs. 8-10). Omdat de Chaldeeër zich in het

leed van het volk van de Heer heeft verblijd, van vreugde is opgesprongen en de erfenis - "Mijn erfenis" - heeft geplunderd, daarom, zo zegt nu de profeet, is "uw moeder beschaamd". Uw moeder, waarmee gedoeld wordt op Babel. Babel is geworden "de achterste der heidenen", waarmee gedoeld zal zijn op de plaats, die haar zou worden aangewezen, haar, die de eerste, de voorste was onder allen in haar gloriëtijdperk. "Een woestijn, dorheid en wildernis" zou ze worden vanwege de verbolgenheid des HEREN, "geheel en al een woestijn". Niet op eenmaal heeft deze verwoesting plaats gehad. Eerst nam Cyrus Babel in. Toen, bij een opstand in Babel tegen het Perzisch bewind, werd ze door Darius I gestraft. De muren werden verlaagd, de posten afgebroken, de stad ontvolkt. Eerst had de vernedering plaats, ze werd de achterste onder de heidenen, en daarna werd ze een woestijn, zodat zich ontzetten zou, wie aan haar voorbijging, en haar voorbijgangers over haar fluiten zouden, (vs. 13). Hoe heeft ze moeten ondervinden, dat ze "tegen de HERE gezondigd heeft" (vs. 14). "De wraak des HEREN" kwam over de plaats en het volk, waar de beginselen Gods met voeten waren getreden! (vs. 15; Openb. 18:6). Allen zouden de stad verlaten, indien ze namelijk niet werden gedood! Zaaier en maaier zouden vallen door het zwaard!

En opeens staat weer het volk, dat Jeremia zo liefheeft, voor zijn aandacht. Het heeft in de loop der tijden zoveel te lijden gehad:

"Een opgejaagd schaap is Israel, dat leeuwen hebben opgedreven" (vs. 17). Hoe spreekt hier de tegenstelling: het lam en de leeuw! De eerste, die hem heeft opgegeten, was de koning van Assur. De laatste, "deze de laatste" - het is, alsof Jeremia de geweldige met de vinger aanwijst - Nebukadnezar, de koning van Babel, heeft hem de beenderen verbrijzeld.

En alweer is het de God der vergelding, die nu zijn "daarom" spreekt: "Daarom, zo zegt de HERE der heerscharen, de God van Israel: Zie, Ik doe bezoeking aan de koning van Babel en aan zijn land, zoals Ik aan de koning van Assyrie bezoeking gedaan heb".

Nu blinkt weer de heerlijke gloriëtijd van Israël: "en Ik breng Israel terug naar zijn weide, opdat het Karmel en Basan afweide en op het gebergte van Efraïm en in Gilead zich verzadige". Maar nog sterker stijgt de glans der heerlijkheid: De zonden zullen zijn weggedaan! Israëls ongerechtigheid zal gezocht worden, maar zij zal er niet zijn! De zonden van Juda zullen gezocht worden, maar zij zullen niet gevonden worden! Waar zijn ze dan gebleven? Meet dan de God der vergelding met een andere maat, als het Zijn volk betreft? Is er dan bij Hem toch aanneming des persoons? Verre van dat!

"want Ik zal vergeving schenken aan wie Ik doe overblijven" (vs. 20). God zal de zonden vergeven, en hem de ongerechtigheid niet toerekenen want - en nu voeren we het onvergelijkelijke hoofdstuk over "de Man van smarten" uit Jesaja aan - de Messias, die afgesneden werd uit het land der levenden, zou hun ongerechtigheden dragen, die de God des rechts op Hem, de Heilige en Schuldeloze, zou doen aanlopen (Jes. 53:8, 6, 11). Intussen stelde Jezus Christus Zijn ziel tot een schuldoffer; Hij zag zaad; het welbehagen des HEREN is door Zijn doorboorde hand gelukkiglijk voortgegaan. Het werk is gedaan, Hij heeft Zijn "het is volbracht" na de drie bange uren van duisternis uitgeroepen! (Joh. 19:30). "Welzalig hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is; welzalig de mens, wie de HERE de ongerechtigheid niet toerekent" (Ps. 32:1, 2).

"Welzalig is de mens, wien 't mag gebeuren,
Dat God naar recht hem niet wil schuldig keuren.
Rechtvaardig volk! verhef uw blijde klanken,
Verheugd in God, naar waarde nooit te danken!"

In de verzen 21-46 zet Jeremia zijn triomfzang over Babels val voort. Evenals de grote schare in de hemel het "halleluja" aanheft, en dit bevestigd wordt door een plechtig "Amen" door de verlostten voor de troon van God, omdat "de woonstede van duivelen", omdat de vrouw op het beest, de grote hoer vergelding ontvangen heeft van de God des rechts, zo zingt ook hier de profeet, die voor het recht van zijn God een hart heeft, zijn triomflied.

Het is telkens een variant op hetzelfde thema. Onuitputtelijk is de ziener in het gebruik van telkens andere zegswijzen. Hier is het "Tegen het land Merataim, trek daartegen op en tegen de inwoners van Pekod. Verdelf en sla met de ban, luidt het woord des HEREN, en doe geheel zoals Ik u gebied" (vs. 21).

Merathaim is symbolisch gebruikt voor Babel. Het woord betekent "dubbele opstand". Babel had al het denkbare gedaan, om elke vijand buiten haar muren te houden, en toch zou de trotse stad ingenomen worden.

Pekod, een naam, die aan "bezoeking" denken doet, zou inderdaad worden "bezocht". Het zou van de aarde worden weggevaagd! Er is ook van deze stad, die schatplichtig aan de hoofdstad was, niets meer te vinden!

"De hamer der ganse aarde," die verpletterend was neergekomen op zo vele anderen, zou verbroken worden (vs. 23). Geen wonder, dat er een krijgsgeschrei door het gehele land werd gehoord. De breuk was groot en onherstelbaar! (vs. 22). Babel was verstrikt zonder het te weten!

Het oordeel kwam geheel onverwachts. Zo zal het met allen zijn, die in hun ongeloof en tegenstand hebben volhard. "Wanneer zij zullen zeggen: Vrede en veiligheid, dan zal een plotseling verderf over hen komen zoals de barensnood over een zwangere, en zij zullen geenszins ontkomen" (1 Tess. 5:3).

Het Babel van Daniël en uit Belsazars dagen werd ook "gegrepen". Terwijl men spotte met de heiligste dingen, en de gouden, en de zilveren, en de koperen, en de ijzeren, en houten, en stenen goden prees, kwam er plotseling op de wand een geheimzinnig schrift: Mene, mene, tekel ufarsin. Dit is de uitlegging van de woorden: *Mene*: God heeft uw koningschap geteld en er een einde aan gemaakt; *Tekel*: gij zijt in de weegschaal gewogen en te licht bevonden; *Peres*: uw koninkrijk is gebroken en aan de Meden en Perzen gegeven" (Dan. 5). We zien hier voor ons de ontzaglijke betekenis van het woord: "betrapt zijt gij en gegrepen ook, omdat gij de HERE hebt *uitgedaagd*" (vs. 24). Babel was het arsenaal van de HERE der

heirscharen. De schatkamer werd opengedaan, en de instrumenten van Gods gramschap werden voortgebracht. De God der vergelding toog aan het werk! (vs. 25).

De schuren, goed gevuld als zij waren, werden geopend (vs. 26). Toen Cyrus Babel ingenomen had, bleek het, dat er voorraden waren, waarvan men jaren lang leven kon.

Het zwaard moest alle aanzienlijken, alle edelen, alle vooraanstaanden doden. Hun dag was gekomen; de tijd van hun bezoeking. De "stieren" werden ter slachting geleid (vs. 27). De gevluchten en ontkomenen zouden het te Sion boodschappen, hoe vreselijk de wraak van hun God was, de wraak van Zijn tempel, waaraan de Chaldeeër zijn snode hand had geslagen! Vergolden wordt aan Babel alles wat zij tegen God en aan Zijn volk gedaan heeft. Zij heeft trots gehandeld tegen de Heilige Israëls (vs. 29). De sterken, de jongelingen, en de krijgslieden zullen vallen! De dag van de trotse stad is gekomen! Ze zal aanstoten (of struikelen) en niemand zal daar zijn om op te richten. En weer denkt de profeet aan zijn geliefd volk!

Het is zo verdrukt geworden, het is gevankelijk weggevoerd, het had geen genade gevonden! (vs. 33). Maar ook ziet hij voor zich die sterke Held, hun Verlosser, wiens Naam is HERE der heirscharen. Die hun twist twisten zal, om het land, waar Hij Zijn geliefd volk geplant had, tot rust te brengen. Babel echter zou Hij beroeren! (vs. 34).

Het zwaard zou komen over alle inwoners: Over de Vorsten en de Wijzen van Babel, en ook over de leugenaars of pochers, en zij zullen onzin spreken. Niets zal ontzien worden, en het einde zal zijn, dat hun eigen afgoden hen hun verstand zullen doen verliezen!

"Door schrikwekkende beelden laten zij zich verdwazen" (vs. 38). Daar waar weelde en pracht gevonden werden, daar zullen er boskatten met jakhalzen huizen, ook zullen er struisvogels huizen. Voor mensen geen verblijf meer in eeuwigheid! Babel is aan Sodom en Gomorra gelijk geworden! (vs. 39, 40).

Vanaf vers 41 zien we opnieuw de grote menigte en de geweldige koningen optrekken tegen Babel. Zij zijn zonder barmhartigheid! Het gedruis van de legers is als het bruisen der Zee. Darius I gaf bij de tweede inneming van Babel bevel, dat 3000 van de voornaamste inwoners moesten worden gedood, en de stad zodoende zou worden ontvolkt. Eerst bracht derhalve Kores leed en angst over de stad, en daarna Darius. Hoe nauwkeurig zegt ons vers 41 het: "een grote natie met machtige koningen breekt op van het uiteinde der aarde". Geen wonder, dat de handen slap zijn geworden.

Denk aan Belsazar, die in zijn feestroes werd opgeschrikt door de hand, die tegenover de Kandelaar de bekende woorden schreef, en van wie we lezen: "Toen verschoot de koning van kleur, en zijn gedachten verontrustten hem, zijn heupgewrichten werden los en zijn knieën stieten tegen elkaar... ...In dezelfde nacht werd Belsassar, de koning der Chaldeeën, gedood" (Dan. 5:6, 30).

Als een leeuw uit de pronk van de Jordaan, zo komt Cyrus (of Kores) uit de wildernis vanwege de zwellende, wassende wateren. Hij "trekt op tegen het vast verblijf, want in een ogenblik doe Ik hen daaruit wegsnellen" (vs. 44). Anders vertaald: Ik zal hen in een ogenblik er uit weggagen. "en wie is verkoren, die Ik daarover zal stellen?" of "En wie is de verkorene, die Ik over haar stellen zal" of "tegen haar bestellen zal?"

"Daarom, hoort het besluit dat de HERE tegen Babel genomen heeft, en de plannen die Hij tegen het land der Chaldeeën heeft beraamd: Voorwaar, de jongens der kudde zullen hen wegsleuren, voorwaar hun dreve zal zich over hen ontzetten".

Ook hier geeft een andere vertaling wellicht meer duidelijkheid, namelijk deze: "Zo men hen niet weg zal sleuren tot de geringsten van de kudde toe; zo hun schaapskooi niet boven hen zal instorten."

"Van het gerucht: Babel is genomen! beeft de aarde en geschrei wordt onder de volkeren gehoord". Of "Van het bericht:

"Babel is gevallen" heeft de aarde!" "Vreselijk is het te vallen in de handen van de levende God!" (Hebr. 10:31).

* * *

In hoofdstuk 51, waarin de profeet voortgaat, het grootse patroon af te werken, dat hij met felle kleuren in de tot nu toe door ons behandelde 46 verzen voor onze ogen heeft doen ontstaan, vragen allereerst de slotverzen onze volle aandacht. In de verzen 59 tot en met 64 wordt ons medegedeeld, hoe Jeremia de rol, waarin de oordelen over Babel beschreven waren, toevertrouwd heeft aan de ons al bekende broeder van Baruch, Seraja, die met ²⁹ Sedekia, als zijn hofmaarschalk mee naar Babel trok, toen de koning zijn belofte van trouw tegenover Nebukadnezar moest vernieuwen in zijn vierde regeringsjaar. Seraja wordt aangeduid als "een vreedzaam vorst". Duidelijker is de vertaling "maarschalk" gedurende de reis naar Babel. Uit deze woorden blijkt voldoende, dat we hier met een zeer vooraanstaande man te doen hebben. En het doet ons het meest goed, dat hij optreedt als vertrouwde vriend van Jeremia; en als zijn medegetuige in de woorden Gods.

Wanneer Seraja in Babel zijn opdracht volbracht zou hebben, en de gehele rol zou hebben gelezen, dan moest hij zeggen:

"Alzo zal Babel zinken en niet weder opkomen vanwege het kwaad, dat Ik over haar zal brengen en zij zullen mat worden." (zij zullen vergaan).

Aldus zou worden gehandeld in overeenstemming met de gedachte Gods, neergelegd in de wet: "Op de verklaring van twee of drie getuigen zal een zaak vaststaan" (Deut. 19:15; zie ook Deut. 17:6; Hebr. 10:28; Joh. 8:17; Matt. 18:16). Aangrijpende gedachte: God, de Oorsprong van alles, ook hier

²⁹ En niet zoals in de Staten Vertaling staat: "van Zedekia".

de Eerste; en met Hem verenigd Zijn profeet; en dan als derde Jeremia's vertrouwde, Seraja.

Zoals Baruch in de tempel te Jeruzalem de oordelen Gods tegen Juda moest lezen, waardoor hij, gelijk we zagen in groot gevaar kwam (Jer. 36:26), zo las Seraja het heilig document voor, dat een getuigenis bevatte tegen Babel en de omgeving, waarin hij zelf, zij het ook slechts tijdelijk, verkeerde.

Is het ook nu niet zo met alle kinderen Gods, die uit deze wereld verlost in deze wereld gezonden zijn als-getuigen voor hun Heer en Heiland?

Ook zij hebben het heilig document in handen, waarin al de voornemens van hun God en Vader met deze wereld zijn neergelegd. In getrouwheid hebben zij daarvan getuigenis te geven, terwijl ze wel te denken hebben aan hun roeping "zichzelf onbesmet van de wereld te bewaren" (Jak. 1:27). Zij moeten in gedachtenis houden, hoe de Schrift leert, dat er van Babel uit steeds een verdervende invloed is uitgegaan op het volk van God. Babel maakte de volken dol (Jer. 51:7). Ook Israël kwam tijdens koning Hizkia (Jes. 39) en onder zijn latere koningen onder die invloed. Babel is het georganiseerd verdervend godsdienstig systeem der wereld. Het bevredigt de begeerte van het vlees, de begeerte van de ogen, en de hoogmoed van het leven, en al vroeg heeft deze geest verwoestend ingewerkt op de Gemeente. Laten wij daarom op onze hoede zijn en gedenken aan het Woord:

"Gaat uit van haar, Mijn volk!" (Jes. 48:20; 52:11; Jer. 50:8; 51:6 en 45; Openb. 18:4).

Het 63^e vers: "bind er dan een steen aan en werp het midden in de Eufraat" vinden we herhaald aan het eind van onze Bijbel. Daar is het een sterke engel, die een steen opheft als een grote molensteen en die in de zee werpt, en zegt: "Zo zal de grote stad Babylon met geweld neergeworpen worden en zij zal geenszins meer gevonden worden" (Openb. 18:21). "En de wereld gaat voorbij en haar begeerte, maar wie de wil van God

doet, blijft tot in eeuwigheid" (1 Joh. 2:17). Ten Kate heeft gezongen:

"Gij hebt Jahweh 't hoofd geboden,
 En spraakt: "Ver boven zon en maan,
 Temidden van de berg der goden
 Zal ik mijn zetel nederslaan."
 'k Wil hoger dan de heem'len varen,
 Ik wil d' Almachtige evenaren
 En delen in Zijn Koningsglans!"

Daar schoot Zijn bliksem uit de wolken,
 En ja! in 's afgronds diepste kolken,
 In 't hart der helle ligt gij thans".

* * *

Gaan we nu over tot het behandelen van de verzen 1-58, een droef relaas over de val van die zich koningin waande. Het 1^e tot het 4^e vers verplaatst ons al weer dadelijk midden in de ellende: een verdervende wind blaast het land leeg.

Het verderf keert zich tegen Babel, tegen degenen, die wonen te midden van hen, die tegen God zijn opgestaan. Zo hebben we te verstaan, wat in ons vers is uitgedrukt met de woorden: "Zie, Ik verwek tegen Babel en tegen de inwoners van het Hart-mijner-tegenstanders de geest van een verderver" De wind loeit over de dorsvloer. De wanners wannen hun graan, en al het kaf wordt weggeblazen, maar de tarwe, het zwakke overblijfsel van Juda wordt gespaard, "de tarwe- Mijns dorsvloers" uit Jesaja 21:10. In Jesaja 21:1 wordt Babel vergeleken bij "de woestijn aan de zee". Het eens zo vruchtbare, dichtbevolkte land is veranderd in een onvruchtbare woestijn; tot ver in de omgeving is geen enkele bewoonbare plaats. Met moeite hebben archeologen de vroegere plaats van Babel gevonden.

Het pantser biedt geen bescherming tegen de schutter; de jongelingen worden niet ontzien; de verslagen en liggen in het land, en de doorstokenen op de straten van Babel. Want de Heilige Israëls wreekt Zijn volk: Israël en Juda blijven niet eenzaam en verlaten. Zij worden niet in weduwschap gelaten van hun God, van de HERE der heirscharen. Hij treedt op voor Zijn volk! (vgl. Jes. 47:7, 8 en 9; Openb. 18: 7 en 8). Het land is vol van schuld, daarom komt tot de ballingen het woord: "Vlucht uit Babel" Alleen daardoor zou een ieder zijn ziel kunnen redden en zo zouden ze niet omkomen met de ongerechtigheid van Babel. De God der wrake betaalt het verdiende loon (vs. 5 en 6).

Babel was een gouden beker in de hand des HEREN. De wijn van haar afgoderij had Babel allen volken te drinken gegeven. In Openbaring 17:4 heeft "de grote hoer" eveneens een gouden drinkbeker in de hand. Deze is gevuld met de gruwelen en de onreinheden van haar hoererie, een beeld van geestelijk overspel: de verbinding van naamchristendom met de wereld.

Babel heeft met haar wijn de volken dol gemaakt! (Zie Openb. 14:8; 18:2 en 3). "Plotseling is Babel gevallen en gebroken, jammert om hem! Haalt balsem voor zijn pijn, misschien is het te genezen" (vs. 7 en 8). Maar wat blijkt? Babel is niet meer te genezen!

Daarom klinkt ook hier het woord: "Verlaat het en laten wij gaan, een ieder naar zijn land; want tot de hemel reikt zijn oordeel en het verheft zich tot de wolken". Wat een onderscheid tussen het oordeel van Babel hier, en de goedertierenheid des HEREN, die groot is tot aan de hemelen en Zijn waarheid die zich verheft tot aan de bovenste wolken (Ps. 57:11).

Het overblijfsel in Babel wordt sprekende ingevoerd. Hun taal getuigt van een zich verblijden in God, die gerechtigheid doet. Daarom roept de een tot de ander: "Komt en laten wij in Sion het werk van de HERE, onze God, verhalen". Het is de HERE, die door de koningen van Medië Zich aan Babel wreekt (zie onze opmerking over Jer. 50:28). Vers 13 spreekt over "grote

wateren", waaraan het machtige Babel gebouwd was. Door Babel stroomde niet alleen de Eufraat, maar er waren ook vele kanalen, waardoor de stad zich veilig en onneembaar waande.

Vers 14 luidt in een andere vertaling duidelijker als volgt: "De HERE der heirscharen heeft gezworen bij Zijn ziel: Waarlijk, Ik vervul u met mensen als met sprinkhanen, en zij zullen de strijdkreet tegen u aanheffen". De talloze vijanden, die de stad overvallen, zouden zijn als een zwerm sprinkhanen, die op een veld met groen gewas neerstrijkt en het geheel verderft.

Midden in deze oordeelsaankondiging heft Jeremia een lofzang aan op zijn God. Vol eerbied voor de hoogste majesteit schrijven we deze lofprijzing neer: "Hij maakt de aarde door zijn kracht, bereidt de wereld toe door zijn wijsheid en breidt de hemel uit door zijn verstand. Als Hij zijn stem doet horen, is er een geruis van water aan de hemel en doet Hij dampen opstijgen van het einde der aarde; bliksemen maakt Hij bij de regen en wind doet Hij voortkomen uit zijn voorraadkamers" (vs. 15-16).

En zie daarnaast nu de mens; dan buigen we het hoofd met diepe schaamte! "Verstomd staat ieder mens, zonder kennis; beschaamd staat iedere goudsmid om het beeld, want leugen is zijn gietsel, en er is geen geest in hen" (vs. 17).

De mens heeft God niet verheerlijkt of gedankt, maar in hun overleggingen zijn zij tot dwaasheid vervallen en hun onverstandig hart is verduisterd geworden. Bewerend wijzen te zijn, zijn zij dwaas geworden en hebben de heerlijkheid van de onvergankelijke God vervangen door iets dat lijkt op het beeld van een vergankelijk mens, van vogels, van viervoetige en van kruipende dieren. Hij heeft de waarheid van God vervangen door de leugen en het schepsel geëerd en gediend boven de Schepper, die gezegend is tot in eeuwigheid. Amen (Rom. 1:21-25). "Want leugen is zijn gietsel" zegt Jeremia, "als aan hen bezoeking gedaan wordt, gaan zij teniet" (vs. 17 en 18). Maar wat is Jakobs deel? Jakobs deel is de HERE. "Hij is de

Formeerder van alles en Israel is de stam zijner erfenis; HERE der heerscharen is zijn naam!" (vs. 19).

En nu wendt God Zich opnieuw tot Babel, en noemt het "Zijn hamer", Zijn strijdwapen, waardoor hij alles, wat zich tegen hem verheft, verbrijzelen zou (vs. 20-23). En als Babel zelf, als "de hamer van God" het werk van God volbracht heeft, zal aan Babel zelf de boosheid vergolden worden, de boosheid, die het gedaan heeft aan Sion. Babel is de "berg des verderfs", en zal gesteld worden tot een "berg van brand". De berg, beeld van macht en grootheid, die alles verdierf, zal vergaan, zoals door een brand alles verteert, wat er door aangetast wordt, maar als het zijn vernietigend werk heeft volbracht blijft er slechts een weinig as over. Zelfs de stenen (vs. 26), zouden niet gebruikt worden voor het bouwen van andere steden of huizen, zoals anders wel geschiedde, wanneer steden gevallen en verwoest waren geworden.

* * *

Vers 27 en 28 is een appel tot de strijd, gericht niet alleen tot de koningen van Medië, maar ook de volken, die aan hun heerschappij onderworpen waren. Met een machtig leger trekken zij tegen Babel op. De krijgslieden verliezen de moed tegen de optrekkende legerscharen. "Hun macht is bezwaken, zij zijn tot vrouwen geworden; Zij hebben hun woningen aangestoken, hun grendels zijn verbroken" nog voordat de stad ingenomen is. De looper zal de looper tegemoet lopen, zodat ze tegelijk op de koningsburcht komen; de boodschapper de boodschapper ontmoeten, om de koning, die zonder raad of daad zit in het midden van de stad in de koningsburcht aan de Eufraat, bekend te maken, dat zijn stad van alle zijden ingenomen is".

Babel - zo meldt de historie (Herodotus)" - werd bij verrassing ingenomen; na de rivier te hebben drooggelegd, hebben ze ook "de doorwaadbare plaatsen" ingenomen (vs. 32). De doorwaadbare plaatsen waren de plaatsen, waar men over de Eufraat kon komen. De rietpoelen, of de meren, ook droog geworden, zijn met vuur verbrand. En de krijgslieden, toen alles

hun bij de handen afbrak, zijn onbekwaam geworden tot de strijd; zij zijn "verbaasd" geworden.

Zo werd Babel tot een dorsvloer. Het was de tijd van de oogst. Alles was rijp voor de doring! Dit heeft Jeremia voorgezegd, toen voor het oog schijnbaar alles nog heerlijk en goed was, maar voor het ziens oog, verlicht door Gods Geest, was het als zag hij een dorsvloer, die lag te wachten op de voor hem bestemde tijd!

Het is, alsof Jeremia zijn broeders hoort klagen: "Verslonden, vernield heeft mij Nebukadnessar, de koning van Babel, hij heeft mij neergezet als een leeg stuk vaatwerk, hij heeft mij ingeslokt als een draak" (vs. 34).

Zo was het in werkelijkheid: Babel was tegen Israël niet alleen met geweld opgetreden, maar de geschiedenis leert ons, hoe de invloed van Babel zich werkzaam betoond heeft door list, door leugen, en door moordlust. Van Nimrod, de grondvester van Babel af tot Nebukadnessar, de tweede Nimrod en gekroonden soeverein, is het geopenbaard, wat Babel betekent voor Gods volk. Daarom zegge de inwoneres van Sion: "Mijn bloed zij op de inwoners van Chaldea".

Dan komt de God Israëls en zegt: "Zie, Ik voer uw rechtsgeding en neem voor u wraak, en Ik zal zijn zee droogleggen en zijn bron doen verdrogen" (vs. 36).

Babel wordt een puinhoop! Een woning der draken, een plaats der verschrikking, zoals de profeet die al in het vorig hoofdstuk, vers 39, heeft geschilderd. En zoals Jesaja het heeft gezien en in zijn profetie (Hfdst. 13:20-22) neergelegd. En tegelijk is het een beeld van het oordeel, dat aan het geestelijk Babel, (Openb. 18:2) zal voltrokken worden!

Terwijl de bewoners aan het verzwelgen waren van wat aan de volkeren ontroofd 'was, werden ze door de dood overvallen. "Als zij verhit zijn, zal Ik hun een drinkgelag aanrichten en hen dronken maken, opdat zij in onmacht neervallen en inslapen tot een eeuwige slaap en niet ontwaken, luidt het woord des

HEREN". Maar eensklaps komt de dood, zoals Daniël ons verhaalt aan het slot van het 5^e hoofdstuk van Belsazar, en zij zijn uit dit leven gescheiden, ze staan niet meer op. De Eufraat werd afgebogen en drooggelegd (zie vs. 36), en op die wijze konden de belegeraars door de rivierbedding de stad aan beide kanten binnendringen.

Zeker ook voor deze is er, gelijk voor alle vijanden Gods, die zonder God uit dit leven zijn weggenomen, een dag der opstanding. Dan zullen deze doden staan voor de grote witte Troon en geoordeeld worden naar hun werken!

"God zal hen afvoeren als lammeren ter slachting, als rammen met bokken" en wat eenmaal met Israël geschied is (zie Jer. 50:17) wordt nu aan hen gewroken!

Vers 41 noemt Babel met de naam Sesach. Sommigen verklaren deze naam als een omzetting van de naam Babel, en wel volgens een geheim alfabet. Anderen nemen aan, dat Sesach ontleend zou zijn aan de naam van een godin, Sach genaamd. Zo beweert Rawlinson dat hij het gevonden heeft op Assyrische monumenten.

"Ach, hoe is Sesak veroverd en de roem der gehele aarde ingenomen! Ach, hoe is Babel onder de volken tot een voorwerp van ontzetting geworden!" Een zee van vijanden, een grote menigte is gerezen over Babel en door de veelheid van haar golven is zij bedekt. Haar steden zijn een wildernis! De "heer" of hoofdgod van Babel, Bel wordt bezocht. Hij moet de kostbaarheden uit zijn grote tempel "uit zijn mond" afstaan, in het bijzonder de tempelschatten uit het Huis des Heren te Jeruzalem (Dan. 1:3). De heidenen zullen hem niet meer toevloeien, zij zullen hem niet meer met hun schatten vereren. Babels muur is gevallen!

Ja, ook Babels muur! Een hoofdbolwerk naast de god Bel. Een buitengewoon sterke muur, een dubbele muur, 200 voet hoog, en 50 ellen dik, met 100 poorten, zodat, volgens Herodotus verscheidene wagens naast elkaar er op konden rijden (zie vs.

58). Ook deze steun zou ontnomen worden. Al de kracht werd Babel ontnomen!

* * *

Het laatste deel van de triomfzang over Babels val begint met de opwekking, die gericht wordt tot het volk des HEREN:

"Trekt eruit weg, mijn volk, en laat ieder zijn leven redden voor de brandende toorn des HEREN" (vs. 45). Deze woorden vonden we al eerder in dit hoofdstuk, namelijk in het vers zes.

De Joodse ballingen, die zich in Babel hadden gevestigd, hun huizen er hadden gebouwd, en er hun welvaart hadden genoten, zij liepen gevaar zich op hun gemak te gaan gevoelen in het land der vreemdelingschap. Het is zelfs niet onmogelijk, dat sommigen onder hen Jeruzalem niet meer in het hart hielden! Eveneens bestond er voor de ballingen gevaar, dat ze in hun hart beangst zouden worden, als ze zouden horen, welk oordeel naderde, want er zou geweld zijn in het land; de ene heerser, ("heer") zou over de anderen komen. Er zouden dagen aanbreken, dat al de afgoden uit het land met allen, die van afgoden enige verwachting hadden gehad, zouden worden verdelgd. Dan zouden de verslagen en in het midden van Babel liggen, als de bewijzen van Gods oordeel. De hemel zowel als de aarde en al wat daarin is, zou verblijd zijn, als de stad, het brandpunt van het machtige Rijk, waar God onteerd werd, en waar zoveel geweld en ongerechtigheid was gevonden tegen de mensen, die van haar te lijden hadden gehad, geoordeeld werd (vs. 46-48). Dit alles zou de uitvoering zijn van Gods gerechtigheid! Er zijn in vers 49 twee woorden, die in dit verband onze bijzondere opmerkzaamheid verdienen. Het zijn de woorden "evenzo" en "als".

"Babel moet *evenzo* vallen voor de verslagenen van Israel, *als* voor Babel vielen de verslagenen der gehele aarde". Hoe herinnert dit vers ons weer aan de uitdrukking, die we als titel boven dit hoofdstuk hebben geplaatst: "De God der vergelding".

Laten wij toch bedenken, wie we ook zijn, dat de rechtvaardige God, die in al Zijn wegen recht en heilig is, ons doet maaien, wat we gezaaid hebben. Indien dit meer voor onze aandacht stond, zouden we in veel ons anders openbaren. En als we door deze gedachte worden beschaamd gemaakt, laten wij dan met gebogen hoofd, met een verslagen hart onze schuld belijden voor onze God. Een gebroken hart en een verslagen geest wordt door God niet veracht! (Ps. 51:19).

In vers 50 hebben we een woord van grote waarde. De ontkomen ballingen moesten niet blijven staan op de weg, niet ten halve Babel ontvluchten. Aan hun getrouwe God moesten ze denken. Hun hart moest met Jeruzalem, de plaats van ware eredienst vervuld zijn. Beschaamd zouden ze het uitspreken, dat ze onder de heerschappij waren geweest van Babel. Ze moesten er ook aan denken - en dat met droefheid - dat het door eigen ontrouw en zonde over hen gekomen was, en dat "vreemdelingen" de heiligdommen des HEREN in vlammen hadden doen opgaan!

Jeruzalem was de stad van de grote Koning! Daar verschenen alle stammen voor het aangezicht van God, in Zijn heilige tempel. Het hart moest Jeruzalem liefhebben, en al wat er tussen hen en God instond, wegdoen. Is het niet in-droevig te zien, hoe de afgoden in hun hart al waren opgezet? (Ezech. 14:4, 5). Voor de vrede van Jeruzalem moesten ze bidden en zo is het met allen, die God kennen in het aangezicht van Jezus Christus. Babel had zich verblijd over de val van Jeruzalem, (Klaagl. 1:21), maar allen die God liefhebben, verhieven het boven alles, wat hun lief was! Dit is de houding geweest van de teruggekeerden, waarover het boek Ezra schrijft.

Ons Jeruzalem is Boven! Laten wij dan onze vreemdelingschap niet uit het oog verliezen en ons daarheen gaan, waar aan de hemelse dingen wordt gedacht, ja waar de Heer der zegeningen Zelf in het midden is. Laten wij, als Jeruzalem in onze harten opkomt, Christus bovenal "verheffen boven het hoogste van onze blijdschap!"

Wat in snoodheid aan het Huis des HEREN is gedaan, zal gedacht worden: Alle gesneden beelden zullen vernietigd worden en de dodelijk verwonde zal kermen in het ganse land. En al wat Babel gedaan heeft, al heeft het de hoogte van haar sterkte "vast" gemaakt, zodat ze naar menselijke berekening onneembaar was, het zou alles niets baten: verstoorders zouden haar van God overkomen!

Opnieuw schildert Jeremia de ellende van de stad, die ondanks alles wat gedaan was, om het te verhinderen, toch vallen zou. Daar is een stem des gekrijts uit Babel! Een grote breuk (verwoesting) uit het land der Chaldeeën. De HERE verstoort Babel. De grootse stem zal uit haar vergaan. De vijanden zijn als de baren, der zee, die alles wegspoelt. Hun golven zullen bruisen als grote wateren. Het geruis van hunlieder geluid zal zich verheffen! (vs. 55). De HERE verstoort, maar dit wil hier zeggen, dat Hij "de verstoorder", Kores of Cyrus gebruikt om Zijn werk te doen.

Cyrus zou komen uit het Oosten, zoals de zon in het Oosten opgaat. In het Perzisch heeft de naam Kores de betekenis van "zon". Jesaja zegt van hem: "Wie heeft hem uit het oosten verwekt, die bij elke schrede de zege ontmoet?" (Jes. 41:2; zie ook vers 25). Het is de roofvogel, die van het Oosten geroepen werd (Jes. 46:11). zo is, Kores met zijn veldteken "een gouden adelaar" voor Babel verschenen, en hij heeft het ook ingenomen! De twee laatste verzen, 57 en 58, schilderen ons, hoe de vorsten en de wijzen, de landvoogden en de overheden en de helden van Babel door hem dronken worden gemaakt, en dan opeens worden verschrikt en vallen, om niet meer op te staan! We stonden al stil bij de brede muur met zijn hoge poorten, toen we enkele opmerkingen maakten over vers 44.

Wat door de jaren heen door volken en natiën gearbeid is, zal eenmaal door het vuur vergaan, zoals Sodom en Gomorra door het vuur, dat van de hemel afdaalde, verteerd werden. Zo ook zullen de elementen brandende vergaan, bij de komst van Jezus Christus ten oordeel! (2 Petr. 3:12).

Onze dichter Ten Kate, van wie we al een couplet hebben aangehaald, heeft gezongen:

"Ik" spreekt de Heer der legerscharen,
Ik Zelf zal opstaan tot de strijd;
'k Zal Babels kroost noch nakroost sparen,
Haar puin zelfs is 't verderf gewijd.
Ik zal haar tot een kuil der' draken,
Een eeglennest, een slijkpoel maken,
Een nameloze wildernis.
Lang kan Ik dulden en verdragen,
Maar is in 't eerst Mijn uur geslagen,
Dan toon Ik, wat vergelden is!

"Tot hiertoe de woorden van Jeremia". Zo worden de de hoofdstukken, die de oordelen bevatten over de verschillende volken, afgesloten. Wat Babel aangaat, de rol, waarin ze beschreven zijn, is aan Seraja toevertrouwd zeven jaar, voordat Sedekia zelf naar Babel gevoerd werd. Het daarin voorzegde begon in vervulling te gaan in het jaar, dat Cyrus Babel innam, te weten in 539 voor Chr. Er zouden daarom nog 54 jaar verlopen, eer het oordeel uitgevoerd werd. En toch heeft Jeremia het, door Gods Geest geïnspireerd, op een wijze meegedeeld, dat wij, die achter de vervulling staan, verwonderd zijn over de nauwkeurigheid, waarmede alles aangeduid is.

Jeremia was in de hervormingstijd van Josia begonnen zijn woord te richten tot Juda, en nu heeft hij, geheel in overeenstemming met zijn roeping voor de volkeren (Jer. 1:5), ook de oordelen tegen hen uitgesproken. Wat de chronologische volgorde van die profetische uitspraken betreft, kunnen we opmerken, dat de woorden van hoofdstuk 44, die in Egypte tot de Joden werden gericht, waarschijnlijk de laatste zijn geweest. Wat echter de zedelijke strekking betreft, moest de profetie voor Juda en Israël aan die voor de volkeren voorafgaan. De Septuaginta heeft een andere schikking en volgorde van de hoofdstukken dan de Hebreeuwse Bijbel. De volgorde in deze Griekse vertaling is een menselijke poging om de Goddelijke Orde te verbeteren. De slotwoorden: "*Tot hiertoe*

de woorden van Jeremia" zijn naar onze mening de aanwijzing, wie ze geschreven heeft. Jeremia heeft onder Gods leiding zijn Profetieën gerangschikt in de volgorde, zoals wij ze in de Bijbel voor ons hebben. Een 'andere hand' het heeft God niet behaagd ons te zeggen, wie het geweest is, heeft - evengoed door God geïnspireerd - het historisch aanhangsel, Jeremia 52, aan het boek toegevoegd.

35. TOT BESLUIT

Jeremia 52

In hoofdstuk 25, onder de titel "Wonderbaarlijk omlaag gedaald", hebben we de opmerking gemaakt, dat we tegelijk met hoofdstuk 39 van Jeremia ook hoofdstuk 52 behandelden. We voegen nu hieraan het volgende toe. Feitelijk is hoofdstuk 52 een herhaling van 2 Koningen 24:18-20 en 2 Koningen 25. Zonder twijfel heeft de Heilige Geest het uit het Koningen laten overschrijven, opdat de profetie en de vermelding van haar letterlijke vervulling ons tegelijk zouden bereiken.

Het is niet noodzakelijk nauwkeurig te weten, wie de schrijvers waren van de verschillende Oudtestamentische Boeken om zeker te zijn van hun Goddelijke inspiratie. Onze Heer heeft die boven alle twijfel verheven door de woorden: "de Schrift kan niet gebroken worden". Daardoor heeft Hij Zijn zegel opgedrukt op ieder deel van de Wet, de Psalmen en de Profeten, zoals wij die kennen. De apostel Paulus heeft door de Heiligen Geest gezegd, dat "al de Schrift van God ingegeven is". Houden we ten slotte in gedachtenis, dat Jeremia 52 ten tijde dat de woorden werden geschreven, beschouwd werd als een deel van de Heilige Schrift.

"Trotse bergen zullen wijken,
Al wat zichtbaar is, vergaan;
Maar wat wankel moge blijken
Eeuwig blijft Uw Woord bestaan!
Uw gedachten wond're schatten,
Zijn door mensen niet te vatten,
Maar Uw Geest leert ze ons verstaan...
Heer! 't *geloof bidt zwijgend aan!*"

Oude Sporen 2009

